

Innhold

Forord

I Stifting av NSUA , og dei første 50 åra

Pionerportrett: Idar Handagard (1874-1959)

Ragnar Vogt, formann 1904-08 og 1910-13

Halfdan og Haakon Duckert, brøyr og nøkkelpersonar ved stiftinga

Johan Scharffenberg, formann 1913-16, ideolog/inspirator

Johan Scharffenberg, artikkel i 10-årsskriftet 1914 om NSUAs oppgave

Johan Scharffenberg, artikkel i "Symra" 1/1933 om "Hvad vil vi?"

Karl Martinussen, (1890-1965) ideolog

Mix Anker Møller og Tove Kathrine Møller, søstrer og leiarar

Bjarne Rognlien (1891-1981)

II Minnestoff – frå 1930-talet til ca 1980:

1. Sigmund Gjelsvik, SA i Oslo, Orkdal Landsgymnas 1930-1970-talet
2. Håkon Odd Christiansen, SA i Oslo, Strinda gymnas, Lærerhøgskolen
3. Bjørn Stigum, Oslo, SA i Oslo, NSUA, riksinstruktør. 1938- 1955
4. Sigurd Birkelund, Bergen, SA i Oslo, NSUA , riksinstruktør . 1947- 1955
5. Arne Sørli, Eidsvoll, 1950-talet
6. Jostein Kallset, Voss, Studentavholdslaget, Tingvoll 1940-50-talet
7. Johan H. Grimstad, Lærarskolen i Volda, 1947-1951
8. Thor Bjarne Bore, Molde, SA i Oslo /NSUA 1954-1962
9. Viggo Jørgensen, Lillestrøm, SA/NSUA , riksinstruktør . 1960-talet
10. Gunnar Sørbotten, Vinstra , SA/NSUA 1961-1968
11. Mildrid Lomundal Nesheim, Orkdal, NSUA 1961- ca 1970
12. Svein Lundevall, Firda, SA/NSUA 1961-ca 1970
13. Leif Vinsrygg, Firda, Volda, NSUA 1962- ca 1970
14. Nils Stavenes, Lillehammer, Voss, SA 1962-1974
15. Ragnvald F.Bertheussen, Lillehammer, SA/NSUA 1963-1971
16. Ragnhild Sæalthun Fjærtøft, Firda,Tønsberg, NSUA 1963-1969
17. Tingvoll NSUA – revy 1970
18. Åse Berg, Molde, SA Trondheim 1961-ca 1975
19. Jon Ryen, Orkdal, SA Trondheim 1961-ca 1975
20. Knut T. Reinås, Levanger 1960-talet
21. Magnar Solbakk, Nesna, SA 1970-talet
22. Arild Nesdal, Oslo/FMR/Radio Bernt 1980-talet

III Fra 1960-tallet til i dag – og frå NSUA til FMR

Tidsskriftet MOT RUSGIFT

Framtidsperspektiv

IV Oversikter

Styret i NSUA/FMR 1904-2004

Stikkord om bidragsytarane

Kjelder

KAMP OG KUNNSKAP GJENNOM 100 ÅR - NSUA/FMR 1904-2004

Forbundet Mot Rusgift
fmr.no

KAMP OG KUNNSKAP GJENNOM 100 ÅR

Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund (NSUA) / Forbundet Mot Rusgift (FMR)
1904-2004

Forbundet Mot Rusgift
fmr.no

FORORD

Historia om NSUA/FMR dreier seg om mange ting, og vår framstilling kan berre gje glimt av nokre få av dei.

Først og fremst dreier ho seg om Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund (NSUA), som i 1973 tok namnet Forbundet Mot Rusgift (FMR). Denne organisasjonen vil vi prøve å gi eit bilde av frå starten i 1904, og følgje gjennom skiftande tider fram til hundreårsjubileet.

Då blir historia samtidig ei historie om personar lokalt og sentralt som har markert seg ekstra i organisasjonen, og hatt denne ungdoms- og studentorganisasjonen som eit viktig forum for læring og utvikling, for vennskap og trivsel. Mange av desse personane har seinare, i vaksen alder og i yrkeslivet, hatt med seg kunnskapen og impulsane slik at det på avgjerande måtar har prega familielivet, yrkeskarrieren og samfunnsengasjementet deira.

Samtidig er denne historia om NSUA del av edruskapsrørslas historie, ei historie som i vårt land går om lag 150 år bakover i tida, og som også har klar samanheng med historia til folke-rørslene og det frivillige organisasjonsarbeidet. Denne "assosiasjons-historia" starta rundt midten av 1800-talet. Fråhaldsorganisasjonane, som særleg vaks fram i perioden frå 1859 og dei næraste 50-60 åra etterpå, høyrer med i den første store gruppa av frivillige organisasjonar, saman med dei kristelege organisasjonane, dei politiske partia, fagrørsla og norskdomsrørsla. Innanfor edruskapsrørsla har NSUA aldri vore nokon stor organisasjon, men likevel hatt ei spesiell rolle når det galdt å spreie oppdatert kunnskap om rusproblema. I ein helsingstale til IOGTs verds-kongress i Oslo i 1914 uttrykte NSUA-formannen Johan Scharffenberg NSUAs rolle slik : "Vi er små, men vi vil gjerne være dvergen som rekker våpnene til kjempen."

Men NSUA eller FMR har samtidig klar tilknytning til utdannings-Noreg, og veksten i utdannings- og opplæringsstilbod for ungdom. Det er interessant å sjå korleis NSUA og FMR greidde å utvikle seg som organisasjon, samtidig med at utdanning og opplæring vart tilgjengeleg over heile landet og gjekk frå å vere eit privilegium for dei få til ein rett, og

etter kvart ei nødvendighet - for alle. I kva grad greidde NSUA/FMR å utvikle seg i takt med utbygginga av opplæringsstilboda ? Og i kva grad spreidde organisasjonen seg over alle delar av landet ? Kan vi sjå utslag av organisatoriske skilnader, kulturforskjellar og kulturutvikling i landet ? Harmonerte t.d. ideologi og arbeidsmåtar betre til ungdom frå distrikts-Noreg enn frå byane, og betre til ungdom frå Nordvestlandet enn frå det sentrale Austlandsområdet ?

Og kanskje aller viktigast : I kva grad fungerer organisasjonen fram mot vår tid i tråd med den kulturelle utviklinga i vekst- og velferdssamfunnet og samfunnets (tvetydige?) krav til skolen om holdningsskapande arbeid for ein sunn og god livsstil ? Og i kva grad legg lokale og nasjonale styresmakter til rette for at den frivillige organisasjonen og den ungdom-melege innsatsviljen aktivt blir nytta som læringsarena og som verktøy i arbeidet for ein sunn og helsefremjande livsstil? Eller har dei kommersielle og rusliberale kreftene i elev- og studentmiljøa, og i samfunnet generelt - blitt så sterke at det er bortimot umogeleg å halde oppe eit aktivt og frivillig elev- og studentbasert rusførebyggjande arbeid i vidaregåande opplæring og på universitet og høgskolar ?

Slik sett kan eit hefte om fortida kanskje også stimulere til ein debatt om notida og framtida !

Og for dei som vil følgje med nærare kva som skjer i FMR i dag og framover, gjer vi spesielt merksam på nettstaden til FMR : www.fmr.no

Når det gjeld arbeidet med heftet, har Eivind Hasle vore hovudredaktør og hatt spesielt ansvar for del I og II av heftet, Knut T. Reinås har skrivt del III, og Birkelund, Sørli, Hasle og Reinås har samarbeidd om oversiktene over namnelister for styremedlemmar.

Eivind Hasle

NSUA BLIR STIFTA 14 11 1904

Polstjerna vart vald til NSUA sitt forbundsmerke.

Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund (NSUA) vart formelt stifta i Kristiania 14.november 1904. Men forhistoria går lenger tilbake.

Studenternes afholdsforening

Stiftingsmøtet for NSUA vart halde i Studenternes afholdsforening i Kristiania. Denne foreininga var i 1904 over 20 år, etablert alt 25.april 1883, og er omtala som det eldste studentfråhaldslaget i verda. Studenternes afholdsforening hadde sidan starten vore eit lokallag i Det norske totalavholdsselskap (DNT). Det var den store organisatoren og legen Oscar Nissen som sto bak stiftinga av Studenternes afholdsforening. Han var på denne tida – frå 1879 til 1887 - formann i Det norske totalavholdsselskap, og sto i spissen for ei enorm organisasjonsutvikling i fråhaldsrørsla, som organisasjonsleiar, og som redaktør av bladet “Menneskevennen” 1879 – 1883. Han var og ein anerkjent lege og spesialist i kvinne-sjukdommar. Seinare vart han som kjent leiar i Det norske arbeiderpartiet, 1906 - 1911.

I Afholdsvennernes Aarvog 1902 har stud.med Idar Handagard ein artikkel om “Afholdsarbeidet ved Kristiania Universitet.” Den startar slik :

Det er en eiendommelig foreteelse i vort land, at det moderne afholdsarbeide tæller kun faa talsmænd inden den akademiske verden. Det er folkeskolelærerne, som hos os har udfoldet det ihærdigste arbeide foir afholdssagen og givet arbeidet dets præg. I flok og følge har de meldt sig ind i afholdsforeningerne og goodtemplarlogerne og overtaget ledelsen der. Dette er deres uvisnelige fortjeneste. Imedens har de akademiske borgere staaet ledige paa torget.

Ganske anderledes var det med den bevægelse, som i Norge gik forud for totalafholds-bevægelsen, nemlig arbeidet for at afskaffe og udrydde brændevinet. Her finder vi en rekke akademiske navne og det af de bedste og fremragende, som landet overhovedet har eiet. - - -

Handagard skildrar korleis stiftinga av Det norske totalavholdsselskap i 1859 hadde gjort at edruskapsarbeidet hadde nådd ut til dei breie lag av befolkninga, medan “studenterne (er) sunkne ned i en sløv ligegyldighed for et af *tidens mest*

dybtgribende sociale spørmaal.”

Men Oscar Nissen fekk altså stifta “Studenternes Totalafholdsforening” i 1883, etter at totalfråhaldssaka først var drøfta i “Den theologiske Forening”. 7 studentar kom med frå starten, og innan året 1883 var slutt, hadde foreininga 15 medlemmar. Møta vart den første tida halde på “Studenterhjemmet”, med foredrag om alkoholspørsmålet “av tidens mest anseede afholds- og ædruelighedsvenner.” Legen Oscar Nissen var ein populær og gjestfri støttespelar, og elles nemner Idar Handagard spesielt professor i hygiene, dr. Lochmann “hvis ord øvede en mægtig indflydelse baade ved universitetet og udover det ganske land.” Han heldt m.a. eit foredrag i 1896 “Om Alkohol”, der “han omtalte denne som i enhver henseende unødvendig for den menneskelige organisme.” Studenternes afholdsforening hadde også god kontakt med stortingets avholdsgruppe, ved at stortingsmennesen ofte deltok på møta og i debattane.

Medlemsutviklinga var positiv fram til 1891, då laget hadde 80 medlemmar, dei fleste teologar. Etter nokre mindre aktive år første på 1890-talet tok aktiviteten seg opp igjen, med offentlege foredrag av kjente personar, ved foredragsverksemd frå studentane (“74 foredrag i 27 afholdsforeninger og 5 goodtemplarloger ” i 1895-96), og ved spreieing av småskrifter. Laget bygde opp ei boksamling, m.a. ved støtte frå DNT og IOGT, og heldt ei lang rad norske og utanlandske fråhaldsblad. Og særleg frå hausten 1901 går Studentavholdslaget inn i ein aktiv periode, ved at dr. Ragnar Vogt i ein treårsperiode tar på seg formannsvervet. Ei rekke offentlege foredrag blir haldne, m.a. om medisinske sider ved alkoholspørsmålet, og om alkoholpolitikken.

Nordisk studentfråhaldsrørsla

I tillegg til det fofestet fråhaldssaka alt hadde fått ved Universitetet i Kristiania, må nemnast at edruskapsarbeidet blant studentar var del av ei internasjonal rørsla. Våren 1903 fekk Studenternes afholdsforening brev frå den svenske studentavholdsrørsla, som var grunnlagt i Uppsala i 1888, og fekk ei nasjonal organisering i 1896 (Sveriges Studerande Ungdoms Helnykterhetsforbund (SSUH)). Med brevet var ein invitasjon til norske kameratar om å delta på den svenske studentavholdsrørslas årsmøte i Jønkbøing i juli 1903. Det må her nemnast at Danmarks Studerende Ungdoms

Afholdsforbund (DSUA) fekk sitt første lokallag i februar 1903, og fekk ei nasjonal organisering i 1904. I Finland kom det første studentfråhaldslaget, ved universitetet i Helsinki , i 1886, og i Sveits, Tyskland og Østerrike fanst også slike lag.

Stiftingsmøte og første arbeidsår

Studenternes afholdsforening sette 30.september 1904 ned ein komite som fekk som mandat “*til at arbeide for stiftelsen af afholdsforeninger ved seminarer, gymnasier og tekniske skoler / dannelsen av et avholdsforbund for den studerende ungdom i Norge*”. IOGT støtta arbeidet med pengar, og alt 14.november låg det føre framlegg til lover og opprop, slik at “Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund” kunne bli skipa. Lovutkastet vart lagt fram og vedtatt, og styre vart vald. 8 personar deltok på skipingsmøtet.

Desse personane kom med i det første styret : Dr. med Ragnar Vogt var sjølvsgagt som den første formann, og elles vart stud.jur Bjarne Didriksen viseformann og kasserar, stud.jur. Haakon Duckert sekretær, og styremedlemmar vart stud.teol Ivar Aasen, og seinare også adjunkt Lars O. Jensen. Det bør elles nemnast at ein av dei som hadde bidratt mest til etableringa var Halfdan Duckert. Han fekk eit svensk “reisestipendium” på 25 kr for å delta på den nordiske konferansen i Jønkbøing der Nordens Studerende Ungdoms Avholdsforbund vart etablert. Det nordiske forbundet fekk ikkje lang levetid, men var viktig fordi det var utgangspunktet for at det vart laga særskilde forbund i dei enkelte landa. Halfdan Duckert la ned mykje arbeid i førebuing til etableringa i Noreg, men vart alvorleg sjuk og døydde like etter stiftinga av NSUA.

Etter at NSUA var stifta, melde Studenternes avholdsforening seg raskt ut av Det Norske Totalavholdsselskap og inn i NSUA med sine 31 medlemmar. Innan året var ute, hadde organisasjonen også fått 17 medlemmar frå foreininga “Mimer” i Bergen, og i januar 1905 fekk NSUA 18 medlemmar frå Trondhjemteknikernes avholdsforening, og 41 medlemmar frå Hamar lærerskoles avholdslag. NSUA fekk raskt laga sitt eige merke, ei 5-takka stjerne, og fekk sendt ut lover. Dei økonomiske problema var store, men laget fekk 100 kr i støtte frå IOGT og heile 500 kr frå Kyrkjedepartementet. Ca 200 medlemmar fekk laget i det første arbeidsåret sitt.

DEI FØRSTE 50 ÅRA

Jubileumsskrifta frå 1914 og 1932, saman med årgangane av tidsskriftet “Symra”, gir eit godt innblikk i arbeidet framover mot 2.verdskrigen. Arbeidet omfattar ulike område :

a) Det dreier seg i første rekke om medlemsverving og organisasjonsbygging. Det er imponerande å sjå korleis organisasjonen – med Studentavholdslaget i Kristiania/Oslo og med næraste omland som utgangspunkt – og med dårleg økonomi, satsar på agitasjonsopplegg, reiseverksemd og foredrag, med sikte på å få nye medlemmar, gjere organisasjonen kjent og inspirere til skiping av nye lag. Etter kvart som opplærings-tilboda blir bygd ut, blir det også viktig å etablere lag på dei nye skolestadene. Nye lag kjem t.d. raskt på plass på Hamar, i Elverum, i Skien og i Larvik. Og såleis blir det t.d. også lagt stor innsats i arbeidet i Trondheim då den tekniske høgskolen kom dit i 1910, og Trondheim vart “et litet centrum for den studerende ungdom Nordenfjelds”.

Men samtidig ser vi at organisasjonsbygginga ikkje gir stabil vekst, medlemstilgangen går i bølger, og mange av dei nye laga må ha gjenoppliving etter kortare eller lengre tid. Og som det heiter i 10-årsskriftet, “må man forstå hvor dobbelt vanskelig et ungdomsarbeide som NSUAs blir når dets ledelse skal stå under eksamens og militærtjenestens tegn.”

b) Som eit ledd i organisasjonsbygginga blir også landsmøta arrangert rundt om i landet (jf Halden 1908, Stavanger 1911, Trondheim 1912, Bergen 1913, Ålesund 1916). Svært ofte er då vertslaget nokså svakt, men her er då gjerne solide “bakspearar” som kan hjelpe til, slik t.d. Ask avholdslag stiller opp som vertar i Norderhov i 1922, lærar Rasmus Øvreid i Volda i 1923 og rektorparet Øverås på Orkdal landsgymnas i 1930.

Det må og nemnast at NSUA raskt synest å ha blitt godt akseptert innanfor utdannings-systemet og i samfunnet generelt. Eit eksempel er forbundsmøtet i Oslo i juli 1907, som vart gjennomført i Nobelinstituttet sine lokale, med 130 deltakarar, og med velkomsthelsing av formannen i Nobelkomiteen, utanriksminister Jørgen Løvland, og med festtale av kyrkjestatsråd Otto Jenssen!

Her ser vi nokre tidlegare og dåverande forbundsstyremedlemmar samla under NSUA sitt landsmøte i Hemsedal i 1960. I første rekke ser vi Eirik Himle, Inger Sollid og nyvald forbundsleiar, Liv Hatland. I andre rekke ser vi Jon Høgevold, Ditlef Hald og Martin Gran. I tredje rekke står Dagfinn Mannsåker, Bjørn Stigum og Hallvard Magerøy. Bakerst står Thor Bjarne Bore, Arne Sørli, Anders Føholm og Bjarne Rognlien

c) **"Bakspelarane"** – som etter kvart gjerne dreier seg om tidlegare sentrale NSUA-medlemmar - kan ein også sjå når ein les lista frå 1924 over "fylkesformenn" i NSUA. Desse har som spesiell oppgåver å danne nye lokallag og stimulere dei laga som finst. På denne lista finn ein t.d. rektor Asbjørn Øverås, Orkdal, overlærer Rasmus Øvrelid, Volda, pastor Karl Marthinussen, Bergen, og lektor Harald Goksøyr, Eidsvoll. Dette organisatoriske grepet førte elles med seg at NSUA på eitt år fekk 6 nye lokallag og mange nye medlemmar.

d) **Skolering:** Alt frå dei første åra blir det lagt stor vekt på skoleringsarbeid. Det blir drive foredragsverksemd og foredragskurs, starta publikasjon av småskrifter, abonnert på faglitteratur og "indkjøpt plancher fra landskomiteen for avholdsundervisning." Det blir lagt press på styresmaktene for å få til "en fyldigere undervisning i alkohollære for elever og vordende lærere"(1907), ei sak som det vart arbeidd med jamleg. Det første foredragskurset vart halde på Universitetet i Oslo i januar 1908, med ca 60 deltakarar, og etter dette vart det etablert eit eige foredragsutval. Mange av medlemmane i organisasjonen var eller vart kjende fagfolk innanfor rusfeltet, og kunne såleis halde foredrag med stor troverd, slike som Ragnar Vogt, Johan Scharffenberg, Karl Marthinussen og Otto Lous Mohr. Fleire av foredraga vart trykt opp som småskrifter etter at dei har vore halde som foredrag på universitetet eller i radioen først (jf "Seks foredrag om alkoholspørsmålet" frå 1933, "Drikkeskikkene og kampen mot dem", av Ragnar Vogt frå 1933, "Avholdssakens ide" av Otto Lous Mohr frå 1947, "Hvorfor avholdsmann?" av Karl Marthinussen frå 1962) Etter kvart blir det etablert eigne fora til å ta seg av mykje av denne kursverksemda og publiseringa, jf Landskomiteen for avholdsundervisning frå 1902, som frå 1930 fekk namnet Landsrådet for edruelighets-undervisning. Studieverksemda hadde og ein sentral plass utover på 1950-60-talet, og dei fleste skolane med NSUA-lag hadde studieringar i arbeid, med stort mangfald når det galdt tema.

e) Eit viktig tiltak i skoleringsarbeidet var å få laga ei god lærebok i alkoholspørsmålet. Arbeidet med ei slik bok vart tatt opp i 1932, og i 1934 kom første utgåve av NSUAs lærebok i alkoholspørsmålet, ei bok på 140 sider. Boka var laga med støtte frå Sosialdepartementet og godkjent av Kyrkjedepartementet, og blant forfattarane finn ein ei lang rekke av dei mest solide fagfolka i Noreg på denne tida, m.a.

sokneprest Karl Marthinussen, dr.med. Ørnulv Ødegaard, overlege Johan Scharffenberg, rektor Erling Kristvik, og høgsterettsjustissekretær Bjarne Rognlien. Cand theol Jørgen Huseklepp var den som frå NSUA si side utarbeidde plan for boka og fekk dei nødvendige godkjenningane. Nye, reviderte og større utgåver av læreboka vart laga i 1953 og i 1961, under namnet "Alkoholen og samfunnet. NSUAs håndbok i alkoholspørsmålet", og gitt ut i regi av Landsrådet for Edruskapsundervisning. 3.utgåve var på heile 250 sider, og redaksjonsgruppa for den var lektor Bjørn Stigum, riksinstruktør Arne Sørli og lektor Arne Goplen. Sentrale forfattarar var Ørnulv Ødegaard, Th. Kjølstad, Helge Seip, Olav Sundet, Steinar Hauge, Bjarne Rognlien, Øystein Søraa og Karl Marthinussen.

f) **Blad:** I opplysningsarbeidet kom det snart framlegg om å starte ein fast og regelmessig publikasjon, og slik vart "Symra" født alt i august 1906, med stud.jur Haakon Duckert og stud. philol Fredrik Paasche som dei første medlemmane av redaksjonen. Symra vart utgitt jamleg fram til 1940 – og dette tidsskriftet utvikla seg i mellomkrigsåra til eit solid tidsskrift som både skulle fungere som medlemsblad, nyheitsblad og opplysningsorgan for NSUA, men etter kvart mest som eit tidsskrift som skulle gi "sakkyndige artikler om aktuelle teoretiske eller praktiske spørsmål innanfor rusdrikkpolitikken eller avholdsbevegelsen." I 1932-33 var opplaget av "Symra" 1700. Seinare kom i tillegg "NSUA" 1933-34, og deretter "Kamp og Kunnskap" frå 1935. – Når det gjeld opplysningsarbeid, må elles nemnast at NSUA i 1922 etablerte eit eige presseutval som utover på 1920-talet forsynte fråhaldspressa og aviser elles med opplysande artiklar om alkohol og edruskap. Heile 326 artiklar vart t.d. spreidd frå 1.mai 1923 til 30.april 1924, og 157 artiklar året etter. Bjarne Rognlien var ein nøkkelperson i dette pressearbeidet.

g) **Kunnskapsprøver:** Først på 1930-talet vart spørsmålet om å arrangere prøver i alkohol-spørsmålet tatt opp, m.a. inspirert av liknande prøver i Sverige, England og Finland, og i "Symra" 4/1932 finn vi ei solid utgreiing om spørsmålet. Målgruppa for prøva er studentar ved høgre skolar og lærarskolar, og siktemålet er "at dei unge skaffer seg solide kunnskapar om alle sidor av dei største sosiale problem dei møter". Dei første prøvene vart arrangert for medlemmar av NSUA i mars 1936, og då

med 16 deltakarar. Frå hausten 1936 vart NSUAs Lærebok i Alkoholspørsmålet lagt til grunn for prøva, og det vart opna for deltaking frå andre organisasjonar. I 1954 var det 191 som tok prøva, og det var 1276 som til då hadde avlagt kunnskapsprøva i alkoholspørsmålet. Siktemålet med prøva var å styrke kunnskaps-nivået blant fråhaldsfolk, slik at dei kunne grunnkje standpunkta sine og delta på ein god måte i samfunnsdebatten. Før prøva var dei fleste deltakarane med på studieaktivitet knytt til NSUAs lærebok i Alkoholspørsmålet og til namngjevne lærebøker i samfunnskunnskap. Prøva vart arrangert til ut på 1970-talet.

I 1948 starta NSUA i tillegg Prøva i samtidsorientering, som utover på 1950- og 60-talet vart eit svært stort tiltak, med mange titals tusen deltakarar kvart år, t.d. 100 000 i 1964 og 130 000 i 1973. Dei fleste deltakarane var elevar i vidaregåande skolar. I minneartikkelen til Thor Bjarne Bore (Mye å takke for), får vi meir informasjon om denne prøva, som vart arrangert siste gong i 1975.

h) NSUAs Framtidsfond: I 1913 vart grunnlaget gitt til eit ”framtidsfond” for NSUA, gjennom ei gave på kr 0,84 frå Birger Knudsen, seinare direktør i Norsk Telegrambyrå. Same dag og dei næraste dagane kom bidrag frå ei rad kjente personar, som Adam Egede Nissen, Katti Anker Møller, statsråd Lars Abrahamsen, statsminister Gunnar Knudsen o.a. Målet var å bygge opp eit fond på 25 000 kr, der rentene skulle gå til NSUA-arbeidet. I 1954 var fondet på 22 700 kr, og NSUA fekk på den tida halvparten av renteinntektene til drifta.

ij) Felles kjenneteikn: Medlemsmerke : NSUAs 5-takka stjerne er kjent alt frå 1905. Dette var ei nål som vart utvikla som eit felles merke for studentfråhaldsrørsla i alle dei nordiske landa. Som spesielt heidersteikn utvikla NSUA eit eige merke : gullstjerna. I 1929 fekk t.d. overlærer Rasmus Øvrelid, Volda, gullstjerna som den 7. person i NSUA-historia.

Song : I februar 1907 gjorde styret vedtak om at det skulle lysast ut konkurranse om ein forbundssang. Det kom fleire framlegg, men den som vann, var stud.philol Fredrik Paasche med sin ”Forbundssang”, som starta slik : ”Vi kommer med ungdommens ranke mot, og kundskapens adel i eie” (“Symra”, juni 1907). Forfattaren fekk tildelt førstepremien

på kr 5, men han gav premien tilbake til forbundet som start-grunnlag på eit fond som skulle skaffe fane for NSUA. Johan Fredrik Paasche (1886-1943) vart i 1920 den fjerde personen blant NSUA-medlemmane som vart professor – etter dr.med Ragnar Vogt, dr.juris N.Gjelsvik og dr.philos Didrik Arup Seip. Paasche vart professor i norsk litteratur, men måtte flykte frå nazistane og døydde i Stockholm.

Fane : NSUAs fane vart laga på grunnlag av eit utkast av ingeniør Ditlef Hald, og avdekt under forbundsmøtet i Bergen i 1912. Fana var lagra i Oscarsgata i Oslo, og vart dessverre borte under krigen.

Songbok: Ei songbok vart også laga svært tidleg, og i 10-årsskriftet er nemnt at det i 1913 vart laga ei ny songbok for NSUA *“væsentlig forøket og forandret fra den gamle”*. Songboka var utarbeidd av cand.mag. Didrik Arup Seip (frå 1916 professor i norsk språkvitskap) og studentane Wendelbo og Knudsen, og med omslagsteikningar av stud.med Harald Hanson.

ij) Nordisk og internasjonalt samarbeid: Som nemnt vart eit ”Nordens studerende ungdoms avholdsforbund stifta i Jønkøbing i Sverige i juli 1903, før nasjonalforbunda i Norge og Danmark var stifta. Det nordiske forbundet var viktig i etableringa av NSUA, men sovna nokså raskt inn. Derimot vart det i 1907 tatt initiativ for å etablere eit internasjonalt forbund for fråhaldsfolk blant studerande ungdom. Eit slikt forbund vart stifta i Stockholm 2.august 1907. Ragnar Vogt var her med som norsk representant. Rundt 1930 er det stor aktivitet i det internasjonale arbeidet, særleg knytt til ”The World Student Federation against Alcoholism”, som også gir ut magasinet ”The International Student”. I tillegg til dei nordiske landa og USA omfattar arbeidet m.a. dei baltiske statane, Polen, Jugoslavia, Bulgaria,, Tyskland, Sveits, Nederland og Belgia.

Det nordiske samarbeidet vart etter kvart styrkt igjen ved gjensidige besøk på dei nasjonale forbundsmøta, og under markeringa av NSUAs 10-årsjubileum i Kristiania i 1914 vart det også arrangert nordisk møte med fyldig deltaking frå Sverige, Finland, Danmark og Norge, og denne utvekslinga av besøk til landsmøte og konferansar, har halde seg oppe så lenge det har vore aktivitet.

”Teologtid” og ”filologtid”

Det er interessant å registrere utviklinga i lokallag og talet på medlemmar frå den første tida og framover. Svært mange av dei tidlegaste laga var knytt til by-gymnas, men desse er i stor grad blitt borte før 20-årsjubileet. Elles var det stor aktivitet ved ein del lærarskolar (Hamar, Elverum, Notodden, Stord, Volda, Levanger), men her endra situasjonen seg etter kvart som elevane på dei 4-årige linjene forsvann til fordel for student-elevane. Etter kvart vart det ved landsgymnasa at NSUA fekk best tilgang på nye medlemmar (t.d. Eidsvoll, Hornes, Bryne, Voss, Firda, Volda) og medlemmane herifrå kom i stor grad til å danne kjerne-gruppene i Studentavholdslaget i Oslo, som heile tida har vore det berande laget for organisasjonen. Men sjølv om talet på utdanningsinstitusjonar har blitt bygd ut, særleg etter 2. verdskrigen, har organisasjonen aldri makta å samle meir enn 1200 -1500 medlemmar.

Også utdanningsmessig har det vore ulike fag som meir enn andre har prega organisasjonen. Frå den aller første tida var det som nemnt teologar som var sentrale, og seinare hadde organisasjonen ei teologtid rundt 1930, med Olav Skarstein og Berge Øverland som framståande representantar. Legar har det vore ein del av, og Ragnar Vogt og Johan Scharffenberg står her fram som dei fremste. Mange juristar har prega organisasjonen, som Bjarne Didriksen, Mix Anker Møller, Bjarne Rognlien og Trygve Låke. Perioden frå 1934 til rundt 1960 blir gjerne karakterisert som filolog-tida, og framståande representantar her er Kristoffer Dannevig Haave, Dagfinn Mannsåker og Halvard Magerøy. På 1960-talet kjem dei nye samfunnsvitskapane inn, med t.d. Stein Berg og Knut T. Reinås som framståande representantar.

Krig og gjenoppbygging

På det siste forbundsmøtet før krigen, vart stud. philol Dagfinn Mannsåker valt til formann. Organisasjonen hadde då gjennomført ei sanering av medlemslistene, og styret melde om ca 200 medlemmer og 7 lag. Då krigen kom til Noreg 9.april 1940, var det publisert eitt nummer av ”Kamp og Kunnskap” dette året. Det varsla om at forbundsmøtet 1940 skulle vere på Firda gymnas på Sandane om sommaren. Men dette forbundsmøtet vart det ikkje noko av. Etter kvart stoppa den ordinære aktiviteten opp, men mange av medlemmane

var engasjert i illegalt arbeid, m.a. ved hjelp av NSUAs skrivemaskin og stensilmaskin. I 1943 vart også Universitetet i Oslo stengt. Og forbundsstyremedlemmane vart spreidde til Sverige eller Tyskland.

Hausten 1945 starta NSUA-arbeidet opp igjen, nesten heilt frå bar bakke. Stud. philol Halvard Magerøy vart vald til ny leiar på forbundsmøtet på Ringerike, og medlemstalet kom raskt opp i rundt 800. Av nye tiltak som vart sett i gang, kan spesielt nemnast Prøva i Samtids-orientering som starta i 1948. Dette året kom også riksinstruktørordninga, som vart etablert saman med Norsk Læreravholdslag. Den første riksinstruktøren var Bjørn Stigum. Fleire av dei personane som har skrive minne frå si NSUA-tid , har vore riksinstruktørar, t.d. Viggo Jørgensen, Leif Vinsrygg og Ragnhild Sællthun Fjørtoft. Riksinstruktørordninga vara til ut på 1980-talet.

Fra ”Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund N.S.U.A. 1904 - 1914”

N.S.U.A.s oppgave

Av overlæge JOHAN SCHARFFENBERG.

I et styremøde kom vi tilfældigvis til at se paa et gruppebillede fra et af N. S. U. As landsmøder. Det var saart at faa vide, hvor mange af deltagerne senere havde opgivet afholdsstandpunktet, - den ene for en sangfærds skyld, den anden for en udenlandsreises, den tredie, fordi han fandt, at totalafhold var for stort et offer o.s.v. Endog flere, som havde været ivrige forkjæmpere for bevægelsen, havde siden selv forladt den.

Jeg skriver ikke dette for at gaa i rette med de unge, som vi mistede, men for at spørge: hvor ligger skylden - hos dem selv eller hos N. S. U. A. eller kanske hos afholdsbevægelsen overhovedet?”Ungdomssind er som vind”, heder det, og derfor bør det ikke undre eller forarge, at de unge let skifter standpunkt, at deres ”holdning” stundom minder mer om veirfløien end om kompasnaalen.

Men for bevægelsens ledere er dette et varsko om ikke at øve for stærkt tryk paa vaklevorne sind for at faa dem ind i vore foreninger. Det er bedre for bevægelsen, at de aldrig kommer, end at de kommer og gaar. Heller en langsom, men sikker vækst med tilgang af medlemmer, for hvem totalafhold er blevet en rodfæstet overbevisning, end massetilløb og massefrafald. Rigtignok er svage og svaiende sind langt mer end de faste og stø udsat for i livets løb at

blive alkoholikere, forsaavidt skulde det være særlig ønskelig at vinde netop disse for at bevare dem. Men N. S. U. A.s hovedopgave er ikke det individuelle redningsarbeide; dette kræver et indgaaende taalmodigt arbeide med den enkelte, som et ungdomsforbund ikke har leilighed til at drive, fordi dets fleste medlemmer mangler den nødvendige sjælekundskab og livserfaring.

Oftest skyldes vel omslaget, at overbevisningen om totalafholdsprincipets rigtighed ikke endnu har været et tilstrækkelig fast værn mod omgivelsernes spot og fristelser. Nogle var kanske overbevist med forstand, men ikke med sin følelse; de længe-de lønlig efter at leve som kameraternes flertal og mente, at totalafhold var et tab, et offer af livslykke. Da kræves der bare nogle flotte fraser, nogle skingrunde for at gjøre omslaget forsvarligt for vedkommendes egen dom; de fleste mennesker ”mener” nemlig det, de ønsker at mene, og ikke det, som logisk tænkning tilsiger.

Andre var kanske en stund overbevist med sin følelse, men ikke med sin forstand, og den stemningsbølge, som bar dem ind i bevægelsen, sank atter, og andre følelser havde da desto lettere for at drive dem ud igjen, fordi der slet ikke var nogen intellektuel modstand at overvinde.

Afholdsbevægelsen bygger i lige grad paa forstands- og følelseshensyn. Derfor blir den enkeltes afholdsstandpunkt først solid, naar baade hans forstand og følelse er vundet. Ingen anden burde aflægge et livsvarigt afholdsløfte. Det er rigtigt, at N. S. U. A og lignende ungdomsforbund ikke kræver løfte paa livstid, fordi de unge ikke som regel er saa klare over sig selv, saa sikre i sin dom - trods al skraasikkerhed - at de bør love noget for hele livet.

I hvervningsarbeidet maa N. S. U. A.s forkjæmpere holde sig dette for øie; de skal tale baade til forstand og følelse. Men da maa de først og fremst selv være klare over totalafholdsprincipets begrundelse, de maa kjende alle indvendingerne, de maa i sit eget sind redelig have tænkt dem gjennem og gjendrevet dem, og kjæmper de med egne tvil, skal de ikke søge at vinde andre, før de selv er kommet til fred og tryghed. Den, som maa bekjende: ”Jeg tror - hjælp min vantro”, du er ikke til at omvende andre.

Arbeidet i N. S. U. A.s foreninger maa saaledes først og fremst sigte paa at uddybe kjendskabet til alkoholspørgsmaalet og forstaaelsen af totalafholdstanken. Paa den maade vil vi efterhaanden, langsomt, men sikkert opdrage en skare ungdom, som i sin livsgjærning som lærere og læger, prestere og dommere, ingeniører og officerer o.s.v. faar rig leilighed til at fremme afholdssagen i ord og daad. Mest paakrævet er det utvilsomt nu at arbeide for et omslag i den udpræget afholdsfjendtlige stemning, som i vort land raader inden

overklassen, hvis holdning væsentlig tager form af dagspressens daglige dryp af ondskap og haan mod afholdsbevægelsen. Ligeoverfor denne stemning staar afholdsfolk af underklassen omtrent magtløse; deres ord naar sjelden ind i overklassekredsene og har vanskelig for at vinde dem. De afholdsfolk, som skal kunne virke paa overklassens i dette punkt særlig forhædede sind, maa selv staa paa høide med den i dannelse, dygtighed og formel evne og dertil eje karakterstyrke nok til at hævde sit afholdsstandpunkt, selv om de staar alene med et helt selskab mod sig, og selv om deres egen karriere sinkes ved den upopularitet, de derved paadrager sig.

Det er derfor meget at ønske, at N. S. U. A. særlig maatte kunne drage den evnerigeste, flittigste og stærkeste ungdom til sig. Vore agitatorer skulde lægge særlig vægt paa at vinde førerne inden den studerende ungdom.

Men dette arbeide inden overklassen er ikke den eneste fremtidsopgave, N. S. U. A.s medlemmer skal ruste sig for. Ogsaa den store folkelige afholdsbevægelse trænger i høi grad kræfter med højere dannelse end folkeskolens.

Den totalafholdne studerende ungdom har bedre forudsætninger for at forstaa og bruge den videnskabelige literatur om alkoholspørgsmaalet og bliver derved i stand til at rense agitationen for feil og overdrivelser, udbytte forældede, rustne og stumpe vaaben med nye, blanke og skarpslebne og hindre hele bevægelsen fra at stivne i dogmatik. Det er de brede lags store ære, at de har baaret afholdsbevægelsen frem til dens nuværende magtstilling trods overklassens modstand. Men det har ikke kunnet undgaaes, at afholdsbevægelsen derved samtidig har faaet et underklassepræg. N. S. U. A skal saavist ikke prøve at sætte noget snobbepreg paa den, men efterhvert som vort forbund vokser, og dets medlemmer gaar ud til sit arbeide i og for folket, skal de søge at slibe bort uskjønne kanter og særheder, saa afholdsbevægelsen træder frem i al sin ideelle skjønhed som en stor almenmenneskelig kamp for det hele samfunds sundhed og lykke.

N. S. U. A. bør saaledes virke som en skole, hvorfra afholdsbevægelsen faar talere og skribenter, som evner at tage kampen op med selv de mest oplyste modstandere.

Men vore medlemmer skal ikke tjene denne sin værneplikt, før de er modne til det, dertil er kampen nu altfor haard og ond i vort land. Vor ungdom skal ikke segne, saaret i sjælen af alkoholpressens giftpile; først skal den have faaet erfaringens rustning.

Selv om N. S. U. A. paa landsmødet i Trondhjem 1912 strøg bestemmelsen om neutralitet i afholdspolitikken, bør i hvert fald

skoleforeningerne fremdeles holdes strengt udenfor afholdspolitikken og fjærnt fra al offentlig optræden. Hertil kommer, at den studerende ungdom ikke har synderlig tid at ofre paa arbeide udad, hvis dette ikke skal hemme den i dens egen uddannelse. Forældrene bør aldrig faa skjellig grund til at sige, at deres barn fik en daarlig eksamen, fordi N. S. U. A og afholdsbe-vægelsen tog for meget af deres studietid. Kun den tid, anden ungdom søler bort med kortspil og lignende unyttige adspredelser, skal N. S. U. A.s ungdom ofre afholdssagen.

Dette maa endelig ikke misforstaaes, som om N. S. U. A.s medlemmer skal forsage al naturlig fornøielse! Tvertom. Først og fremst det sunde friluftsliv ude i naturen til fods, paa ski og skøiter, paa cykle eller i baad maa N. S. U. A.s ungdom aldrig forsømme. Men ogsaa det kameratlige liv i foreningens møder og fester skal prægnes af naturlig livsglæde Her har N. S. U. A. netop den særlige opgave at føre det praktiske bevis for alkoholens fuldstændige overflødighed for et smukt og glædebringende festliv. Vi skal vise, at det ikke er noget ”offer”, nogen ”forsagelse” af livsglæde, naar ungdommen ligesaalidt vil bruge alkohol som opium.

En af det 18de aarhundredes mest kjendte læger, schweizeren Albrecht von Haller (1708-1777) var afholdsmann. Han var en af den moderne fysiologis forløbere og vandt ogsaa ry som botaniker, digter og politiker. I sit berømte digt ”Die Alpen” (1782) siger han til indbyggerne i de egne, hvor der ikke kan dyrkes vin:

”Beglückte, klaget nicht! Ihr wuchert im Verlieren ;
Kein nöthiges Getränk, ein Gift verlieret Ihr !
Die güttige Natur verbietet ihn den Thieren,
Der Mensch allein trinkt Wein und wird dadurch zum Thier”

Til dette syn paa alkoholnydelsen maa N. S. U. A. søge at føre sin ungdom. Da vil vort forbund kunne gjøre en vigtig indsats i det norske afholdsarbeide, selv om historien skulde komme til at fortælle, at vi først kom med i den ellefte time. Det kan dog faa indflydelse paa kampens udfald og seirens varighed.

Johan Scharffenberg.

FORBUNDS - SANGEN.

2. Vi lovet den vakt, og vort løfte klang langs hundrede fjorde på færdens.
 En fylking av ungdom i daad og i sang på sommerseilas gjennom verden,
 i lys av vort merke, det strålende sterke - slik stævner vi frem langs de tusen hjem!

3. Og skaren skal økes fra dag til dag, og Norge skal lytte til sangen.
 Og flagget skal bølge i store slag og friskere lyse fra stangen.
 Det kan ikke falde! Vi værger det alle.
 Hurra for dets vakt: vår begeistrings makt!

Fr. Paasche

Forbundssangen

(Som: "Du spørger mit barn efter broder din")

Vi kommer med ungdommens ranke mot
 og kundskapens adel i eie.
 Fra daadløse drømme vi kalde lot
 til færd over fremtidens veie.
 En sommer derute
 vi bygget en skute,
 som bar os til slag under dagblaat flag.

Vi lovet den vagt, og vort løfte klang
 langs hundrede fjorde paa færdens.
 En fylking av ungdom i daad og sang
 paa sommerseilas gjennom verden,
 i lys av vort merke,
 det straalende sterke -
 slik stævner vi frem langs de tusen hjem.

Og skaren skal økes fra dag til dag
 og Norge skal lytte til sangen.
 Og flaget skal bølge i store slag
 og friskere lyse fra stangen.
 Det kan ikke falde!
 Vi værger det alle
 Hurra for dets vakt: vår begeistrings magt!

Fredr. Paasche

Symra Nr. 1 1933

Hvad vil vi?

Av overlæge JOHAN SCHARFFENBERG.

Spørsmålet bør tvedeles. Hovedspørsmålet er hvilken opgave den organiserte total-avholdsbevegelse har stillet sig.

Et bispørsmål er hvilken særlig opgave den totalavholdne studerende ungdom kan og bør stille sig som sitt bidrag til løsningen av den for hele avholdsbevegelsen felles opgave.

Totalavholdsbevegelsens mål er å avskaffe selve bruken av alkohol som nytelsesmiddel, N.B. ikke bare ”misbruken”. Dette kan motstanderne ikke få inn i sitt hode, fordi deres ideal er måtehold, ikke avhold, og derfor innser de ikke berettigelsen av totalavholdsbevegelsen hvis den går ut over den strengt begrensede opgave å redde drankerne. Innsiktsfulle måteholdsfolk erkjenner nemlig at alkoholikerne bare kan reddes ved totalavhold, og da trenges det foreninger hvor også nøkterne menesker forsverger alkoholen for redningsarbeidets skyld. Men utover dette formål anerkjenner måteholdsfolk som regel ikke totalavholdsprinsippet.

Historisk sett blev dette ganske visst også først opstillet som det radikale middel til å forebygge misbruken, ut fra setningen: ”Bruken føder misbruken”, og erfaringen viste snart at dran-kerne kan reddes gjennom totalavhold, men også at det dessverre bare er en brøkdel av dem som virkelig vil reddes eller har viljestyrke nok til å motstå fristelsen. Den tanke at det derfor er best å forebygge at nogen blir dranker, ved å avskaffe selve drikkeskikkene, er uangripelig logisk, og så stort et onde som alkoholismen er, vilde allerede dette formål være tilstrekkelig grunnlag for totalavholdsbevegelsen. Men svakheten ligger dels i den egoisme som ikke gjerne forsager en nytelse for andres skyld, dels i den innvending at denne klassiske begrunnelse av totalavholdsprinsippet kan fortolkes derhen at det i og for sig ikke vilde være noget å innvende mot selve bruken hvis den bare ikke førte så mange til misbruk. Denne innvending utdypes ytterligere av mange psykiatere med den påstand at bare de arvelig psykoptisk disponerte mennesker blir alkoholikere, og herav har så enkelte ”rasehygienikere” (f.eks. Stockard og Pearl) trukket den slutning at alkoholen renser slekten ved å utrydde skrapet.

Derfor bør angrepet på bruken ikke føres bare med det i sig selv sanne argument, at den fører mange til misbruk. Man bør undersøke grunen til at menneskene elsker alkoholnytelsen. Den analyse jeg

annetsteds har foretatt av dette spørsmål og ikke kan gjenta her, fører til det resultat at det spesifikke ved alkoholnytelsen er alkoholens narkotiske virkning på hjernen. Alokoholnytelsen kan derfor sammenlignes med opiumnytelsen (selv om den psykologiske virkning er forskjellig), men overfor opiumnytelsen vil få europeere hevde et måteholdsstandpunkt, skjønt det er en kjensgjerning at den ikke gjør større skade i orienten enn alkoholnytelsen i Europa.

Den moderne avholdsbevegelse anser det alkoholfri levesett som det naturlige og normale, ganske som det opiumfri, og fordømmer derfor alkoholbruken i seg selv og ikke bare som misbrukens kilde.

Dette er et overordentlig radikalt standpunkt, et brudd med årtusen-ers tradisjon, en anklage mot flertallets vaner og en utfordring mot en av verdens stormakter, alkoholkapitalen. En virkelig seier for totalavholdsprinsippet vil virke som en revoltering av den hvite rases liv både i moralsk og økonomisk henseende.

Det vilde føre for langt her å drøfte ved hvilke midler totalavholdsbevegelsen bør søke å nå sitt mål og hvorvidt dette overhodet er opnåelig. Her gjaldt det bare å svare på det hovedspørsmål hvad den organiserte totalavholdsbevegelse vil.

Hvad kan så den totalavholdne studerende ungdom utrette som et litet ledd i den store bevegelse?

I en nu avlegs studentersang heter det: ”Herrer er vi i åndens rike”. Vi vet nu heldigvis at vi bare er tjenerne i åndens rike, men allerede dette er et stort privilegium. Mens dens fleste jevnaldrende må bruke sin meste kraft og tid til kroppsarbeide - om de da ikke i denne forbannede tid er arbeidsløse -, har den studerende ungdom åndsarbeidet som sin hovedoppgave, ved store ofre av samfundet og slekten, naturligvis ofte også fra dens egen side gjennom gjeld som veksel på fremtiden.

Og mange av denne ungdom vet at de efter endt utdanning skal gå til ansvarsfull gjerning i samfundet som læger, lærere, dommere, ingeniører o.s.v.. Allerede dette medfører plikt til å holde sjeleorganet, hjernen, fri for skadelige påvirkninger. - Og med de ansvarsfulle stillinger mange av denne ungdom senere kommer til å innta, følger stor innflytelse på opinionen og på skikkene og dermed plikten til et levesett som kan være forbillede for folket. Skjønt bare et lite korps i avholdshæren, får den totalavholdne studerende ungdom derved en særlig ansvarsfull opgave: å søke å vinne sine studiekamerater for totalavholdsprinsippet. Og i det felles store avholdsarbeide får den gjennom sin åndelige trening og sine kunnskaper en særlig plikt til å delta i opplysningsarbeidet, ved kritisk å mønstre ut alle foreldede og rustne våben og erstatte dem med nye blanke og skarpe. Uten

hovenhet, i dyp ærbødighet for det store oprydningsarbeide avhold-sorganisasjonene hadde utført lenge før den studerende ungdom kom med i kampen, skal den melde sig til tjeneste for den store tanke: en alkoholfri kultur for hele folket. -

Johan Scharffenberg

PIONERPORTRETT

Idar Handagard var ei viktig drivkraft i Studentavholdslaget i Oslo på 1890-talet, og var såleis ein av dei som la grunnlaget for stiftinga av NSUA.

Idar Handagard (1874-1959) – kunnskapsrik og idealistisk kulturarbeidar

Idar Handagard er ein av dei mange kulturarbeidarane som gjorde fråhaldsrørsla til noko meir enn berre ei rørsle som arbeidde for å hindre omsetting og bruk av rusmiddel. Han var fødd i Kristiansund og rekna seg som nordmøring, enda han berre var 12 år gammal då han flytta derifrå til Bergen. Frå 1893 studerte han medisin i Kristiania, og han fekk ein flott eksamen i 1905. Men ved sidan av medisinstudiet dreiv han forskning på andre felt, og i 1907 fekk han Kongens gullmedalje for ei avhand-

ling om norske plantenamn. Same året fekk han og pris for den første nynorske læreboka i helselære: "Mannalikamen og helsa",ei bok som etter kvart kom i mange opplag.

I studietida engasjerte han seg aktivt i fråhaldsarbeid. Han gav opp den kristne grunngjevinga for fråhaldsstandpunktet som han hadde med seg heimanfrå, men la vekt på den naturvit-skapelege og etiske. Han skreiv dikt og bokmeldingar i "Menneskevennen", bladet til DNT, og han var med og fekk liv i Studentavholdslaget i Oslo igjen, som fekk ei stordomstid i dei åra Handagard var drivkrafta, på 1890-talet. Også i Oslo Avholdslag var han med, og fekk m.a. i gang amatør-teaterverksemd der.

Efter kvart var det som skribent og diktar Idar Handagard først og fremst blei kjent, og mykje av engasjementet vart knytt til målrørsla og aktivt arbeid for nynorsken. I 1905 stod han på ytterste venstre fløy i striden om sjølvstende og kongedømme, og han hadde mykje sans for Oscar Nissen, DNT-leiar 1879-87 som vart leiar av Arbeiderpartiet frå 1906-11.

Idar Handagard kom ikkje til å praktisere som lege, men ville leve av måldyrkingsarbeid i medisin og botanikk. Han gav ut over eit halvt hundre bøker: lærebøkene i helselære og

hygiene og fagbøker som "Doktorboki" (1913), "Vanlege sjukdomar" (1925), "Saftboki" (1915) og bøker med historiske og litteraturhistoriske emne. I 1932 gav han ut den første norske verselæra "Norsk verslæra", som i mange år var nytta som lærebok på universitetet. Idar Handagard var frå 1932 statsstipendiat som vitskapsmann.

Fråhaldsrørsla kom til å ha stor og varig glede av kunnskapane og skriveevna til Idar Handagard. Han skreiv ei lang rad artiklar frå fråhaldsrørslas historie, m.a. om "Afholds-arbeidet ved Kristiania Universitet" (1902), om Oscar Nissen (1943), Asbjørn Kloster (1950), Fredrik Tobias Knudsen (1927) og Carl Reynolds (1951), og om "Brennevinet. Kva tid kom det inn i Noreg? Når vart det ein vanleg rusdrykk her i landet?" (1951). Spesielt interessant er det litteraturhistoriske verket "En samfunds-ide og dens digtere I - II" som kom i 1915 saman med ein "Anthologi". Mange diktsamlingar gav han og ut, både på nynorsk og bokmål, og fleire av dikta er klassikarar i songbøkene i fråhalds-rørsla, t.d. "Syng vor sag i toner frem / syng den lydt og længe!"

Kjelder:

Handagard, I: Afholdsarbeidet ved Kristiania universitet.

Afholdsvennernes Aarvog 1902

Bakken O./ Sundet O.: "Idar Handgard - mannen og livsverket hans". Globusforlaget 1944

Johnsen,H.:Norsk Avholdslitteratur II. Oslo 1954.

Særaa, Ø: Idar Handagard 85 år. (Folket 7/8-1959)

Norsk Allkunnebok bd. 5 (1953)

BIBSYS Søkeresultat Nasjonalbiblioteket.

Brørne Halfdan og Haakon Duckert – blant norsk ungdoms avholdsarbeids "varmeste og mest begeistrede forkjempere" Pastor Carl Viggo Duckert (1859-1928) og kona Maren (d. 1911) hadde 2 søner som kom til å bli svært sentrale i NSUA i etableringsperioden. Pastor Duckert var eigentleg dansk metodist-prest, men kom til å ha mesteparten av yrkeskarrieren sin her i landet. Han var sterkt engasjert i IOGT- arbeid , m.a. som talar, i tillegg til at han ei årrekke rundt 1900 redigerte den interessante Afholds-vennernes Aarvog. Dei 2 sønene Halfdan og Haakon kom til å engasjere seg sterkt i etableringa av NSUA. Halfdan Emanuel var fødd i 1881, og studerte medisin. Alt i barne- og ungdomsåra kom han med i IOGT,

og då han vart student, såg han det som svært beklageleg at så få av medstudentane kom med i fråhaldsrørsla. Då Studentavholdslaget vart invitert til Jønkøping i 1903 for å delta på den svenske studentavholdsrørslas årsmøte (SSUH), vart Halfdan Duckert vald som utsending. Entusiastisk kom han heim igjen frå møtet med nye svenske venner, og engasjerte seg sterkt i arbeidet med å etablere og organisere NSUA og å sikre eit økonomisk fundament, *"så man med fuld ret kan sige, at han er denne organisations fader i dette land."* Men tuberkulosen hadde alt festa tak i han, så han ikkje kunne delta på NSUAs stiftingsmøte i november 1904, og 22.april 1905 døydde han.

Broren, Haakon Adelstein, var fødd i Helsingør 1884, og han studerte juss. Han kom med i den komiteen som Studentavholdslaget sette ned i september 1904 med mandat *"dannelsen av et avholdsforbund for den studerende ungdom i Norge."* Denne komiteen, samansett av jus-studentane Bjarne Didriksen, Haakon Duckert og Olaf Hegland utarbeidde nødvendig lov- og regelverk til stiftingsmøtet 14.november 1904. I det første styret i NSUA vart Haakon Duckert sekretær, og han gjorde m.a. ein stor innsats med å starte ein serie av "NSUAs småskrifter", og det var etter forslag frå han i august 1906 at tidsskriftet "Symra" starta opp. Haakon Duckert heldt fram i forbundsstyret heilt fram til 1910, frå 1908 som formann. I 1910-11 studerte han sosialøkonomi og forsikringsvitskap i USA. I åra 1917-36 budde han i Haugesund, og her var han først formannskapssekretær, deretter i 2 år sjef for det nyoppretta folkeregisteret. Han var også konstituert borgarmeister eit år, og konstituert politimeister 1923-24 og periodevis seinare. Frå 1922 dreiv han sakførarverksemd i byen, og var ein aktiv politiskar for Venstre, m.a. fast formann i Overformynderiet 1920-36. I 1936 flytta han tilbake til Oslo, tilsett som høgskolesekretær på Veterinærhøgskolen. Denne stillinga hadde han til han gjekk av for aldersgrensa i 1954.

Kjelder :

Godtemplarordenen i Norge 1892-1927

(v/G.Krogshus og J.Rian)

NSUAs jubileumsskrift 1914 og 1932.

Afholdsvennernes Aarvog 1906.

(minneord om Halfdan Duckert)

Hatlo, S.M.: Norges advokater og sakførere, Oslo 1932

Norland, Knut: Haugesund kommunale administrasjon

1930-1998.

Diverse omtalar i Haugesunds avis (30/6-24, 22/3-34, 18/4-36)

Informasjon frå Veterinærhøgskolen

Ragnar Vogt (1870-1943) – første formannen i NSUA

Ragnar Vogt var den første formannen i NSUA, frå starten i 1904 til 1907, og så ein ny periode igjen frå 1910 til 1913.

Ragnar Vogt-første formannen i NSUA

For ein organisasjon som ønskte å endre holdningane til alkohol blant studentar og akademikarar, var Ragnar Vogt "en stille lærer for tenkende og søkende sinn. Han skapte større aktelse og forståelse for avholdssaken i akademiske kretser, og gjennom dem vil hans gjerning fremover i tiden sette spor i folket."

Slik karakteriserer Johan Scharffenberg forgjengaren sin som leiar i NSUA. Ragnar Vogt var fødd i Tvedestrand, og var ein

topp utdanna lege med studiar både i Noreg, Danmark og Tyskland. Han spesialiserte seg i psykiatri og alkoholistbehandling, og vart i 1915 landets første professor i psykiatri. Stillinga som overlege og professor hadde han til han gjekk av i 1940.

Fråhaldsmann vart han som vaksen, under studieopphaldet i Heidelberg i Tyskland i 1898, under påverknad av professor Kraepelins eksempel og påverknad, og under inntrykket av undersøkingane som vart gjort ved klinikken av alkoholens verknad på hjernen. Vogt kom sjølv til å bidra til desse undersøkingane gjennom eigne forsøk med verknaden av små alkoholdosar på minnet. Den nye forskinga gav sterk støtte til ei konsekvent avvisning av alkohol som nyttingsmiddel. Samtidig var det viktig for Vogt å understreke at i tillegg til dei medisinske kunnskapane var det framleis dei psykologiske som var viktigast: at bruk er årsak til misbruk, at eksemplets makt er viktig, og at "dei måtehaldne er forførarane."

Då Ragnar Vogt kom igjen frå utlandet, sa han ja til å vere

Kamp og kunnskap gjennom 100 år - side 18

formann i Studentenes avholdsforening frå 1901-1904, og deretter tok han altså på seg leiarvervet i NSUA. Med Ragnar Vogt vart det ein av landets aller fremst legar og alkoholforskarar som kom til å prege den nye organisasjonen og sette ein standard for synspunkta og argumenta derifrå. I tillegg til ei lang rad vitenskaplege arbeid og offentlege oppdrag han hadde som fagperson, var han og livet ut ein aktiv fråhaldsmann, m.a. som foredragshaldar, medarbeidar i "Menneske-vennen" (bladet til Det Norske Totalavholdsselskap), medlem av Landsrådet for edruelighetsundervisning, tilsynslege ved Hvite Bånds kursted på Jeløya, og aktiv deltakar på internasjonale kongressar om alkoholspørsmålet.

Men viktigare enn dei medisinske synspunkta vart meir og meir dei etiske. Han ønskte å sjå dei mange sidene av livet "under evighetens synspunkt". Totalavhold var ikkje berre ei føremålstenleg leveregel, men eit etisk krav. Liv og lære måtte fungere saman. Meir enn dei fleste makta Ragnar Vogt å leve opp til eit slikt krav.

Kjelder:

Scharffenberg, J.: Ragnar Vogt.

(I "Alles vel er vårt mål. 21 profiler i norsk edruskapsrørslé.") Oslo 1960

Johan Scharffenberg, Ragnar Vogt, Sven Aarrestad. Biografier. Bibliografier.

Landsrådet for Edruelighetsundervisning 1948

Sundet, Olav : Ragnar Vogt – Norges første professor i psykiatri. Oslo 1980

Johan Scharffenberg (1869-1965)

- "avholdsfolkets våkne intellektuelle samvittighet"

Då Johan Scharffenberg i 1939 fylte 70 år, vart det gitt ut eit stort festskrift på 472 sider under mottoet "Frihet - Sannhet". Skrifet inneheldt artiklar om "flest mulig sider av alkohol-spørsmålet". Men den lange lista bakerst over Johan Scharffenbergs skrifter og artiklar, viste at Johan Scharffenberg ikkje berre hørde edruskapsrørsla til, men var ein nasjonal samfunnslege og stridsmann, "ein norsk Sokrates". Johan Scharffenberg var fødd i Moss i 1869, men budde i Molde i åra 1883-93, og Scharffenberg rekna seinare denne byen som heimbyen sin. Tidleg hadde han bestemt seg for å

Johan Scharffenberg formann i NSUA 1914- 1917, og deltok på sitt siste landsmøte i organisasjonen i 1962. Da var han 93 år gammel.

bli sinnssjukelege. Legestudia fullførte han i 1897 med glimrande resultat. Dei allsidige interessene hans hadde samtidig fått han til å gi ut "Hjemløse sange", han engasjerte seg sterkt i student-, unions- og venstre-politikken, og han var aktivist på ytterste venstre side i 1905 i arbeidet for union-soppløysing og republikk. I tillegg markerte han seg som ein flittig avis-skrivent, og han begynte å samle stoff m.a. om sinnssjukevesnets historie. Men noka stilling ved Universitetet fekk han ikkje. Innlegga hans til fordel for universitets-reformer og studentrepresentasjon "hadde rystet de ærverdige herrer så støvskyen stod omkring dem." Han fekk mange vener i arbeidarrørsla, men Scharffenberg vart aldri nokon fast tilhengar av eit bestemt politisk parti. Han hadde korkje vilje til eller føresetnader for kompromiss og "det muliges kunst."

I 1905 vart Scharffenberg tilsett som styrar av Oslo kommunale sinnssjukeasyl for kvinner. Frå den tida arbeidde han som lege og psykiater, m.a. ved Botsfengslet og Oslo Hospitals sinnssykeasyl. I samfunnsdebatten om psykiatriske og kriminologiske emne kom Scharffenberg til å spele ei framstående rolle, m.a. med framlegg om reformer i fangebehandling, sinnssjukevesen og straffeutmåling. Han var ein sterk motstandar av dødsstraff, og rekna det som eit stort tilbakeskritt då dødsstraffa vart tatt i bruk under rettsoppgjeret etter 2. verds-krigen.

Det var dei medisinske studia som vekte Scharffenbergs interesse for edruskaps-spørsmålet og i 30-årsalderen gjorde han til fråhaldsmann. Han sette seg inn i faglitteraturen om alkohol, og konkluderte med at ein lege for sinnssjuke som ikkje var fråhaldsmann, ikkje gjorde plikta si. Og frå 1902 til 1933 var edruskapsarbeidet hovudinteressa hans. Han vart ein svært etterspurt foredragshaldar om alkoholspørsmålet, og vart medarbeidar i "Menneskevennen", bladet til DNT og i "Afholdsbladet", bladet til DNGTO, var medredaktør av "Folket" 1919-1934, i tillegg til at han skreiv eit utall artiklar i dagspressa. Avvisinga av alkohol hadde for Scharffenberg både medisinske og etiske grunnar. Alkoholen var skadeleg

for hjernen, og dermed m.a. spesielt skadeleg for sinnssjuke og for barn og ungdom. Samtidig var fridom frå alkohol ledd i arbeidet for eit best mogleg samfunn. Vilkår for størst mogleg lykke for individ og samfunn var nettopp å vere fri frå alkohol. Tilhøvet mellom alkohollovgjevinga og den personlege fridomen kom såleis til å bli det emnet som opptok Scharffenberg sterkast. Dess meir handlemåten vår blir avgjort av krefter i vårt eige sinn, dess friare er personlegdommen. Rus er ei midlertidig oppløysing av denne personlegdommen, og opphevar derfor fridommen. Totalt fråhald frå rusmiddel er den logiske konklusjonen. Mennesket har plikt til å vere fri, og å vere sann. Kunstig livsglede basert på eit narkotisk stoff, er i strid med fridomskravet.

Johan Scharffenberg kom med som medlem av Norges Studerende Ungdoms Avholds-forbund (NSUA) i 1905. Han var formann i organisasjonen i ei kritisk tid frå 1914 til 1917, og deltok på landsmøte i NSUA så seint som i 1962, 93 år gammal, med ei oppfordring om å halde fast ved "den alkoholfrie livsførsels velsignelse". Det var eit radikalt standpunkt å vere avholdsmann. Hovudinnsatsen sin på edruskapsområdet gjorde Scharffenberg elles for å få til ei god alkohollovgjeving, han arbeidde aktivt for å få arbeidarrørsla til å sjå edruskapskampen som ein frigjeringskamp og å engasjere seg mot alkoholkapitalen.

I alt sitt opplysningsarbeid la Scharffenberg stor vekt på sakleg informasjon, sanning, sjølvstende og rettferd. Såleis var det og naturleg at han kom til å bli eit samlingsmerke i motstanden mot nazismen og okkupasjonen sommaren 1940. 2 kronikkar i Arbeiderbladet 25. og 28.mai under overskrifta "Vivere non est necesse – det er ikke nødvendig å leve" fungerte som ei oppfordring til befolkninga om motstand, og han vart hylla som ein av dei sentrale frigjeringsleiarane i mai-juni 1945.

Kjelder:

"Alles vel er vårt mål" (v/Arendt Midtbø). Oslo 1960

"Frihet - Sannhet" Festskrift til Johan Scharffenberg 1939

Johan Scharffenberg 1869-1969. Norsk tidsskrift om Alkoholspørsmålet nr. 3-4/1969

Sundet,O.: Johan Scharffenberg. Samfunnslege og stridsmann. Oslo 1977

Karl Marthinussen (1890-1965)

– herfører for den store tanken

Karl Marthinussen kom som ungdom i Bergen med i NSUA, og han vart raskt ein av dei berande i organisasjonen, som tillitsvald og som ideolog og agitator. Han rekna seg som NSUA-itt heile livet, men samtidig vart han ein hovudtalsperson for heile fråhaldsrørsla så lenge han levde og til han døydde, på foredragsturne for fråhaldsrørsla.

Karl Marthinussen, kom med i NSUA i Bergen, og vart med i forbundsstyret i perioden 1911 og 1912.

Karl Marthinussen vart fødd i Bergen, utdanna seg til teolog, og var prest i Bergen fram til 1949, og deretter biskop i Stavanger. Stud. teol Karl Marthinussen vart vald inn i landsstyret i NSUA under landsmøtet i Stavanger i 1911, og kom også med i 1912. Alt i studietida reiste han på foredragsturne for NSUA, og stifta eller gjenopplivde lag. Seinare rekna han seg alltid som NSUA-itt, og stilte ofte opp når orgnisasjonen hadde behov for støtte. Då NSUA i 1924 etablerte seg med "fylkesformenn" som skulle danne nye lag og hjelpe dei eksisterande, er det t.d. pastor Karl Martinussen som står oppført som fylkesformann i Hordaland.

Karl Marthinussen vart ein av dei aller fremste i landet til å målberede edruskapsrørslas synspunkt i tale og skrift. I tillegg til gjerninga si som ein svært samfunnsaktiv teolog, gav han ut ei lang rekke bøker, m.a. eit 3-bindsverk om "Store menn i tankenes verden", og om edruskapstanken spesielt "Kampen for en stor tanke" og "Glasset i skjønnet." Heftet hans om "Hvorfor avholdsmann?" vart trykt opp og spreidd i store opplag. I mange år var han medlem av

Statens Edruskapsråd, og for samfunnsinnsatsen sin fekk han ikkje berre NSUAs gullstjerne, organisasjonens høgste utmerking, men han vart i 1963 også utnemnt til kommandør av St. Olavs orden.

Kjelder:

Øystein Søråa: Karl Marthinussen.

Minneord. Folket 5.juni 1965

Mix Anker Møller (1896-1959) og Tove Kathrine Møller (1891-1981) , – to søstre som sette preg både på NSUA og på samfunnsdebatten

Til venstre: Mix Anker Møller var NSUA sin første kvinelege leiar i 1918. **Til høyre:** Tove Mohr (tidlegare Tove Kathrine Møller) var aktiv både i NSUA sitt forbundsstyre i åra 1907- 1910 og Student-avholdslaget i Oslo, der som den første kvinnelige leiearen i 1911

Frå det radikale miljøet på Thorsø herregård ved Fredrikstad kom 2 søstre som begge kom til å sette tydelege spor etter seg i NSUA. Det var Mix Anker Møller (1896-1959), den første kvinnelege leiaren av organisasjonen. Ho var stud.jur då ho under forbundsmøtet i Haugesund i 1918 vart vald til leiar, og ho sat i leiarvervet i 2 år. Tidlegare hadde ho hatt ulike tillitsverv spesielt i studentavholdslaget i Kristiania, og var m.a. vald til formann hausten 1917, i ein vanskeleg periode for laget, m.a. på grunn av krigen. Men som det heiter i 50-årsskriftet : Ho gjennomførte eit program som fullt ut kunne måle seg med tidlegare tider, og " elles var foredraga svært allsidige; dei fømnde frå fredssaka til greske tenkjarar og frå "Drik og boligsak" til "Hvad tiden kræver av oss."" Mix Anker Møller vart cand.jur, og arbeidde deretter ei tid i Sosialdepartementet før ho gifta seg med skogeigar Otto Braathen i Sundsvall og etablerte seg i Sverige. Her døydde ho i 1959.

Søstera hennar, Tove Kathrine Møller (1891-1981), vart gift med anatomiprofessor og universitetsrektor Otto Lous Mohr, som i sine ungdomsår var ein av leiarane i Studentavholds- laget, og som også seinare var aktiv i edruskapsarbeidet, m.a. som leiar i Statens Edruelighetsråd frå 1938. Tove kom etter kvart til å bli den mest kjente av søstrene frå Thorsø. Ho kom også med i Studentavholdslaget i studietida, og var medlem av forbunds-styret i NSUA i åra 1907-1910. I 1911 vart ho vald til formann i Studentavholdslaget "Hun har den Ære at være den første Kvinde, som beklær Formandspladsen i en Studenter-korporation", sto det i ein avisnotis. I 1917 tok

ho tok medisinsk embetseksamen. Snart kom ho til å markere seg tydeleg som dotter til den kjente framstegskvinna Katti Anker Møller, som ei sterk talskvinne både for edruskap og for ei liberal abortlovgeving. Tove Mohr kom i 1922 med i straffelovkomiteen, og fekk snart ei lang rad offentlege oppdrag. M.a. var ho med og førebudde lov om edruskapsnemnder, og ho var med i Edruelighetskomiteen av 1947.

I 18 år var ho medlem av Oslo Edruelighetsnemnd, dei siste 4 som leiar. Ekteparet Tove og Otto Lous Mohr var i mange år eit par som på ein spesielt god måte representerte både NSUA og edruskapsrørsla i samfunnsdebatten.

Kjelder :

Tove Mohr : Katti Anker Møller – en banebryter. Tiden 1968
Øystein Særaa : Tove Mohr 70 år. Folket 28.febr 1961
Helland, Alv H.: Studentavhaldslaget gjennom 50 Aar. NSUAs forlag 1933

Bjarne Rognlien, vart formann i Studentavhaldslaget i Oslo i 1915, og formann i NSUA i 1920-22

Bjarne R. Rognlien (1891- 1981) - ein av dei fremst juristane i NSUA

Bjarne Randers Rognlien er blant dei fremste juristane som opp gjennom åra har gjort seg sterkt gjeldande i NSUA. Han var fødd i Eidanger, og hans første møte med NSUA var i Skien, der stud. philol Fredrik Paasche kom i 1908 og heldt foredrag og makta å engasjere ca 20 ungdommar til å melde seg inn i organisasjonen. Seinare kom Rognlien til Oslo og studerte juss, og han vart cand. jur i 1916. I 1915 var han formann i Studentavholdslaget i Oslo, og på forbundsmøtet i Nidaros i 1920 vart han – som advokatfullmektig – valt som formann i NSUA. Han var formann i 2 år, og denne perioden var ein solid periode med auke i medlemstalet opp til vel 900, og nye lag m.a. på Nesna, og særleg sterk medlemstilgang i Volda og på Voss. Samtidig vart det årlege statsbidraget auka til 2000 kr, og "Fremtids-fondet" nesten dobla til 7220 kr. - Seinare vart Bjarne Rognlien m.a. sorenskrivar fleire stader i landet og høgsterettsdommar, og

han hadde ei lang rad tillitsverv i samfunnet, m.a. som var-aordfører i Bærum før krigen, og kst. fylkesmann i Nordland like etter krigen. Han var ein av dei 7 som var med og stifta Motorførernes Avholdsforbund i 1928 og sat i styret til 1935, og han var styremedlem i den norske dommerforening 1949-54. Edruskapsarbeid var han opptatt av heile livet. Han var ein sterk pådrivar for å få til ei skikkeleg promille-lovgjevning i trafikken, medlem av Edruelighetskomiteen av 1947, medlem av edruskapsnemnd, og medlem av Avholdsfolkets Landsnemnd i åra 1953-65.

Kjelder :

Norsk Allkunnebok, bd 9, 1959
MA – de første 50 år. 1978 (v/Steinar Hauge)

MINNESTOFF FRÅ 1930-TALET TIL CA 1980

Sigmund Gjelsvik, kom med i NSUA under studietida i Oslo på 1930-talet, og vart seinare primus motor i NSUA-laget "Sverre" på Orkdal Lands-gymnas.

Frå eit lærarliv på Follo.

I 1985 gjorde eg eit intervju med Sigmund Gjelsvik. Han var då pensjonist, men hadde ein lang yrkeskarriere bak seg som lektor ved Orkdal lands-gymnas/vidaregåande skole (gjærne kalla "Follo"). Sigmund Gjelsvik døde 4. februar 2000.

I intervjuet fortalde han om oppvekst og utdanning, og om yrkeskarrieren sin, m.a. gjennom krigsåra. Sigmund Gjelsvik hadde vakse opp i eit lærar-miljø på Røros som var engasjert både i edruskapsarbeid og kristeleg arbeid. Heile yrkeskarrieren sin kom han til å

ha ved Orkdal landsgymnas. Om kontakten sin med fråhalds-rørsla og NSUA fortalde han m.a. :

Det som eg fekk med meg frå godtemplarlosjen (i ungdoms-åra), vart verdifullt for heile livet. Sjølv om mitt viktigaste bidrag i fråhaldsarbeidet seinare vart å vere støttespelar for elevlaget "Sverre" her ved skolen, har eg heile tida stått som medlem av IOGT på Røros, og eg har deltatt med program-innslag – litterære kåseri og liknande, både på Røros og i losje "Bjergmanden" på Løkken.

I studietida mi (på 1930-talet) i Oslo kom eg med i Studentavholdslaget, SA. Det var og ei fin tid, og mange spennande folk å treffe. Der var m.a. Haakon Odd Christiansen ein av dei fremste, saman med Ove Bakken og Christoffer Dannevig Haave og brørne Aalen, som vart professorar, og var noko eldre. Den yngste av dei, Ragnar Aalen, og kona hans, Gudrun Sivertsen – syster til Helge Sivertsen og minst like flink som han – var eg på kull med i norsk hovudfag. Studentavholdslaget var ikkje så stort. Vi hadde møta våre i Aulakjellaren, og det var oftast 20-30 på møta.

Det var vanleg møteverksemd, med foredrag, diskusjonar, song og musikk – nokså enkelt. Studentmållet vart kanskje vel så viktig for meg, det samla mange fleire.

NSUA-laget "Sverre"

Ottar, bror min, hadde vore kontaktperson for "Sverre", det laget som Norges Studerende Ungdoms Avholdslag (NSUA) hadde då eg kom hit første gongen i 1936, og elles var Olav Sundet sentral då. Men han flytta jo før eg vart tilsett her. Også mange andre støtta oppunder fråhaldsarbeidet, m.a. Birger Eftedal. Men under krigen låg arbeidet nede, og også dei første par åra etter krigen.

Men så låg det liksom på meg ansvaret for at eg skulle følgje opp arbeidet etter Ottar, og i 1947 sette eg opp ein plakat og baud inn til møte. Og då kom det såpass mange at vi stifta lag og gjekk i gang, og så heldt vi det gåande til bortimot 1970. Då begynte lagsarbeidet å gå i oppløysing. Det vart då vanskeleg å få nokon til å vere formann i laget. Det varierte sjølvsagt heile perioden: nokre år hadde vi fint mannskap i laget, og andre gonger dårlegare, men laget gjekk då heile tida. Den siste leiaren hadde eg ei kjensle av rømte når han såg meg, fordi han var redd eg skulle spørre korleis det gjekk. Vi hadde alltid styremøte her heime hos meg og la opp plan for arbeidet, men samtidig var det eit vanskeleg spørsmål for meg kor mykje eg skulle legge meg borti aktiviteten. Det var jo best om arbeidet gjekk av seg sjølv. Men av og til var det jo nødvendig å puffe på litt.

Når eg no i ettertid ser over arkivsaker etter laget som eg har her heime, ser eg at eg har lagt meg borti både for mykje og for lite. Eg har ikkje lært dei grundig nok korleis eit slikt lag skal administrerast, m.a. med sekretærens rolle. Det ser eg m.a. av ein protokoll som går frå 1948 til 1958. 2 protokollar av den handskrivne avisa "Andvake" har eg og her. Eg trekte meg ut av arbeidet etter eit instruktørbesøk i 1972, då NSUA var blitt til Forbundet Mot Rusgift (FMR), og instruktøren opptredde med viser og historier som eg hadde liten sans for. Magnhild Haugen trur eg var siste fungerande leiaren i laget, som tok over siste protokollen og bankboka. EF-striden i 1972 bidrog sterkt til oppsplittinga og motsetnadene i organisasjonen.

Protokollen viser at arbeidet i laget varierte mykje. Her var både vanlege møte og festlege arrangement, og om eit fest står det at over 100 hadde vore til stades, og på ein rundebords-konferanse om forhold ved skolen, var festsalen full. Her var det både elevar og lærarar med i panelet. Elles ser eg vel at eg kanskje satsa for mykje på tradisjonelle møteopplegg, med innlegg om allmenne emne, ”Vår sak” – ved ein av elevane der eg gjerne hjelte til med bakgrunnsstoff, t.d. frå avisa ”Folket” – og ein del song og musikk. Av medlemmane i ”Sverre” var ca halvparten også medlemmar av det kristelege skolelaget, og ein viss motsetnad kunne det her vere. Dei som kom frå dette laget var gjerne dei stødigaste og mest pålitelege, og min sympati låg kanskje nokså mykje på den kanten. Store motsetnader var det ikkje, men dei kunne komme til uttrykk på helgekurs på ”Hauklia”, og på den avslutnings-festen som vi brukte å ha på ”Hauklia” for ”Sverre”-russen, m.a. i synet på dans.

Elles nytta vi jo heile lærarkollegiet i arbeidet, til å halde innlegg om sine spesialinteresser. På Torshus folkehøgskole var det og mykje hjelp å få, og mange lærarar frå Fannrem og Orkanger var med. Prost Skrondal brukte vi, og frå Trondheim kom Haakon Odd Christiansen eit par gonger. Steinar Woll, ein perfeksjonist som lærar, men som ikkje sjølv var fråhaldsmann, var ein av dei sværaste til å delta med programinnslag og på debattmøte. Og så kom jo desse riksinstruktørane, og mange av dei var flinke, m.a. Ragnhild Sæltun (Fjærtøft), Gudrun Hage frå Telemark, Liv Hatland og Stein Berg. NSUAs kunnskapstevling deltok vi ikkje så aktivt i, men elles hevda jo Orkdal seg sterkt i kunnskapstevlingane i radioen som vart arrangert mellom skolane.

NSUA hadde og ein del studiearbeid, men det var ikkje så lett å få til å gå, fordi det vart for likt vanleg skolearbeid. Men vi hadde m.a. studieringar i ”Problem på flasker” og psykologi. Og elles vart avisa ”Folket” spreidd blant medlemmane.

Medlemsmassen i ”Sverre” var vel 40-50 til vanleg, men kunne og vere opp mot 60. Det var såleis eit vesentleg innslag i elevflokken. Men det er likevel vanskeleg å seie noko sikkert om kva eit slikt lag hadde å seie generelt for edruskapsstiasjonen ved skolen. Målsettinga om at det skulle gå fleire fråhaldsfolk ut av skolen enn det kom inn, hadde vi nok uhyre vanskar med å leve opp til. Russetida var ei hard tid

for mange. Og det har også vore trist å treffe igjen mange tidlegare ”Sverre”-medlemmar på 10-, 25- eller 35-årsjubileum på Bårdshaug, og sjå kor få det er som då held seg til dei alkoholfrie cocktail-glasa. Men eg veit jo at fråhalds-standpunktet ikkje står sterkt i dei akademiske miljøa som mange av elevane våre gjekk inn i. Eg har ofte følt meg nesten aleine som fråhaldsmann på festar i Lektorlaget. Utviklinga har jo og ført med seg at det har vorte vanskelegare å få arrangert festar i regi av skolen. Tidlegare hadde vi jo lærarane med som vakter, men på grunn av alkoholen, har det blitt vanskar med å få til god nok kontroll. Situasjonen på skolen avspeglar nok berre utviklinga i samfunnet generelt på dette området.”

Intervju med
Sigmund Gjelsvik (1910-2000)

Eivind Hasle

Sentral ressursperson i Trøndelag: Haakon Odd Christiansen, Trondheim. (1910-1989)

H.O.Christiansen tok filologisk embetseksamen i 1940. Under krigen var han lærer i folkeskolen til 1944, da han ble avsatt av tyskerne. Han kom tilbake i 1945, og ble lektor på Strinda realskole og gymnas. Fra nyttår 1963 ble han tilsatt ved Lærerhøgskolen, som leder av pedagogisk seminar, og han var der til han gikk av med pensjon i 1979. Han kom med i avholdsbevegelsen gjennom DNT, og var DNT-leder 1932-34. Gjennom hele livet var han aktiv i DNT, samtidig som han fra 1950-tallet også var sentral i Norsk Læreravholdslag. Han var også aktiv politiker i Trondheim fra 1947 til 1963, og markerte seg som lokal-historiker og litteraturformidler. Som ungdom var han innom NSUA, og opp gjennom åra var han en benyttet ressursperson for avholds-rørsla i hele Trøndelag.

”Jeg er født inn i en DNT-familie, i 3.generasjon på morssida. Det var en betydelig større aktivitet på 1920-30-tallet enn det er nå, med god aktivitet fram til 1950-60-tallet. Tidvis har vi hatt samarbeid med IOGT, og vi har et godt forhold.

Det var nokså naturlig å delta i NSUA i studietida. Studentavholdslaget i Oslo var ganske aktivt på 1930-tallet.

Jeg var hele tiden menig medlem, men hadde et par verv i lands-sammenheng, bare en kort tid. Jeg hadde nok verv på andre kanter.

En av mine første opplevelser i NSUA var et Scharffenberg-jubileum. SA laget en fest som ble holdt dagen før et rundt tall – trolig 60-årsdagen (i 1929). Når festen ble holdt dagen før dagen, visste de at han ville komme. Og ved midnatt reiste Bjarne Rognlien seg og holdt en tale for Johan Scharffenberg. Det var en ren overrumpling, men Johan Scharffenberg reiste seg og svarte, og han var en person som det alltid var en stor opplevelse å høre.

NSUA arrangerte også foredragskurs bl.a. på universitetet, hvor bl.a. Ragnar Vogt var en av foredragsholderne, kanskje den som ble lagt mest merke til, og hvor bl.a. en svensk vitenskapsmann for første gang snakket om promilleproblemer ved bilkjøring – det var faktisk på et NSUA-møte at det for første gang ble introdusert på norsk. Det var trolig i 1933, før vi altså fikk vår første promillelovgivning – jeg tror det var i 1936. Bjarne Rognlien og Ragnar Vogt var også mennesker man hørte på med stor interesse, og Otto Lous Mohr var en av foredragsholderne, så den medisinske fagkunnskapen sto veldig sterkt i avholds-rørsla den gangen. Rektor Didrik Arup Seip var jo medlem av NSUA så lenge han levde, og opptrådte også som foredragsholder og var aktiv med artikler. Så det var en tid da det var mer blest om opplysningsarbeidet enn det har vært mulig å få til seinere. - - ”

Intervju 4/3-1985 v/Eivind Hasle

Bjørn Stigum var NSUA sin første riksinstruktør frå 1948.

Bjørn Stigum – NSUAs første riksinstruktør

Bjørn Stigum tok artium i 1938, 20 år gammel. Høsten samme året begynte han å studere filologi ved universitetet i Oslo. Han hadde alltid vært avholdsmann, og det var naturlig for han å melde seg inn i Studentavholdslaget. Han tror det var medstudenten Kåre Grytli som fikk han til å bli medlem. Det var ganske god aktivitet i Studentavholdslaget. Den aller største

begivenheten i laget opplevde han forøvrig etter krigen. Johan Scharffenberg var foredragsholder. Folk sto i kø for å komme inn. Scharffenberg skulle holde foredrag om forfatningsmessige reformer, og han la fram sine synsmåter sterkt og logisk. Møteledelsen hadde fått en mann til å være opposent og åpne debatten. Vedkommende var imidlertid helt hjelpesløs i denne rollen. Å nei, det var ikke enkelt å hamle opp med Johan Scharffenberg.

Tilbake til krigen: Høsten 1943 stengte de tyske okkupasjonsmyndighetene Universitetet. Mange av studentene ble arresterte og sendt til Tyskland. Bjørn Stigum var blant ”Tysklandsstudentene”, i likhet med Kåre Grytli. En annen framtrедende NSUA-student, John Høgevold, var tidligere dømt til langvarig tukthusstraff av tysk krigsrett på grunn av illegalt arbeid.

Etter krigen fullførte Bjørn Stigum filologisk embetseksamen med norsk hovedfag. ”Bjørnson og alkoholen” var tema i hovedfagsavhandlingen. Den ble senere, i 1949, utgitt i bokform på Gyldendal. Bjørn Stigum mener det var Kåre Grytli som ga han ideen til hovedfagstema.

Det at Universitetet ble stengt og mange av studentene arrestert, rammet naturligvis NSUAs sentrale ledelse. Den opphørte. Det er imidlertid mulig at en viss lagsaktivitet fortsatte ved enkelte skoler. Avholdsorganisasjonene ble jo ikke forbudt under krigen. Etter krigen ble NSUA reorganisert. Bjørn Stigum mener å huske at Dagfinn Mannsåker var formann. Andre sentrale personer var Hallvard Magerøy, John Høgevold og Inger Sollid.

Under krigen var det strenge restriksjoner på alkoholsalg. Etter krigen ble det endringer i dette. Alkoholforbruket steg. Myndighetene var urolige over det, og det ble satset blant annet på opplysningsarbeid. I denne sammenhengen ble det opprettet en rekke riksinstruktør-stillinger som ble knyttet til avholdsorganisasjonene. Det aller meste av riksinstruktørene lønn skulle dekkes av staten, og riksinstruktørene skulle på sin side i hovedsak drive opplysningsarbeid i skoler, institusjoner og i organisasjonslivet, med andre ord drive en utadrettet virksomhet. Virksomhet i egen organisasjon skulle komme i bakgrunnen.

NSUA og Norsk Læreravholdslag (NLA) fikk en riksinstruktør felles, med 2/3 av arbeidet for NSUA og 1/3 for NLA.

Bjørn Stigum var NSUAs første riksinstruktør, fra 1948 til 1953. Han ble godt mottatt på skolene, selv om det ikke ble den store oppslutning om avholdsstandpunktet. Opplysningsarbeid aleine har vist seg ikke å ha særlig virkning på alkoholforbruket i samfunnet, men fordelene med riksinstruktørordninga var at forbundet på denne måten fikk mye bedre kontakt med sine lokallag utover landet. Landsmøtene var høydepunkt, med Ringebu som landsmøtested i reorganiseringsfasen i tidlig etterkrigstid.

På landsmøtet i 1953 ble Bjørn Stigum valgt til formann i NSUA. Han var formann til 1955. Også i denne perioden var landsmøtene minneverdige hendinger. Bjørn Stigum minnes med glede Bjarne Vidars kåseri på landsmøtet på Ringsaker folkehøgskole, og like ens NSUAs 50-årsjubileum som ble markert på restaurant Grotten.

(Etter samtale i juni 2004 med Arne Sørli og Sigurd Birkelund)

Personlege refleksjonar om tida i NSUA

Skuleåret 1947/48 vart det skipa eit NSUA-lag ved den skulen eg gjekk på - Den norske realskulen med gymnas (seinare Hordaland fylkeskommunale gymnas) i Bergen. Eg var med i IOGT og hadde vore aktivt engasjert i arbeidet med å skipe NSUA-laget som fekk namnet Varde. Eg melde meg sjølsagt inn i laget og kom med i styret.

Hausten 1948 reiste eg til Oslo for å studere og kom straks med i Studentavholds-laget. Våren 1950 tok eg på meg vervet som studieleiar i NSUA. Han som hadde vervet, Håvard Skre som studerte medisin, skulle fullføre studiet i Bergen. (Eg fekk elles innføring i arbeidet av Arne Midtbø som også hadde vore studieleiar i NSUA)

Hausten 1950 flytte eg attende til Bergen og hadde alt fått med meg eit nytt NSUA-verv. Det var slik at NSUA hadde eit Vestlands-distrikt med eige styre, og der var eg med. Formann var Håvard Skre (Eg fungerte medan han hadde studieopp-hald i København) . Elles var Reidar Bjørkaas og ektefellen

hans, Oddlaug, med i styret. Ei drivkraft i NSUA-arbeidet på Vestlandet var Einar Skaar, som tok initiativ til å lodde ut ein båt - plassert på Fisketorget i Bergen - for å styrke økonomien. I Bergen var det eit studentfråhaldslag, Mimer, og eg var aktivt med der.

Sommaren 1952 var eg ferdig med militærtenesta, og eg fekk spørsmål om å overta formannsvervet i NSUA etter Erik Himle. Erik var nettopp blitt byråsjef i Forsvarsdepartementet - 28 år gammal - og måtte bruke heile sin (store) kapasitet i den nye, viktige posisjonen han hadde fått. Eg skal nedafor nemne noe av det styret hadde føre seg av aktivitetar:

Våren 1953 sa riksinstruktøren, Bjørn Stigum, frå at han ønskte seg arbeid som lektor i Oslo-skolen. Bjørn hadde uvanleg gode føresetnader for arbeidet som riksinstruktør, og hadde gjort ein stor innsats for NSUA. Det var likevel rimeleg at han som familiemann gjerne ville slå seg til ro i eigen heim i Oslo, og at han ville nytte sine faglege kunnskapar i lektor-yrket. Tanken kom opp om at eg skulle melde meg som søkjar til riksinstruktør-stillingen, og at Bjørn eventuelt kunne ta over som formann. Da NSUA hadde landsmøte i 1953, på Ringerike folkehøgskule, Hønefoss, tilsette styret meg som riksinstruktør, og landsmøtet valde Bjørn Stigum til formann.

Etter to år som riksinstruktør fann eg ut at eg måtte fullføre mi utdanning som jurist, og eg slutta i stillingen sommaren 1955. Eg sluttførde utdanninga. Yrkeskarriere og familieliv tok tid og krefter. Min aktive periode i NSUA var over.

Frå først i 1960-åra kom eg med i styret i Folket - først som varamann, så som fullt medlem og ein del år som formann. Eg trur det var Liv Hatland som sto bak dette - og kanskje Øystein Søraa - og eg oppfatta meg som representant for NSUA/FMR.

Korleis opplevde eg miljøet i NSUA i desse fjerne år? Det er i grunnen ikkje så mykje eg hugsar frå dei enkelte møte - dei ligg jo også eit halvt århundre tilbake i tid. Men eg sit igjen med eit positivt inntrykk. Frå møta i Varde hugsar eg lite, men laget var sterkt nok til å ha ein sikker plass i skulemiljøet. Frå mine første år i Studentavholdslaget hugsar eg to møte - eitt med Johan Hvidsten om Tilrådinga frå Edruelighetskomiteen av 1947, og eitt med Øystein Søraa som snakka entusiastisk om studiearbeid. Hvidsten gjorde inntrykk som personlegdom,

men eg hugsar ingenting av foredraget. Men meir enn konkrete møteprogram hugsar eg enkeltpersonar som gjorde varig inntrykk.

Etterkrigstida var prega av atterreiseing og nyreiseing. Mange av dei som fekk leiarskapen i samfunnsarbeid og organisasjonsliv, hadde personleg erfaring frå motstandsarbeid og fangenskap. Dette galdt også dei som sto i spissen da NSUA skulle rekonstruerast etter krigen, Dagfinn Mannsåker, Hallvard Magerøy, Kåre Grytli, Bjørn Stigum, Inger Sollid og andre. Av generasjonen frå mellomkrigsperioden hadde vi kontakt med advokat Trygve Laake, sokneprest Olav Skarstein og først og fremst Olav Sundet. Med sine store kunnskapar, eineståande eigenskapar som kåsør og foredraghaldar og si sterke ideologiske forankring, gjorde han heile sitt liv ein stor innsats for NSUA og for fråhaldsrørsla i det heile. Frå tid til annan hadde vi kontakt med «den eldre garde», spesielt ved jubileumstilstellingar. Eg hugsar ei samkome som NSUA - eller kanskje det var Studentavholdslaget ? - fekk i stand, på Stratos, med Thor Bjarne Bore som vert. Det var slik at fire framsåande NSUA-folk var 50-års-jubilantar som akademi-karar : Biskop Karl Marthinussen, Tove Mohr (ektefellen Otto Lous Mohr var også med på festen), rådmann Ørnulf Halmrast i Bærum og Bjarne Rognlien (trur eg). Dette må ha vore i 1959.

50-års-jubileet i 1954 var ei fin markering av det NSUA hadde stått for i det akademiske liv. Først var det festmøte i Universitets Aula med tale - av høg kvalitet - av biskop Karl Marthinussen. Så var det festmiddag i restaurant Grotten, elegant leia av forbundsformann Bjørn Stigum. To tidlegare universitetsrektorar, Didrik Arup Seip og Otto Lous Mohr, begge NSUA-medlemer, var til stades. Rektor Frede Castberg representerte Universitetet i Oslo, Lars Ramndal Avholdsfolkets Landsnemnd og Kjell Bondevik Stortingets avholdsgruppe. Johan Scharffenberg heldt tale ved bordseta.

For oss NSUA-folk sto Johan Scharffenberg i ei særstilling. Alt frå før NSUA vart skipa, hadde han uredd og logisk forfekta totalavhaldsideen. Under krigen vart han ein nasjonal høvdig i åndskampen. Eit høgdepunkt i mitt NSUA-liv var landsmøtet i 1953 da Johan Scharffenberg heldt landsmøtetalen.

Landsmøta var i det heile viktige når det galdt utviklinga i NSUA-miljøet og for den kultur organisasjonen sto for.

La meg og nemne det gode miljøet eg opplevde i student-fråhaldslaget Mimer. Det var gode møte og fjelltur til ei hytte ein Bergen-losje hadde på Fløyen. Filologi-studentane Ingvar Bjåstad, Lars Holmås og Lars Vassenden var aktive i dette miljøet. Og Einar Skaar. Eg hadde også kontakt med mitt første NSUA-lag, Varde, i denne perioden. Kva for saker arbeidde eg med som tillitsvald? Viktigaste arbeidsoppgava for studieleiaren i NSUA var å skipe til «kunnskapsprøva i alkoholspørsmålet», ikkje å forveksle med «prøva i samtidsorientering», jfr. nedafor. Kunnskapsprøva var baserte på arbeid i studiesirklar i fråhaldsrørsla og ved skular, spesielt folkehøgskular. Kunnskapsprøva som arbeidsoppgave var etablert før mi tid. Arent Midtbø sto sentralt i arbeidet. Eg trur han laga opp-gavene og var sensor.

I mi tid som studieleiar var eg ein tur til NSUA-laget «Heidsær» ved Eidsvoll landsgymnas. Eg heldt foredrag på lagsmøtet. Det eg huskar best frå turen, er kor triveleg det var heime hos lektor Harald Goksøyr og fru Aslaug.

Ei stor arbeidsoppgave i mi formannstid i NSUA var å gjennomføre «Prøva i samtids-orientering». Denne tevlinga for skuleungdom var visst arrangert for første gang i 1951. Skuleungdom på tusenvis i ymse skuleslag var med på prøva. Ho skapte vel goodwill for organisasjonen, men hadde neppe serleg å seie for medlemstilgang og lagsaktivitet.

Arbeidet «ute i felten» - i våre lag og i skulane var først og fremst riksinstruktøren si sak. Samarbeidet mellom han og styret var sers godt. Elles tok styret seg av vanlege saker som høyrer organisasjonslivet til. Eit serleg nært samarbeid hadde eg med Kristian M. Kristiansen som sto føre det administrative arbeidet. Kristian hadde stor sans for økonomi. Han hadde feriejobb på eit tivoli og såg at her var det pengar å tene også for NSUA. Han fekk til ein avtale med tivolieigar Lund. Kristian og eg gjekk opp til Sigurd Halvorsen som var formann i parkutvalget, og fekk det nødvendige løyvet. Det vart pengar av dette.

Jostein Kallset kom inn som eit aktivt medlem i miljøet på denne tida. Fritz Rognsvaag ivra for alkoholfrie festdrikker, og det vart grunnlagt eit firma , AFAS , til å ta seg av dette. Vi var vel for tidleg ute. Etter ei tid vart firmaet avvikla.

Arbeidet som riksinstruktør stilte meg over andre slag utfordringar enn vervet som formann. Eg er slett ikkje sikker på at eg hadde gode nok kvalifikasjonar for arbeidet. Det aller meste av løna kom frå staten. Det var da også meininga at riksinstruktøren skulle utføra eit omfattande opplysningsarbeid i skular, høvelege institusjonar (f. eks. i Forsvaret) og i organisasjonslivet. Arbeidet for og i eigen organisasjon skulle ikkje vere ein hovudfunksjon. I alle fall oppfatta eg det slik. Når det gjeld arbeidet utafør eigen organisasjon - mest typisk skular - hadde eg av og til inntrykk av å lykkas bra, stundom brukbart og noen gonger mindre vellykka. Virkninga av dette arbeidet, i forhold til det som var målet, er det uråd å seie noe om. Frå arbeidet i eigen organisasjon - i eigne lag - har eg gode minne om enkelte møte - for eksempel eit diskusjonsmøte som laget vårt på Hamar lærarskole skipa til. I andre tilfelle makta eg ikkje å inspirere medlemmene våre. Eg har vel sjøl ei kjensle av at NSUA hadde mindre nytte av mitt arbeid enn ein kunne ha vona. Eg vil nemne at NSUA og Norsk Læraravhaldslag hadde riksinstruktør på deling - med 2/3 delar på NSUA og 1/3 på NLA. Eg arbeidde såleis også for NLA. Den organisasjonen burde avgjort hatt ein pedagog som instruktør. Eg var ikkje kvalifisert i den samanhengen, men det er ei anna historie.

Mot slutten av min aktive periode i NSUA - kanskje i instruktørperioden? - vart eg kjend med nye som etter kvart skulle føre arbeidet vidare : Arne Sørli, Thor Bjarne Bore, Liv Hatland.

Eg trur at medlemskapet i NSUA, miljøet og mitt arbeid der har hatt ikkje lite å seie for mitt samfunnsengasjement og mitt yrkesliv utafør NSUA. Enda meir gjeld dette mitt personlege liv. Livsvarige vennskap vart grunnlagt. Og - indirekte - har NSUA gitt meg det som har hatt aller størst verdi i mitt liv: Ektefellen. Det var Kristian (M. Kristiansen) som masa på meg at eg skulle gå på ungdomsleiar kurs - og representere NSUA - i Ørsta sommarene 1950. Og no har vi feira gullbryllaup, Kari og eg.

Sigurd Birkelund, 1412 Sofiemyr

Arne Sørli kom med i NSUA-laget "Heidsær på Eidsvoll Landsgymnas i 1952 og vart seinare NSUA-formann i 1955-1957.

Minner fra HEIDSÆR

Jeg kom til Eidsvoll Landsgymnas i 1952. Da jeg hadde vært medlem av IOGT der jeg kom fra, ble jeg ganske naturlig snart "fanget opp" av NSUA-laget Heidsær. På den tida jeg kom der, ble laget dyktig ledet av Elin Fjørtoft. Ellers hadde laget god hjelp av lektor Harald Goksøyr og frue. Vi hadde til dels styremøtene hos Goksøyr, også noen lagsmøter, men ellers var møtene på skolen.

Vi var om lag 20 medlemmer, en stor del av medlemmene var også med i det kristelige elevlaget.

Til tross for det moderate medlemstallet greide vi å gjøre oss bemerket i miljøet. I de fire årene jeg var med, ble det laget to amatørteaterforestillinger. Vi fikk også i stand en dansekveld med Egil Monn Iversens orkester. Så fin dansemusikk var sjeldent på de kanter, og det gikk derfor gjetord om den festen i lang tid etterpå. Det beste var at det også var en økonomisk suksess for Heidsær.

Elevlaget forsøkte å kopiere opplegget seinere med et annet orkester, men det gikk visst med underskudd.

Skolen hadde fått innredet to nye rom oppe på loftet som skulle brukes til undervisning, men en stor del av første året sto rommene tomme. Heidsær søkte rektor om å få bruke rommene til en slags fritidsklubb, og dette ble innvilget. I det ene rommet ble det arrangert bridgeturneringer som en av lærerne meldte seg til å administrere. I det andre var det en slags kafe hvor elevene kunne kjøpe mineralvann og sjokolade, sitte å prate, spille andre former for spill. I tillegg solgte vi disse småskriftene om alkoholspørsmålet som Landsrådet for Edruskapsundervisning hadde utgitt. Hele tiltaket ble meget godt mottatt, og rektor roste tiltaket i sin orientering til foreldremøtet på skolen. Leder i Heidsær på den tiden var Eli Rishovd.

Heidsær var aktiv på mange måter. Etter at jeg hadde sluttet på Eidsvoll, hadde Øystein Søråa, redaktøren av Folket, fått utarbeidet en studiering om atomkraften, et tema som

var aktuelt på den tiden. Den første foreningen som hadde studiering om dette emnet var Heidsær, under ledelse av Bent Wettergren-Jensen. Studieringen fikk mye omtale i Folket.

Lektor Goksøyr sluttet som lektor på den tiden jeg begynte på Landsgymnaset, og han ble etter hvert så syk at han ikke kunne bistå laget særlig mye. I stedet overtok lektor Løwe Stokke som kontaktperson for NSUA-laget, og han gjorde mye godt arbeid.

Oppslutningen om avholdsarbeidet på Eidsvoll Landsgymnas var om lag av samme omfang den tiden jeg gikk der. Det store flertall av guttene, og vel også av jentene, var ikke avholdsfolk, selv om de fleste ikke brukte mye alkohol. Avholdstanken var allerede på det tidspunkt i klar tilbakegang i samfunnet, og dette avspeilet seg også i miljøet på skolen.

Den viktigste misjonen som NSUA-laget hadde var nok å forsøke å ta vare på de elevene som kom fra avholdsmiljøer og vise at det fantes et alternativ til alkoholbruk.

Arne Sørli, 1413 Tårnåsen

Studiearbeid og "Hugali" - konferanse

Jostein Kallset var lektor ved Tingvoll Gymnas fra 1959, forbundsleiar 1955-57 og mentor for NSUA-laget der opp gjennom 60-talet.

Jostein Kallset, Tingvoll, er fødd i 1928, og voks opp på ein gard i Torjulvågen. Som 14-åring fekk han poliomyelitt, og i staden for gardsarbeid vart det då først realskole, så gymnas, og deretter studiar i Oslo, før han kom tilbake til Tingvoll, først som lektor og seinare rektor i Fræna og på Tingvoll.

"Det var ein tannlege på Tingvoll som rådde meg til å ta gymnaset på Voss. Eg har vakse opp i ein avholdsfamilie, og det var ein aktiv IOGT-barnelosje og losje i Torjulvågen då eg vaks opp. Men det var på Voss eg vart kjent

med NSUA. NSUA-laget "Hugheil" var aktivt då eg var på Voss 1946-49, og ekteparet Tylden var viktige kontaktpersonar for oss. Lektor Per Tylden studerte til doktorgrad langsmed, og

vart seinare professor i norsk i Trondheim. På møte i "Hugheil" var det ikkje uvanleg at 30-40 personar deltok.

Etter eit halvtårsvikariat på framhaldsskolen på Veidholmen på Smøla og deretter på ein 3-delt folkeskole i Ballangen, bar det til Oslo for å studere. Der kom eg med i NSUA igjen. Det var ein del styr med pengar som var innsamla til ein alkoholfri studentheim, og desse pengane prøvde vi å få plassert i ei eiga avdeling då studentbyen på Sogn skulle byggast, men det vart ikkje noko av. I 1951 vart eg landsstudieleiar i NSUA, og samtidig vart eg med i styret i Studiesamnemnda. Det var ganske mange studieringar og kurs rundt om i laga. Mange av dei dreidde seg om generelle samfunnsspørsmål. Det viktigaste kurset var studiekonferansen vi arrangerte på

"Hugali" i Valdres. I tilknytning til den vart det også etter kvart arrangert landsmøte i NSUA. Dette var økonomisk gunstig, for det gav statlege tilskott til opphald og reise. I perioden 1955-57 vart eg formann i NSUA. Vi hadde ein sekretær, og elles var det fleire dyktige med i styret, som Bjørn Stigum og Sigurd Birkelund. Erling Sørli var ein god støttespelar i Landsrådet for Edruskapsundervisning. Eg hadde og ein del kontakt med Øystein Søråa i "Folket". Det var lite av reising rundt om i landet. Vi hadde ikkje så mange lag i NSUA i mi formannstid. Studentavholdslaget i Oslo var fundamentet. Mesteparten av arbeidet mitt dreidde seg om å samordne aktiviteten, og å legge tilrette for landsmøte og studiekonferanse. Eg meiner å hugse at vi også hadde eit landsmøte på Torshus folkehøgskole i Orkdal, og at ekteparet Ræder frå Orkdal landsgymnas der var sentrale som støttespelarar.

Etter pedagogisk seminar tok eg tysk hovudfag, og så vart eg tilsett som lektor ved Tingvoll gymnas i 1959. Og her var det då utover på 1960-talet eit svært aktivt organisasjonsliv, med kristeleg skolelag, elevmållag og NSUA-lag. M.a. hugsar eg at rektor Bjarne Slappgard frå Folkehøgskolen i Surnadal fleire gonger var her og heldt gode talar."

Intervju med Eivind Hasle 19/2-04

Minne frå NSUA-laget "Von" i Volda

Eg var elev ved lærarskulen i Volda 1947-1951 og kom då med i NSUA-laget. Det var visst heller lite aktivitet i dette laget – slik eg hugsar det. Men då må eg straks nemne at IOGT-losjen "Aasmund Vinje" var i godt gjenge og hadde mange medlemmer. Losjen hadde ofte møte, takka vere Vilhelm Kvalheim – lektor ved Lærarskulen fram til midten av 40-talet.

Mitt medlemskap i NSUA – som lite nok la oppgåver på meg, førde meg likevel til møte med landskjende personar som t.d. Johan Scharffenberg o.fl.. Saman med Harald Flø vart eg vald til utsending for Volda-laget til landsmøtet på Ringsaker. (Eg har ikkje noko notat som kan slå fast årstalet!) Eg har mange minneglimt frå dette Landsmøtet og her kjem namn fram – saman med alt nemnde Johan Scharffenberg – Halvard Magerøy, Dagfinn Mannsåker, Sigurd Birkelund, og sjølvsgatt kameraten min frå Hareid og Volda, Harald Flø. – Ein av møtedagane siglde vi på Mjøsja, kryssa "storevatnet vårt" og var over til Aulestad, Bjørnsons gard.

Det ligg enno i meg for ei sterk oppleving det var å høyre om diktarhovdingen vår, og vere gjest i tunet hans ! Etter skuletida i Volda, har eg ikkje hatt samband med NSUA, men som eit lite poeng kan eg nemne at eg kom til å ha NSUA-nåla på jakkeslaget relativt lenge. (Ein hadde "beste-kleda" lenge på 40- og 50-talet!)

- Med dette mi beste helsing til gamle NSUA-medlemmer, og lukke til med markeringa !

Johan H.Grimstad, Hareid

Thor Bjarne Bore (til venstre) tar over formansvervet i NSUA fra Arne Sørli på landsmøtet i 1959

Thor Bjarne Bore kom med i NSUA-laget "Vilje" på Molde kommunale høgere allmennskole i første halvdel av 1959-talet, og vart forbundsleiar i NSUA i 1959.

Mye å takke for

NSUA var medvirkende til at journalistikken ble min løpebane - og i NSUA traff Marie og jeg hverandre. Jeg har med andre ord mye å takke alkoholen for.

I korte trekk: Jeg er flasket opp - unnskyld uttrykket - i avholdsbevegelsen. Det begynte med barnelaget Blomen i DNT og fortsatte med ungdomsgruppen Fakkelen samme sted. På Molde kommunale høgere allmennskole kom jeg i kontakt med NSUA og ble vel en slags kontaktperson - dessuten virket Prøva i Samtidsorientering inspirerende og kontaktskapende.

Høsten 1956 begynte jeg å studere i Oslo, og husker jeg ikke helt feil, ble jeg varamann til landsstyret i NSUA i 1957. Året etter avanserte jeg til forbundsstudieleder, der vi hadde 36 studieringer - slett ikke verst når medlemstallet lå rundt 700. I 1959 ble jeg forbundsleder med Liv Hatland, Noralv Teigen, Hans Kragset og Marit Duna i styret. Medlemstallet skvatt opp til vel 900, men det var åpenbart at uten en aktiv riksinstruktør var det vanskelig å holde kontinuiteten rundt omkring.

I 1960 kom Hatland-ekspressen fra Bergen i susende fart. Vi hadde forlenget merket oss Liv som en coming woman, og det var med store glede jeg overga lederklubba til henne. Der lå energien tykt utenpå.

Selv følte jeg vel at jeg burde tenke litt på å ta noen eksamener, og samtidig var det slik at Prøva i Samtidsorientering tok store deler av vårsemestrene frem til 1962, og jeg satt vel like lenge i landsstyret.

NSUA startet Prøva i Samtidsorientering i 1948, og da den fylte et tosfret antall år, begynte den virkelig å ta av. 25 000 var med i 1958, og så steg det bratt: 33 000 , 44 000, 62 000 og 77 000 i 1962 - det siste året jeg tror jeg hadde noe med den å gjøre. Jeg laget spørsmål og rettet i stor stil, garasjen til hybelverten på Smestad var til tider nesten nedsnødd av svarark. Betalingen pr. rettet ark var vel rundt

10 øre , det tok tid men var samtidig både spennende og inntektsgivende.

I utvalget for Prøva husket jeg særlig Hallvard Magerøy og Dagfinn Mannsåker, solide og tillitskapende navn i det norske samfunnet. Vi samarbeidet med Arbeiderbladet (nå Dagsavisen) og der gjorde Reidar Hirsti og Anton Blom en utmerket innsats.

Etter prøva i 1959 ble det atskillig offentlig oppmerksomhet. Jeg ble intervjuet i Arbeiderbladet og slo til med spissformuleringer om skoleelever som visste mer om Magna Charta enn om prisindekser og "den røde strek", og jeg konstaterte med bred penn - grunnlagsmaterialet var forøvrig ganske solid - at elever fra Bryne til Steinkjer var bedre orientert i samtiden enn f.eks.Oslo-elevene. Artikkelen ble gjengitt i mange aviser, skolefolk og andre hev seg på debatten. Mange aviser skrev lederartikler, Johs. Andenæs syntes at kjennskap til Magna Charta tross alt var viktigere enn den røde strek, mens stortingsrepresentant Ragnar Christiansen (Ap, Buskerud) stilte grunnlagt spørsmål til statsråden og fastslo at "det må gjøres noe alvorlig for å gi ungdommen en bedre innføring i vår egen tid og dens problemer". Unge Høyres landsstyre fulgte opp, "samfunnslæren i norsk skole må bli bedre". Jo da, NSUA ble profilert, og neste år økte deltakertallet med 18 000. Disse 4-5 "prøve"-årene tok mye tid og genererte ikke spesielt gode universitetseksamener, men du verden så kjekt det var, jeg sier med Edith Piaf: jeg angrer ingen ting.

Kirke- og undervisningsdepartementet var meget positiv til prøva, statsråden - Helge Sivertsen - stilte villig opp med fine pokaler, og vinnerne fikk alltid med Oslo-tur med bred sightseeing og gjerne en avslutning på toppen av Regjeringsbygningen. Jeg mener at selveste statsminister Gerhardsen et år tok godt imot oss.

Noen av de glupe vinnerne har jeg møtt igjen siden. Svein Longva fra Volda er blitt sjef i Statistisk Sentralbyrå, Håvard Narum fra realskolen på Nordre Land ble politisk journalist i NRK og Aftenposten, og Knut Knutsen er prost på Voss. Vi arrangerte også Kunnskapsprøva i alkoholspørsmålet, men der var deltakelsen betydelig mer beskjeden.

Mens jeg var formann hadde jeg gleden av å tale ved en lunsj der vi inviterte gamle NSUAitter som feiret 50 års studentjubileum. Det var en flott opplevelse å møte Tove (Møller) Mohr, Karl Marthinussen (biskop) , Ørnulf Halmrast og Bjarne Rognlien på Stratos, på toppen av Folketeaterbygningen - det var alltid der de største tingene skjedde.

Gjennom NSUA kom jeg for alvor inn i journalistikken. Stikkordet er "Kamp og kunnskap", forbundets teig i Folket. Den hadde jeg ansvar for noen år, og arbeidet ga definitivt mersmak. Jeg fikk kontakt med Øystein Søråa, et av de mest dynamiske og prinsipielttenkende avismennesker jeg har møtt, og det ble etter hvert mange timer nede i Bernt Ankers gate 5. Min første heltidsjobb som journalist fikk jeg som sommervikar i Folket i 1959, og dermed var jeg fortapt.

Journalistikken ble min nest største kjærlighet, men også den største møtte jeg i NSUA. Stedet var Volbu i Valdres, tiden påsken 1961 og anledningen sosial studiekurs og årsmøte. Denne meget vellykkede kombinasjonen hadde vi begynt med et par år tidligere, og det var utrolig sosialt sammensveisende, kanskje lærte vi litt på forelesningene også. Kanskje.

Men det som betydde noe i 1961 var at der møtte jeg formannen i "Sverre", laget vårt på Orkdal off. landsgymnas, Marie Rein. Søt musikk osv, men avstanden Oslo-Orkdal ble stor, og etter et par-tre måneder mistet vi kontakten. Men vi fant den igjen - to år senere. Da hadde Marie begynt å studere, vi var begge blant dem som dro til Helsingfors på nordisk studentavholdsmøte.

Bak statuen av feltmarskalk og president Mannerheim innledet vi 2.runde - og senere ble det ikke aktuelt med timeout eller ekstraomganger.

Som skrevet - hvordan hadde vel livet mitt blitt uten NSUA? Som det står i en annen og større bevegelses sangbok: Takk, takk, for at også vi fikk være med.

Thor Bjarne Bore, Stavanger

Viggo Jørgensen vart styreleiar i NSUA-laget "Sophus" på Lillestrøm i 1961, og vart nokre år seinare riksinstruktør i organisasjonen og forbundsleiar i 1966

Tiden i Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund.

“Sophus” (på Lillestrøm) ble stiftet i 1960, og jeg ble valgt til styreleder i 1961. Det var enkelte mistroiske stemmer som mente at man ikke kunne drive aktivt avholdsarbeid på gymnas i “Stor-Oslo”, men vi drev optimistisk og engasjert, og gjorde stikk imot deres spådommer. Vanligvis hadde vi mellom 70 –150 medlemmer på møtene, og antall medlemmer med betalt kontingent var på det meste ca. 220 – 230.

På møtene tok vi opp både politikk, idrett, lokalpolitikk, læreplan og andre aktuelle ting. Vi hadde møter hver 14.dag. Ofte startet vi med en film som varte 15 - 20 minutter. Vanligvis startet den nøyaktig på det annonserte tidspunktet, for eksempel klokken 19.00 eller 19.15. Det førte til at vi hadde en mengde medlemmer som kom 5 minutter før start, for filmen ville de se. Så gikk det slag i slag med programposter, først foredrag, og vi avsluttet med dans i ca. 45 minutter. Elevene deltok aktivt i debatten etter foredraget. Jeg husker bl.a. den russiske ambassadøren til Norge deltok sammen med 3 andre medarbeidere. Vi hadde mellom 150 og 200 deltakere, og det var en livlig debatt hvor politikk var hovedemnet.

Jeg husker en mor som kom og takket meg for den betydelige innsats vi gjorde i avholdslaget, og hun var så stolt over sin 15-årige sønn som var blitt aktivt medlem hos oss. Det er også på sin plass å nevne en del medlemmer i Lillestrøm og Oslo som jeg står i kontakt med enda. Vi var også aktive utdelere av Folket. Vi fikk tilsendt 75 stk med jevne mellomrom, og det ble delt ut til medlemmer og noen ikke-medlemmer i det store frikvarteret.

Mens jeg gikk på gymnaset ble jeg valgt til varamann i landsstyret i Oslo. Liv Hatland var formann, og jeg fikk fort kunnskap om foreningsarbeid på landsplan og i de øvrige nordiske land. Jeg deltok på flere nordiske møter. Første gang var i Karlstad i 1963. Flere landsmøter ble holdt i Sverige,

og det var alltid inspirerende å være norsk gjest i et forbund som var mye større enn NSUA.

Etter gymnaset fikk jeg tilbud om å bli riksinstruktør, noe jeg takket ja til. Det var å reise rundt i landet og besøke eksisterende lag. Programmet var bl.a. å fortelle om virksomhet andre steder eller fortelle om nyheter eller andre begivenheter. Noen ganger hadde enkelte lag weekendkurs i edruskaps-spørsmål lørdag og søndag, og det ble en del forelesninger på meg. Også andre holdt foredrag.

Arbeidet var også å vekke gamle lag til nytt liv eller å forsøke å stifte lag der det før ikke hadde vært noe virksomhet. Grunnlaget med foreningsarbeid hadde jeg fra Lillestrøm, samtidig som det var nye ting å hente i de andre lagene. Jeg trivdes så godt med arbeidet at jeg fortsatte i 2 år til. For å finansiere mye av utgiftene besøkte jeg mange gymnas fra Kristiansand i sør til Trondheim i nord. Det var en fin anledning til å besøke skoler som ikke hadde avholdslag.

Arbeidet i NSUAs landsstyre fortsatte i disse årene, og jeg ble valgt til leder eller formann et par år etter riksinstruktørjobben. Det var mange andre styremedlemmer som sammen dannet et slagkraftig styre. Det var styremøter hver andre måned som sammen med landsmøtene trakk opp retningslinjene for arbeidet. Mine etterfølgere som riksinstruktører var aktive, engasjerte og iderike. På styremøtene var det forbundets prinsipprogram, økonomien, edruskapskurs, konferanser som Statens Ungdomskonferanse og Landsrådet for Edruskapsundervisning, riksinstruktør og andre viktige saker som ble diskutert. Jeg ble fanget av edruskapstanken og de ideer vi kunne realisere gjennom totalt avhold, og jeg er fortsatt avholdsmann. Det jeg lærte gjennom unge år i NSUA har gitt meg mange gleder i det videre liv.

Viggo Jørgensen, Oslo

Inntrykk frå tida i NSUA

Eg kom med i NSUA i 1961 medan eg gjekk på Gudbrandsdal gymnas på Vinstra. Etter at riksinstruktøren, som må ha vore Ingvar Mjanger, hadde vore på skolen, tok eg initiativ til å få etablert eit lag der, og dette vart gjort.

Laget heitte Gu’brand og levde nokre år på -60-talet. Eg var den første formannen der. Eg gikk ut frå skolen våren 1963.

Da eg kom til Oslo, først i militærteneste, seinare som student, hadde eg heile tida kontakt med NSUA-miljøet, spesielt Rolf Tryggestad, Viggo Jørgensen, Stein Berg, Ragnvald F. Bertheussen og Ingvar Mjanger. Saman med Leif Vinsrygg og Ragnhild Sælhun, som båe var riksinstruktører på den tida, var vi alle saman aktive i Studentavholdslaget (SA) og i hovudorganisasjonen i ymse verv og roller gjennom mange år.

Eg var leiar i SA i ein periode, men hugser ikkje kor lenge. Dessutan var eg og leiar i NSUA, truleg fram til februar 1968. Eg må vedgå at eg ikkje hugser nøyaktig, og heller ikkje når eg vart vald. Kan det ha vore i 1966?

Det var noen aktivitetar som var svært viktige på den tida. Noen kravde mye arbeid, slik som «Kunnskapsprøva» som gikk blant alle gymnasiastane i landet. Eg hugser eit par premie-utdelingar på restaurant Stratos, m.a. ei der statsråd Kjell Bondevik delte ut prisen til vinnaren.

Så var det påskekurser på Hugali i Vang i Valdres, som eg var med på frå 1962 til 1968. Fantastiske kurs både miljømessig og fagleg.

Eg hugser Harald Munthe Kaas var der og snakka om internasjonalt arbeid. Men mest av alt gløymmer eg aldri Kåre Holt sine kåseri om trilogien «Kongen». Han vart eit fast inventar på kursa i fleire år,og var svært populær som den framifrå kåsøren han var, og med sitt logne og akseptierende vesen vart han svært samlande. Olav Sundet med ektefelle likeså, var framifrå personar som var med og stod både for faglege og underholdande innslag.

På påskekurser var det også gjester frå NSUA sine systerorganisasjonar i Sverige og Finland, hhv. SSUH og SARL. Det var også årlege studentdagar som gikk på omgang for desse organisasjonane. Såleis var eg med på samlingar både i Sverige og Finland. Sjølve hadde vi i mi tid iallfall to tilstelningar. Eg hugsar best den fotturen vi hadde sommaren 1967, da vi fekk Den Norske Turistforening til å legge opp ein fottur på ei veke for oss i Jotunheimen.

Det var ein flott tur på mange måtar, men litt tidleg på året, med opne elvar, og elles litt krevjande trur eg, for noen av deltakarane. Vi skulle opp til hytta på Fanaråken og måtte gå opp ei skrå fjellside. Dei fleste opplevde ikkje det spesielt dramatisk, men to svenske jenter forlangte at det skulle koma helikopter å hente dei derifrå. Det endte bra ved at Viggo Jørgensen og ein til bar ein ekstra sekk i tillegg til sin eigen, og at dei vart støtta ved at andre turdeltakarar gikk nedanfor dei. - Ein lang dagsetappe gjennom Uradalen trur eg også dei fleste hugsar godt.

Eg har nemnt noen kameratar,som var sentrale for meg i både i studietida i Oslo, i arbeidet i NSUA og som har vore varige venskap etterpå. Det var fleire, men av frykt for å gløyme noen, får det vera med desse.

Men Liv Hatland såg vi alle opp til. Ho var komen lengre i organisasjonslivet enn vi var på den tida. Ho hadde og kontakt med Johan Scharffenberg, den siste tida han levde. Eg hugser foresten eit kort kåseri av Scharffenberg på eit møte vi hadde. Eg trur han snakka om mellom anna sine tankar om det han kalla den «rasjonelle nytingslæra».

Vi reiste ein del rundt til gymnas og heldt faglege innlegg om edruskap og alkohol-spørsmålet. Vi prøvde å starte lag ved skolar der det var gode kontaktpersonar. Vi var ganske oppdaterte. For meg vart det naturleg å følge opp dette,når eg skulle lage hovudoppgåve til embetseksamen i psykologi. Eg valde meg eit tema innan området.

Elles vil eg seia at vi hadde kontakt med mange spennande miljø, og det var sterke lagsmiljø mange stader, slik som på Sandane, Øystese og Voss, i Orkdal, på Lillestrøm, i Molde, på Tingvoll og i Levanger, Bergen og Trondheim, for å nemne noen. Eg hugser mange flinke og spennande personar frå desse stadene og andre stader. Ikkje minst var eit begynnande samarbeid med NGU spennande, og møte med personar som Arent Midtbø, Tore og Øystein Søraa og kontorsjef Erling Sørli var lærerikt.

Eg trur NSUA dreiv eit godt arbeid på denne tida,og vi såg attende på kva organisasjonen hadde betydd frå 1904 og framover.

Det er heilt klart at medlemskapet har betydd mye for fleire av oss, sjølv om alt har si tid og organisasjonen etter kvart vart ein annan. Men medlemskapet var strekt identitets- og holdningskapande, slik eg har opplevd det.

Gunnar Sørbotten, 2647 Sør-Fron

NSUA - glad ungdomstid

Ja, det er assosiasjonane eg får når eg tenkjer tilbake på tida mi i NSUA.

NSUA-laget "Sverre" på Orkdal landsgymnas vart mitt møte med organisasjonen. Og eg har mange gonger tenkt på kor heldig eg var som kom til ein skole med eit NSUA-lag, der eg fekk vere med i eit rusfritt ungdomsmiljø. Det var engasjement og idealisme. Vi hadde månadlege møte, og vi hadde studieringar. Vi vart etter kvart godt skolert i rusgiftspørsmål og i organisasjonskunnskap. Eg syntest, da som no, at det var så viktig at det var rart ikkje enda fleire valde å bli med i arbeidet mot rusgift. Ekstra stas var det når reiseinstruktør Viggo Jørgensen kom på besøk. Det var ein pust frå den store verda, frå hovudorganisasjon og hovudstad.

Fellesskap og vennskap er to stikkord når tankane går over 40 år tilbake. Vi møttest i "Sverre" og hadde ein fellesskap som eg har hatt med meg seinare. Eg merkar det dei gongane eg har møtt ein "Sverre"-medlem tilfeldig på livsvegen: Vi har noko felles som er der, ein vennskap som gir kontakt og gjer det så lett å prate saman, vi kjenner kvarandre.

Og når eg tenkjer på NSUA-laget "Sverre" er det ein person som stig fram og blenkjer: Lektor Sigmund Gjelsvik. Han heldt laget i gang, frå årskull til årskull, og han var der heile tida, til oppmuntring og støtte.

Så gjekk ferda sørover, til hovudstaden og studiar, og det var heilt sjølvsagt å bli med i Studentavholdslaget. Eg møtte nye venner og ein tett fellesskap, og eg kan ikkje hugse at eg opplevde noko særleg drikkepress i studietida. Eg hadde mine SA-venner, og vi hadde det utruleg artig saman.

Kva eg hugsar? Jau, påskeleir på Hugali! Der fekk vi møte kjende samfunnspersonar og kulturpersonar. Møtet med

forfattere Kåre Holt var sterkt! Og bøkene om kong Sverre, mannen frå utskjeret, vart lese i ekspressfart og med stor interesse. Det var sol og skiturar, kveldsprogram og svært korte netter -! Sterke vennsapsband vart knytta. Vi kjem stadig tilbake til påskeiren på Hugali når vi møttest, Nils Stavenes og eg. Våre vegar har møttest att: Vi bur begge i Gol, og Nils er medlem i styret for Hallingdal Folkehøgskule, der eg er rektor, så han er min arbeidsgjevar no.

Eg var og med i styret i NSUA ein periode. Gunnar Sørbotten var leiar og Ragnhild Sæthun Fjørtoft reisesekretær. Det var mange dyktige personar, både i styret "mitt" og i NSUA elles, og eg lærte utruleg mykje, og ikkje minst ansvarleg samarbeid. Det hender eg ser gode vener frå den gongen, som no har viktige samfunnsposisjonar, bli intervjuar eller skrive artiklar/ kronikkar i riksmidia, og det kallar kvar gong fram gode og varme minne. Og møter eg nokon ein sjeldan gong, opplever eg kontakt og vennskap.

Eg er overtydd om at NSUA og det sosiale miljøet eg var ein del av, både i gymnastida og seinare som student, var avgjerande for mitt solide feste som fråhaldskvinne. Grunnlaget var lagt gjennom barneløse og losje på heim-plassen min, Løkken Verk, men det å vere saman med, og ha eit heilt sosialt miljø av venner på min eigen alder, gav det trygge feste for framtidig liv som fråhaldskvinne.

Eg var med som medlem over i FMR, og stod skrive som medlem i mange år, før eg gjekk tilbake til IOGT som hovudbase for mi fråhaldstilknytning. Men eg vil takke dei som stod i brodden for FMR for godt og aktivt utadretta arbeid og mange interessante, lærerike og spennande artiklar i medlemsblad / temahefte. Like fullt:

Det er NSUA som er min organisasjon! Det var der eg hadde mi aktive organisasjonstid.

Samfunnsengasjementet sit i ryggmargen, og eg har vore kommunestyrerepresentant 17 år. Dei siste 13 i Gol kommune. Det har vore mange alkoholpolitiske nedturar gjennom desse åra, og det har gitt meg nokre refleksjonsstunder. Kva er det som gjer at det er heilt uråd å trengje igjennom med fornuftig og vitkapsbasert argumentasjon?

Mildrid Lomundal Nesheim var med i NSUA-laget "Sverre" på Orkdal landsgymnas på byrjinga av 1960-talet, og sat i forbundsstyret i perioden 1967-1969. Her ser vi henne midt i biletet i første rad, på eit kurs som "Sverre" arrangerte på Haukeli. Som nummer 3 frå venstre i bakerste rad ser vi Eivind Hasle, hovudredadaktøren av denne boka. Heilt til høgre: Viggo Jørgensen (riksinstruktør).

Ein ”opptur”, om eg skal kalle det det, har det likevel vore: For 6 år sidan fekk vi alkoholpolitiske retningslinjer i Gol, som kommunestyret samrøystes vedtok, og etter det har det vore samrøystes avslag på utvida skjenkeløyve og skjenketid utover desse retningslinjene. Eg har følt det som ei våpenkvile. Og i vår, med nytt kommunestyret, sprakk det: Skjenketida vart utvida med ein halv time, til halv tre. Hovudargumentasjonen var at Geilo hadde gjort det, og da måtte Gol følgje etter, viss ikkje mista vi turistar og konferansar. Eg trur ikkje på det!

Ja, ja – slik er det, og eg veit det sit mange kommunestyre-representantar rundt omkring som har dei same erfaringane.

Så får vi tru at det at vi er der, er ei stadig påminning om at vi er nokre som vil redusere, heller enn å auke, tilgjengelegheit og med det dei skadeverknadene rusgifter fører med seg.

Og kanskje, kanskje vi etterkvart får fleire med oss?

GRATULERER MED 100-ÅRS JUBILEET!

Mildrid Lomundal Nesheim, 3550 Gol

I Stella og Studentavholdslaget

NSUA-laget Stella var eit godt innkøyrte lag alt før eg byrja på Firda offentlege landsgymnas hausten 1961. Det sang på siste verset med at ein hadde nokon klasse som følgde den gamle landsgymnasordninga. Dei fleste av oss hadde full realskuleek-samen og følgde same opplegget som i byane.

Men framleis var det berre eit lite mindretal av ungdomen i mitt heimefylke som kom inn på gymnaset. Inntaket skjeddessa utan på grunnlag av karakterar aleine. Det førte med seg at det var eit vesentleg innslag av elevar frå andre fylke enn Sogn og Fjordane, helst frå Sunnmøre, men også i ei viss mon frå Hordaland og Nord-Norge.

Elevmassen var altså grundig sorterte i utgangspunktet. Dei aller fleste budde heimafrå på hybel, og var neppe heimom meir enn 2-4 gonger i året om vi ser bort frå sommarferiane. Så mykje evnerik og framtøken ungdom, med eit samsosialt behov utover den reine pensumaktiviteten, la vel ein

del gunstige utgangsføresetnader for den særslidige og omfattande lagsaktiviteten ved skulen.

Det som kanskje var det oppsiktsvekkande var at NSUA-laget Stella var det mest vitale av dei alle. Det dekte jamvel vesentlege funksjonar som normalt ville ligge under gymnas-samfunnet. Det eigentlege gymnassamfunnet kom faktisk i skuggen av ”Stella”. På skulen var det ca. 450 elevar inkludert statsrealskuleklassane. Ca. ein tredjedel av desse var medlemer. Kanskje noko ukonstituonelt trekte dåverande

Her ser vi forbundsleiar Liv Hatland til venstre overrekke NSUAs hedersklubbe til Liv Gladehaug frå NSUA-laget ”Stella”, Sandane i 1960.

formann Edvin Bolstad meg inn i styret same hausten som eg byrja ved skulen. Seinare følgde verv som vald formann og dinst studieleiar.

Vi hadde også ein diskret , men verdfull støtte av lærarane ved skulen, sjølv frå dei som ikkje sjøve var avhaldsfolk. Inspektør, seinare rektor Olav Håland, må framhevast også ut frå siitt sanne avholdspolitiske engasjement.

At alle våre arrangement var fullstendig alkoholfrie vart sjølvsaagt akseptert av alle. Vi hadde sjølvsaagt føre oss reine alkoholpolitiske tema, men også tema utan nokon openberr tilknytning i den lei. Men litt kunne vi snike inn. Kvitt eller dobbelt- spørjetevling var populært i fjernsynet på den tid og Stella hadde sin variant. Vi lovde dobbelt premiar til dei som tok eit tema om alkohol. Kandidaten var slett ikkje avhalds-

mann sjølv. Då han vart beden å skildre det typiske forløp ved aukande promille var hans kommentar på eit visst nivå: ”Då vert eg så steike glad i kvinnfolk”. Han fekk full pott i premiekassa! Dette var effektiv opplysning og god underholdning. Meir strid vekte det då vi marknadførte det alkoholfrie alternativet i si fulle breidde. Det var nok dei som meinte at alkoholfri vin sette folk på smaken av den alkoholdige.

Stella var heilt dominerande når det galdt studieringsaktiviteten. Det året eg var studieleiar hadde vi over 30 studieringar, med ein stad mellom 150 – 200 deltakarar. Mest populært var ”Dagliglivets psykologi”, ”Teori for førarprøva” og ”Fattige, rike verden”. Dette vekte oppsikt ved Norsk korrespondanseskule. Vi fekk tilsendt heile verket ”Vestens tenkere” som anerkjenning. Verket vart så på årsavslutningsfesten for skulen gjeve til skulen siitt bibliotek.

Vi heldt ein viss kontakt med tilsvarande lag i Volda. Men for utvikling av ”kadrane” i laget var vel dei årlege ”sosiale studiekursa” i påska på Hugali pensjonat i Valdres av størst betydning.

Også NSUA-laget ”Sophus” i Skedsmo var særskilt aktivt på den tid og vi og medlemer der kom særskilt godt overeins. Deira ablegøyer mjuke det heile opp.

Landsformannen Liv Hatland var ein god person for forbundet både andsynes oss og den måten ho brukte sentrale kontaktar på. Då den svenske søsterorganisasjonen hadde siitt landsmøte midtsumars 1963 sende ho meg for å representere NSUA. Fleire av svenskane der kjende eg frå Hugali-kursa. I denne tida vart eg også kjend med Stein Berg og andre som seinare skulle få så mykje å seie i nasjonalt edruskapsarbeid.

Då eg kom til Oslo for å studere hausten 1965, kom eg midt inn i ein strid eg enno ikkje heilt har fått tak på realinnhaldet i. Men det gjekk vel på at nokon ønskte meir aksjonistiske eventuelle radikale arbeidsmetodar. Eg vart vel sett på som representant for dei meir etablerte kadrane lag med kjerne-troppene frå ”Sophus” og var deira kandidat. Motkandidaten var trøndaren Mildrid Lomundal . Eg vart valt, men Mildrid kom også inn i styret. Tilhøvet oss imellom vart det beste. Eg er ikkje eingong sikker på om nokon av oss heilt skjønnte kva gruppene bak oss hadde sloss om.

Min aktive periode i Studentavhaldslaget vart ikkje så lang. Etter kvart gjekk min energi meir i retning av andre student og bygdelagspolitiske aktivitetar. Men eg hugsar særskilt eit lagsmøte med psykiater Nils Retterstøl. Han gjorde eit interessant og møtekomande inntrykk. Nemnast kan også uferda til institusjonen for narkomane på Hov i Land.

Eg møtte som formann også i fellesorgana for avholdsrørsla i Oslo. Forskinga i dåverande Institutt for alkoholforskning vekte reaksjon. Noko av forskninga kunne sikkert trenge ei avbalansering, men grunnleggande fann eg det rett å forsvare forskninga sin fridom i dette forumet. Vi måtte tole også det som utfordra dei overtydingane vi alt hadde. Eg følte faktisk at eg vart lytta til, trass i min unge alder, i dette heller seniorprega forumet.

På Firda hadde eg vunne landskonkurransen i ”Prøva i Samtidsorientering”. I Oslo vart eg Thor Bjarne Bore sin etterfølgjar med å administrere denne landskonkurransen. Denne prøva var eit samarbeid mellom NSUA og Arbeidarbladet. Mitt arbeid med dette varte i tre år. Det var eit eige verv og følgde ikkje av min aktivitet i Studentavhaldslaget.

Vi prøvde å vere aktive med å verve medlemer. Men då ein Asbjørn Kloster skreiv seg på lista, trudde vi nokon dreiv gjøn med oss. Fleire år etterpå las eg i ei avis at det faktisk også fantest ein Asbjørn Kloster blant våre samtidige og at han ikkje hadde sloppet inn i Studentavhaldslaget. Kanskje eg ein dag treffer han slik at eg kan be om orsaking.

For meg var NSUA inntaket til den ganske omfattande organisasjonsaktiviteten som eg etterkvart involverte meg i på ulike samfunnsområde. Det befesta nok både mi individuelle og sosiale grunngeving for fråhaldsstandpunktet. Eg lærte å kjenne folk frå andre stader og andre miljø enn dei eg sjølv var runnen av. Men det var også eit inntak til meir generelt å forstå det samfunnet eg seinare skulle verke i. Eg er overtydd om at det la eit verdfullt grunnlag for det som skulle bli mitt innhald i både yrkes- og privatliv.

Svein Lundevall, 6788 Olden

Mitt bidrag til NSUA-historia

Bakgrunn

Gjennom trygg oppvekst i Stryn, der eg var med i barnelosje-arbeid og i speidararbeid, drog eg i 1962 til Sandane. Firda Gymnas var samlingsstad for lærevillig ungdom. Hit søkte dei seg frå Sogn og Fjordane, frå Møre og Romsdal, og på dette gymnaset var det innslag også frå andre deler av landet. Eg hugsar godt då styremedlemmer frå dei ulike elevlaga ved skulen kom rundt i klassane og fortalde om laga og inviterte oss til å bli med. Fråhaldslaget ”Stella” var på den tid eitt av dei største laga, og for meg vart det eit naturleg val å bli medlem. ”Stella” stod for mykje godt og lærerikt program. Studieringar med fordjuping i ulike emne, frå praktiske til teoretiske ting var særleg populært. Eg hugsar eg var med i ei gruppe som gjekk inn på rus-problema. Og som musikk-interessert var kurset ”Lær å lytte til musikk” både triveleg og lærerikt. ”Stella” arrangerte store festar med godt program, og vi reiste til Karistova der det vart halde kurs i alkoholspørsmålet. Det vart framhalde kor viktig sakleg kunnskap var, dersom vi skulle vinne fram i diskusjonane med alkoholbrukarane. Eg vonar namnet på eine førelesaren er rett, Steinar Opstad, når eg nemner han som ein drivande god lærar i så måte. Eg hugsar også at vi ofte fekk vitjing av ein lærar ved folkehøgskulen, Oddvin Lotsberg. Han var ein person med stor grad av humor og humør, og synte at det å vere fråhaldsmann slett ikkje var å vere ”hengjehaud”. Flotte, humoristiske kåseri opplevde vi både som artige og som oppbyggjande. Tida i ”Stella” var ei god tid. Det var gjennom laget at eg kom til NSUA sitt påsekurs på Hugali i Valdres. Kva årstal eg var der første gongen, hugsar eg ikkje, men eg hugsar det flotte miljøet som vart skapt av ”likesinna”. Gjennom skigåing i Tyin-området om dagen og kurs med gode foredrag om kvelden, gjorde noko med oss som var der. Ein av deltakarane gjekk ein heil dag på ski i strålande sol med eit breitt smil om munnen. Smilet var så til dei grader breitt at då han om kvelden kunne slappe av, synte det kvite strekar der smile-rynkene hadde hindra sola å brune kinnet hans. Der var det drivkvitt! Eg hugsar også utsendingar frå Sverige sin søsterorganisasjon som gjorde sitt til å skape eit fantastisk triveleg samhald. To av forelesarane eg vil nemne er overlege ved ein Blå Kors-klinikk, Oscar Olsen, og forfattaren Kåre Holt. Det dei gav oss kunnskap og oppleving som sit i tanken enno.

Ferda vidare gjekk for min del til Volda Lærarskule. Då eg var ferdig der, i 1967, fekk eg spørsmål frå NSUA om eg kunne tenkje meg å bli riksinstruktør. Eg var klar over kva dette ville innebere, og eg tykte det var både spennande, litt nifst, og ei stor utfordring. ”Sakleg kunnskap” skulle formidlast til ungdomar nokre få år yngre enn eg, og det var gymnas i Sør-Noreg eg skulle vitje. Stein Berg var forgjengaren min, og han fekk mykje å seie for opp-læringa mi. Eg vart send til ”kursing” saman med andre instruktørar i andre fråhalds-organisasjonar, og då det var avslutta, fekk eg min ”eld-dåp” på eit gymnas i Stavanger. Sjeldan har eg følt meg mindre enn då eg tok inn på eit stort hotell i olje-byen og skulle neste dag debutere som riksinstruktør, utsend frå Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund. Berre tittelen på organisasjonen kravde at ein var edru når tittelen skulle seiast fram! Først vart ein lysbildeserie synt for klassen, saman med lydband som fortalde kva personane på bileta gjorde og tenkte. Serien hadde tittel ”Halda maskan”. Det var svensk tale på lydbandet. Likevel trur eg ungdomane som høyrde, skjøna kva som var bodskapen. Han gjekk ut på kva alkohol og narkotika gjer med den som kjenner seg bunden og ufri på dans, og som så gjerne vil by opp jenta til dans. Han har hemningar som han grip til flaska for å få bort. Oppmodinga til dei lyttande ungdomane var klar: Hald deg edru, overvinn hemningane dine og vit kva du gjer, medan du veit kvar grensene dine går. Etter bileta og den svenske forteljinga, var eg open for dialog omkring det som hadde vore temaet. Eg lærte at det på den tid var mykje ukunne og mange rare oppfatningar av alkohol-en sin verknad på kropp og sjel.Om eg klarte å ”omvende” nokon, veit eg ikkje. Men eg heldt meg til kva vitskapen var komne til på det tidspunktet. Og tidspunktet var altså skuleåret 1967-68. Påska 1968 var eg igjen tilbake til Hugali. Og dette året hadde eg litt meir ansvar for gjennomføringa, etter som eg var riksinstruktør.

Kunnskapsprøven

NSUA stod i ei årrekkje for gjennomføring av ei kunnskaps-tevling omkring alkohol-spørsmålet og andre samfunns-spørsmål. Eg meiner at både ungdomsskule- og gymnaselevar var med på denne tevlinga, over heile landet. I periodar då eg ikkje var ”reisande”, tok eg meg av ein del praktiske ting omkring denne tevlinga. I tillegg til dette, skulle eg ha litt av ansvaret for korrespondanse til NSUA-laga rundt i landet. Riksinstruktøren hadde også ein god del oppfølging av laga

i det området han reiste i. På den måten kunne han ”slå to fluer” når han likevel var på eit gymnas. Då var det ofte kveldsmøte eller helgesamlingar i laget på staden.

Ski-instruktøren

På Voss, skibygdta på Vestlandet, opplevde eg noko artig. Eg hadde teke inn på eit av hotella i sentrum. I hotellboka i resepsjonen skreiv eg namnet mitt og under tittel: riksinstruktør. Om kvelden var det avtalt at ein gjeng med ungdomar frå NSUA-laget skulle kome og ta kontakt. Dei gjekk til skranken i resepsjonen og spurde etter kvar eg budde. Stor var undringa deira då dei høyrde spørsmålet som vart ropt til ein medarbeidar:

”Kva for eit rom er det han ski-instruktøren bur på?” Dei var vane med at det var ski og slalåm det vart instruert i der i bygda.

Uteliggjaren

Ein annan gong var eg på Levanger. Eg budde på eit pensjonat ikkje så langt frå sentrum. Opphaldet mitt varde i fleire dagar. Eg hadde undervisning på gymnaset, i alle høve i to dagar, og så skulle eg vere med ”laget” inn på ei hytte på eit week-end-kurs. For å kome dit, måtte vi bruke ski. Eg hadde difor med meg utstyr til dette, så bagasjen min var rimeleg stor. Koffert, ryggsekk, ski og diverse utstyr for å gjennomføre kurset, fann eg på gangen utafor rommet mitt, då eg kom tilbake til pensjonatet etter eit styremøte hos ei jente i styret. Eg var med andre ord kasta på gangen! Det er lett å skjøne frustrasjon, litt sinne, og litt fortviling som breier seg der og då. Ingen å ta kontakt med, alle søv, pensjonatet er fullt, kva skal eg gjere? Redninga blir å tusle tilbake til hybelen, banke på og få liggje på golvet i soveposen eg hadde teke med.

Forklaringa som leiinga for pensjonatet kom med neste dag? Jau, dei hadde trudd eg skulle reise dagen etter, og av di dei ikkje fekk kontakt med meg, trudde dei at eg skulle vere borte heile natta. Så dei hadde bore bagasjen min ut på gangen, slik at han som trong rommet, kunne få ei seng for natta. Dei bad sjølvsagt om orsaking for ubehaget dei hadde påført meg. Eigentleg var det berre artig å liggje på golvet på hybelen til den kjekke trønderjenta. Så, takk til pensjonatet for eit artig minne frå livet som riksinstruktør! Jenta trur eg å minnest heiter Kristin Smalås. Ei drivande flink jente i NSUA-laget

Kameratgjengen

Det er naturleg at vi som heldt mykje saman dei åra eg snakkar om, vart ein samansveisa gjeng med felles interesser. Sjølv budde eg med Viggo Jørgensen det året eg var riksinstruktør. Medan eg var i Oslo, var opphaldsadressa mi husveret han hadde i Ringgata. Så tek eg med desse namna: Stein Berg, Gunnar Sørbotten, Rolv Tryggestad, Ragnvald F. Bertheussen og Knut Th. Reinås. Det var desse som støtta meg i arbeidet og var kjernen i NSUA sin organisasjon. Men eg tek også med Per Jon Odeen på Voss, moromannen som utmerka seg på Hugali med monologar og hermingar som fekk latterdørene til deltakarane på vid vegg. Besøket på Voss som eg nemnde, vart særleg morosamt med slike kapasitetar som Odeen i leiinga. Per Jon, du var stand-up-komikar mange tiår før moten egentleg kom til landet vårt. Det var sjølvsagt jenter også med i NSUA. Anne Britt Hansen frå Lillestrøm var med på ein god del av det vi fann på, og ho var også med på Hugali, minnest eg.

Etterord

Åra etter eg var ferdig som riksinstruktør, var eg busett i tre år på Nordfjordeid, og der hadde eg og kona lærarjobb i kvar vår førsteklasse. Desse elevane fekk vi vere saman med i tre år. Då bar det heim att til Stryn, der eg har vore sidan. Eg har fått drive med fråhaldsarbeid i NGU og i MA, både i lokalavdelinga og i fylkeslaget. Den praktiske delen med gjennom-føring av ulike meisterskap, ratt-moped og sykkel, vart så interessant at dette heldt eg på med i over tjue år. Fylkeskommunen heidra kona og meg med trafikktryggings-prisen for året 2000. Det eg lærte i NSUA fekk eg god hjelp av. Arbeidet i NSUA og MA har tydd mykje for meg, og eg er glad for at eg fekk høvet til å gje eit handslag til to-tre organisasjonar som trengs.

Leif Vinsrygg var med i NSUA-laget "Stella" på Frida gymnas, Sandana frå 1962, med i NSUA-laget "von" i Volda medan han gikk på lærarskulen, og vart NSUA sin riksinstruktør i 1967

Det trengs idealistiske organisasjonar enno meir i dag, ser det ut til, og eg ønskjer FMR (tidlegare NSUA) lykke til i åra som kjem.

Og når eg sit her og skriv dette tilbakeblikket, kan eg sjå bort på eit bord der ei vakker tinnskål står. Den fekk Eldbjørg og eg i bryllaupsgåve

frå NSUA då vi gifta oss i 1968. Dei fleste av kameratgjengen var med. Eg vil nytte høvet til å helse alle som eg treffe på og fekk lære å kjenne gjennom åra i NSUA. Dei har gitt meg rike og varige minne!

Leif Vinsrygg, 6783 Stryn

Oversyn og tilbakeblikk

Hausten 1962 vart eg med i NSUA etter eit møte med riksinstruktør Viggo Jørgensen i 2.klasse ved Lillehammer Høyere Almennskole. Det vart ikkje noko aktivt lag der, men eit par personar melde seg inn.

Nils Stavenes kom med i NSUA først på Lillehammer i 1962 og seinare i NSUA-laget "Hugheil" på Voss landsgymnas frå 1967. Han vart den første redaktøren av tidsskriftet Mot Rusgift i 1972.

Seinare, dvs. hausten 1965, då eg tok til på Voss Landsgymnas, fekk eg med eit par andre og fekk liv i gymnaset "Hugheil" som då låg nede. Laget vart aktivt, skipa til turar, dansefestar og kurs; hadde i periodar opptil 20 medlemmar. Me hadde besøk av fleire sentrale folk og riksinstruktør. "Hugheil" var med og prega miljøet på skulen og var ei viktig motvekt til andre delar av miljøet. Eg gjekk ut i 1968.

Påskekurser på "Hugali", Vestre Slidre, var store opplevingar på mange måtar; berre å få treffa personlegdomar som Kåre Holt, Olav Sundet m.fl. er minne for livet. Kurser heldt også fagleg høgt nivå, gav innsikt og verka sterkt organisasjonsbyggande. Sosialt topp.

Eg kom hausten 1968 til Oslo og vart med i Studentavholdslaget (SA). Var leiar eit par periodar og fekk til utvekslingsbesøk med SSUH/Kentth Karlsson i Gøteborg.

Ei svært gjevande tid! Hugsar kurs på Sinober og sommarleir i Sunndalen.

Eg vart vald inn i sentralstyret, var med då namnet vart forandra til "Forbundet mot rusgift". Hadde ansvar for dei første nummera av aksjonsavisa "Mot Rusgift". Det var ein aktiv

periode med aksjonar på gata og i studentmiljøet, og politiske diskusjonar i sentralstyret.

I 1969 var eg utsending til kurs i Århus. På det kurset møtte eg Tone som representant for DNTU. Me gifta oss i 1970. Eg var i Oslo fram til juli 1974.

I ettertid ser eg tydeleg kor mykje det har hatt å seia for mi personalege utvikling at eg kom med i NSUA. Det gav meg ei klar forankring i fråhaldsstandpunktet som eg framleis har.

Den skoloringa eg fekk i organisasjonskunnskap og samfunns spørsmål har vore til stor nytte i seinare organisasjonsarbeid og politisk verksemd på både kommune- og fylkesnivå. I tillegg og ikkje minst alle dei hyggelege menneska eg fekk møta og alle venene eg fekk!

Eg er framleis medlem og oppteken av fråhaldssak.

Beste helsing

Nils Stavenes, 3550 Gol

1963 - 1971 Aksjonsrettet brytningstid

Riksinstruktør Viggo Jørgensen fra Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund dukket en dag opp på Lillehammer Gymnas. Dermed var det gjort. En håndfull av oss ble inspirert til å starte et lokallag av NSUA. For min del, som var "flasket opp" i IOGT, var det et spennende møte med et ungt, kreativt miljø – etter hvert med helt andre arbeidsformer enn de jeg var vant til.

Kort tid etter at arbeidet kom i gang på Lillehammer var det påskekurs i Valdres. Det ble en kjempemessig vitamin-innsprøyting – et møte med bevisste likesinnede og kjemper og inspiratorer som Olav Sundet og Kåre Holt.

Aktiviteten i lokallaget vårt kunne sikkert vært mer imponerende og oppslutningen større. Men et avholdslag i gymnasmiljøet på Lillehammer var oppsiktsvekkende i seg selv – og vi gjorde oss gjeldende på skolen og gjennom lokalavisene. Selv om enkelte så på oss som noen raringer ble vi respektert. Ett eksempel: merkverdigheter i restaurantmiljøet på Lillehammer,

Ragnvald Falkener Bertheussen var med og starta NSUA-lag på Lillehammer gymnas i 1963, og var seinare forbundsleiar i perioden 1969-1973

hvor det bl.a. var spiseplikt når en bestilte alkoholfritt – ble kontant tatt opp og etter hvert løst.

Etter gymnaset gikk ferden etter militærtjenesten til Oslo og studier (1967). I Studentavholdslaget traff jeg gamle venner, og etter hvert kom jeg med i forbundsstyret som nestformann og forbundsformann. I denne perioden ble det mye NSUA og lite annet. Vi deltok med ressurser inn i samarbeidsfora som Landsnemnda, og fikk etter hvert et bedre og mer aktivt samarbeid med de øvrige ungdomsorganisasjonene i avholds-rørsla. Utrolige stabler med besvarelser fra hele landet i Kunnskapsprøva i samfunnsspørsmål, arrangert i samarbeid med Arbeiderbladet, tårnet seg opp på kontoret i Keysersgt. 1. Det var både god profilering og inntekt til en slunken kasse – og velkommen ekstraintekt for medlemmer som rettet prøva.

Vi så det også som viktig å knytte internasjonale kontakter, og meldte NSUA inn i den internasjonale godtemplarungdomsføderasjonen IGTYP. Rolf Tryggestad og jeg hadde gleden av å delta på kongressen i Istanbul (1969/1970?) som representanter for NSUA.

Gjennom flere år hadde det pågått en innsamling av midler for å reise et minnesmerke over overlege Johan Scharffenberg – en av NSUAs ruvende skikkelser som gjorde seg bemerket i norsk samfunnsliv på flere felt. Arne Sørli og jeg satt i en komité sammen med rester av "Foreningen for folkeavstemning". Vi kom i mål, et relieff av kunstneren Anasif Døhlen ble plassert i parken ved Botsfengselet i Oslo.

Miljøet i NSUA var preget av humør og engasjement. Vossingen Per Jon Odéen var et oppkomme av humør og kunne bl.a. plutselig slå til med en historie om trikken i Oslo som fikk "kraft fra det høye". Kontakten med lokallagene ble av økonomiske årsaker i hovedsak ivaretatt av riksinstruktøren, men vi andre som satt sentralt fikk også luftet oss fra tid til annen.

På den alkoholpolitiske arenaen dominerte kampen mot ølometningen. Jeg husker spesielt et møte i Studenter-samfunnet ved Handelshøgskolen i Bergen, hvor det var et alkoholpolitisk slag mellom oss og Bryggeriforeningen, representert ved informasjonssjef Øystein Øystaa. Handelshøgskolen var ikke akkurat vår sterkeste bastion – og jeg må innrømme at jeg etter møtet var helt utmattet. Men moro var også det!

Denne tiden var sterkt preget av konfrontasjon med Bryggeriforeningen og kjøpmannsorganisasjonene. Ølet skulle ut av dagligvareforretningene. Vi organiserte en rekke ølkjøpsaksjoner, hvor våre yngre medlemmer (14 – 16 år) kjøpte øl i kolonialforretninger og supermarkeder for å vise at 18-årsgrensen ikke ble overholdt. Slike aksjoner ble oftest gjennomført med lokalavisa på slep, som laget reportasjer og slo sakene stort opp. Vi fikk blest og debatt.

Jeg husker spesielt en aksjon på Hønefoss, hvor medlemmer som var på en NSUA-samling med Arne Lindelien som kursleder, fikk kjøpt øl i en rekke butikker. Etterpå ville vi søke politiet om tillatelse til å ha en demonstrasjon på Torget – hvor ølet skulle slås ut i kloakken. Politimannen på vakt syntes dette var en god idé – og var glad for initiativet vårt. Men for sikkerhets skyld ville han konferere med vakthavende embetsmann. Da fikk pipa en annen lyd. Ølet ble konfiskert og jeg, som leder, ble anmeldt for å ha begått lovbrudd! Jeg jobbet på den tiden i Folket, og ble noen dager senere oppsøkt tidlig en morgen på hjemmeadressen av to representanter fra Oslo-politiet. De skulle oppta avhør i sakens anledning for sine kolleger på Hønefoss. Det fikk redaktør Øystein Søraa i Folket til å kvesse blyanten, og minnes jeg rett var det andre gang i bladets historie at lederen ble plassert på første side. Saken ble henlagt!

Slutten av 60-åra representerte en radikalisering av ungdomsmiljøet, ikke minst kom det til uttrykk i studentkretser. I NSUA ga denne radikaliserings seg bl.a. utslag i at det var viktig å tilrettelegge et bedre grunnlag for våre medlemmer og andre til å yte aktiv rusgiftmotstand. Når uttrykket "rusgift" ble brukt, skyldes det at nye narkotika etter hvert fikk innpass også i vårt land. Vi startet arbeidet med en Grunnssirkel mot rusgift i 1971. Erling Folkvord, Knut Toralf Reinås og undertegnede laget heftet på kort tid, og skrev bl.a. i forordet at vi mente

den ville gi en fin innføring i alkohol- og narkotikaproblemene og den strategi vi må bruke i vår rusgiftmotstand. Debatten i organisasjonen vår på denne tiden var ikke uten politiske overtoner. Spørsmål om arbeidsform og tilnærming, målgrupper og samarbeidsforhold gikk tidvis høyt. Vi var likevel lite plaget av indre splid og maktkamp. Spørsmålet som splittet mange organisasjoner – EF jobbet vi selvsagt også aktivt med. Vi hadde mange harde diskusjoner, men valgte å reise problemstillinger uten å ta stilling til “ja” eller “nei” til medlemskap.

Når jeg tenker tilbake på årene i NSUA, bringer det mange gode minner. Jeg velger også å tro at det vi gjorde hadde en virkning, var et bidrag til det NSUA/FMR alltid har kjempet for. Jeg ønsker dagens tillitsvalgte og medlemmer lykke til med den jobben de gjør!

Ragnvald Falkenér Bertheussen, 3732 Skien

Takk, NSUA

Min første reaksjon då eg vart spurd om å skrive om NSUA og tida mi i organisasjonen var: Men det er jo så lenge sidan! 30 – 40 år har gått! Men så sette eg meg ned og tenkte tilbake, og såg det heile i perspektiv, og snart stod det lysande klart for meg: NSUA har betydd enormt mykje! Det faktum at eg ein gong melde meg inn i NSUA sette i gang ei utvikling som har prega heile livet mitt vidare!

Ragnhild Sælthun Fjotoft kom med i NSUA-laget "Stella" på Sandene i 1963, og vart riksinstruktør hausten 1968 etter at lærarskulen var gjordt unna. Ho sat og i forbundsstyret frå 1969 til 1970

Det starta då eg begynte på Firda gymnas på Sandane hausten 1963. Det var eit uvanleg aktivt organisasjonsliv på den skulen, og eit av dei laga som gjorde seg mest gjeldande, var NSUA-laget “Stella”. Fråhaldsrørsla var heilt ukjend for meg - eg kom ikkje frå fråhaldsfamilie. Likevel hadde eg frå eg var liten reagert svært negativt når eg såg rusa menneske. Og når eg opplevde at i enkelte miljø var det status å drikke seg full og skryte av det etterpå, kjende eg berre avsky for ei slik innstilling. Derfor tok det ikkje

lang tid før eg vart Stella-medlem. Og der blei eg med på studiekrinsar, informasjonsmøte og seminar – og lærde mykje om alkoholens verknad både på menneske og samfunnet. Det tok ikkje lang tid før eg var eit overtydd og ihuga medlem.

Det var ofte behov for underhaldning på dei mange arrangementa som vart avvikla i Stella-regi, og det vesle eg hadde pusla med av visesong og diktlesing tidlegare, vart vidareutvikla. Eg fekk også lære svært mykje om lagsarbeid og møteleiing. Då dei tre åra på gymnaset var omme, var eg eit erfarent organisasjonsmenneske.

Frå gymnaset gjekk vegen vidare til lærarskulen ved Tønsberg. Der var det ikkje noko fråhaldslag, men eg var framleis NSUA-medlem, og hadde fått stadig nærare kontakt med organisasjonen sin sentraladministrasjon i Oslo. Våren –68, då eg var i ferd med å avslutte lærarskulen, kom ein “delegasjon” til Tønsberg med oppdrag å overtale meg til å bli riksinstruktør i NSUA frå hausten av. Når eg ser tilbake, forstår eg nesten ikkje korleis dei lykkast i den oppgåva. Eg var 22 år og ikkje særleg “framfusen” av meg, men etter ei tenkjetid sa eg ja. Dermed gjekk eg inn i det året i livet mitt då eg truleg modnast og utvikla meg mest.

Som riksinstruktør skulle eg reise land og strand rundt, besøkje alle lokal-laga for å kurse medlemmene, gje råd og oppmunt-ring, og eg skulle kontakte ungdomsskular og vidaregåande skular for å ha opplysningstimar om alkohol og narkotika. Aller først skulle eg gå eit par veker som observatør på narkoman-klinikken i Hov i Land. Der fekk eg – eit “gudsord frå landet” - innblikk i lagnader så tragiske at eg hadde ikkje forestilt meg at det gjekk an. Eg fekk skakande historier eg kunne ta med meg ut til ungdommane i skolane. Men det var slett ikkje alle skular som ville at eg skulle snakke om narkotika.

På den tida var dette eit problem som skulle dyssast ned, for mange meinte at dersom ein snakka om det, ville ungdomane bli freista til å prøve stoff.

Det vekte ei viss oppsikt at ei ungjente reiste omkring i eit slikt oppdrag. Eg kan ikkje hugse ein einaste negativ reaksjon frå elevane i løpet av dei mange informasjonstimane eg hadde på skulane. Eg var jo ikkje så mange år eldre enn dei – og

nettopp det var kanskje ein fordel. Det hende også at lokal-avisene dukka opp for å få intervju.

Det vart mange kveldar og netter på billige hotell rundt i landet – frå Kristiansand i sør til Steinkjer i nord - saman med andre “handelsreisande” av forskjellig slag. Dette året vart eg og med i sentralstyret for NSUA og eg deltok på mange ungdomsleiarkurs og seminar. Eg knytte venskapsband som varde lenge – somme av dei er framleis sterke, 35 år etter.

Etter eit år valde eg å bli student igjen, og slutta som riksinstruktør. Eg tok til å studere norsk, men samme haust begynte eg også å jobbe som freelancer i NRK. Ein annan viktig ting skjedde på seinhausten, eg møtte Arne Fjærtøft. Eg hadde høyrte mykje om han lenge før eg trefte han, for han var svært aktiv i ein annan fråhaldsorganisasjon, NGU (no Juvente). Halvanna år etter vart vi gifte. Etter kvart tok NRK og familie-liv det meste av tida mi, men fråhaldsrørsla har eg hatt nær kontakt med i alle åra sidan. Så tilbake til påstanden om at NSUA har betydd svært mykje for meg – og eg gjev følgjande oppsummering: I NSUA vart interessa for organisasjonsarbeid vekt og utvikla. Det samme vart evna til å stå fram som foredragshaldar, som leiar, som underhaldar. Eg utvikla sjølvstende og sikkerheit. Utan det erfaringsgrunnlaget eg der fekk, er det ikkje sikkert eg hadde hamna i NRK som har vore arbeidsplassen min heile livet. Og eg hadde neppe møtt Arne – gjennom samlivet med han vart eg dregen enda meir inn i organisasjonsarbeid og internasjonalt u-hjelpengasjement, som har vore ein viktig del av tilveret mitt i alle år.

Eg er framleis trufast fråhaldskvinne. Eg har framleis mange av vennene eg vart kjend med i NSUA-tida. Livsvegen hadde truleg gått i ein heilt annan retning om eg ikkje hadde meldt meg inn i “Stella” den gongen i 1963. Treng eg seie meir? Anna enn: TAKK, NSUA!

Ragnhild Sælthun Fjærtøft, 1470 Lørenskog

NSUA-Revy på Tingvoll

Skolemiljøet på Tingvoll markerte seg nokre år på 1960-talet og rundt 1970 tydeleg i NSUA-samanheng. Jostein Kallset frå Torjulvågen hadde deltatt svært aktivt i NSUA tidlegare (jf intervju).

Jostein Kallset kom tilbake til Tingvoll som lektor i 1959, og han fungerte ifølge Anders Tallerås som ein “mentor” for laget då Tingvoll NSUA-lag vart stifta , truleg i 1963. Anders Tallerås var ein sentral person i laget dei åra han var elev der, fram til 1967, og arbeidde m.a. saman med Magne Wullum og sunnmøringen Rolf Tryggestad. Seinare vart Anders Tallerås leiar av Studentavholdslaget i Trondheim, som hadde nokre gode arbeidsår rundt 1970. Tingvoll NSUA-lag var tatt opp igjen i 1969, og hadde då nokre svært aktive arbeidsår. Laget, med leiaren Marit Rekdal (Hoel) frå Sunndal i spissen, sto som vertskap for landsmøtet i NSUA i 1970, som vart arrangert på gymnaset. Kommunen inviterte til lunsj, og lokalpressa gav fyldig dekning til arrangementet. Tingvoll kommune var også raus overfor dei aktive ungdommane med reisestøtte for deltaking på påskeleiren på “Hugali”. Det mest spesielle og eineståande i NSUA-historia var likevel at laget på Tingvoll i 1970 også sette opp revy, med tittelen “Alle sammen liker lørdagskveld. “Gode tekster var hovedårsaken til at revyen falt i publikums smak, men en del av aktørene var også på et høyt plan. Særlig bør framheves Eli Dalsbø og Eva Stensønes som hovedsakelig besørget syngingen”, heiter det i eit avisreferat, truleg frå Tidens Krav. Så er det da også interessant å merke seg kven som deltok : leiar var Magne Moen, instruksjon og regi hadde Anne Marie Myklebust, ved pianoet sat Gunnvor Hals, og ved sidan av songarane Eli Dalsbø og Eva Stensønes medverka Marit Rekdal, Sidsel Scheide, Kari Todal, Synnøve Almvik, Inger Bakken, Jostein Bjørndal, Kristian Ormseth og Nils Kåre Vedvik.

Marit Rekdal var leiar for NSUA-laget på Tingvoll i 1969. Her i solveggen på påskekurs på Hugali i 1970.

NSUA- laget " Vilje" i Molde var svært aktivt i mange år. Her ser vi nokre av kursdeltakarane under pinsekurset 1965 på fjordtur. Fra venstre ser vi Anne Marie Nauste, Viggo Jørgensen (riksinstruktør), Herborg Krevvik, Bjørn Nilsen, Jan Tore Janbu og Anne Karin Austvik.

Og her ser vi heile kurslyden på NSUA- laget "Vilje" sitt pinsekurs på Hoemsbu i 1965.

Fra NSUA-laget Vilje i Molde til SA-Trondheim

Hvem tar ansvar for historisk materiale på en skole? Elever forsvinner, og etter hvert går kanskje også elevlag inn. Protokoller, medlemslister og arkiver blir liggende uten at noen føler ansvar. For noen år siden overhørte en lærer på personalrommet ved Molde videregående skole at det var noen som hadde funnet noen papirer etter et avholdslag i et skap. I ettertid er det ingen som husker hva som skjedde videre. Ved et besøk hjemme i Molde tok jeg kontakt med skolen og fikk lete gjennom gamle arkiver med likt og ulikt. Ingen papirer etter Vilje dukket opp. Men noen tilfeldige eksemplarer av Gymnas-samfunnets avis Mjølner fra den tiden jeg selv var elev, fantes i en perm. Og der fant jeg meldinger fra NSUA-laget Vilje. Det er disse jeg har hentet opplysninger fra.

Driften av skoleavholdslaget ble tydeligvis tatt opp igjen skoleåret 1961 – 62. Hvor lenge det hadde vært uten aktivitet, og når det først ble stiftet, har jeg ingen opplysninger om. Selv hadde jeg startet min avholdskarriere i IOGT, først barnelosje og så voksenlosje. Selv om jeg deltok en del i NGUs aktiviteter, var jeg ikke medlem, for jeg så for meg at jeg skulle bli medelm av NSUA når jeg begynte på realskolen. Min bror Stein hadde vært med på å starte opp laget igjen, så det virket mer spennende enn NGU.

Studiearbeid

Studiearbeid for skolens elever var tydelig en av de viktigste arbeidsoppgavene for laget. Høsten 1962 avsluttet 2 ringer med 15 deltakere ”Dagliglivets psykologi”, og en ring startet med temaet ”Fattige rike verden”. Høsten skoleåret etter ble det satt i gang en kampanje i alle gymnasklassene og flere klasser på realskolen. Resultatet ble 10 studieringer og 65 deltakere. ”Dagliglivets psykologi” var fortsatt populært med 5 ringer. Videre deltok 3 ringer i en litterær landstevling med tema ”Kristin Lavransdatter, Kransen”. Da meldingen om studiearbeidet sto i Mjølner, hadde noen av ringene fått tilbake sine første rettede svarbrevene ”og de er meget godt fornøyd med sine prestasjoner”. Skoleåret etter er det 28 studieringer med i alt 200 deltakere i gang på skolen. Høsten 1966 er liksom lufta gått ut av studiering-ballongen: En ring i hvert av emnene ”Diktets verden”, ”Veier til fred”, ”Pedagogisk psykologi” og ”Dagliglivets psykologi”.

Ei gammel skolevenninne utbryter da jeg forteller hva jeg har vært på jakt etter: ”Husker du da vi holdt på med studieringen

”Garman og Worse”? Vi var på hyblene til noen på engelsk-linja, det var spennende!”

Og det var vel nettopp det som var det fine med dette studiearbeidet, elever fra ulike linjer og årstrinn fikk sjansen til å bli kjent.

Lagsvirksomhet

Per 31.12.1965 hadde laget 24 medlemmer. I tillegg til lagsmøter arrangerte Vilje hver pinse studiekurs på turistforeningshytta Hoemsbu ved Eikesdalsvatnet i samarbeid med andre avholdslag. Pinsekursene var populære med stor deltakelse fra hele fylket, og foredragsholdere bl.a. fra NSUA sentralt stilte opp. Det sosiale samværet betydde kanskje mer enn det faglige?

Hedersklubba

21. og 22.10. 66 hadde jeg som formannen representert Vilje på Landsmøtet på Lillestrøm. Ett av de store høydepunktene var overrakkelsen av Hedersklubba, klubba som gikk på vandring landet rundt. Kampen sto mellom Sverre ved Orkdal landsgymnas, Stella ved Firda gymnas og Vilje. Stella hadde ti ganger så mange medlemmer som Vilje, men med det store antallet studieringer og samarbeidet med andre avholdsorganisasjoner, gikk Vilje av med seieren.

Jeg var i hvert fall formann i Vilje i to år, om jeg hadde andre styreverv husker jeg ikke, men jeg var aktiv i alle de 5 årene på realskolen og gymnaset, to ganger på Hugali og flere ganger på Landsmøte. Engasjementet i Vilje brakte meg også på Ungdomslederkurs i Hurdal. Alt dette ga venner rundt i landet som jeg også senere har holdt kontakt med.

Kunnskapsprøva

Selv om Vilje ikke hadde noe direkte med ”Kunnskapsprøva i alkoholspørsmålet og andre samfunnsspørsmål” som NSUA arrangerte på skoler over hele landet, var det en måte alle elever kom i kontakt med NSUA. I bokhylla min står den store boka ”Ung i dag”; 1.premie i Kunnskapsprøva i 1966, og et godt brukt Verdensatlas; 2.premie i Kunnskapsprøva i1967. Under letingen i arkivene i Molde, dukket det fram et diplom som ikke var blitt delt ut: Beste elev ved Molde Gymnas i ”Kunnskapsprøva i alkoholspørsmålet og andre samfunnsspørsmål” 1972: Knut Ivar Nauste. Anne Marie Nauste Myhre, formann i Vilje etter meg og søstera til Knut Ivar, kunne fortelle at det den gangen hadde vært omtale i avisene

og at han hadde fått tilbud fra flere partier om å gå inn i

politikken! Aktive ungdommer, med gode samfunnskunnskaper var ettertraktet! Diplomet er nå i rette hender.

Viljes videre liv

Jeg var ferdig på gymnaset i Molde våren 1967. Jeg fulgte til en viss grad med Vilje, men vet ikke hvor lenge det var drift i laget. Det fungerte i hvertfall ennå våren 1969.

Min vei videre

Høsten 1967 begynte jeg å studere ved NTH i Trondheim. Over i studentenes rekker så jeg for meg at nå skulle jeg bli virkelig medlem av Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund. Den sommeren hadde jeg for første gang vært med på Nordiske Studentdager, fottur i Jotunheimen. Norske, finske og svenske studenter. Spennende og uhyre slitsomt. Vi ”mistet” to svenske jenter underveis, de var ikke klar over hva det ville si å gå fra hytte til hytte. Sekkene var allfor tunge!

Min jakt på studentavholdslaget i Trondheim startet. Jeg fant en postboks i stud.post, men skuffelsen var stor da jeg etter hvert oppdaget at det ikke fantes noe lag. Jeg tok kontakt til Oslo og lurte på om det ikke fantes noen NSUA-medlemmer i Trondheim. De hadde ingen oversikt, men ettersom jeg var kommet dit, kunne jeg i hvert fall bli ”distriktsombud” for Trøndelagsfylkene, en ny ordning de ville prøve. Det innebar å være en regionkontakt som delvis arbeidet sammen med riksinstruktøren, først Leif Vinsrygg, så Ragnhild Sælothun og etter hvert Knut Toralf Reinås. Jeg organiserte kontakt mellom lagene og var i årene framover med på en rekke lokale kurs i Orkdal, Levanger, Namsos, Bjugn og hos kontaktpersonene på Røros. Jeg visste om en NSUA-student på NTH, Anders Talleraas. Han hadde gått på Tingvoll, og jeg hadde truffet ham i flere sammenhenger. Dessuten Per Bakken fra Trondheim som etter militæret begynte å studerte ved Lærerhøyskolen. Vinteren 1968 var det en annen student fra NTH som hadde tatt kontakt med NSUA i Oslo, Jon Skjølsvold. Han hadde fått navnet mitt og dukket opp på lab’en. Vi snakket en del sammen utover våren. Sommeren det året deltok jeg på Nordiske Studentdager i Finland.

Høsten 1968 lå det en dag et brev i posthylla mi fra en ny NTH-student, Erik Valevatn som kom fra Voss. Arild Kiil og Alfred Isaksen (NGU-ere) kom også til etter hvert. Dermed var vi plutselig blitt en del avholdsstudenter, og det gikk an å etablere et lag, jfr. artikkelen av Jon Ryan.

Av Åse Berg, 7372 Glåmos

Studentavholdslaget i Trondheim ”Sverre”

Som femtenåring dro jeg til Orkdalen på opptaksprøve for å komme inn på ”Follo” (landsgymnaset). I brosjyra jeg hadde fått, sto det i et avsnitt om ”lag og skipnader ved skulen”: ” I skuleåret 1924-25 vart fråhaldslaget ”Sverre” (av N.S.U.A.) skipa.”

Jeg var ikke født inn i et avholdsmiljø, men hadde gitt klart uttrykk for at å røke og drikke var noe stort tull, så mor og far syntes godt jeg kunne melde meg inn i ”Sverre”. Mange andre ”håpefulle” hadde sikkert fått med seg den samme formaninga, for jeg minnes at rektor Ræder var imponert over oppmøtet av førsteklasinger på det første møtet i ”Sverre”. Mange av disse vart borte etter hvert, men jeg var med såpass aktivt at jeg vart valgt inn i styret. Jeg har tatt vare på et utklipp fra ”Folket”, der det står om at NSUA-laget ”Sverre” har hatt årsmøte, og at det nye styret er konstituert med denne sammensettingen: Formann: Magne Bø, Nestformann: Asbjørg Ekli, Kasserer: Jon Skjølsvold, Sekretær: Olaug Gjelsvik, Styremedlem: Eli Sødal. ”Sverre” er kommet i god gjenge i år og det har meldt seg inn ganske mange nye medlemmer, sto det i bladet. Kassererjobben hadde jeg visst i to år, og jeg ser for meg alle medlemskortene jeg fylte ut.

Vi hadde møter på skolen, og jeg minnes da vi hadde besøk av Riksinstruktøren, som underholdt oss med enmannsteater. Rene ”stand-up”-komikeren, men navnet hans har jeg glømt.

Ellers kan jeg ikke minnes at det var særlig stor aktivitet i denne perioden, og det var nok helst folk som bodde heime i Orkdalen eller på Lækken som reiste på kurs og møter. For oss hybelboere var det utenkelig å dra andre steder enn heim når vi hadde fridager eller ferie.

Stabeisen

Jeg var eneste avholdsmannen i gjengen som laga russerevy, og en av ganske få i hele avgangs-kullet, når vi ser bort fra dem som organiserte seg i ”kristenrusseren”. Det gjorde et visst inntrykk at jeg i russetida kjørte rundt på fars ”Tempo” motorsykkel. Så bar det til ”byen” og arkitektavdelinga på NTH. Der var det mildt sagt ikke mye avholdsungdom! Jeg opplevde mange sårende øyeblikk med mangel på respekt fra både studenter og lærerpersonell, ikke minst under ekskursjonen til Italia!

Jon (Skjølsvold) Ryen kom med i NSUA under gymnastida på Ordal landsgymnas, og var med på skipinga av Studentavholdslaget i Trondheim våren 1969. Her ser vi han i aksjon under NSUAs sommerleir 1972.

Etter et opphold i studiet mellom første og andre avdeling, kom jeg inn i en ny klasse, og det gjorde ikke saken bedre, så da begynte jeg aktivt å lete etter meningsfeller i studentmiljøet. Det sto "Studentavholdslaget" på en av postboksene, og jeg la lapper i boksen, men ingen henta dem. I Oslokatalogen fant jeg adressa til NSUA, og sendte brev med etterlysning av laget, og jeg var også lettsindig nok til å tilby meg å være med på eventuell nyetablering. Det kom svar fra Stein Berg, som ba meg ta kontakt med søstra Åse, som gikk første året på kjemi. (Jfr. artikkel av Åse Berg.)

Oppstarting av SA

Det gikk et år før laget kom i gang, først på februar 1969. Åse vart valgt til formann, og jeg var nestformann. I løpet av våren fikk vi over tretti medlemmer, og organiserte mange studieringer på Karl Evangs bok "Aktuelle narkotikaproblemer". Etter at vi kom heim fra påskekurs, overtok jeg ledervervet, slik at Åse skulle få konsentrere seg om oppgaven som Distriktsombud. (Vi hadde forøvrig blitt et nyforelska par under oppholdet på "Hugali", gifta oss sommeren 1970, og utgjorde "radarparet" Skjølsvold.)

Storsatsing

Jeg deltok på Nordiske Studentdager i Sverige, og fikk ny inspirasjon. Styret hadde laga en ambisiøs plan for haustsestret, og la vekt på å bli mest mulig synlig i miljøet. Vi gikk høgt ut på banen og presenterte programmet med intervju både i aviser og radio: Det var først et åpent debattmøte med overlege Kjølstad om narkotikaproblemet, i forbindelse med filmen "Himmel og helvete", i samarbeid med Trondheim Kinematografer. Vi fikk faktisk vist kinoreklame før alle byens forestillinger i lang tid forut for møtet!

I samarbeid med kulturutvalget i Studentersamfundet, arrangerte vi paneldebatt med tittelen "Rusdrikkloven – Norges nasjonalantikvititet?" med den høgt profilerte byfogd Arvid Dahle, bedre kjent som petitskribenten Adrian i Adresseavisen, som en av deltakerne. De to andre i panelet var redaktør Søraa i "Folket" og medlem av Rusdrikklovutvalget, politimester Nyhus (etter at lederen av utvalget, st.repr. Skogly meldte forfall). Anders Talleraas var hyra inn som debattleder, for han var alt da en rutinert politiker. Ett eller to losjemøter den kvelden var spontant avlyst for å fylle spisesalen i Samfundet, og nesten hele debatten vart sendt i opptak i lokalsendinga for Trøndelag. Plakaten vi fikk trykt opp og spredte over hele byen, var sponsa av E. C. Dahls bryggeri (reklame for Coca Cola) etter avtale med sjefen sjøl, Jørgen B. Lysholm. Frekkheta hadde ingen grenser! Og vi vart lagt merke til! Vi deltok aktivt i debatter på veggavisa på NTH og i Samfundets blad "Under Dusken". Vi delte ut løpesedler i polkøa, fikk vedtatt resolusjon mot alkoholreklame på lørdagsmøtet i Studentersamfundet, og hadde mange andre påfunn.

B 60

Vi fikk etter hvert mange medlemmer, både på NTH og Lærerhøgskolen, og da Samskipnaden bød fram kjellerlokaler i Studentbyen på Moholt til organisasjoner, kasta vi oss på og fikk tildelt B 60, der vi, med meg som primus motor, innreda kontor og møtelokale med eget do og brukt stensilmaskin. Edruskapsnemnda i Trondheim kommune var nok en gang en god økonomisk medspiller. Vi stensilerte bl.a. eget medlemsblad, SA-Nytt, etter mønster av Forbundets "Fnytt". Første hausten inviterte vi SA-Oslo til Trondheim, året etterpå arrangerte vi Nordiske Studentdager, og senere også Landsmøtet. Det er vel ikke for mye sagt at organisasjonen

Studentavholdslaget i Trondheim var svært aktivt heilt frå starten i 1969. Samme hausten inviterte dei Studentavholdslaget i Oslo til felles week-end. Dette bildet er tatt utanfor Nidarosdomen. Personane på bildet er frå venstre: Bjørn Austigard?, Erik Valevatn, Aril Kiil, Kari Ness (skjult), Per Bakken, Jon Skjølsvold, Ragnvald Bertheussen, Per Fredheim (foran), Åse Berg, Per Jahn Thøgersen og Rolf Foss.

fikk to tyngdepunkt, Oslo og Trondheim. Disse miljøene representerte også gjerne hver sin fløy i den brytningstida organisasjonen opplevde i tida rundt navneskiftet til FMR.

Hvordan gikk det?

Åse og jeg slutta ved NTH, men fortsatte som støtte medlemmer, og jeg var revisor sammen med Tor O. Olsen så sent som på midten av 70-tallet. De andre pionerene slutta også etter hvert, men da var nok hele organisasjonen nede i en bølgedal. Vi var aktive i "Framtiden i våre hender", "hoppa av karusellen" og flytta til Rugeldalen for å overta farsgården, og jeg tok det gamle slektsnavnet på gården til etternavn. I 1979 var vi vertskap for "Rusgiftpolitisk forum", en sommerleir der det ikke deltok noen fra Trondheims miljøet. Hva skjedde med sakene til laget og lokalene på Moholt? Her osrer det av dårlig samvittighet, for vi vet ingenting om lagets videre skjebne.

Hva har vi igjen?

Vi fant hverandre og utvikla felles interesser, fikk mange nye venner, og har senere fått bruke organisasjonserfaringa på andre områder. Bryllupsgavene fra NSUA og nære venner i miljøet er stadig i bruk, og minner oss om utgangspunktet for et langt samliv.

Jon (Skjølsvold) Ryen, 7372 Glåmos

Levanger NSUA-lag

Da jeg beynte på Levanger gymnas var det ingen merkbar avholdsaktivitet der, og heller ikke noe fruktbart klima for sådant. Jeg var da med i styret i godtemplarungdomslaget "Fremad" (tilhørende NGU, nå Juvente). Noen av medlemmene der gikk på gymnas, men vi konsentrerte oss mest om å drive gu-laget. I 1966 fikk vi imidlertid besøk i klassen av riksinstruktør, Viggo Jørgensen fra Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbund. Han ga både en god innføring i alkoholkunnskap og samtidig en god begrunnelse for et avholds-standpunkt. Dette vakte min interesse så sterkt, at jeg tok imot invitasjonen til å delta på sosialt studiekurs på Høgskolen på påsken 1966. Ca. 40 studenter og gymnasiaster fra hele landet ble sveiset sammen, været var strålende, og innlederne svært interessante for en kunnskaps- og perspektiv-hungrende unggutt. Kåre Holts kåseri om Kong Sverre var det

store innslaget, men kveldsarrangementene, de anstrengende skiturene og miljøet var med og bidro til en påske over forventning. Der ble jeg bl.a. kjent med Stein Berg, Per Bakken, Åse Berg, Mildrid Lomundal, Rolf Tryggstad og Anne Brit Dræge.

Knut T. Reinås var med på å starte NSUA-lag på Levanger i 1966, og vart vald til forbundsleiar i 1973. Han har seinare vore med i forbundsstyret i fleire omgangar, og er FMRs forbundleiar i jubileumsåret.

Vi fikk vel ikke til noe særlig lokal aktivitet det første året etter dette, men det begynte å dra seg i hop til noe. Neste høst begynte noen av oss å engasjere oss. Vi arrangerte en kunnskapstevling for hele skolen, hvor alle klasser kunne stille med lag. Vi arrangerte diskusjonsmøter, hvor temaene ikke nødvendigvis hadde noe med alkoholspørsmålet å gjøre. Noen av drivkreftene var Erling Folkvord, Jostein By, Anders Lunnan, Kristin Smalås, Gunnar Bækken og Ingrid Smalås. Vi organiserte også "elevradio" på skolen. Dette var opptak med musikk og informasjon som vi fikk lov til å sende over skolens høytaleranlegg i det store frikvarteret. Dette skjedde vel en 3-4 ganger. NSUA-laget ved Levanger Gymnas ble aldri særlig stort, men vi arrangerte noen kurs og studiesirkler og utgjorde et nettverk, som ofte møttes. Aktiviteten tok seg opp i forbindelse med besøk av riksinstruktør Leif Vinsrygg i 1967. Vi

arrangerte bl.a. kurs med innlagt skigåing på kommunehytta i Vulusjøtraktene.

Senere, da jeg selv gikk ut gymnas, fortsatte aktiviteten i laget. Bl.a. besøk av Ragnhild Sæltun skoleåret etter var visstnok en suksess. Gunnar Bækken, som da var leder, fikk bl.a. i stand kinovisning av filmen Kjøp Høst på Levanger Kino. Da jeg selv ble riksinstruktør høsten 1970, deltok jeg bl.a. på weekend-kurs i Trøndelag. Da deltok det mange fra Levanger, sammen med folk fra Trondheim, Steinkjer og Stjørdal. Men ca. ett-to år etter hadde kjernetropene forlatt skolen, uten at man hadde lyktes å rekruttere nye ledere, og laget døde hen.?

Knut T. Reinås

"Still crazy after all these years"

En fengende melodi og kanskje noen sannhetens ord. - Som rusgiftmotstandere er vi i mindretall og i opposisjon. Vi er motkultur og kjerringa mot strømmen. Mange av oss har utvikla oss fra avholdsfolk til rusgiftmotstandere, fra det individuelle og private til det kollektive og solidariske. E` har vært med i Forbundet Mot Rusgift i 30 år; - mye over halve livet mitt. Det første møte og de første årene hadde kanskje størst betydning for senere ståsted. I 1975 kom e` fra Nesna lærerskole til påskeleir på Vang i Valdres. Iført blomstret skjorte og fiolett jakke med jesuserke på, langt hår og gule briller. Likevel, på 70-tallet fikk e`, av ei nyinnmeldt jente, betegnelsen som "den mest normale" i FMR. (Det har e` levd lenge på). Vel, førsteinntrykket var et virkelig "fargerikt fellesskap".

FMR ga meg et nyttig ståsted for rusgiftpolitikk. Tanker ble satt i system. På 1970-tallet var nettopp FMR en organisasjon med ideologisk debatt; - et samfunnsengasjement etter min smak. Men, i ettertidens klokskap behandlet vi (i flertallet) den interne uenigheten på en "firkantet" måte. Siden har forankringen til FMR vært nyttig. For eksempel når vi i disse dager skal diskutere alkoholpolitiske handlingsplan i Brønnøy kommunestyre.

Hvorfor er vi rusgiftmotstandere? Fra e` var 10 til e` var 17 år utvikles argumentasjonen fra en sosial helse til en fysisk helse, og fra e` var 17 til e` var 20 år går det fra en religiøs til en

Magnus Solbakk er her nr. 2 fra venstre under FMR sitt landsmøte i 1979. Dei andre på bildet er Tor Øystein Olsen, Knut T. Reinås og Inger Christensen

politisk begrunnelse. I 1970-tallets FMR var det diskusjon om hva som er den alvorligste rusgiftskaden. - Vi vensterradikale la vekt på den politiske passiviseringa og rusgiftene som et middel for undertrykkelse. Vi forsøkte også å sette de andre skadene inn i klassekamperspektiv: Det var fysiske- og psykiske skader, sosiale skader, og ressurstap / økonomiske skader.

Hva er årsaken til rusgiftproblemet? Svaret vi ga på dette spørsmålet - ga oss også svaret på hva som måtte gjøres med problemet? Ulikt ideologisk ståsted ga ulikt svar: Vi framholdt at den materielle basis - produksjon og spredning - var hovedårsaken til rusgiftproblemet. Mens våre motdebattanter ("de borgerlige idealistene") påstod at det var folks holdninger / rusgiftkulturen som var hovedårsaken. Altså, den store og evige debatten om årsak og virkning, om høna eller egget. I FMR var vi vel egentlig enig om at det var en dialektisk vekselvirkning. Men, når vi nevnte at den norske stat var rusgiftprofittør og hovedmotstander nr. 1; - så var det ny bensin til bålet.

"Hvorfor drikker Jeppe?" - På 1970-tallets venstreside var det også en sterk ide om at hovedårsaken til rusgiftproblemet var de undertrykkende forhold i samfunnet. Fikk vi bare et bedre samfunn (les: sosialisme eller kommunisme) - ja, da vil rusgiftproblemet opphøre. Denne symptomteorien hadde heldigvis liten eller ingen oppslutning i FMR, men den gjorde at vi kom mellom "barken og veden" - i klemme mellom høyresida og

venstresida. - Kanskje en god plass å være for ideologisk debatt, men en dårlig plass for å vinne masseopplutning. I FMR framhevet vi at de økonomiske-sosiale-fysiske-psykiske forhold i et samfunn hadde en viktig betydning, men at det var rusgiftproduksjon og -spredning samt rusgiftkulturen ("ideene om rusgift er bra og hører med") som bestemte problemets omfang og skade. - Derved var ringen sluttet - skulle det bli noen radikal samfunnsendring; så måtte folk ikke bli passivisert av rusgift. - Folket trengte klarhet, og atter klarhet.

FMR var ideologisk debatt, møter og avisinnlegg, påskeleir og sommerleir, redaksjonsmøter og Mot Rusgift salg; - men også vennskap og forelskelser. - Og e` er fortsatt gift med Solveig - vi møttes i FMR på 70-tallet. Nettopp vi to har i en 15 års tid vært protokollkomiteen i FMR; - og vi ser at i forhold til antall medlemmer og tilgjengelige ressurser gjøres det et svært godt arbeid. - Takk til alle som står på!

Er det håp for framtida? - Vel, har rusgiftprofittørene og markedsliberalismen styrket seg på 30 år. Samtidig er det et positivt paradoks - at selv i USA er tobakksindustrien under press; - og restriksjonene mot røyking blir sterkere og sterkere i Norge. Derfor er det håp for framtida, - at "vinden fra høyre vil snu" og at også rusgiftmotstanden igjen vil øke. Forbundet Mot Rusgift er en liten og vakker blomst - "Still crazy after all these years".

Gratulerer med de første 100 år - måtte framtida bli FMRs!

Magne Solbakk, 8900 Brønnøysund

Nærradiodrift

Dei første prøvesendingane for nærradio byrja i 1983. FMR fekk konsesjon i 1985. FMR heldt då til i Bernt Ankersgate, og radioen fekk namnet "Radio Bernt". "Studioet" var eit bøttekott på rundt 2 kvadratmeter som vart rydda. Her vart det plass til ein gamal lydmiksar kjøpt av Det norske studentersamfunn, høgtalarar, plate- og kasettspelar og spolebandspelar. I tillegg til musikk var det rusgiftpolitiske innslag. FMR flytte seinare til Møllergata 38. Radioen fekk nytt namn; Topp Radio, og hadde innreidd studio eit rom vi leigde frå vekeavisa Folket. Seinare overtok FMR og Topp Radio dei tidlegare lokala til DNTU i første etasje. Her var det godt om plassen. Sendetida

var 10 timar kvar veke. For å finansiere drifta vart delar av sendetida leigd ut til IOGT OSLO og Handballradioen, som overførte frå handballturneringar i Oslo-området. Radioen var for liten til at vi var interessante i reklamemarknaden. I sendetida for Topp Radio var det mykje musikk, men òg rusgiftpolitiske innslag. Det var mykje arbeid å lage slike innslag, og sendingane vart meir og meir musikk. Etter at P3 kom med sin musikkanal, fekk nærradioane større konkurranse. Mest alt vi hadde av utstyr var kjøpt brukt og billig. Det var såleis ikkje store innkjøpskostnader. Men det var driftsutgifter: sendarleige, linjeleige, telefon, husleige og vederlag til TONO og GRAMO. Det som gjorde at Topp Radio til slutt måtte avvikle studioet, var vederlagskrava frå TONO, som låg opp mot 20% av det vi hadde i inntekter. Vi var gjennom ei retts-sak med TONO vi tapte, òg i ankeomgangen. I tillegg auka vederlagskrava frå GRAMO, som krev inn vederlag for artist-ane. Husleiga auka òg i denne tida, då gården vart seld. Topp Radio sender i jubileumsåret to timar kvar veke frå Radio Oslo sitt studio.

Arild Nesdal, 0584 Oslo

Arild Nesdal har skrive om nærradioverksemd, men har vore aktiv i FMR i mange år. Her på talerstolen under landsmøte på Haraldsheim i Oslo i 1978.

FRA 1960-TALLET TIL I DAG – OG FRA NSUA TIL FMR

NSUA fikk en ny giv i studieaktivitet og nystifting i 1969. Her fra et kontakt- og stiftingsmøte på Bø gymnas høsten 1969

Landsmøte på Ås i 1967

Her ble Gunnar Sørbotten valgt til forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Ragnvald Falkenér Bertheussen, Baard Sund og Stein Berg, med Ole Brubakk, Svein Ole Sæther og Åsne Digranes som varamedlemmer.

1969

Landsmøtet i 1969 ble holdt på Sørmarka utenfor Oslo 27.-28. september. 53 deltakere. 19 representanter fra 7 lag og 2 distrikt. Gjester: Kenth Karlsson og Rolf Bromme fra SSUH, Birthe Johnsen fra NGU og æresmedlem, Trygve Laake. På landsmøtet forelå bl.a. forslag til ny formålsparagraf, hvor man gikk bort fra en utopisk målsetting om et alkoholfritt samfunn til en målsetting om å forebygge og minske skader som framkommer ved bruk av rusgifter. Dette ble vedtatt. For øvrig ble hele forbundsloven revidert og modernisert på dette landsmøtet. Styret hadde i foregående landsmøteperiode uttalt seg for boikott av EM i Athen, på grunn av juntastyret der. Dette hadde strengt tatt intet med NSUAs formål å gjøre, men landsmøtet ga likevel sin fulle tilslutning til uttalelsen. Landsmøtet valgte Ragnvald F. Bertheussen til forbundsleder. I styret fikk han med seg: Stein Berg, Rolf Tryggestad, Ragnhild Sæltun, Viggo Jørgensen, Per Bakken og Per Fredheim, med

Mildrid Nesheim, Rolf Foss og Reidun Marthinsen som vara. I forbindelse med landsmøtet ble forbundets 65-årsjubileum feiret. Festtalen ble holdt av lektor Bjørn Stigum, mens Kenth Karlsson fra Sveriges Studerande Ungdoms Helykterhetsförbund og Birthe Johnsen fra Norges Godtemplar Ungdomsforbund hilste fra sine organisasjoner. Æresmedlem, Trygve Laake ga spredte glimt fra NSUAs tidligste år, og uttrykte sin glede over å få være sammen med dagens NSUA-itter for å feire jubileet. Kveldens underholdning ble besørget av Ragnhild Sæltun, Rolf Bromme, Knut T. Reinås, Per Fredheim og Per Jon Odeen. (F-Nytt nr. 6/69) NSUAs nye formålsparagraf lød:

“Norges Studerende Ungdoms Avholdsforbunds virksomhet har som mål:

1. å forebygge og minske skader som fremkommer av avhengighetsskapende stoffer,
2. å utvikle sosial ansvarsfølelse, og
3. å spre ideen om totalt avhold fra alkohol og andre rusgifter”.

Det eksterne medlemsbladet som på det tidspunktet het F-Nytt (Forbundsnytt) og kom ut som offsettrykt A-5 blad finnes det noen eksemplarer av.

I nr. 4 rapporteres det fra Sosialt Studiekurs, hvor bl.a rådmann Bjørn Skau innledet om “Sosialpolitikk i framtida”, mens direktør i Edruskapsdirektoratet, Sigurd Birkelund innledet om “Framtidssamfunnet, hvordan vil det se ut?”. Forfatteren Kåre Holt holdt to forelesninger, en om “President Masaryk, den første president i Tsjekkoslovakia”, og om “Skolefolket”. Sosialkurator Thomas Løken holdt foredrag om “Møter med unge narkomane”.

I nr. 2-69 rapporteres det fra laga:

NSUA-laget “Stella” ved Firda Gymnas, Sandane, melder om valg av nytt styre. Rune Hette er formann, og har med seg: Georg Heggelund, Olav Nedrebø, Jørn Kleiva, Aud Kari Steinsland og Anne Nesdal.

Levanger NSUA-lag ved lederen Henry Liamo, rapporterer om god virksomhet, bl.a teatertur til Trondheim.

Påskekurset 1970 vart som vanleg arrangert på Hugalvi Pensjonat i Valdres. Her ser vi nokre av kursdeltakarene. Gerd Blengsli (Steinkjer), Erling Lunnan (Levanger), Tone Kjerkreit (Steinkjer), Aud Bjerring (Oslo), Nils Kåre Vedvik (Tingvoll) og Arne Lindelien (Ringerike)

NSUA-laget Vilje ved Molde Gymnas melder om 13 nye medlemmer i en vervekampanje. Studentavholdslaget i Oslo rapporterer om at nye plakater er produsert med "Folkereising mot rusgiftene" og "Bryt drikkepresset" som slagord.

Studentavholdslaget i Trondheim annonserer at det skal være stiftingsmøte torsdag den 13/2, med forbundslederen tilstede.

På Bø i Telemark ble det etablert en ny NSUA-gruppe med 7 medlemmer.

NSUA-laget "Hugheil" på Voss landsgymnas rapporterer om stor aktivitet og nytt styre. I dette styret err Jan Erik Matre formann, og har med seg Kjell Ingvald Matre, Per Jon Odeen, Birgit Odeen og Inghild Helland.

Levanger NSUA-lag dokumenterte for øvrig stor aktivitet dette året gjennom å gi ut to egenproduserte, offsettrykte aviser. I tillegg til informasjon om lagets program, som omfatter både møter, teaterturer og kursvirksomhet, informeres det også om lagets styre, som høsten 1969 besto av Gunnar Bækken (formann), Erling Lunnan, Asbjørn Kolberg, Reidun Åbotnes, Berit Asphjell og Eilif Due.

1970

I forbindelse med Verdensmesterskapet på skøyter i Oslo arrangerte Studentavholdslaget i Oslo en demonstrasjon utenfor Vinmonopolets utsalg på Majorstua, hvor ett av budskapene var: "La det ikke bli Schenk i år også" (Henspeilte på datidens suverene skøyteløper, nederlandereren Ard Schenk).

En utredningskomitee UK-1 om nye arbeidsformer la fram forslag om at NSUA-skulle prøve å etablere seg i ungdomsskolen, med avleggere av de gymnaslagene en hadde. NSUA-laget "Stella" på Sandane ble utpekt som prøvelag, og gikk i gang med å starte avholdsarbeid ved Sandane ungdomsskule.

Prøva i Samtidsorientering ble drøftet flere ganger i forbundsstyret i 1970. Det framkommer at Prøva er en stor ressursmessig belastning for NSUA. Det ansås at for å fortsette med Prøva må det stilles krav om lønn til en person i ca. 8 måneder.

Det 15. sosiale studiekurs ble arrangert på Hugal i Valdres 21.-31. mars. 45 faste deltakere og en gjest fra SARL og en fra NGU.

SA-Trondheim arrangerte Nordiske Studiedager.

Landsmøtet 1970 ble holdt på Tingvoll 3.-4. oktober med representanter for 9 lag og 4 distrikt. De lagene som var representert var: Steinkjer NSUA-lag, Levanger NSUA-lag, SA-Trondheim, Tingvoll NSUA-lag, NSUA-laget Vilje, Molde, NSUA-laget Hugin, Bø, NSUA-laget Lotus, Hønefoss og SA-Oslo. I tillegg var Østlandsdistriktet, Vestlandsdistriktet, Nord-Vestlandsdistriktet og Trøndelagsdistriktet representert. Totalt hadde landsmøtet 69 deltakere. Av årsmeldingen som ble lagt fram på dette årsmøtet går det fram at NSUA i 1969 hadde 789 medlemmer, fordelt på 22 lag.

Noen av disse laga var nok svært hvilende. Men det ble opplyst at medlemstallet i 1970 hadde økt til 830.

Ragnvald Falkener Bertheussen ble gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Per Bakken, Knut T. Reinås, Nils Kåre Vedvik, Anne-Brit Dræge og Per Fredheim. Et viktig forslag som var oppe til debatt, var å få til et administrasjons-samarbeid mellom NGU, DNTU og NSUA, og et langsiktig arbeid med sikte på sammenslåing av de tre organisasjonene. Forbundsstyret ble bedt om å legge fram en tempoplan for denne prosessen innen neste landsmøte.

I F-Nytt nr. 3-70 blir det opplyst at NGU og NSUA flytter sammen i felles administrasjonslokaler i Keyersgate 1 fra 1 januar 1971. Tempoet i samarbeidsbestrebelsene var altså upåklagelig.

1971

Studentavholdslaget i Oslo fremmet den 6. februar en resolusjon som ble vedtatt med stort flertall i Det Norske Studentersamfund. Resolusjonen krever stopp av all alkoholreklame og at statens inntekter på alkohol i form av skatter og avgifter skal gå til forebyggende tiltak og alkoholistsorg.

Det opplyses i FNYTT nr. 1-71 at Randolph Vågen er NSUAs kontaktperson på Fosen gymnas, og vil forsøke å starte lag

Fra venstre: På påskekurset i 1971 la Kent Karlsson og Bengt Åke Bergvall fram sin analyse av alkoholtradisjonen, noe som ga støtet til en ny, idelogisk oppblomstring i NSUA. Bilde til høyre: Forbundsstyret var bredt sammensatt av folk fra hele landet.

der, mens Svein Frøytlog er valgt til ny leder i SA-Oslo. NSUA-laget "Lotus" på Ringerike Gymnas arrangerte helgekurs, mens Signe Marie Kittelsaa har overtatt ledelsen i NSUA-laget "Hugin" på Bø gymnas i Telemark.

Den 18. mars arrangerte NSUA "Kunnskapsprøva i alkoholspørsmålet og andre samfunns spørsmål". Pensum var dette året hentet fra brevkurset "Problem på flasker" av Øystein Søraa, og "Narkotika og Narkomani" av Karl Evang. Dette var en konkurranse som foregikk på lokalorganisasjonsnivå, men også mange folkehøgskoler deltok..

Påskekurs ble som vanlig arrangert på Hugal i Valdres, denne gangen i samarbeid med NGU. SSUH-representantene Kenth Karlsson og Bengt Åke Bervall la fram en ny analyse av alkoholtradisjonen, som vakte veldig stor interesse blant deltakerne.

Inspirert av andre organisasjoner, arrangerte også NSUA sommerleir i perioden 20-27. juni, som teltleir i Vassfaret med 15 deltakere. Det framgår bl.a. at man arrangerte FMRs første ølkjøpsaksjon, hvor en 13-åring ble sendt inn i fem butikker i Hønefoss, og fikk kjøpt øl overalt. Man henvendte seg deretter til politiet og søkte om tillatelse til å helle ut ølet offentlig. Dette ble avslått og ølet beslaglagt. Deretter dro aksjonsgruppa til avisa med bilder, og fikk et stort førstesideoppslag som resultat. Andre innslag på leiren var bl.a. hjelpetiltak for stoffavhengige, hvor to fagpersoner fra Oslo deltok. Det ble også innledet et arbeid med å ta i bruk teater som virkemiddel, og den senere så kjente forfatteren, Tor Bomann Larsen var med som instruktør.

NSUA fikk dette året også en "Grunnsirkel mot rusgift", et studiehefte som tok sikte på å skolere medlemmene i rusgiftspørsmålet, og samtidig være et rekrutteringsverktøy for å få nye medlemmer.

En tillitsmannskonferanse på Gjøvik høsten 1971 med 30 deltakere hadde som hovedinnhold en gjennomgang av denne grunnsirkelen. En av de praktiske oppgavene i grunnsirkelen var avholdning av stand, og denne oppgaven ble også gjennomført på tre forskjellige steder i Gjøvik av konferansedeltakerne. Der ble det utdelt flygeblad og samlet inn underskrifter til fordel for å få en stopp på alkoholrelamen.

På slutten av året ble det også lansert en s.k. Mot Rusgift-kampanje, som bl.a. besto av et nytt Mot Rusgift-emblem, som også ble produsert som jakkemerke, som postkort og som klistremerker, begge med tekster. Slagordet "Alkohol er narkotika, flest brukere, flest ofre" ble lansert. Jakkemerket ble produsert i 2000 eks. og skulle deles ut til alle som hadde gjennomgått grunnsirkelen. NSUA krevde også copyright for Mot Rusgift-merket.

Det ble også utgitt et stensilert hefte med Mot Rusgift-emblemet på forsiden, hvor en kan øyne at en ny og mer radikal tid er i emning. Her blir det på den ene siden forklart at NSUA er en spesialorganisasjon i alkohol- og narkotikaspørsmålet, mens det på den andre siden blir lagt vekt på "Samarbeid med andre progressive krefter", hvor det bl.a. heter: "Vi i NSUA mener at det er en stor inkonsekvens å kjempe for politisk frigjøring, bedre samfunnsforhold og mer harmoni menneskene imellom, samtidig som man selv er med på å opprettholde en tradisjon (alkoholtradisjonen) som passiviserer og hindrer at en slik utvikling kan komme i stand. Derfor hevder vi i NSUA at alle politisk bevisste mennesker burde være rusgiftmotstandere".

Landsmøte 1971 ble arrangert på Ringve gymnas i Trondheim 9.-10. oktober. Ved valget ble Ragnvald Falkener Bertheussen gjenvalgt. Med seg i styret fikk han: Knut T. Reinås, Per Bakken, Solveig Melsæter, Nils Stavenes, Johan Bergwitz og Anne-Brit Dræge, med Arne Lindelien, Sven Hugo Granseth og Børge Angell som varamedlemmer. Forbundets Hedersklubbe ble tildelt SA-Trondheim.

I perioden etter landsmøtet begynte spørsmålet om norsk medlemskap i EEC å gjøre seg gjeldende i alle organisasjoner, således også i NSUA. Forbundsstyret vedtok å sende et forslag om stilling til norsk medlemskap ut på uravstemning i organisasjonen.

1972

Også dette året var det stor aktivitet i NSUA.

SA-Oslo hadde kurs på Solørhytta i Nord-Marka med 20 deltakere. Daværende medarbeider i Uteseksjonen i Oslo, Njål Petter Svensson var en av foreleserne.

Bilde til venstre: På påskekurset skulle Miss Hugal kåres, og her ser vi en del av missekandidatene. **Fra venstre:** Berit Berg (Steinkjer), Olaug Vartdal (Volda), Kari Ness (Trondheim), Beryl Nygreen (Oslo), Laila Støen (Fosen), Åse Marie Skjølvold (Røros), Barbro Appelqvist (Oslo) og Tove Fjeldsaunet (Trondheim). **Bilde til høyre:** Her ser vi vinneren, Tove Røgeberg fra Kongsberg.

Bilde til venstre: NSUA arrangerte sommerleir i Sunndalen i 1972. Den ble også preget av den tilstundende folkeavstemningen om norsk medlemskap i Fellesmarkedet. Her ser vi Tone Stavenes under en aksjon på Sunndalsøra. **Bilde øverst til høyre:** Organisasjonsnestleder Per M. Bakken, var også blant dem som tok klart standpunkt. **Bilde nederst til høyre:** Men det var også sosialt. De nærmeste naboene rundt sommerleiren ble invitert til Olsokfest i gamle Hafsåsen skole.

Også dette året ble det arrangert påskekurs på Hugalipenjonat i Valdres. 45 deltakere. Den svenske foreleseren Per Åslund var invitert til å holde en grunnopplæring om rusgiftspørsmål, og hadde også med seg 5 svenske ungdommer fra Ungdomens Nykterhetsförbund.

NSUAs framtidsfond fikk ny styrer dette året. Det var Arne Sørli, som tok over etter Andreas Støylen.

Det ble holdt kurs på Bø i Telemark med 10 deltakere og på Vigrestad med 16 deltakere, der det også ble startet et NSUA-lag.

Nordiske Studentdager ble holdt i tiden 28. april – 1. mai 72, på Vendelsborgs Folkhøgskole utenfor Gøteborg. Fra Norge deltok 7-8 stykker. Den svenske narkotikaeksperten, Nils Bejerot, var en av hovedforeleserne. Stemningen var god. Siden arrangementet også var lagt til 1. mai, reiste de fleste deltakerne inn til byen for å gå i tog på formiddagen.

Prøva i Samtidsorientering ble arrangert også dette året, men i forbundsstyret ble det understreket at samarbeidet med Arbeiderbladet ikke hadde vært spesielt godt, og at det var behov for en videre avklaring.

EF-avstemningen var like rundt hjørnet. På våren sendte forbundsstyret ut rundskriv til alle lag om å delta i de lokale 1. mai-arrangementene og demonstrasjoner mot EEC, og å gå ut med egne løpesedler om EF og rusgiftproblematikken. Dette ble vedtatt med 5 mot 1 stemme og en blank i styret, men var naturligvis opptakten til engasjerte diskusjoner innad i organisasjonen. Enkelte utmeldinger fra organisasjonen ble mottatt. NSUA ga også ut brosjyren "Rusgiftpolitikk og EF".

Men det foregikk også ganske mye annet. Det ble arrangert sommerleir på den nedlagte Hafsåsen skole på Gjæra i Sunndalen med 22 deltakere. I forkant ble det også arrangert et en ukes instruktørkurs med 8 deltakere.

Til sommerleiren forelå også det første nummeret av Mot Rusgift- rusgiftpolitisk avis, med Nils Stavenes som redaktør. Hovedtema for det første nummeret var bl.a. det nye løftet, Brigg, som ble lansert det året. Mot Rusgift ble på et forbundsstyremøte definert som en direkte fortsettelse av det

eksterne meldingsbladet F-Nytt.

Det ble holdt en opptaks-/tillitsmannskonferanse i Lillehammer 25.-27. august med 30 deltakere.

Som et resultat av riksinstruktør Svein Magne Fredriksens besøk ble det holdt helgekurs, og deretter stiftet en NSUA-gruppe ved Tønsberg Gymnas. Kontaktperson for gruppa ble Morten Sætheren.

Det ble også avviklet to kurs i Moss, med sikte på å få i gang NSUA-aktivitet der. Til sammen 35 deltakere var med.

Også i Stavanger var det aktivitet med sikte på å få i gang NSUA-aktivitet, og grunnsirkelaktivitet ble satt i gang ved Hetland gymnas og St. Svithun gymnas. Det var også kontakter ved Sola Ungdomsskole, Stavanger Katedralskole og Ullandhaug Ungdomsskole. Helga 17.-18. november arrangerte NSUA et distriktkurs for Rogaland i Stavanger med 35 deltakere, hvor det også deltok elever fra Bryne Gymnas og Vigrestad Ungdomsskole. NSUA-laget "Spretten" på Vigrestad Ungdomsskole ble etablert dette året, og hadde Leif F. Jessen som leder. Også i Namsos var det etablert NSUA-lag. Helga 4-5. november arrangerte laget kurs for ca. 20 deltakere. Leder for laget var Ann-Helen Larsen, Namdalen gymnas.

Fellesadministrasjonen med NGU bød på både fordeler og ulemper. Fordelene var tilgang på bedre kontorutstyr og lokaler, samt en del ekspedisjonstjenester. Ulempene var at man til stadighet hadde diskusjoner om dekning av utgifter, og at NSUAs og SA-Oslos kanskje noe uortodokse arbeidsstil ikke passet inn i en større administrasjons behov for orden og avtaler. I den såkalte samarbeidskomiteen mellom NGU og NSUA ble vanskelighetene forsøkt løst, men i et fellesmøte mellom de to organisasjonenes arbeidsutvalg den 12. september 1972 ble en administrativ "skilsmisse" prinsipielt vedtatt, ved at det ble vedtatt å begynne leting etter nye kontorer for NSUA. Mens ambisjonene, særlig fra Ragnvald Bertheussens side, hadde vært å legge grunnlag for en ny, felles avholds-ungdomsorganisasjon, måtte man nå begynne å diskutere hvordan organisasjonene kunne fortsette å samarbeide om konkrete saker. Det var et steg tilbake, men nye krefter i styrene i både NGU og NSUA ønsket en sterk markering av sine egne organisasjoner, og da var kanskje en slik løsning

naturlig. De motsetningsforhold som hadde oppstått mellom de to organisasjonene i løpet av fellesadministrasjonsperioden ble fort lagt på is, og samarbeidet har deretter fungert godt.

1973

Det ble etablert et nytt kontor for NSUA i Møllergata 24 fra begynnelsen av året 1973. Man hadde samtidig fått tildelt en sivilarbeider, Eivind Hoveid, som ble satt til å bemanne kontoret.

14.-15. januar arrangerte NSUA sitt landsmøte på Klosterheim i Oslo. Her ble det bestemt at forbundet skulle endre navn til Forbundet Mot Rusgift. (Kontorsjef Erling Sørli i Edruskapsdirektoratet ble tildelt gullstjerna og utnevnt til hedersmedlem. Hedersklubba ble tildelt Namsos NSUA-lag.)

I 1973 ble FMRs sommerleir arrangerte på Lady Arbutnotts jaktstott i Sunndalen.

Ved valget ble Knut T. Reinås valgt til forbundsleder. Med seg i styret fikk han Barbro Appelquist, Per Bakken, Beryl Nygreen, Gunnar Flikke, Tone Kjerkreit og Nils Stavenes, med Michael Lewis, Solrun Holm og Jan Rudolf Pettersen som varamedlemmer.

I februar kom "Elementærsirkel i rusgiftspørsmål ut". Den besto av 6 stensilerde hefter, som hver utgjorde et temakapittel, og det ble deretter satt i gang en del nye studiegrupper i lag og grupper på dette materialet.

Påskekurs ble arrangert på Hugali i Valdres i mars med 36 deltakere. Hovedforelesere var Jens Risdal fra DNT og Søren Berg fra SSUH. Sommerleiren 1973 var lagt til Alfheim i Grøvdalen, en sidedal til Sunndalen. Det var 27 deltakere, fra Namsos i Nord til Fredrikstad i sør. Den store saken på denne sommerleiren var, foruten generell organisatorisk og rusgiftpolitisk skoling, en diskusjon om et framtidig edruskapspolitisk program for Forbundet Mot Rusgift (NSUA).

Nordiske Studiedager ble dette året arrangert på Onsøy utenfor Fredrikstad den 22.-23. september med 45 deltakere, deriblant gjester fra Sverige og Finland. I løpet av lørdagen ble det organisert aksjoner i Fredrikstad, Halden, Sarpsborg og Moss. Siden aksjonene foregikk i øsende regnvær, var utbyttet likevel ganske beskjedent. Det ble rapportert salg av 33 Mot Rusgift. Hovedtemaer for studiedagene var legemiddelindustriens rolle og hasjliberalismen.

Prøva i samtidsorientering ble arrangert med 130 000 deltakere, mer enn på mange år. Det var Arbeiderbladet og Kirke- og undervisningsdepartementet som var samarbeidspartnere. Kunnskapsprøva i rusgiftspørsmålet hadde 600 deltakere.

1974

Landsmøtet dette året ble arrangert 15.-17. februar på Haraldsheim Ungdomsherberge i Oslo med 45 deltakere. Her ble det vedtatt nytt prinsipp-program for FMR. En uttalelse om legemiddelindustrien vakte stor oppmerksomhet. Her krevde landsmøtet et reklameforbud for legemidler, at systemet med legemiddelkonsulenter skulle opphøre, og at man ville ha et statlig organ for legemiddelinformasjon og en styrking av den statlige legemiddelkontrollen.

Som ny forbundsleder ble valgt Per Bakken. Med seg i styret fikk han Rolf Tryggestad, Barbro Appelqvist, Anne-Brit Dræge, Øystein Haram, Knut T. Reinås og Magnhild Folkvord, med Olaug Lauvås, Erik Johansen og Beryl C. Nygreen som varamedlemmer.

Påskekurs ble som sedvanlig arrangert på Hugali i Valdres, denne gangen i samarbeid med DNTU. 40 deltakere fikk bl.a. høre den svenske sosialleggen og narkotikapolitikeren Nils Bejerot, rådmann Bjørn Skau og sosialarbeider Erling

Folkvord. En del av kurset var viet organisatorisk arbeid. Som et resultat ble det startet en FMR-gruppe på Ås, Namsosgruppa hadde mange deltakere på kurset, og fikk 6 nye medlemmer.

Høsten 1974 tok Erik Johansen over som riksinstruktør

Det ble arrangert sommerleir på Arisholmen utenfor Fredrikstad fra 4.-11. august. En aksjon i Fredrikstad under leiren ble betegnet som vellykket. Det ble delt ut 500 løpesedler og solgt 30 aviser. I forkant av sommerleiren ble det arrangert et "instruktørkurs" for lokale deltidsinstruktører i FMR. Disse forplikter seg til å starte en ekstra FMR-gruppe i tillegg til å sørge for at deres egen gruppe fungerer godt. Det deltok 6 "instruktører". Disse var Per Wicken, Molde, Olaug Lauvås, Oslo, Vidar Kvalheim, Oslo, Bjørn Kleven, Fredrikstad, Anne Tingelstad, Teie, og Erik Johansen, Oslo. Sistnevnte ble ansatt som riksinstruktør samme høst.

Fra Studentavholdslaget i Oslo rapporteres det om to studieringer og stands i forbindelse med 4 møter i studentersamfunnet. Et eget møte om legemiddelindustrien som SA-Oslo har arrangert, rapporteres å ha hatt 40 deltakere. Det rapporteres for øvrig om en MR-gruppe K-39 (Krokliveien 39) som har hatt husbesøksaksjoner, Mot Rusgift-salg og har startet egen miljøgruppe for ungdom på Økern i Oslo. Kontaktperson er Line Skallerud.

Det blir også rapportert om en egen Sentrum FMR i Oslo, som har to studiesirkler i gang. Leder er riksinstruktøren, Erik

Johansen. Studentavholdslaget i Trondheim rapporterer at de har 25 medlemmer, og leder er Finn Stafsnes. Det har vært holdt stand på torvet om lørdagene. Det er også avholdt tre offentlige møter.

Tønsberg FMR-gruppe rapporterer om 20 medlemmer og stor aktivitet. Kontaktperson: Arne Høie. Tingvoll FMR rapporteres å ha 9 medlemmer. Torhild Larsson Fjørtoft er kontaktperson. Finnsnes FMR oppgir stigende aktivitet. Ingebjørg Riise og Karen Sissel Skogstad er kontaktpersoner. Namsos-gruppa rapporterer aktivitet i vårsemesteret, under bistand av riksinstruktør Arne Lindelien. Kontaktpersoner er Astrid Marie Bakken og Stein Henriksen. I Molde FMR er Per Wicken kon-

I 1974 ble sommerleir arrangert på Arisholmen utenfor Fredrikstad

taktperson. Orkanger FMR-gruppe ledes av Jorid Leirdal. De har hatt møte med de politiske ungdomsorganisasjonene om rusgiftspørsmål.

Det opplyses at sivilarbeider på FMR-kontoret heter John Yngvar Jones. I Kamp og Kunnskap nr. 5 og 6 1974 er det en stigende ideologisk debatt, og det begynner å avtegne seg tydelige ideologiske skillelinjer. For å skape fart i den ideologiske debatten før landsmøtet, blir det bestemt at Kamp og Kunnskap skal komme ut i stensilert form en gang i måneden.

Også i Mot Rusgift-redaksjonen avtegner det seg motsetninger. Mot Rusgift hadde kommet ut med 3 nummer tidligere dette året, under redaktør Magnhild Folkvords ledelse, og et fjerde

På sommerleiren deltok bl.a. Ragnar Lindelien, Inge Grønsland og Arne Høie.

nummer om alkoholtradisjonen var planlagt. Men den ene halvdel av redaksjonen ønsket å lage et nummer om kvinner og rusgifter isteden. Forbundsstyret fikk saken, og gjorde vedtak om at den kvinnelige halvdel av redaksjonen skulle legge fram et forslag til nytt innhold om kvinner og rusgifter innen neste styremøte. På neste møte ble følgende salomoniske vedtak gjort: "Første halvdel av stoffet i avisa skal gå på alkoholtradisjonen, andre halvdel tar opp kvinnestoff".

Det ble holdt distriktskonferanser i Trøndelag og Østlandet. I Trøndelag ble Kari Folvik, Orkanger, valgt til ny distriktsombudskvinne, mens Tor Johansen (Orkanger) og Dagfinn Halvorsen (Trondheim) satt sammen med henne i distriktsarbeidsutvalget.

I denne perioden var ikke forholdet til Avholdsfolkets Landsnemnd godt. Landsnemnda fordelte på dette tidspunktet tilskuddet til de rusgiftpolitiske organisasjonene, og FMR, som var en av de minste, fikk lite i forhold til aktiviteten, syntes styret. Landsnemnda hadde vedtatt at hele tilskuddsøkningen til de frivillige organisasjonene skulle gå til "Aksjon 1000", en nyorganiseringsaksjon hvor målet var å starte 1000 nye avholdsgrupper over hele landet. På forbundsstyremøte den 23.10. vedtok styret at FMR skulle frasi seg alle tillitsverv i Landsnemnda.

Det var kontakt med de to aktuelle kandidatstyrene i Det Norske Studentersamfund, Rød Front og Grønt Gras, med sikte på å få rusgiftspørsmålet opp på et av lørdagsmøtene neste

semester. I 1974 var NSUA/FMR 70 år, og 9 november ble det holdt fest i Keyesersgate 1 i Oslo. Kåre Grytli holdt hovedtalen. I forbundsstyreprotokollen for 27.11 framgår det: "Om lag 40 frammøtte. God stemning og bra avvikling".

Det framgår at styret hadde gjort alle forberedelser til Prøva i Samtidsorientering 1975, men at organisasjonen så sent som i slutten av november 1974 ennå ikke hadde fått noe positivt svar fra Arbeiderbladet. Men midt i desember kom det endelig positivt svar fra Arbeiderbladet, og prøvesekretær og komiteleder ble utnevnt fra FMRs side.

1975

Ved inngangen til 1975 så det ut til at FMR var inne i en god periode rent aktivitetsmessig, det ble avholdt kurs i Moss, hvor det ble planlagt nystifting av grupper i både Moss og Fredrikstad. Det ble stifta gruppe i Bergen med 4 medlemmer, det var kurs i Finnsnes, Orkanger og Namsos. Landsmøte i Trondheim 21-23. februar.

Det var 28 representanter tilstede, men med smått og stort talte møtet hele 74 deltakere. Ifølge første forbundsstyremøteprotokoll etter landsmøtet ble dette oppsummert som det største landsmøtet i FMRs historie. Den viktigste saken på dette landsdmøtet var forslag om nytt prinsipp-program for FMR. Det forelå hele tre forslag. Det ene, som hadde en klar klassekamp-analyse, var framsatt av Olaug Lauvås, vara-medlem i forbundsstyret, og var støttet av representanter med forankring i ml-bevegelsen, som på det tidspunktet hadde sterk innflytelse i store deler av miljøene på videregående skoler og høyere læresteder, og dermed også blant medlemmene i FMR. Ett forslag hadde en tradisjonell avholds-tilnærming, men med hovedvekt på å bekjempe alkoholtradisjonene. Det var framsatt av Per Bakken og Barbro Bakken, henholdsvis forbundsleder og studiesekretær i forbundet..Det tredje var et kompromiss mellom disse, og ble framsatt av Knut T. Reinås, studiesekretær i forbundet. Ved debatten om prinsipp-programmet ble Per og Barbros forslag vedtatt med 15 stemmer, mot 12 for kompromissforslaget. Klassekamp-forslaget ble trukket, mens en stemme var blank.

Per Bakken ble gjenvalgt som forbundsleder, Med seg i styret fikk han: Barbro Bakken, Beryl C. Nygreen, Erik Valevatn,

Arild Nesdal, Johan Bergwitz og Arne Lindelien, med vara-representanter: Ingunn Hagensen, Ingjerd Sørli og Erik Johansen. Det kom fram at kurs- og studieaktiviteten på det tidspunktet var god (årsmeldingen rapporterte bl.a. om 14 kurs med til sammen 230 deltakere), men etterdønningene etter den store ideologiske striden på landsmøtet skulle vare ved i flere år.

Det ble også dette året arrangert påskekurs, på Hugali i Valdres, denne gangen i samarbeid med DNTU. Kurset samlet 50 deltakere, 5 fra DNTU og resten fra FMR.. Hovedforeleser var sosiallege Olaf Aasland, som snakket om individuelle årsaker til alkoholbruk og om alkoholistsorgen. Men ellers sto FMRs egne krefter for mye av innholdet. Et særtrekk dette året var at kurset var delt inn i to grupper, en elementær-gruppe og en gruppe for "viderekomne". "De elementære", dvs. folk som hadde liten eller ingen bakgrunn i FMR, slapp dermed unna en del av de linjediskusjonene som pågikk i gruppa for viderekomne. Ifølge innlegg i Kamp & Kunnskap nr. 2/75 fra begge "fløyer" i forbundet, hadde kurset vært meget lærerikt og givende.

Sommerleiren i 1975 ble holdt på Langevannshytta utenfor Tønsberg. Det var svært varmt, og gjest fra Forbundet Mot Droger, Jan Berggen, solgte Mot Rusgift mens han avkjølte seg i en offentlig fontene.

Prøva i Samtidsorientering ble arrangert for siste gang. Lørdag 21.06. var det premieutdeling på Stratos, med etterfølgende tur rundt i Oslo og forestilling på Det Norske Teatret om kvelden.

Til forbundsstyremøtet den 14/5 forelå det et brev fra Fredrikstad Edruskapsnemnd om at FMR var nektet all framtidig støtte, fordi organisasjonen var en dekkorganisasjon for AKP(m-l). Brev med anke av dette vedtaket ble avsendt. På et senere møte forelå det brev hvor påstandene ble gjentatt, og forbundsstyret vedtok å kontakte advokat og å rapportere til Statens Edruskapsdirektorat.

Så vidt vites hadde ingen i forbundsledelsen på det tidspunktet noen tilknytning til ml-bevegelsen, men vedtaket forteller også litt om at det politiske klimaet som forbundet arbeidet i på det tidspunktet var svært spent.

Sommerleir ble avholdt på Langevannshytta utenfor Sandefjord 3.-10. august.. 12 deltakere, derav få nye. Varmen gjorde sitt til at det ble mindre kurs og mer fritid enn planlagt.

Østlandet distrikt av FMR hadde "videregående" kurs i Moss, hvor følgende temaer ble tatt opp: Prispolitikens betydning for alkoholforbruket, v/Morten Vaagen, Narkotikamarkedet v/BåB Bergvall, , alkoholist- og narkomanomsorgen v/Barbro Bakken, pluss "Hvordan skal lag og grupper fungere bedre" v/Vidar Kvalheim. Det var dessuten distriktskonferanse i Tønsberg 6.-7. september. Knut T. Reinås ble valgt til distriktsombud, med Erik Johansen og Vidar Kvalheim i distriktsarbeidsutvalget. Østlandet FMR-distrikt arrangerte også den første og kanskje eneste arbeidsplassaksjonen i Forbundets historie den 16. og 23. oktober. 12 bedrifter og yrkesskoler i Oslo ble besøkt av FMR-ere, som delte ut løpesedler til folk som kom på jobb. Også i Fredrikstad, Moss, Tønsberg og Sandefjord var det aksjoner overfor en eller flere bedrifter. Arbeidsplassaksjonene var delvis mobilisering til et faglig rusgiftpolitisk kurs i Oslo 1.-2. november. 21 deltakere var med på dette kurset. På dette kurset framholdt en av innlederne, Erling Folkvord, at kamp mot rusgift og rusgiftpassivisering må underordnes klassekampen.

Studentavholdslaget i Oslo rapporterer i høstsemesteret om stand på Blindern hver torsdag.

De som ifølge Kamp og Kunnskap nr. 5-75 gjør noe i laget er Lillian Kleiven, Ingeborg Schive, Magnhild Folkvord, Thor Øystein Olsen, Jørn Fagerheim, Knut T. Reinås og Terje Olsvik.

Av semesterrapport for Studentavholdslaget i Trondheim høsten 1975, framgår det at styret hadde bestått av: Dagfinn Halvorsen (leder), Sara Hemmer (nestleder), Egil Køste (sekretær), Bjørn Pettersen (Kasserer), Torkel Tiller (studiesekretær) og Tove Fjeldsaunet (vara).

Det framgår at laget i høstsemesteret hadde følgende møter:

Presentasjonsmøte (9 deltakere)

- Møte om UKA og Ukefylla, i lagets egne lokaler på Moholt: (12 deltakere)
- Møte om rusgifter og faglig arbeid m/innledning av Erling Folkvord (15 deltakere).
- Dessuten ett lagsmøte med 10 deltakere
- Et miniseminar om Mot Rusgift med 5 deltakere.
- Laget hadde stand på NTH, og 10 stands i byen, med utdeling av løpesedler og salg av Mot Rusgift, og reklame for kurs og andre arrangementer. "Det ble dessuten gjennomført en studiering på "Elementærsirkel i rusgiftsspørsmål".
- Laget var også representert i "Telefontimen" i NRK-Trøndelag i forbindelse med alkoholbruk under Studenteruka, og deltok også i redigering av et spesialnummer av studentavisa "Under dusken", hvor to av artiklene var skrevet av lagets medlemmer.

Medlemstallet var 22 medlemmer.

På det tidspunktet hadde Trøndelag distrikt av FMR også mer eller mindre aktive grupper i Orkdal, Stjørdal, Levanger (Bente Aarskog), Steinkjer (Bente Brøndbo) og Namsos (Astrid Marie Bakken).

Det ble også rapportert aktivitet i Lillestrøm FMR. Kontaktpersoner er Ingjerd Sørli og Ingunn Hagensen. I Brønnøysund rapporteres det om forsøk på å starte virksomhet. Kontaktperson er Olaug Lauvås. På Nesna Lærerskole har FMR-laget blitt presentert gjennom skoleguiden, og gjennom "klassens time" i alle klassene. Kontaktperson er Magnar Solbakk.

Förbundet Mot Droger arrangerte 7.-9. november Nordiske Studiedager i Ørebro. Hovedinnledere var bl.a. Jan Malmstedt om to linjer i rusgiftdebatte, Nils Bejerot om narkomanbehandling og Båb Bergvall om strukturen i narkotikaomsetningen. Det deltok 13 fra Norge, mens det bare var 5 deltakere fra Sverige (K&K nr. 6-75).

1976

I den første forbundsstyreprotokollen dette året framgår det at Edruskapsdirektoratet ikke lenger vil betale refusjon for riksinstruktørens undervisning i skolene. Denne refusjonen hadde vært en av hovedfinansieringskildene for riksinstruktørordninga i FMR. Nå ble det overlatt til de lokale edruskapsnemndene å beslutte om slik refusjon skulle gis. Ved siden av at dette ville medføre et langt større byråkrati for FMR, skapte det også mer usikkerhet. Arne Høie fra Tønsberg ble ansatt som riksinstruktør fra 01.01.75.

Det var i forkant av det tilstundende landsmøtet åpenbare diskusjoner om splittelse i FMR. Man hadde mange eksempler på slike splittelser i andre front-organisasjoner, som solidaritetsorganisasjoner for Chile og Palestina, kvinneorganisasjoner, Aksjon Kyst-Norge osv. Mange fra det sittende forbundsstyret hadde meldt seg ut av SA-Oslo og dannet Oslo FMR. Arild Nesdal og Arne Lindelien, som også var motstandere av ml-dominans i forbundet, valgte imidlertid fortsatt å stå som medlemmer av SA-Oslo, hvor det ikke hadde vært oppslutning om forbundsstyrets linjer og utspill det siste året, og som hadde utviklet seg til noe av et "annet sentrum" i FMR. Det ble holdt ekstraordinær generalforsamling i SA-Oslo den 4. mars, hvor nominasjon av representanter til det ekstraordinære årsmøtet var hovedsaken. Før valget var det innledning om situasjonen i FMR ved representanter for begge fløyer. De som ble valgt som representanter var alle kritiske til forbundsstyrets linje, og tilhengere av et nytt forslag til prinsipp-program, som venstresiden hadde samlet seg om.

Landsmøtet i 1976 ble holdt på Tronsvangen seter i Alvdal 24.-25. januar, med 28 representanter fra ulike steder i Landet, og omtrent 25 andre deltakere, til sammen 51. Landsmøtet hadde gjester fra Förbundet Mot Droger, DNT og NGU. Diskusjonen om nytt prinsipp-program og arbeidsprogram for forbundet ble preget av store motsetninger.

Bildet til venstre: Påskekurset ble arrangert på Fjellvang leirskole, Tonsåsen i Valdres. På bildet sees Magnar Solbakk og Olaug Lauvås, begge fra Brønnøysund.
Bildet til høyre: I 1976 ble sommerleiren holdt på Sjøstrand utenfor Kristiansand. På bildet ser vi fra venstre Arne Spetz (gjest fra Förbundet Mot Droger), Per Bakken (Oslo), Erik Johansen (Oslo) og Margunn Tolleshaug (Bergen).

Det regnet under båtturen på sommerleiren. Her tre tilknappe leirdeltagere, Lars Svenson (Forbundet Mot Droger), Tor Øystein Olsen og Arild Nesdal (SA-Oslo)

Et referat som ble gjengitt i Klassekampen, skrevet av "korrespondent" skildret landsmøtet slik:

"Alt på førre landsmøtet, for knapt eitt år sidan, vart det klart at det var to liner som sto mot kvarandre i forbundet. Den eine lina var eit direkte framhald av den tradisjonelle haldningslina i fråhaldsrørsla.

Denne lina la mest vekt på kamp mot alkoholtradisjonen, som den viktigaste årsaka til alkoholproblemet. Å endra haldningane til folk vert dermed den viktigaste målsettinga.

Mot dette sto ei line som retta seg direkte mot dei som produserer og tener på alkohol og andre rusgifter. Etter dette synet er rusgiftprofittørane den viktigaste drivkrafta i utviklinga av rusgiftproblemet. Desse er nøyde til å auka omsetnaden for å auka fortjenesta si, og kjem derfor i motsetnad til både rusgiftmotstandarar og rusgiftbrukarar, som har objektiv interesse av lågast muleg rusgiftomsetnad. Dessutan slær dette synet fast at staten er ein viktig rusgiftprofitør, avdi han spreier alkohol gjennom sitt eige vinmonopol, og avdi han håvar inn om lag to milliardar kroner i alkoholavgifter årleg.

På dette landsmøtet braka dei to linene i hop att, etter eit år med heller krass debatt. Det nye framlegget til prinsipp-program oppsummerte dei historiske erfaringane vi har med alkohol og alkoholmotstand, og la vekt på at kamplina og den folkelege rusgiftmotstanden vi hadde først på dette hundreåret

måtte gjenreisast. Fråhald frå alkohol må takast i bruk som ein lekk i denne kampen, men ikkje som noko mål i seg sjølv. Trass i at det sitjande forbundsstyret, som sto på haldningslina hadde lagt avgjerande vekt på å mobilisera sine tilhengjarar, kunne dei likevel ikkje mønstra noko fleirtal på møtet. Det nye framlegget fekk eit fleirtal på ein representant, men etter FMR sine lover må eit slikt framlegg ha 2/3 fleirtal. Det vart såleis ikkje vedteke."

Etter dette ble forbundsstyrets forslag til arbeidsplan for kommende år vedtatt. Men debatten hadde tatt så hardt på, at ingen av fløyene etter dette var villige til å ta over og lede forbundet. Det lyktes heller ikke å få til et styre med folk fra begge fløyer. Et administrasjonsutvalg på tre personer fra "forbundsstyrefløy" ble deretter valgt, med Erik Valevatn som leder, for å forberede et nytt landsmøte innen 3 måneder. Med seg i utvalget fikk han Arne Høie og Beryl Nygreen. Arne Høie var på det tidspunktet også riksinstruktør.

Et resolusjonsforslag på landsmøtet som gikk inn for forbud mot det nynazistiske partiet Norsk Front, ble framsatt av Magnar Solbakk fra Nesna FMR. Det ble reist innsigelser mot at dette skulle ha noe med FMRs formål å gjøre, men det ble vedtatt med en stemmes overvekt at dette spørsmålet angikk forbundet. De fleste som støttet det til da sittende forbundsstyret reiste seg deretter og marsjerte ut av salen i protest, hvorpå forslaget til resolusjon ble vedtatt.

Et intervju i Folket nr. 5/76 med den nyvalgte lederen for administrasjonsutvalget, Erik Valevatn, hadde tittelen: "Splittelse i Forbundet Mot Rusgift". Det var også omtale av den vanskelige situasjonen i FMR i Arbeiderbladet og i Morgenbladet. Begge steder ble årsaken til situasjonen tillagt ML-bevegelsen. I Förbundet Mot Drogers internblad, "Månadsmedelände", skriver imidlertid den svenske gjesten, Arne Garvander: "Det råder inget tvivel om at den falang som leds av den avgående förbundsordföranden, Per Bakken, medvetet försöker splittra förbundet. Det vet jag genom personligt vittnesbörd från den falangen". Noen eldre medlemmer, som var aktive i forbundsstyret på 50- og 60-tallet, med forretningsføreren for Framtidsfondet, Arne Sørli i spissen, henvendte seg til interimstyret og ba om at det ble innkalt til et forsoningsmøte. De engasjerte seg for å unngå en splittelse. Interimstyret sendte ut brev til alle grupper og lag, hvor

en eventuell splittelse ble tatt opp som et reelt alternativ som lokalorganisasjonene måtte ta stilling til. Det ble også nedlagt forbud mot å tegne nye medlemmer før det ekstraordinære årsmøtet ble avholdt. Knut T. Reinås, daværende distriktsombud for Østlandet FMR-distrikt, sendte et "privat brev" til "Gode venner i FMR" hvor han redegjorde for sitt syn på hva som hadde hendt på landsmøtet, og oppfordret til å gå imot splittelse.

Den 27. mars ble det holdt ekstraordinært landsmøte i Oslo. Det var 26 stemmeberettigede. Formålet var å få valgt et nytt forbundsstyre. Kjell Arne Bratli fra Horten ble valgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Michael Stoneman, Knut T. Reinås, May Britt Grotterød, Jørn Fagerheim, Tor Øystein Olsen og Ellen Margrethe Odland. Kjell Arne Bratli hadde bare vært med i FMR i ca. ett år, men hadde av samme grunn heller ikke vært involvert i stridighetene året før, og heller ikke deltatt på Alvdal-landsmøtet. Han fikk av samme grunn også støtte og tillit fra den fløyen i FMR som hadde sittet i forbundsstyret fram til Alvdal-landsmøtet.

Noe av det første det nye styret måtte gjøre, var å gå i møte med Statens Edruskapsdirektorat, som ville ha en redegjørelse for hva som hadde skjedd i FMR. Den aktivitetsstøtte som direktoratet hadde reservert for FMR, ble holdt tilbake. Kjell A. Bratli og Michael Stoneman ble på det første, konstituerende styremøtet utpekt til å representere FMR i møte med direktoratet. Direktoratetsrepresentantene ville ha en bekreftelse på styresammensetning, prinsipp-program og arbeidsprogram før de kunne utbetale aktivitetstilskott.

I det vedtatte arbeidsprogrammet for 1975 står det: "Prøva i Samtidsorientering. Prøva kjem i år om hausten, då flere skolar har bedd om dette." Det var altså intensjonen fra FMRs side å fortsette arbeidet med prøva. Men oppslutningen om prøva hadde vært synkende de siste åra, og man var nok noe ambivalent til om dette arbeidet skulle fortsette eller ikke. Arbeiderbladet, som tidligere hadde vært fast samarbeidspartner om prøva i Samtidsorientering, ga allerede i januar beskjed om at de trakk seg fra samarbeidet. Forbundsstyret vedtok deretter å drøfte saka på det forestående landsmøtet. Men på grunn av tumultene rundt de to landsmøtene og at FMR i perioden februar og mars bare ble ledet av et administrasjonsutvalg, hadde man ikke greidd å finne noen ny

samarbeidspartner etter at Arbeiderbladet trakk seg. På det første styremøtet i det nye styret den 8. april 1976 ble det derfor også gjort vedtak om å varsle den andre samarbeidspartneren, Kirke- og Undervisningsdepartementet, om at prøva var avlyst i 1976. Det ble deretter ikke gjort noe forsøk på å få tiltaket i gang igjen.

Arne Høie, som hadde sittet i administrasjonsutvalget fram til det ekstraordinære landsmøtet, og som dessuten var ansatt som riksinstruktør, var tilstede i det første styremøtet etter det ekstraordinære landsmøtet, for å overlape i forhold til aktuelle saker, hvorav forberedelsene til påskekurs var den viktigste. Han ba i møtet også om å bli løst fra sin stilling som riksinstruktør. Dette ble innvilget, og ny riksinstruktør ble ansatt fra 1. april. Stillingen ble da overtatt av Tor Øystein Olsen.

Det ble arrangert påskekurs 10-18. april på Fjellvang leirskole, Tonsås i Valdres, med brukbart vær og mange diskusjoner. Ca. 15 deltakere. Etterdønningene etter landsmøtene satte også noe preg på dette kurset, men de som mest aktivt hadde gått inn for splittelse, deltok ikke. Stilen fra Hugalikursene med ferdiglagede måltider hadde man ikke lenger råd til, slik at matlaging og oppvask måtte gå på omgang. Men det gikk, det også.

SA-Oslo rapporterer om høy aktivitet. Bl.a rapporteres det om 40 nye medlemmer på to semestre. Det var stand i Chateu Neus stort sett hver eneste lørdagskveld. Boikott Øletaksjonen ble startet med et resolusjonsforslag i Det Norske Studentersamfund den 12. mars.

Etter en ukes utsettelse vedtok Det Norske Studentersamfund den 20. mars på forslag fra SA-Oslo enstemmig denne uttalelsen:

"Det Norske Studentersamfund, samla til møte 20. mars 1976, vil uttale:

Spreinga av alkohol har gjort denne rusgifta akseptert i nesten alle miljø. Dette fører til omfattende sløving og passivering av store deler av folket. Vi har objektivt sett klar interesse av å drive alkohlforbruket tilbake, for å redusere passiveringa og øke evnen og viljen til kamp for felles interesser. Alkoholprofitørane på den andre sida, har klar interesse av størst mulig alkoholspreiing for å tjene mest mulig penger. Vi trenger en brei debatt om alkoholens negative betydning

for den politiske kampen. Vi må vise at vi tar saka alvorlig. DNS vil derfor i første omgang oppfordre medlemmene til å kutte ut all alkoholbruk på medlemsmøtene. Vi vil videre oppfordre alle studentforeninger til å ta opp denne debatten på sine møter. Vi kan bare redusere alkoholforbruket og –sløvninga ved å reise kamp mot alkoholspreiinga og dem som står bak, og ved at hver enkelt student går inn for å redusere og helst kutte ut sitt eget forbruk.

DNS vil støtte den "Boikott ølet"-aksjonen som Studentavholdslaget i Oslo har satt i gang, og oppfordrer medlemmene om å slutte seg til. "

Sommeren 1976 gikk FMRs forbundsstyre ut med en uttalelse som krevde forbud mot produksjon og salg av sterkøl og pils. Sommerleir ble arrangert på Sjøstrand utenfor Kristiansand, med 23 deltakere alt i alt. Hoveddiskusjonene var lagt opp omkring FMRs prinsipp-program og eventuelle endringer av dette.

Nordiske Studiedager ble arrangert i Oslo 6.-7. november 1976, hvor hovedtemaet var narkotikapolitikk, og med den svenske narkotikaeksperten Nils Bejerot som hovedforeleser. Fra FMR deltok 15 deltakere, og i tillegg kom noen fra Föbundet Mot Droger.

Riksinstruktør Tor Øystein Olsen besøkte mange steder i Trøndelag, Nord-Vestlandet, Bergen og Oslo-området i løpet av høsten. Det virker som det gikk trått med etablering av nye grupper, men at det ble gjort et bra grunnlagsarbeid for nye framstøt i neste semester.

1977

Riksinstruktøren hadde et omfattende reiseprogram de første månedene av 1977. Resultatet ble bl.a at det ble opprettet en FMR-gruppe på Sollia-kollektivet, Trevatn FMR.

FMR havnet i polemikk med Bryggeriforeningen i Arbeiderbladet vedr. at bryggeriindustrien driver med ressursløsning i en verden som sulter.

Studentavholdslaget i Oslo arrangerte debattmøte om "Narkomanomsorgen – tilstand og tendenser", med innled-

ninger av kontorsjef i Sentralrådet, Ketil Bentzen og psykiater Helge Waal. Det viste seg at disse to ikke var særlig uenige. Opprinnelig var sosialminister Ruth Ryste invitert og hadde sagt ja, og Bentzen var der i hennes sted. De 40 deltakerne, deriblant mange fra Statens Forvernssenter, som var i konflikt med departementet, gikk skuffet hjem. Behovet for en helhetlig narkotikapolitikk for FMR ble oppsummert som et behov i referatet i Kamp og Kunnskap (nr. 3/77).

Landsmøtet ble holdt på Klosterheim i Oslo 12. og 13. mars med 24 representanter fra 16 FMR-lag og grupper og 2 distrikter. Også på dette landsmøtet var det lagt opp til prinsipp-programdiskusjon. Et forslag var lagt fram av forbundsstyret, mens et annet var lagt fram av Torkel Tiller, medlem av SA-Trondheim. Debatten om dette endte med at intet nytt prinsipp-program ble vedtatt. Derimot ble det nedsatt en komite som skulle forberede et nytt forslag. Dette forslaget skulle debatteres på sommerleiren, for å gi organisasjonen god tid på det.

Ved forbundsledervalget var det close race mellom Dagfinn Halvorsen og Michael Stoneman, som fikk 12 stemmer hver. Det måtte omvalg til, og da fikk Stoneman 13 stemmer, mot Halvorsens 10, mens en var blank. I styret fikk Stoneman med seg: Ingunn Hagensen, Liv Thorstensen, May Britt Grotterød, Børge Bakken, Kjell Arne Bratli og Tove Holme, med Knut T. Reinås, Solrun Holm og Erling Folkvord som varamedlemmer. Det ble også avholdt sommerleir på Møvik leirskole utenfor Kristiansand, med et begrenset antall deltakere (ca. 10).

Den 26. oktober arrangerte SA-Trondheim møte om Ungdom og rusgift. 22 personer var tilstede. Hjørdis Valmot fra Øl- og vinutvalget i Trondheim kommune debatterte mot Astrid Matre fra Ungdomskontakten i Trondheim og riksinstruktør i FMR, Thor Øystein Olsen. Fyldig referat i Under Dusken, studenttvisa i Trondheim.

I Bergen ble det holdt informasjonsuke om rusgift 28. oktober – 2. november. Informasjonsuka omfattet stands, postkasseaksjoner, løpeseddelutdeling, Mot Rusgift-salg og offentlig møte på studentsenteret, med 15 deltakere. Bergensgruppa ble reorganisert, og Svein Olav Berntsen ble utpekt til kontaktperson og midlertidig leder, inntil årsmøte og valg kunne gjennomføres. Dekning også i Bergens Tidende.

Sommerleiren ble avviket under sol og sang. Her Liv Thorstensen med FMRs nye sanghefte.

Sommerleiren 1977 ble holdt på Møvik leirskole utenfor Kristiansand, i strålende sol. Her ser vi forbundsleder, Michael Stoneman, flankert av to gjester fra Førbundet Mot Droger, Lars Svenson til venstre og Peter Haage.

I Oslo ble det også gjennomført en tilsvarende "uke" samtidig. Her ble det også forsøkt å arrangere to offentlige møter, men på det ene kom det 5 og på det andre kom det 4. Det ble imidlertid delt ut 10 000 løpesedler, og man fikk 5 nye medlemmer.

1978

Det ble holdt landsmøte På Klosterheim i Oslo 4.-5. februar, som endte med en avskalling av FMR. Opposisjonen i FMR, de som ikke likte ml-bevegelsen, hadde et knapt flertall på

Høsten 1978 deltok FMR med stand på Kalvøyafestivalen.

landsmøtet, fikk vedtatt sitt eget forslag til arbeidsprogram, og stemte ned alle de forslagene som forbundsstyret hadde lagt fram, bl.a. når det gjaldt nytt prinsipp-program og ny formålsparagraf. Men så viste det seg at ingen fra denne opposisjonen var villige til å stille opp i forbundsledelsen. Michael Stoneman, den sittende forbundslederen ble derfor gjenvalgt uten motkandidat, og deretter tre av de øvrige medlemmene fra det sittende styret, mens tre nye ble innvalgt. De som ble valgt, i tillegg til Michael Stoneman, var: Solveig Wilhelmsen, Inger Christensen, Liv Thorstensen, Knut T. Reinås og Reidun Heive.

På lørdagskvelden var det landsmøtefest, hvor musikkgruppa "Reis kjerringa" spilte til allsang og dans. Det var kulturinnslag fra studentlaga i Trondheim og Oslo. Landsmøtet hadde ca. 50 deltakere.

Oslo Mot Rusgift-gruppe, Studentavholdslaget i Trondheim og Sotra FMR meldte seg kollektivt ut av FMR i perioden etterpå. Utbryterne samlet seg i Oslo en helg i mai for å starte en ny organisasjon, Rusgiftpolitisk Forum. Per Bakken ble valgt til leder for et interimstyre. De opptok forhandlinger med Statens Edruskapsdirektorat om å bli tilkjent halvparten av FMRs statsstøtte, men dette ble så vidt vites avslått.

FMR arrangerte sommerleir på NGUs hytte, Sjøgaren, på Husøy ved Tønsberg. 5.-12. august. Leiren ble behørig dekket i Vestfold Arbeiderblad og Østlandssendingen laget reportasje fra leiren. Fra et referat som ble sendt til ukeavisa Folket kan man lese:

"Narkotikapolitikken sto i sentrum under FMRs sommerleir på Husøy, Tønsberg 5.-12. august. Leirdeltakerne brukte to hele dager på å gjennomgå den debatten som har pågått bl.a. i Klassekampen det siste halve året, det Mot Rusgift, avisa til FMR, tidligere har skrivi om narkotika, og til diskusjoner rundt dette temaet. Det var full enighet blant deltakerne om at det trengtes en egen plattform for kampen mot narkotika, og at det var viktig at denne ble laga så fort som mulig. Leiren kom da også omsider fram til et slikt forslag som det i hovedsak var enighet om. Dette forslaget må det nå bli en brei diskusjon om.

Bilde fra venstre: Sommerleiren 1978 ble holdt på Sjøgaren utenfor Tønsberg. Her ser vi en del av deltakerne på trappa foran huset. **Bilde til høyre:** Nordiske studiedager ble arrangert på Kirkevik, Nesodden, med deltakere fra Norge og Sverige. Her fra en improvisert tale forbundsleder Michael Stoneman holdt for noen av deltakerne i en pause.

Kultur på Nordiske Studiedager ble besøgt av søstrene Inger og Mari Christensen.

Men det var også tid for avkobling, bading, soling og idrett på leiren. En dag var avsatt til båttur i Vestfolds skjærgård, med påfølgende strandhogg, og en kveld var ungdommen i distriktet invitert til rusgiftfri fest. Det var en god del som hadde fulgt oppfordringa, så huset var smekkt fullt om kvelden, og mange fikk høre om FMR for første gang, det var appell for Sollia-kollektivet og sjøllaga kultur.

En dag var avsatt til aksjon i Sandefjord, Tønsberg og Horten, og der blei det samla inn 200 underskrifter til støtte for Sollia, solgt 110 Mot Rusgift og delt ut vel 1000 løpesedler.

Vestfold Arbeiderblad og Østlandssendinga hadde laga innslag fra leiren, så det var mange som hadde hørt om oss da vi kom ut. Masse penger til Sollia fikk vi også."

Referenten avslutter med at den eneste feilen ved leiren var at det var for få deltakere der.

Utbyrterne fra FMR, "Rusgiftpolitisk forum", hadde sommerleir i Rugldalen samme uke som FMR hadde sin leir.

I september ba Edruskapsdirektoratet om en oversikt over riksinstruktørens arbeidsforhold og lønnsvilkår. På det tidspunktet var Inger Christensen ansatt som riksinstruktør, men i halv stilling. Hun fikk diett refundert etter regning. I forbindelse med opprettelsen av "Rusgiftpolitisk Forum" ba direktoratet om en nøyaktig medlemsoversikt i forbindelse med tildeling av statsstøtte.

Det ble holdt Nordiske Studiedager på Kirkevik på Nesodden 10.-12. november. På møtet deltok også, i tillegg til folk fra FMR og Förbundet Mot Droger, også flere representanter for Riksförbundet För Hjälp åt Läkemedelsmissbrukare – RFHL.

1979

I påsken ble det arrangert sosialt studiekurs på Sjøa leirskole i Gudbrandsdalen. 25 deltakere. Av temaer som ble tatt opp kan nevnes: Hasj-spørsmålet, alkoholpolitikens virkemidler, avhold/måtehold og behandlingspolitikk. Filmen "Upprättelsen" om Hasselakollektivet var med på å fyre opp under entusiasmen for bo- og arbeidskollektiver.

Det ble arrangert sommerleir på Kirkevik på Nesodden med 10 deltakere. Man brukte to dager på å diskutere behandlingspolitikk og 2 dager på narkotikapolitikk.

2.-4. november arrangerte Förbundet Mot Droger, Nordiske Studiedager i Åsa utenfor Gøteborg.

I Kamp og Kunnskap nr. 4-79 kan vi lese følgende melding: "Michael Stoneman, som ble valgt som forbundsleder på landsmøtet i fjor, er etter eget ønske blitt løst fra stillingen som forbundsformann, og har også trådt ut av forbundet. Grunnen blir oppgitt å være bl.a. uenighet i FMRs nåværende narkotikapolitikk, og også usikkerhet med hensyn til forbundets prinsipille syn på totalavhold. Forbundsstyret har etter dette konstituert Inger Christensen som ny forbundsleder fram til landsmøtet".

Det kan imidlertid også leses om nytt lag på Voss, riksinstruktøraktivitet med sikte på å få til ny FMR-aktivitet i Trondheim, Levanger og Tønsberg. Det ble arrangert kurs og aksjoner i Bergen. Det meldes også at etterspørselen etter Mot Rusgift er

Bilde til venstre: Organisasjonen fylte 75 år, og ble markert med en liten fest i Keysergate 1 i Oslo. Bilde til høyre: Festalen ble holdt av Knut T. Reinås. Til venstre: Tone Bjäländ.

1979 var et aktivt år. Slik ble aktiviteten presentert i tidskriftet Mot Rusgift.

økende, og at det har lyktes å få Narvesen til å ta inn Mot Rusgift i sine største kiosker. Det meldes at FMRs økonomiaksjon har nådd 14 prosent av sin målsetting den 26.09.79.

FMR ga også ut i et stort antall brosjyren "Solidaritet – avhold – måtehold".

I en rapport fra Avholdsfolkets Opplysningsråd heter det: "Forbundet mot Rusgift har 22 avdelinger og grupper med om lag 1000 medlemmer. FMR er representert fra Tromsø i Nord til Horten i sør. Avdelingane og gruppene er gjennomgående små, men aktive, og har i gjennomsnitt vel 20 aktivitetar kvar i året. Stands er en viktig aktivitet i forbundet, sal av "Mot Rusgift", kurs, opplysningsmøte, medlems- og styremøte og studiesirklar. Sentrale aktivitetar har m.a. vore påsekurs som vart gjennomført med 20 deltakarar, sommar-leiren i Tønsberg med same deltakarantal og Nordiske Studiedagar som vart arrangerte i Oslo i november 1978, der deltakarar frå ein tilsvarende organisasjon i Sverige var med. "Mot Rusgift", FMRs eksterne rusgiftpolitiske avis, vert no trykt og sold i 2000 eksemplar. Ved sidan av narkotikaproblemmet har forbundet tatt opp behandlingspolitikken, m.m. Solliakollektivet."

Høsten 1979 flyttet FMR inn i nytt kontor i Brugata 10 i Oslo, etter å ha leidd kontor av DNT i Møllergata 24 siden begynnelsen av 70-tallet.

FMR hadde sitt landsmøte på Haraldsheim i Oslo 9. desember 1979, med en dags organisasjonskonferanse i forkant. Årsaken til det sene tidspunktet på året var at en også ville ha en markering i forbindelse med NSUAs/FMRs 75-årsjubileum.

Det ble vedtatt nytt prinsipp-program, og nytt narkotikapolitisk program, behandlingspolitisk program og forslag til alkoholpolitiske reformer.

Ettersom opposisjonen nå var ute av forbundet, ble disse programmene vedtatt uten store linjediskusjoner. Ved valgene ble Inger Christensen valgt til forbundsleder. Med seg i styret fikk hun:

Knut T. Reinås, Liv Thorstensen, Solveig Wilhelmsen og Magnar Solbakk, med Tone M. Bjåland og Ingebjørg Riise som varamedlemmer.

75-års jubileumsfesten ble holdt i Keyesergate 1 i Oslo i forbindelse med landsmøtearrangementet. Lektor Bjørn Stigum holdt tale med historier fra den tida han var riksinstruktør i NSUA – for øvrig den første. Arne Sørli, Hallvard Magerøy og Knut T. Reinås holdt også taler, sistnevnte om aktiviteten i 70-åra. Solveig Wilhelmsen og Inger Christensen underholdt på piano og klarinett, mens Jan Rudolf Pettersen og Anrid Tollefsen sang viser. Tone Bjåland leste "Krakkjen" av Hans E. Kinck, og det ble vist lysbilder fra aktiviteten før og nå. Og så var det dans etterpå.

1980

31. januar var det konfrontasjonsmøte i Studentersamfunnet i Oslo mellom Forbundet Mot Rusgift og Folkeaksjonen for pilsen. Det var ca. 70 møtedeltakere tilstede. Bakgrunnen var at et statssekretærutvalg hadde lagt fram forslag om en reduksjon i alkoholinholdet i pils med en prosent og forbud mot sterkøl.

Påsekurs ble også dette året arrangert på Sjøa leirskole i

Sommerleir ble også i 1980 holdt på Kirkevik på Nesodden.

Gudbrandsdalen, med 32 deltakere.

Temaer var bl.a. narkotikaspørsmål, "avhold/måtehold og kulturarbeid." Det ble også arrangert dansekurs, med gammeldans, sangleker, rock og disco. Skiturer og frilufsliv ble det rikelige muligheter til.

Våren 1980 var det mange debatter om hasj rundt omkring i landet. En av pådriverne var daværende redaktør i Gateavisa, Syphilia Morgenstjerne, som reiste rundt og holdt innlednin-

ger i studentersamfunnene. Men hun av slo å stille opp på et konfrontasjonsmøte som Studentavholdslaget i Oslo inviterte til. Men vil ikke Muhammed komme til berget, så får berget komme til Muhammed.

Slik tenkte FMR da det ble annonsert stort møte i Studentersamfunnet i Trondheim en lørdag i slutten av februar. Vi sakser fra referatet i Kamp og Kunnskap nr. 2-1980:

”Ca. 500 forventningsfulle studenter hadde innfunnet seg for å høre på debatten om fri hasj mellom Syphilia Morgenstjerne fra ”Gateavisa”, Leif Frantzen fra ett av de svenske Hasselakollektiva, Olav Brødreskift, tidligere stoffbruker, og inspektør Garberg ved Trondheims politiet. Syphilia seiler inn inngangen et kvarter før det begynner, elegant kledd, og rynker på nesa da hun ser folk fra FMR og Studentavholdslaget i Trondheim som står og deler ut løpesedler mot hasj til alle som kommer inn. Med et overbærende smil trekker hun på skuldrene og forsvinner inn i salen, der hun plasserer seg på første benk. Raskt, før møtet begynner, gjør hun innkjøp av ei flaske rødvin, det er jo forbudt å røyke hasj der så. Noen av hennes meningsfeller faller likevel for fristelsen til å røyke hasj under møtet. Noen av dem blir oppdaga, igjenkjent, og ble seinere utvist fra Studentersamfunnet for livstid. Innledningene mot hasj er stort sett tynne. ”Lett match”, tenker Morgenstjerne. Hun bestiger så sjøl talerstolen som en dronning, skuer ut over forsamlinga, og opplater så sin munn for 20 minutter med lettvinheter, inkonsekvenser og billige poenger. Noen av dem: Om hasj er farlig er et filosofisk spørsmål. Det er like sant at hasjbruk fører til harde stoffer som at alle som drikker alkohol har drukket morsmelk. Våre dagers hvite niggere er de som røyker hasj. Hun uttrykte seg altså på vegne av de undertrykte. At hun sjøl er en av de personene her i landet som har stått mest i rampelyset, tenkte hun visst ikke på. Narkotikadebatten her i landet styres av helsedirektoratet og Forbundet Mot Rusgift, hevdet hun. Sistnevnte organisasjon var for øvrig en angiverorganisasjon, ifølge henne. Hun la alt sitt hat i stemmen da hun sa det. Dessverre var det folk i salen som spurte Morgenstjerne hvor hun hadde det fra at FMR var en angiverorganisasjon. Det viste seg at det kunne hun ikke svare på. Det kom mange gode innlegg fra salen, både fra folk som sjøl hadde negative erfaringer med hasj, folk fra FMR, folk som jobba i helse- og sosialsektoren i byen og andre fornuftige folk. Etter hvert var det helt klart at salen var helt mot det synet som Syphilia og hennes drabanter hevda, og de ble allerede tidlig i debatten desperate.

Etter møtet og de nærmeste dagene var det voldsom debatt i Trondheimsavisene om hasj. ”

På bakgrunn av møtet i studentersamfunnet og den enorme interessen det var for hasj-spørsmålet i Trondheim i etterkant, vedtok Trondheim FMR, i samarbeid med riksinstruktøren å invitere andre organisasjoner i Trondheim til et rådslagningsmøte. Her kom det, i tillegg til en rekke organisasjoner, også folk fra Studentavholdslaget i Trondheim, som en stund hadde levd en mer eller mindre organisasjonsløs tilværelse, men som nå søkte samkvem med FMR igjen. Det var på dette møtet enighet om å invitere hele organisasjons-Trondheim til en felles aksjon mot hasj og andre narkotika. Startskuddet skulle gå den 9. april. I den forbindelse ble riksinstruktør, Knut T. Reinås intervjuet i NRK-Sør-Trøndelagssendinga og i Adresseavisen, mens forbundsleder Inger Christensen ble intervjuet i Ungdommens radioavis.

Som et uttrykk for anerkjennelse ble FMR invitert til å delta på Landsforeningen Mot Fritidsklubbers landsmøte for å diskutere narkotikaspørsmål. Resultatet var at flere av delegatene ville dra hjem og opprette Mot Rusgift-grupper i fritidsklubbene.

FMR ble også invitert til å lede et kurs om rusgifter på 4-Hs landsleir i Alta.

Det blir også referert større anerkjennelse fra myndighetene. Bl.a. hadde organisasjonen fått 20 000 kroner fra Sentralrådet for narkotikaproblemer til to brosjyrer, og Norsk Kulturråd ga 3000 kroner i produksjonsstøtte til Mot Rusgift.

I Kamp og Kunnskap nr. 3-1980 meldes det at Studentavholdslaget i Trondheim, som fant å måtte gå ut av forbundet etter landsmøtet to år tidligere, og som deretter hadde stått tilsluttet Rusgiftpolitisk forum, nå hadde vurdert situasjonen i FMR og sin egen situasjon slik at de ville være best tjent med å gå inn igjen. Redaksjonen benyttet anledningen til å ønske SA-Trondheim velkommen i forbundet. Lagsleder for SA-Trondheim var nå Astrid Landsverk.

FMR trådte også igjen inn som medlem av Avholdsfolkets Landsnemnd, etter å ha trukket seg ut to år tidligere, på grunn av uenighet om kontingentordningen, og FMRs på det tidspunktet meget anstrengte økonomi.

Sommerleir ble arrangert på Kirkevik på Nesodden 3.-10.

august. Det var 35 voksne deltakere og 5 barn. Temaer var avhold/måtehold, narkotikapolitikk og øl-politikk.

Lørdagen var avsatt til en 2 timers aksjon i Oslo, og mange deltakere fikk for første gang stifte bekjentskap med den aktivisttradisjon som FMR hadde stått for siden først på 70-tallet.

Det ble spredd mange løpesedler og solgt 88 Mot Rusgift. Det rapporteres FMR-aktivitet i Tønsberg, og i Asker og Bærum.

Det var FMR-aktivitet under Kalvøya-festivalen og Hortens-festivalen. I den forbindelse gikk Asker & Bærum FMR ut og anbefalte Bærum kommune å stille krav for utleie av Kalvøya til festivalformål at det ble stilt betingelser fra kommunens side om en tilfredsstillende innsats mot narkotikatrafikken på festivalen. Også Horten Musikkforum ble utfordret på samme måte. Begge utspillene fikk behørig spalteplass i henholdsvis Asker & Bærum budstikke og ”Gjengangeren” i Horten.

31. oktober – 2. november arrangerte FMR nordiske studiedager på Solbakken Folkehøgskole, Skarnes, med 50 deltakere fra Norge og Sverige. Temaene som ble tatt opp var ”Hasselapedagogikken og lovverket” og ”Hvordan løse løsgjengerproblemet i de store byene?” Innledere var bl.a. Inger Sitre fra Justisdepartementet, Terje Galtung fra Oslo barnevernskontor og Sigurd Birkelund fra Trygderetten.

1981

FMRs landsmøte ble arrangert på Emma Hjorts hjem i Sandvika 31. januar – 1. februar. Ved valgene ble Inger Christensen gjenvalgt som forbundsleder, og fikk med seg i styret: Solveig Wilhelmsen, Ingebjørg Riise, Knut T. Reinås og Geir Aune, med Tor Olav Nygjelten og Mari Christensen som varamedlemmer. Kampen mot legalisering av hasj ble satt opp som dette årets hovedoppgave for FMR.

Også dette året ble det arrangert påskekurs på Sjøa i Gudbrandsdalen. Ifølge Kamp og Kunnskap var det en strålende suksess. Det var 19 deltakere.

Også sommerleir ble arrangert, denne gang på Agderstrand utenfor Kristiansand med 27 deltakere, deriblant 4 gjester

fra RFHL. Spørsmålet om hasj var viktig, og svenske Jonas Hartelius fra Carnegieinstituttet foreleste. Folkeaksjonen Mot Hasj ble presentert, og den tradisjonelle gjennomgangen av avhold/måteholdsdiskusjonen ble gjennomført. Ellers ble mye tid brukt på organisatoriske spørsmål. Lørdagen var avsatt til aksjoner i Kristiansand og Mandal, og det ble utdelt ca. 2500 løpesedler.

Mot Rusgift nr. 28/29 var et dobbeltnummer om hasj. Eterspørselen etter dette nummeret var enorm, og det måtte trykkes tre opplag. Totalt ble det solgt ca. 7500 eks. av dette nummeret.

Forbundet Mot Rusgifts forbundsstyre var sterkt engasjert i forberedelsene til etableringen av Folkeaksjonen Mot Hasj (FMH), og Knut T. Reinås var FMRs representant i FMHs første styre, som forberedte FMHs første ordinære landsmøte. Fra starten hadde FMH oppslutning fra 22 ulike organisasjoner med til sammen ca. en halv million medlemmer. FMRs representant i FMHs første ordinære styre var Tor Olav Nygjelten.

Nordiske Studiedager ble dette året arrangert av Forbundet Mot Droger i Gøteborg, med 15 deltakere, hvorav 2 fra Norge.

Høsten 1981 ble Mari Christensen ansatt som riksinstruktør. Det var så som så med penger til reiseutgifter, så mye virksomhet ble gjennomført i Oslo-området. Bl.a. Prosjekt-81, hvor mye innsats ble gjort i Haugerud-Lindeberg-området i Oslo, pluss Hovseter. Men det ble også møter med Trondheim FMR og helgekurs i Rindal.

1982

Årets landsmøte ble holdt i Oslo 6.-7. februar. Ved valget ble Knut T. Reinås valgt til forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Mari Christensen, Geir Aune, Tor Olav Nygjelten og Lars Svenson, med Ingebjørg Riise og Tor Øystein Olsen som varamedlemmer.

Verving ble satt opp som hovedoppgave på arbeidsplanen, og totalavhold ble dermed et viktig satsnings- og skoleringsområde. Av uttalelser som ble vedtatt kan nevnes krav om stopp i salget av Gateavisa, og stengning av fristaden Christiania.

Bilde øverst til venstre: Her er deltakere på påskekurset på Sjøa. **Bilde øverst til høyre:** FMR hadde ofte stands både på Blindern og andre steder. Her Liv Thorstensen under en markering høsten 1981. **Bilde nederst til venstre:** Påskekurs ble holdt på Sjøa Leirskole i Gudbrandsdalen. Her fra et kveldsarrangement. **Bilde nederst til høyre:** Sommerleir ble holdt på Agderstrand utenfor Kristiansand. Sjøsandene kunne også brukes som arena for agitasjon.

FMRs økonomiske situasjon var dårlig. Det ble derfor startet en økonomiaksjon i mars, hvor forbundsstyret betalte 50 kroner hver, og utfordret medlemmer og sympatiserende til å betale noen kroner hver, og så igjen utfordre noen av sine venner og kjente. Hovedformålet var å sette FMR i stand til å gjenreise totalavhold som en akseptert og verdsatt livsstil i samfunnet. Økonomistafetten fikk spredning langt ut over FMRs egne rekker. Bl.a. finner vi at en John Granly betalte 50 kroner og bl.a. utfordret stortingsrepresentant Kjell Magne Bondevik, som på sin side betalte et ukjent beløp, og utfordret Hans Olav Tungesvik og Dagfinn Høybråten. Hvordan det gikk med deres videre oppfølging, vites ikke.

Det ble arrangert påskekurs på Sjøa Leirskole i Gudbrandsdalen, med 20 deltakere.

FMR starta et nytt lag i Stavanger. På første medlemsmøte den 6.10.82 var det 6 medlemmer tilstede. Et arbeidsutvalg, bestående av Torunn Lid, Iren Hebnes og Tone Bjåland ble valgt for å forberede et første konstituerende møte den 10. november. På arbeidsprogrammet sto både møte på DH, postkasseaksjon på studentheimene, stand på byen, annonse i Stavanger Aftenblad og deltakelse på Nordiske Studiedager i Oslo 5-7. november.

I mai var det Förbundsmøte i Förbundet Mot Droger. Gjester fra FMR var Mari Christensen og Lars Svenson. Det kom klart fram at vår svenske søsterorganisasjon var i vanskeligheter, og det ble ikke valgt noen ny forbundsleder, men et styre, som fikk i oppdrag å starte en diskusjon om organisasjonens framtid.

Men heller ikke i FMR var det full fres. Den planlagte sommerleiren ble avlyst på grunn av mangel på deltakere. Men FMRs tre medlemmer på Klokkergården behandlingskollektiv erklærte seg som FMR-lag. Der arbeidet bl.a. tidligere forbundsleder i FMR, Inger Christensen. De øvrige medlemmene var Lasse Ness og Aina Ness.

Riksinstruktørstillingen ble lyst ut, men det lyktes ikke å få ansatt noen etter Mari Christensen.

I løpet av høsten meldes det likevel om en god del aktiviteter utover landet, i Tromsø, Trondheim, Bergen, Stavanger og Arneberg,

Nordiske Studiedager ble arrangert helga 5.-7. november i Oslo, uten svensk deltakelse, men med ca. 20 norske deltakere, deriblant flere fra det nye FMR-laget i Stavanger. Temaer var alkoholismens historie v/Knut T. Reinås, Alkoholismensorgen v/Olaf G. Aasland, Kvinner og alkohol v/Sturla Nordlund og 350 dømt narkoselgere v/Kåre Bødal.

Høsten 1982 ble det startet FMR-gruppe på sosialhøgskolen i Stavanger. Her ser vi styret. Iren Hebnes, Tone Bjåland (nr 2 fra venstre) var primus motor, Torunn Lie og Gunn Lisbeth Lien

I Kamp og Kunnskap pågår det gjennom flere nummer en debatt om FMRs framtid, og det erkjennes at forbundet er i en kritisk situasjon, først og fremst på grunn av mangel på aktivister. En ide som flere berører er at FMR skal forandres til en sentralredaksjon for Mot Rusgift, og at det er tidsskriftet som i framtida skal være hovedoppgaven, ikke å drive lagsaktivitet utover i landet. Til tross for den pessimistiske grunntonen i debatten, ble det et godt resultat for FMRs økonomiaksjon, som dette året innbragte ca. 12 000 kroner.

1983

Landsmøte ble holdt på Solbakken Folkehøgskole, Skarnes 13. februar 1983, med 20 deltakere, inklusive 10 delegater som representerte 6 lag. Dette var Bergen FMR, Studentavholdslaget i Trondheim, Brønnøysund FMR, Stavanger FMR, Studentavholdslaget i Oslo og Tromsø FMR. Av viktige saker som var oppe, var det en gjennomgang av lovverket, en endring av FMRs alkoholpolitiske program, hvor

nye krav i den aktuelle alkoholpolitiske debatten ble innarbeidet. Det ble også vedtatt et behandlingspolitisk program. Ved valgene ble Knut T. Reinås gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Liv Thorstensen, Geir Aune, Solrunn Mikalsen og Heidi Hitland, med Lars Svenson, og Tor Olav Nyggjeltten som varamedlemmer.

Anne Carlsen ble ansatt som ny riksinstruktør fra 1. januar. Hun var bl.a. på reise i Trøndelag og Nord-Vestlandet i vårsemesteret, pluss at hun også besøkte Stavanger-laget. Det blir rapportert om et nytt FMR-lag på Lillestrøm. Trondheim FMR rapporterer valg av nytt styre. Det er Trond Trosterud, Anne-Trine Vaadal og Morten Arna. Tromsø FMR rapporterer økende aktivitet og nytt styre. Disse er: Berit Paulsen, Lars Svenson og Hans Jakob Reite. Det ble startet nytt FMR-lag i Drammen. Berit Brandset var kontaktperson.

Studentavholdslaget i Oslo fylte 100 år dette året, og dette ble markert med en jubileumsfest på Stratos den 25. april. De som satt i styret dette året var: Tor Øystein Olsen (lagsleder), med Roar Gustavsen og Liv Thorstensen som styremedlemmer, og Margrethe Aanensen og Mari Christensen som varamedlemmer.

Det ble ikke noe påskekurs dette året, men et pinsekurs ble arrangert. Det ble holdt på Hosle i Bærum med 10 deltakere. Av programmet kan nevnes en forelesning av Preben Kielland fra Yrkesskolenes og Lærlingenes Interesseorganisasjon om YLL-kampanjen mot hasj i skolene. Elisabeth Bjørk fra alkohol-forskningsinstituttet foreleste om Kvinner og alkohol. Lørdagen var avsatt til en aksjonsdag i Drammen, med to-tre nye medlemmer som umiddelbart resultat.

Förbundet Mot Droger hadde förbundsmøtet i Gøteborg 4.-5. juni. Fra FMR deltok Liv Thorstensen og Solrunn Mikalsen. Ca. 15 svensker deltok. Det ble valgt et nytt forbundsstyre, og Arne Spetz ble valgt til förbundsordförande.

I august kom nyheten om at Spania hadde avkriminalisert innehav og bruk av cannabis. FMRs forbundsstyre gikk ut med en uttalelse hvor det ble krevd norsk turistboikott av Spania, som en protest mot dette. Selv om dette kravet ikke fikk gjennomslag, gikk det i alle fall på nyhetstoppen en hel helg. FMR utarbeidet en plakatutstilling, bestående av 18 plakater i

A-1 format med tittelen "Det skjulte alkoholproblemet". Utstillinga ble produsert i sett, som ble solgt for 100 kroner stykket, og det ble solgt en del til biblioteker og skoler".

Det ble også igangsatt et prosjekt, kalt "Storbyungdom og rusgift", hvor planen var å arrangere inntil 10 helgekurs for inntil 15 elever fra hver videregående skole i Oslo. Mari Christensen ble ansatt på heltid for å ta seg av den daglige driften av prosjektet, som fikk betydelig pengestøtte fra Oslo kommune, og var et samarbeidsprosjekt med Kontoret for edruskapsvern og Skolesjefen i Oslo.

1984

Forbundsstyret vedtok å sløyfe landsmøtet i 1984. Det sitende styret fortsatte et år til. Motivasjonen for vedtaket var å spare penger. Prosjektet "Storbyungdom og rusgift", hvor man hadde fått penger bl.a. fra en bevilgning til en holdningskampanje mot narkotika fra Sentralrådet for narkotikaproblemer, tok svært mye av kreftene og økonomien.

Förbundet Mot Droger arrangerte Nordiske Studiedager i Mölnlycke utenfor Gøteborg, i slutten av januar, med 30 deltakere, derav 5 fra Norge. Kurset hadde som hovedtema alkohol og økonomi, med forelesninger bl.a. av Olof Henell, Anders Johnson og Karl G. Ottoson. Stig Helling holdt et interessant foredrag om narkotikaproblemet internasjonale historie.

Dette året ble det igjen holdt påskekurs på Sjøa, med 23 deltakere. 6 deltakere ble FMR-medlemmer etter kurset.

80-tallet var også det tidspunktet da karnevalstradisjonen ble forsøkt innført i Norge. Da det skulle være karneval i Oslo 1.-3. juni 1984, besluttet noen entusiastiske FMRere at her måtte vi være med. Bl.a. ble det produsert et eget karnevalsmerke, med teksten "Rusfritt karneval". Referenten i Kamp og Kunnskap nr. 3-84, Tone Bjåland, skriver:

"På fredag hadde vi stand ved Wergelandsstatuen. Der selde vi karnevalsmerker og dela ut flygeblad. Inntrykket som ein sit att med etter den kvelden, var at det var mykje fyll. Overalt trakka ein i glasbrot.

Bilde venstre: Dette året ble det arrangert pinsekurs på Hosle i Bærum. Her en del av deltakerne under en pause. F. v. Lars Svenson, Mari Christensen, Knut T. Reinås, Liv Thorstensen og Berit Brandset. **Bilde til høyre:** Høsten 1983 lanserte FMR sin utstilling. "Det skjulte alkoholproblemet"

Sommeren 1984 sendte FMR og DNTU teatergruppa "Kontra" ut på veiene for å spre ideene om rusgiftmotstand, bl.a. i Frognerparken i Oslo. Her ser vi Håvard Hartvedt, Lise Knudsen og Tone Dahl. Bak skimtes Bjørge Sæther på kontrabass.

Av og til susa det flasker kring øyro på ein. Litt leit, truleg er det vanskelig for Ola N. å slå seg fri uten rusgifter – sjølv om dei har maske.

På Laurdag gjekk ein gjeng FMR-ere i tog, og på den dagen solgte vi masse merker, med god hjelp av folk som ikkje var medlemar. Toget tok 4,5 time frå Youngstoget til Karl Johan. Etterpå var vi slitne, trøtte og lystne på Kina mat, men godt nøgde med salget. På søndagen var det Picknik på Grasholmen, med soling, bading og nistemat. Ein fin dag i det grøne."

En gruppe på 4 personer, gikk sammen om å gjennomføre en 4-ukers sommerpatrulje. Den var sammensatt av folk fra FMR og DNTU. Hensikten var å selge Mot Rusgift, dele ut løpesedler og samle folk gjennom improviserte sang- og spill-opptredener. Gruppa, som kalte seg "Kontra", besøkte mange steder i Groruddalen, Tønsberg, Sandefjord, Larvik Stavern.

Høsten 1984 fikk FMR også konsesjon for å drive nærradio i Oslo. Radio Bernt ble en realitet med prøvesendinger utover høsten. Prosjektsekretær for prosjektet "Storbyungdom og rusgift", Bjørge Sæther (som tok over etter Mari Christensen samme høst), var en av primus motorene, og flere av kursdeltakerne fra storby og rusgift-kursene deltok som frivillige programledere og –skapere.

Mediamessig fikk FMR også oppslag om flere saker. Tor Erling Staffs forslag om legalisering av cannabis ble imøtegått av FMR i en pressemelding, og ble tatt inn i 12 aviser, mens en kritikk av alkoholomtalen i NRK også fikk oppslag i 12 aviser.

Det ble rapportert god aktivitet i Tromsø FMR. SA-Trondheim/FMR rapporterte om aktivitet, men det var bare 3 aktive. Morten Arna var kontaktperson.

SA-Oslo rapporterer også om aktivitet. Det rapporteres samtidig at storbyprosjektet er blitt omorganisert, ettersom det ikke er blitt oppsummert som særlig vellykket hittil. Det er prosjektsekretæren, Bjørge Sæther, som skriver dette i Kamp og Kunnskap nr. 5/84.

Det ble også igangsatt et FMR-kor i Oslo, med Lise Knudsen som leder og dirigent. Koret hadde 7 medlemmer.

1985

FMR s landsmøte ble holdt på Haraldsheim Ungdomsherberge i Oslo 8.-10. februar. Som ny forbundsleder ble valgt Lise Knudsen. Med seg i styret fikk hun: Lars Svenson, Geir Aune, Berit Brandset og Morten Arna, med Berit Irgens og Tone M. Bjåland som varamedlemmer. Dette styret var et forsøk på å få til en landsstyremodell, hvor folk fra flere steder i landet deltok i styret.

Det ble avholdt et kombinert landsstyremøte og kurs 31. mai – 1. juni. Kursdelen ble avholdt på Haraldsheim i Oslo, og hadde to innslag. Elisabeth Bjørk fra SIFA innledet om rusgift og seksualitet. Det andre temaet dreide seg om "FMR før, FMR nå og FMR i fremtiden". Ca. 20 deltakere var med på denne diskusjonen. Ett forslag som kom fram var at FMR kunne verve medlemmer til å delta i ulike tema-arbeidsgrupper, som for eksempel "Rusgifter og seksualitet" og "Idrett og alkohol". Det ble også planlagt kurs om "Rus og kultur" helga 27.-29/9.

Av årsmeldinga går det fram at FMRs arbeid i perioden var preget av lav aktivitet. Imidlertid kom det i gang nærradio-virksomhet i Oslo i denne perioden, og Radio Bernt ble i løpet av året den største lokalaktiviteten i FMR. Konklusjonen i årsmeldingen er likevel relativt pessimistisk. "Perioden har vært vanskelig for FMR, selv om vi har markert oss relativt bra gjennom sommerpatruljen, Radio Bernt og enkelte andre tiltak.

I 1984 var det påskekurs på Sjøa igjen. Her er deltakerne.

Spesielt lokallagsaktiviteten er lav, og vi ser ikke muligheter til å fortsette på denne måten. Noe må skje, for eksempel utvida samarbeide med DNTU og NGU, ikke bare på lokalplan, men også med utgivelsen av Mot Rusgift”.

1986

FMRs landsmøte 1986 ble holdt på Skaugumåsen kurscenter i Bærum 14.-16. februar. Det var bare 2 lag som var representert, nemlig Brønnøysund og Studentavholdslaget i Oslo. I tillegg var det en representant for direktemedlemmene. Landsmøtet vedtok å fravike lovkravet om særskilt valg av forbundsleder, og valgte derfor forbundsstyre kollektivt, som fikk i oppdrag å konstituere seg selv. I styret ble valgt: Geir Aune, Berit Brandset, Mari Lid, Kaj Hejer og Tor Olav Nygjelten, med Liv Thorstensen og Lars Svenson som varamedlemmer. Styret konstituerte seg senere med Tor Olav Nygjelten som leder.

Nærradio-virksomheten i Oslo begynte å få form. Radio Bernt sendte 5 timer i uka. Radioen hadde eget styre, med Knut T. Reinås som valgt redaktør, og Kaj Hejer som representant fra FMR-styret. De øvrige i styret var: Ole Eilif Løstegaard, Kari Haug, Christiane Sonefeldt, Vidar Bekkedal og Hans Erik Hansen. En av de store, radiobegivenhetene dette året var avvikling av en rusgiffri fest i Sagene samfunnshus den 14. mars, med deler av festen direktesendt på radioen. Ca. 100 ungdommer, hovedsakelig fra Sagene-området deltok. Det var moteoppvisning, danseshow av medlemmer fra Hammersborg Ungdomsklubb og Wet T-shirt-show.

Og selvsagt dans. 17 år gamle Christiane Sonefeldt fra søndagsredaksjonen i Radio Bernt var en svært proff konferansier.

Medlemstallet i FMR ble dette året oppgitt til 120.

1987

Landsmøtet 1987 ble holdt i Keyesersgate 1 i Oslo, 6.-8. februar, med 16 deltakere. Tor Olav Nygjelten ble gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Kaj Hejer, Arild Nesdal, Helge Gundersen og Knut T. Reinås, med Liv Thorstensen og Tone Bjåland som varamedlemmer.

1988

Landsmøtet 1988 ble holdt i Møllergata 38 i Oslo med 8 deltakere. Tor Olav Nygjelten ble gjenvalgt som leder, og i styret fikk han med seg Knut T. Reinås, Helge Gundersen, Arild Nesdal og Thrond Haugen, med Liv Thorstensen og Kaj Hejer som varamedlemmer. En viktig nyskaping dette året, var et kontinuerlig studieforum, som ble gjennomført på Hans Olav Fekjærs bok: ”Alkohol og narkotika – myter og virkelighet”, Stortingsmelding nr. 17/Høringsnotat om ny alkohollov og FMRs studiehefte om alkohol, med til sammen 12 deltakere. Det virker som aktiviteten er i ferd med å ta seg noe opp. Bl.a. ble det arrangert sommerleir på Nesodden i perioden 13.-17. juli med 11 deltakere. Totalt hadde forbundet på dette tidspunktet 155 medlemmer. I høstsemesteret hadde FMR stand på Blindern hver 14 dag.

1989

Landsmøtet 1989 ble holdt i Møllergata 38 i Oslo den 18. februar, med 12 deltakere. Thrond Haugen ble valgt som forbundsleder, og fikk med seg i styret: Helge Gundersen, Arild Nesdal, Knut T. Reinås og Jarle Vinje, med Tor Olav Nygjelten og Liv Thorstensen som varamedlemmer. Studieforumet fortsatte, bl.a. med gjennomgang av Nils Christies og Kjetil Bruuns bok, ”Den gode fiende”.

Det ble arrangert en sommerleir på Solbryn ved Bunnefjorden, med 11 deltakere.

Nytt av året var at FMR inngikk et samarbeid med Johan Fastings swing-kursvirksomhet, og med støtte fra Rusmiddeldirektoratet fikk arrangert 4 rene dansekurs på Stovner, med 40-45 deltakere på hvert, og 6 dansefester med gjennomsnittlig 150 deltakere. Bl.a. nyttårsaften ble det arrangert fest på Stovner Conventum, med 200 deltakere.

FMR fikk også utarbeidet en hvitbok om alkoholloven. Hele opplaget på 600 forsvant raskt.

1990

I tilknytning til Landsmøtet ble det også arrangert et vinterseminar med 40 deltakere. Temaene var ”Positiv rus”, ”Rusgifter og seksualitet”, ”Rusgifter og barns oppvekstmiljø”

Bilde øverst til venstre: I 1985 begynte FMR med nærradiosendinger i Oslo med Radio Bernt. Her er noen av frontfigurene på en redaksjonsfest, Kaj Hejer, Lola Sonefeldt og Monica Mattson. **Bilde øverst til høyre:** Nærradiostudet var ganske lite, og tekniker, programleder og intervjuobjekt satt temmelig trangt. Her fra en nattdanning om AIDS høsten 1985. **Bilde nederst til venstre:** Radio Bernt arrangerte en direktesendt fest fra Sagene Samfunnshus i Oslo, hvor over 100 ungdommer fra området deltok. Her var det både musikk, mannequinoppvisning, danseoppptredener og wet T-shirt-show. **Bilde nederst til høyre:** Nærradiovirksomheten fikk et oppsving i 1986. To av programlederne, Lene Sundfær og Christiane Sonefeldt.

Bilde øverst til venstre: På slutten av 1980-årene engasjerte FMR seg i å arrangere dansekurs og offentlige swing-fester, i samarbeid med Kom og Dans-miljøet. Her fra en nyttårsfest på Stovner Conventum. **Bilde øverst til høyre:** Høsten 1990 fikk FMR mye nytt materiell. Her ser vi Karl Henrik (6 måneder) som viser fram den nye T-skjorta. **Bilde nederst til venstre:** Det ble arrangert utsendingsdugnad i Møllergata 38 i Oslo for å få distribuert den nye brosjyren om rusgifter og HIV-AIDS som ble distribuert i 50 000 eks. og FMRs materiell-liste. **Bilde nederst til høyre:** Til nyttårsfesten dette året hadde man lykket i å få selveste Reidar Larsen band til å spille til dans på Stovner Conventum.

og "Alkohol og 3. verden", "Kokainkrigen i Colombia" og "Orkidekampanjen". Referent Helge Gundersen oppsummerer seminaret som noe av det beste FMR noen gang har arrangert.

Landsmøtet 1990 ble holdt på Haraldsheim Ungdomsherberge i Oslo den 24. februar, med 10 medlemmer og 3 gjester tilstede. Gjestene var fra NGU, DNTU og FMH. Thrond Haugen ble gjenvalgt som forbundsleder, og fikk med seg i styret Knut T. Reinås, Arild Nesdal og Helge Gundersen. Styret fikk fullmakt til å supplere seg selv med et nytt styremedlem.

I årsmeldinga blir medlemstallet ble oppgitt til 170-175, en økning på ca. 10 prosent fra året før. Av større arrangementer går det fram at FMR hadde et vinterseminar på Haraldsheim i Oslo, med 40 deltakere, del fleste fra Oslo-området, men også fra Tromsø, Sjøvegan, Oppdal, Trondheim, Bergen, Grimstad og Kongsberg. Også en møteserie, kalt "Rusgiftpolitisk forum" hadde brukbar oppslutning, med temaer som Totalforbruksteorien, Rusgiftpolitikken i Oslo og Lette alkoholdrikker og avhold. Også dette året hadde FMR dansearrangementer i Oslo, bl.a. en nyttårsfest på Stovner Conventum med ca. 200 deltakere. Det ble også gitt ut mye nytt materiell i perioden. "Kvinner og alkohol", "Positiv rus", "Hva vet vi om rusgifter, HIV-AIDS og forebygging?", "Rus og perspektiver", "Dette mener vi om hasj" og "Alkoholen og vi" (brosjyrer) pluss undervisningsopplegget for den videregående skolen, "Kunnskap – Holdning – Handling" pluss gensere og T-skjorter og klistremerker. Mye av dette gikk ut i en storutsending, hvor 15-16 av FMRs medlemmer og sympatisører satt i to dager på dugnad og pakket brosjyrer og bestillingslister til ca. 10 000 adresser. Etterdønningene i form av nye materiellbestillinger varte mer enn et halvår i etterkant.

1991

Landsmøtet i FMR ble holdt den 23. februar i losjelokalet i Møllergata 38 i Oslo, med 11 deltakere til stede.

Thrond Haugen ble gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Knut T. Reinås, Helge Gundersen, Arild Nesdal og Arne Gustavsen, med Hildbjørg Fludal og Martha Linchusen som varamedlemmer.

Viktigste sak på landsmøtet var vedtak om et nytt prinsipp-program for FMR. Denne gangen var det en saklig og entusiastisk debatt, og dette programmet gjelder med små endringer fortsatt i skrivende stund, 13 år etter.

Landsmøtet gjorde flere uttalelser, bl.a. til den norske regjering, med forslag om en egen miljøavgift på alkohol, ca. 2 prosent av utsalgspris, som kunne gå til et miljøfond for å finansiere alkoholfrie miljøtiltak. Dette ville likevel bare bli en brøkdel av det som investeres i skjenkesteder pr. år, og bare en brøkdel av det det ville ha kostet dersom prinsippet var at alkoholen skulle koste nok til å betale for den skade den forvolder. Medlemstallet ble i årsmeldinga oppgitt til 175, pluss 95 registrerte sympatisører.

Av store arrangementer kan nevnes sommerseminar på Solbakken folkehøgskole 17.-21. juli, i samarbeid med Ungdom Mot Narkotika med 24 deltakere. Narkotikapolitikken sto i sentrum, men det var også argumentasjonstrening mot alkohol. Det ble arrangert dansekurs to av kveldene, og en av dagene var formiddagen avsatt til aksjonsdag på Kongsvinger og Skarnes, hvor man delte ut løpesedler og solgte Mot Rusgift.

17. mai ble det også arrangert dansefest i samarbeid med Stovner bydel i Oslo.

Også dette året satset man på dansekurs og dansefester, og nyttårsfesten på Stovner Conventum hadde 130 betalende deltakere.

En møteserie i Oslo hadde temaer som: "Alkohol – helsemessig eller sosialt problem?", "EF og rusgifter", "Massemedia og rusgifter", "Positiv rus", og "Prinsipper for en organisert rusgiftmotstand i framtida".

Det ble også utgitt en "Rusgiftpolitisk ordliste", i samarbeid med UMN, NGU og DNTU, etter at man hadde fått Norsk Gallupp til å gjennomføre en spørreundersøkelse bl.a. om hva folk forbinder med .begrepet "rusgift".

1992

Landsmøtet i FMR ble holdt den 29. februar i Losjelokalet i Møllergata 38 i Oslo med 11 medlemmer tilstede.

Thrond Haugen ble gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Knut T. Reinås, Arild Nesdal og Kaj Hejer, med Jens Andersen og Helge Gundersen som varamedlemmer. Styret fikk fullmakt til å supplere seg selv med et femte styremedlem. Fra Rusmiddeldirektoratet fikk man midler til å utarbeide et hefte med teksten "Alkohol – Kutt ned – Kutt ut?". Hftet ble produsert i stort opplag og ble sendt ut gratis til sosialkontorer, helsestasjoner og rusgiftinstitusjoner.

FMR var med i forberedelsene til markering av den internasjonale dagen mot narkotika 26. juni.

1993

Årsmøtet dette året ble sløytet.

Studentprosjektet ble igangsatt. Hensikten var å orientere FMRs aktivitet mer mot de høyere lærestedene. Prosjektets formål var å:

- Skape et rusgiftpolitisk nettverk på de høyere lærestedene
- Øke bevissthetsnivået om rusgiftproblemene og alternativene til rusgiftbruk
- Skape rusgiftfrie studentmiljøer
- Skape økt motstand mot alkoholkulturen og narkotikaliberaliseringstendensene i studentmiljøene
- Oppmuntre studenter til å slå inn på en rusgiftpolitisk fagkarriere.

Anders Slaatsveen var ansatt i perioden 20. august til 1. desember og Ingunn Røberg ble deretter ansatt i 40 prosents stilling som prosjektleder. En egen styringsgruppe ble opprettet, med representanter også fra Juvente og Ungdom mot narkotika. Studentprosjektet kom først i gang på slutten av året.

1994

Årsmøte ble holdt 16. april i Norsk Avholdsbibliotek, Møllergata 38.

Ved valget ble Thrond Haugen gjenvalgt som forbundsleder,

og med seg i styret fikk han Jens Andersen, Arild Nesdal, Kaj Hejer og Knut T. Reinås, med Mona Ridder Nilsen som varamedlem. Medlemstallet ble i årsmeldinga oppgitt til 204, mens antallet registrerte sympatisører var oppe i 104. Det blir konkludert med at FMR i motsetning til andre avholdsorganisasjoner er i fortsatt vekst.

Dette landsmøtet vedtok at FMR på rusgiftpolitisk grunnlag skulle oppfordre medlemmene om å stemme nei til EU i den tilstundende folkeavstemningen.

Studentprosjektet kom ordentlig i gang. I høstsemesteret overtok Bernt Sønvisen prosjektlederjobben. Det blir i årsmeldinga oppsummert at FMR som et resultat av prosjektet på det tidspunktet hadde kontaktpersoner ved alle universitetene i landet, samt ved 8 høgskoler.

Flere store arrangementer ble gjennomført, bl.a. dagskonferansen "Vold og skjenkepolitikk", som ble gjennomført med 70 deltakere, og dagskonferansen "Skadereduksjon", som ble gjennomført med 50 deltakere.

Et helgeseminar om EU på Haraldsheim i Oslo uka før folkeavstemningen, hadde 25 deltakere fra hele landet.

Høsten 1994 startet FMR som første rusgiftpolitiske organisasjon opp med egne hjemmesider på Internett. Det som ble lagt ut i første omgang var prinsipp-programmet til FMR og noen nummer av Mot Rusgift. Det blir rapportert at i perioden oktober-desember 1994 hadde i underkant av 1000 kontaktet www-sidene til FMR.

Den nye internett-satsinga medførte også at man ville markedsføre seg på engelsk. En del av studentprosjektet ble brukt til å oversette en del FMR-materiell til engelsk. Det engelske navnet på organisasjonen ble League Against Intoxicants (LAI).

1995

Tina Gylthe tok over prosjektlederjobben for studentprosjektet fra 22.02.95.. I regi av studentprosjektet ble det bl.a. arrangert et åpent møte på Universitetet i Oslo om alkohol og vold, hvor kriminolog Leif Petter Olaussen var innleder. Et annet møte dreide seg om alkohol og sjekking, og her var innleder Guro Ødegård fra DNTU/Juvente.

Årsmøte ble holdt i Møllergata 38 i Oslo den 25. mars.

Ved valget ble Thrond Haugen gjenvalgt som leder. Med seg i styret fikk han: Tina R.H. Gylthe, Kaj Hejer, Arild Nesdal og Torbjørn Skardhamar, med Jens Andersen og Knut T. Reinås som varamedlemmer. Medlemstallet blir dette året oppgitt til 197, mens antallet registrerte sympatisører er oppe i 106.

FMR har dette året gjennom studentprosjektet fått etablert et samarbeid med sosionom- og helsetjenesten på Universitetet i Oslo via en egen "rusgruppe" som bl.a. hadde som formål å legge til rette for rusgiftfrie arrangementer for Oslo-studentene, bl.a. ved å arbeide mot fadderordningen og studentfestivalen som innleder høstsemesterstarten.

Det går ellers fram at elektroniske media i større grad var tatt i bruk i FMR-arbeidet. En egen e-postliste med om lag 40 rusgiftpolitisk interesserte var etablert. Hjemmesidene på Internett hadde dette året i gjennomsnitt 3000 besøk pr. måned. På den engelske hjemmesida ble det i løpet av året lagt ut brosjyrene "Positiv rus" og "Kvinner og alkohol", som på engelsk fikk titlene "Different views on elation" og "Women and alcohol". Dessuten ble Kenth Karlssons bok "Europas femte frihet" ("Europas fifth freedom") lagt ut, og mengden av besøk på hjemmesidene fra utlandet begynte å ta seg opp. Boka "Beruselsens porter" ble også lagt ut på Internett. Til denne boka ble det også utarbeidet en studieplan. Mye av Internett-arbeidet hvilte på Kaj Hejer, og i årsmeldinga blir behovet for avlastning nevnt.

1996

Landsmøtet 1996 ble holdt den 24. februar i Møllergata 38. i Oslo. Ved valget ble Tina R. H. Gylthe valgt til ny forbundsleder. Med seg i styret fikk hun: Per-Karsten Nordhaug, Alex Molkom, Morten Nystuen og Jorunn Folkvord, med Kaj Hejer og Knut T. Reinås som varamedlemmer. Ved slutten av året ba Tina R.H. Gylthe om å bli fritatt fra sine oppgaver, og Per Karsten Nordhaug overtok dermed forbundslederjobben fram til landsmøtet. Tallet på medlemmer ble oppgitt til 201, mens antallet registrerte sympatisører var 104. Tallet på leste dokumenter på FMRs hjemmesider blir oppgitt til i gjennomsnitt 5000 i måneden.

Det framgår at FMR slet tungt økonomisk, med bare et mindre tilskudd fra Oslo kommune og et prosjekttilskudd fra Kirkerådet. "Billige" arbeidsmetoder, som spredning av pressemeldinger via e-post og leserinnlegg ble en måte å holde seg aktuelle på. "Nils Christe og det narkotikafrie samfunn"(innlegg i Arbeiderbladet), "Klassekampen og narkotikaproblemene" (Svar på artikkel i Klassekampen), "Narkotikaliberalisme i NRK" (pressemelding), "Psyriske endringer hos hasjbrukere" (pressemelding) og "Jagland glemmer primærforebygginga"(pressemelding) , ved siden av at et nyttårsintervju med forbundsleder Per Karsten Nordhaug ble sendt ut som pressemelding.

Mot Rusgift kom dette året ut med to nummer, som slo an tonen for FMRs arbeid i de kommende årene. Temaene var "Legalisering av narkotika" og "Studenter og rusgifter". Når det gjaldt det siste temaet, framgår det også av årsmeldingen at FMR hadde innledet et samarbeid med stiftelsen Nord-Trøndelagsforskning om en kartleggingsundersøkelse av studenters rusgiftvaner.

FMR hadde et møte om cannabis på Blindern, med 16 deltakere. I samband med en møteserie samme høst, ble det delt ut 2000 løpesedler på Blindern.

1997

Landsmøtet 1997 ble holdt den 1. mars i Møllergata 38, Oslo. Som forbundsleder ble Per-Karsten Nordhaug valgt. Med seg i styret fikk han: Jorunn Folkvord, Kaj Hejer og Knut T. Reinås, med Tor Olav Nygjelten som varamedlem. Styret supplerte senere styremedlemslisten med Aina Johnsen og .varamedlemslisten med Fride Solbakken. Ved årets slutt måtte Per Karsten Nordhaug trekke seg fra forbundsstyrearbeidet av personlige grunner, og Kaj Hejer ble konstituert som forbundsleder for resten av perioden.

Det er i årsmeldingen referert fra to kurs, ett i Oslo og ett på Høgskolen i Tromsø. Begge hadde temaer om narkotikapolitikk, og hadde henholdsvis 40 og 25 deltakere. Av temaer som ble tatt opp på åpne møter på universitetet i Oslo kan nevnes: "Erobring og forbrødring – alkoholens rolle i utelivet", "Ungdomskultur – house og ecstasy", "Metadon i Oslo – erfaringer, farer og perspektiver framover", og "Ny ungdomskul-

**Død over alle
tømmermenn!**

Fra 1997 og utover hadde FMR årlige kampanjer rettet mot studentene. Denne brosjyren ble delt ut i startpakke i 1997, til ca 100 000 studenter i Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim og Tromsø.

I 1997 arrangerte FMR en studietur til Frankfurt og Zürich for å studere liberal narkotikapolitikk, og utga året etter bl. a. heftet "Tysk og sveitsisk narkotikapolitikk, sett med norske øyne". Forfattere var Knut T. Reinås og Rolf Dieter Crohn.

tur – ekstase og sensation seeking". Dette året ble det produsert hele 18 pressemeldinger og leserinnlegg. Debattheftet "Narkotikascenen – ecstasy, ekstase og eksistens" ble produsert og trykt i et opplag på 3000, hvorav 2/3 av opplaget ble solgt dette året. Denne suksessen gjorde at etterspørselen etter andre av FMRs tjenester ble større. Det rapporteres således om ca. 100 000 åpnete dokumenter på FMRs nettsider, fra om lag 25 000 ulike maskiner.

Samarbeidet med Nord-Trøndelagsforskning fortsatte, og et forprosjekt med kartlegging av rusgiftvanene blant studentene ved

Høgskolen i Nord-Trøndelag ble gjennomført med støtte fra Rusmiddeldirektoratet. Etter at man fikk en bevilgning fra Stiftelsen Helse og Rehabilitering, kunne man også gjennomføre en landsomfattende kartleggingundersøkelse.

En mer aktiv holdning til narkotikapolitiske impulser fra Europa kunne skjønnes. Bl.a. søkte FMR Avholdsfolkets Landsnemnd om midler til og gjennomførte en studietur til Frankfurt og Zürich for å studere henholdsvis sprøyteromsproblematikken og heroinforfalskning i de to byene.

Et samarbeid om en egen rusgift-side og en spørsmål- og svar-tjeneste gjennom Internettportalen Scandinavia Online ble innledet. Spørsmål- og svartjenesten ble fort populær.

1998

Landsmøtet 1998 ble holdt den 28. februar i Møllergata 38 i Oslo. Som forbundsleder ble valgt Benedikte Naalsund.

Med seg i styret fikk hun: Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Aina Johnsen og Fride Solbakken. Fra og med mai 1998 måtte Benedikte Naalsund trekke seg fra ledervetet i FMR av personlige grunner, og hun gikk også ut av FMR. Kaj Hejer overtok dermed ledervetet for resten av perioden. Forskningsrapporten om studentenes rusgiftvaner, gjennomført

av Stiftelsen Nord-Trøndelagsforskning ble lagt fram høsten 1998. I tillegg til at en pressemelding førte til omfattende pressekdeknning både i studentmedia og i ordinære media, ble rapporten i sin helhet også lagt ut på FMRs hjemmesider på Internett.

En rapport om studiebesøk i Frankfurt og Zürich ble produsert på våren 1998, under tittelen "Tysk og sveitsisk narkotikapolitikk – sett med norske øyne". En studietur til Amsterdam ble avviklet høsten 1998. Seminaret "Narkotikapolitikken – forfølgelse eller beskyttelse" ble arrangert i Oslo med 43 deltakere. Innledere var bl.a. den svenske psykologen Thomas Lundqvist. Et tilsvarende seminar ble også arrangert i Bergen med om lag 40 deltakere.

Dagbladet lanserte høsten 1998 en reportasjeserie, kalt "Dropp dopet". FMR sendte ut en uttalelse hvor man kritiserte serien for krisemaksimering, for å hevde at norsk narkotikapolitikk er mislykket, og for å være stoffsentrert. I tillegg kritiserte FMR serien for å ha en skjult dagsorden, nemlig introduksjon av sprøyterom og heroinforfalskning, og for å ville avkriminalisere hasj". Dagbladet gjenga ikke pressemeldingen fra FMR, men valgte på lederplass å henge ut FMR og ett av forbundsstyremedlemmene personlig. For øvrig fikk utspillet stor oppmerksomhet i massemedia.

Like før jul 1998 la FMR ut en personlig alkotest på sine hjemmesider. Denne ble også markedsført gjennom nettportalen Scandinavia Online, som FMR hadde et samarbeid med. I løpet av noen dager ble testen gjennomgått av mer enn 8000 personer.

1999

Landsmøtet ble holdt den 14. mars 1999 i Møllergata 38 i Oslo.

Som ny forbundsleder ble valgt Knut T. Reinås. Med seg i styret fikk han Kaj Hejer, Fride Solbakken og Øyvind Stubbsjøen. Forbundsstyret fikk fullmakt til å supplere seg selv, og Jarle Vinje ble konstituert som styremedlem fra oktober. I en uttalelse fra landsmøtet minner FMR om sammenhengen mellom skjenkesteder og vold, og foreslår som et voldsreducerende tiltak at kommunene kan begynne å følge

Forbundet Mot Rusgift og Ungdom Mot Narkotika arrangerte Folkemøte på Rådhusplassen i Oslo 1. mai, i forbindelse med at legaliserings-tilhengerne arrangerte marihuana-marsj. Her holder forbundsleder, Knut T. Reinås appell.

Alkoholovens normalbestemmelser om at skjenketiden skal slutte kl. 01.00.

Det framgår av årsmeldingen at FMR fra april 1999 flyttet sine kontorlokaler til Torggata 1 i Oslo, og ble en del av den samlokalisering av avholdsorganisasjoner som var blitt etablert i regi av Avholdsfolkets Landsråd. Dermed fikk man også adgang til telefon- og ekspedisjonstjenester på dagtid, noe som har bedret servicen overfor FMRs medlemmer og publikum generelt.

Det framgår også at medlemstallet nå var 203, mens antallet registrerte sympatisører lå på 103.

Av arrangementer dette året kan nevnes folkemøte på Rådhusplassen i Oslo 1. mai i samarbeid med Ungdom Mot Narkotika. Ca. 150 deltakere. Bakgrunnen var at legaliseringsbevegelsen hadde tillyst offentlig møte i Oslo denne dagen, på den andre siden av plassen. Dette dannet opptakten til en dagskonferanse med tittelen "Hasj – er det så farlig da?", som ble arrangert i Oslo den 3. november, med 270 deltakere, og med åpning av sosialminister Magnhild Meltevoll Kleppa. Øvrige innledere: Forsknings sjef Jørg Mørland, psykolog Thomas Lundquist, forbundsleder i FMR, Knut T. Reinås og psykiater Jan Ramstrøm.

Som et ledd i arbeidet med å spre informasjon fra studentundersøkelsen, ble brosjyren "Studentene har talt" trykt opp og spredd i stort opplag. Et studentprosjekt ble dette året kombinert med Internett. Egne studentsider ble opprettet, og det ble arrangert en konkurranse på nettet om beste rusgiftpolitiske slagord, samtidig som en ukentlig kunnskapstest ble arrangert. I løpet av denne perioden fikk man ca. 30 henvendelser pr. dag via Internett, hovedsakelig fra studenter over hele landet. Student Jon Even Vale fra NTNU vant førstepremien for slagordet "Død over alle tømmermenn". Dette året hadde man også et samarbeid med Norsk Læreravholdslag om produksjon av en egen ressurskatalog for rusgiftundervisning i skoleverket. Denne katalogen ble i tillegg til å bli utsendt til alle skoler, også publisert i fulltekst på de nyopprettede skolesidene på FMRs nettsted. Totalt ble det dette året rapportert ca. 200 000 leste dokumenter fra FMRs nettsider, fra ca. 25 000 ulike maskiner. En artikkel i Mot Rusgift nr. 62 vedr. Arbeiderpartiets og

Fremskrittspartiets 13-punkts forslag om narkotikapolitikk, og som inneholdt FMRs kommentarer til disse punktene, ble behørig omtalt i Stortinget, da forslagene ble debattert der høsten 1999.

2000

Årsmøtet ble dette året holdt den 19. februar i fellesadministrasjonens nye lokaler i Torggata 1, Oslo. Knut T. Reinås ble gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Kaj Hejer, Fride Solbakken, Øyvind Stubsjøen og Jarle Vinje. Medlemstallet blir nå oppgitt til 210, i tillegg til 103 registrerte sympatisører.

Styret vedtok dette året å melde seg inn i Stiftelsen Helse og Rehabilitering, og brukte midler fra Framtidsfondet til å finansiere denne satsningen.

2001

Årsmøtet ble dette året igjen holdt i fellesadministrasjonens lokaler i Torggata 1 i Oslo, den 3. mars. Ved valgene ble Knut T. Reinås gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Kaj Hejer, Fride Solbakken, Jarle Vinje og Kristin Sagberg. På dette årsmøtet ble også Arne Sørli, som hadde vært Framtidsfondets styrer gjennom mange år, takket av. Han ga ved overgangen til ny fondsstyrer også en historisk oversikt over fondets utvikling, fra opprettelsen i 1913, da fondet var på 84 øre, til dagens situasjon, hvor Fondet var på ca. 400 000 kroner. Det kom fram at så vel statsminister Gunnar Knudsen som Fridtjof Nansen hadde skutt penger inn i fondet. Den nye styreren for fondet ble Olav Werner Pedersen.

FMR deltok på Det Nyttet-festivalen på Lillehammer høsten 2001, hvor rundt 500 tidligere rusgiftavhengige valgte å stå fram, for å gi dem som hadde lyktes i avhengighetsbehandling et ansikt, og forbundsleder, Knut T. Reinås var også invitert til å holde en av appellene under fakkeltogsarrangementet i Lillehammer sentrum samme kveld.

2002

Vår årsmøtet 2002, som ble holdt i fellesadministrasjonens lokaler i Torggata 1, Oslo den 4. mars ble Knut T. Reinås

gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han: Kaj Hejer, Kristin Sagberg og Fride Solbakken. Dette året ble preget av forberedelser til utvidelse av Avholdsfolkets Landsråd til også å omfatte narkotikapolitiske organisasjoner og andre rusgiftpolitiske organisasjoner som arbeider mot de samme problemene som avholdsorganisasjonene. FMR deltok aktivt i disse forberedelsene, og var representert i både det forberedende strategiutvalget og i utvalget som skulle foreslå vedtekter for den nye organisasjonen. Dette året var ett av hovedarbeidsområdene til FMR forberedelser og gjennomføring av en to dagers dialogkonferanse i Oslo med 22 tidligere stoffavhengige, som skulle fortelle sine historier om hva som nytter/ikke nytter. Konferansen, som ble arrangert i samarbeid med Landsforbundet Mot Stoffmisbruk, fikk stor oppmerksomhet, og var lagt til aksjonsuka mot narkotika. FMR var også drivkraft i en aksjonsdag mot narkotika og for å markere at det nytter på Youngstorget i Oslo dagen etter konferansen. Dette arrangementet, som varte hele dagen, hadde stor oppslutning fra både behandlingstiltak og frivillige organisasjoner, og kulminerte med et fakkeltog fra Jernbanetorget til Rådhusplassen, med dekning både i presse og i nyhetssendingene i NRK. Tidsskriftet Mot Rusgift som kom ut like etterpå, hadde bilde av Justisminister Odd Einar Dørum i fakkeltog som motiv på forsida. Dørum var også en av appellantene på rådhusplassen etterpå.

FMR var også høringsinstans på flere offentlige dokumenter, bl.a. straffelovkomisjonens utredning, som bl.a. foreslo legalisering av cannabis. Dette ble naturlig nok imøtegått av FMR. Størst oppmerksomhet fikk imidlertid høringsuttalelsens moment om at det burde innføres straffbart forbud mot å skjenke alkohol til barn. Et bokmerke med en påskrift om positiv rus ble spredd i startpakkene til studentene på de fleste større lærestedene i Norge. Høsten 2002 gjennomførte FMR, i samarbeid med Norsk Gallup Institutt en undersøkelse av rusgiftvanene blant avgangselevne i videregående skole over hele landet.

2003

Årsmøte i FMR ble holdt i Torggata 1 i Oslo den 15. mars. Knut T. Reinås ble gjenvalgt som forbundsleder. Med seg i styret fikk han Kaj Hejer, Fride Solbakken og Kristin Sagberg som alle ble gjenvalgt. Året ble bl.a. preget av stor innsats for å få til en bedre

russefeiring. En stor konferanse ble holdt i Oslo våren 2003, hvor FMRs undersøkelse om holdninger og vaner knyttet til russefeiringen ble presentert. Senere samme år ble det arrangert en konferanse hvor 120 russepresidenter fra hele landet var representert i Oslo rådhus. FMR framsto som en innstans som også kan være et serviceorgan for russ og skoler som vil forebygge skader og uhell knyttet til russefeiringen. FMR bidro også til utgivelsen av to bøker. Den ene, "Vi greide det – 21 historier som viser at det nytter" var en videreføring av Dialogkonferansen året før. Den var ført i pennen av Dag Endal, og utgitt av FMR og Landsforbundet Mot Stoffmisbruk i fellesskap. Boka "Nederlandsk narkotikapolitikk – øyeblikksbilder fra en annen virkelighet", var skrevet av FMRs forbundsleder, Knut T. Reinås, og ble utgitt i samarbeid med Actis.

Under studentfestivalen på Blindern hadde FMR et samarbeid med arrangørene, og hadde bl.a. sitt eget rusgiftfrie telt over tre dager, som et alternativt tilbud under en ellers alkoholpreget festival.

FMR var høringsinstans vedr. Rusreform II og vedr. sprøyterom. FMR gikk også sammen med 5 andre organisasjoner om en uttalelse om sprøyterom, med overskriften: "Tenk stort og varmt – ikke smått og kaldt".

Høsten 2003 ble det bestemt at man ville gjøre en kraftinnsats med sikte på å få tidsskriftet Mot Rusgift på beina igjen, med regelmessige utgivelser, forbedret lay-out og fortsatt høy innholdskvalitet. Et redaksjonsråd med krefter også utenfor FMR ble etablert, og det første nummeret i denne satsningen kom høsten 2003, som et spesialnummer om russ og russefeiring.

FMRs nettsted var i 2003 oppe i ca. 2 250 nedlastede sider pr. dag, og over 800 000 sider på årsbasis. Nettstedet ble besøkt av 76 000 ulike maskiner.

FMR ble i 2003 med i den internasjonale narkotikapolitiske organisasjonen, EURAD, og fikk også en representant i EURADs styre. FMR meldte seg også inn i det nordiske alkohol og narkotikasamarbeidet, NORDAN.

Veien videre

Hva slags organisasjon er FMR i jubileumsåret?

Bilde øverst til venstre: Forbundet Mot Rusgift deltok med stand under Det Nyttar-festivalen på Lillehammer. **Bilde øverst til høyre:** Fra FMRs 1. mai-frokost, en tradisjon som har vært holdt i hevd siden begynnelsen av 1970-tallet. **Bilde nederst til venstre:** Det ble også arrangert julebord i kantina i Torggata 1 i Oslo, hvor FMR har holdt til siden 1999. **Bilde nederst til høyre:** 1. mai-frokostene har blitt fulgt opp med deltakelse i demonstrasjonstog 1. mai. Her fra Oslo 2002.

FMR deltok aktivt i debatten om sprøyterom, og FMRs forbundsleder, Knut T. Reinås, ble av Dagbladet utropt til hovedmotstander for dem som ønsker en liberal narkotikapolitikk. Her i Finn Graffs strek, karikert som en bulldog som spiser stoffbrukere, sammen med justisminister, Odd Einar Dørum. (Faksimile fra Dagbladet)

Det er fortsatt en liten organisasjon. Den har fortsatt studenter og ansatte ved universiteter og høgskoler som viktigste målgruppe. En langt større andel av ungdommen tar i dag høyere utdanning, slik at målgruppen er utvidet. Men det synes langt vanskeligere å drive ordinær lagsvirksomhet på lærestedene enn tidligere. For å kompensere for dette, organiserer FMR studentinformasjon via internett. Denne informasjonen er også allment tilgjengelig, og får således også betydning i den offentlige rusgiftdebatten. Invitasjon til å delta i høringer, TV-debatter og reaksjoner på FMR-utspill tyder på at FMR også utenfor sine egne rekker blir regnet som konsultasjonsverdig.

FMR har i sin virksomhet alltid satset på å være kunnskapsorientert. Det er ikke for ingenting at medlemsbladet heter "Kamp og kunnskap".

Et rusgiftfritt alternativ under studentfestivalen

Forbundet Mot Rusgift hadde for annet år på rad ansvaret for

Café Forbundet Mot Rusgift
imr.no
TELLET

det rusgiftfrie teltet på Blindern under Festivaldagene. Med en forsiktig oppstart i 2003, hvor vi hadde teltet åpent tre dager, tok vi skrittet fullt ut i 2004 og hadde åpningstider fra kl 1400-2000 under det 15 dagers lange arrangementet.

Ungdom møter også opp til alkoholfrie arrangement dersom programmet er interessant nok. Noen smakbiter fra aktivitetene:

- Hula – hula – dans
- Teater: Utdrag fra "Den gudsjammerlige Komedie"
- Teaterimprovisasjon: Teatergruppa Samovar gledet gjestene med teaterimprovisasjon.
- Knut Jørgen Ødegaard delte sine astronomiske opplevelser med oss
- Fullt hus på musikk-quiz med Christer Falck. Det vinnende laget vant to flybilletter til Köln med Germanwings.
- Fremtiden i våre hender
- Muslimsk dag - med bønn, foredrag, film, mat og drikke, halal og haram
- Reyza Qullassi og Karina Yami samlet fullt hus til salsaundervisning
- FMRs Knut Reinås snakket om positiv rus og etterpå fulgte Beatlesaften.

- ACE, Redd Barna, stand up og Vietnam-kultur på samme dag
- Brettspillforeningen: Opplæring i spill og turnering
- TSP Fantasy: filmfremvisning
- Matthijs Holter: promo på det norske rollespillet Draug og spilldemonstrasjon
- Ekstremспорт
- Operaballett: kostyme- catwalk, informasjon om ballet og dansing

Mange plakater ble hengt opp rundt på Universitetet og daglig ble det delt ut en bulletin som fortalte om hva som hadde skjedd dagen før og hva som var på programmet den dagen.

Den siste dagen ble sjefen for Studentfestivalen 2004, Henrik Byremo intervjuet.

- Med aktivitetene i Cafételtet syns jeg vi enda større grad enn tidligere har fått en festival med noe for alle. Cafételtet har hatt et sabla fint og bredt program, fastslo Henrik Byremo og fortsatte: - Totalt sett har dette ført til en festival med enda flere brukere. Jeg håper Cafételtet fortsetter i sin nåværende form og mengde og utvikler seg videre også neste år.

FMRs nestleder Kristin Sagberg i full fart mellom alle oppgavene

Hva vil du fremheve som særlig positivt med årets festival?

- Det er mange ting, men alt i alt har det vært færre uheldige episoder og gjennomgangstonen har vært meget positiv. Kanskje har Cafételtet bidratt til at vi har fått et mer sammensatt publikum enn tidligere, sa Festival sjefen.

Vi greide det...

21 historier som viser at Det Nytter!

FMR arrangerte høsten 2002, sammen med landsforbundet Mot Stoffmisbruk, en dialogkomferanse hvor 21 personer som hadde erfart at Det Nytter å komme seg ut av stoff- og alkoholavhengighet fortalte sine historier. Året etter resulterte dette i boka "Vi greide det" ført i pennen av Dag Endal.

TIDSSKRIFTET MOT RUSGIFT EN AV BÆREBJELKENE I FMR- ARBEIDET DE SISTE 30 ÅR.

Av Knut T. Reinås, forbundsleder i FMR

Mot Rusgift – rusgiftpolitisk tidsskrift har vært en del av FMRs virksomhet siden 1971. Hvordan begynte det? Hvordan utviklet det seg? Og hva kan vi vente oss framover? Inspirasjonen var svensk.

På begynnelsen av 70-tallet pågikk det en sterk utveksling mellom NSUA og Sveriges Studerande Ungdoms Helynkerhetsförbund, SSUH, med deltakelse på hverandres kurs og konferanser, Nordiske studiedager, og gjennom korrespondanse. Mens NSUA-arbeidet kanskje hadde vært noe tradisjonelt opp gjennom 60-tallet, hadde det i Sverige pågått en sterk radikalisering og også sterke ideologiske diskusjoner. En symptomteoretisk tendens var slått tilbake rundt 1969-70, og daværende forbundsordførere, Kenth Karlsson, var leder for et forbund med ideologisk bevisste, radikale og aktivistiske forbundsmedlemmer, med en klar avholdsforankring. Som et ledd i arbeidet med å føre ut SSUHs nye politikk hadde man bl.a. valgt å starte tidningen Drog. Her presenterte SSUH sine alkohol- og narkotikapolitiske analyser. Men viktigere var det, ble det framholdt, at tidningen ga medlemmene et redskap til å komme seg ut på gata eller på husbesøk og selge den, og dermed komme i kontakt med folk. Det ble framholdt også overfor de NSUA-ittene som hadde svenske kontakter, at vi også burde få oss et blad som vi kunne selge.

Dette ga støtet til etableringen av Mot Rusgift – rusgiftpolitisk avis, som kom med sitt første nummer i 1972, med Nils Stavenes som hovedredaktør. Bladet så dagens lys samme år som den første folkeavstemningen om norsk medlemskap i Fellesmarkedet. De første NSUA-ittene som våget seg ut for å selge bladet, som kostet 1 krone, erfarte at det var et marked for politisk lesestoff også på rusgiftområdet, og at folk var villige til både å diskutere og lese den slags. Tilfreds kunne man også konstatere at de argumentene NSUA framførte også sto seg godt i diskusjoner på gata, i studentmiljøet og ellers. Innholdet i det første nummeret var preget av at tidningen Drog hadde vært forbilde, ved at mange av temaene var tatt derfra. Dette gjaldt for eksempel artiklene: “Narkomani – symptom eller sykdom?”, en artikkel av den amerikanske fagforeningslederen, Glanton Dowdell, med tittelen “Kampen

mot rusgiftene – del av den politiske kampen”, artikkelen “Hva betyr din egen bruk av alkohol eller andre rusgifter?”, og “Hvem tjener på ølet?”. Men det var også helnorske bidrag, som artikkelen “EF og edruskapen”, og hovedoppslaget, “Brigg – profitt eller edruskapstiltak?”, som fokuserte på bryggerienes lansering av det nye lettølet, Brigg, i stedet for det alkoholfrie ølet som mange hadde ventet på. Gjennom denne siste artikkelen var også grunnlaget lagt for mange av de utallige Brigg-diskusjoner som ble ført på de radikale ungdomsorganisasjonenes sommerleire i løpet av 70-åra, og som er beskrevet i bøkene til Dag Solstad og flere andre forfattere med sin ungdomstid i denne perioden. Bakgrunnen var at mange organisasjoner på venstresida vedtok å ha alkoholfrie sommerleire, men tillot likevel Brigg. Dette var en torn i øyet på mange FMR-ere, men også mange andre, som bl.a. hentet sin argumentasjon fra tidsskriftet Mot Rusgift.

Mot Rusgift satte dagsorden i 1974.

Året etter, i 1973 ble det utgitt 2 numre, og i 1974 kom det hele 4 numre. Nå var Mot Rusgift blitt et organ for Forbundet Mot Rusgift, og det ble sett på som viktig at det skulle formidle FMRs politikk. Fremdeles var nok tidsskriftet inspirert av tidningen Drog, men etter hvert, fikk man en redaksjon som hadde ambisjoner ut over dette. I 1974 handlet det første nummeret om legemiddelindustrien, med hovedoppslag “Symptombehandling eller problem-løsning”, hvor den omfattende bruken av beroligende og søvngivende midler ble vurdert fra et folkehelse- og passiviseringsperspektiv. Dette nummeret førte til en mediadebatt om legemiddelindustrien, og pekte dermed fram mot en helt ny og uforutsett dagsordenfunksjon for tidsskriftet, som premissleverandør for en samfunnsdebatt. Dette ga naturligvis ekstra selvtillit både for redaksjonen og for de FMR-aktivistene som brukte bladet i sitt jevne arbeid, på stands- og bokdisker rundt om på universiteter, høgskoler og videregående skoler, på gater og torg, ved 1.mai-markeringer og de utallige demonstrasjoner, musikkfestivaler og sommerleire som ble holdt utover i 70-åra. Allerede det første nummeret ble solgt i enkelte Oktober-bokhandler og bokkafeer, og fikk senere en spredning rundt omkring i landet også gjennom disse instansene.

Allerede i 1974 begynte utgivelsen av tema-numre. Redaksjonen, med filologistudent Magnhild Folkvord i spissen, erfarte at man kunne grave dypere og formidle mer kunnskap dersom man konsentrerte seg om få temaer av gangen, eller kanskje bare ett. I 1974 var således temaene henholdsvis legemiddelindustri, øl, narkotika, og kvinner og rusgift.

Arbeiderklasses tilnærming og intern uenighet i 1975.

Nr. 1-1975 var et temanummer om “rusgifter og faglig arbeid”, hvor redaksjonen var opptatt av arbeiderklassens forhold til rusgift, gjennom artikler som for eksempel “Oljealderen – gullalder for rusgiftprofittørane?”, “Streik og alkohol”, “Kjemisk tilpassing av skiftarbeidarar” og “Arbeiderrørsla og kampen mot alkoholen – hva kan vi lære av historia?”. På det tidspunktet begynte en del interne, ideologiske motsetninger å komme til syne i FMR, og dette ga seg også utslag i endringer i redaksjonen av tidsskriftet, og i større problemer med å få gitt ut et gjennomarbeidet blad. Det ble på landsmøtet i 1975 valgt nytt forbundsstyre som var kritiske til den radikale linjen tidsskriftredaksjonen hadde fulgt, og dermed ble ny redaksjon utnevnt. Den gode flyten i tidsskriftarbeidet ble dermed hemmet, og det kom bare 2 numre dette året. Men året etter var man igjen oppe i 4 numre, selv om de interne diskusjonene i forbundet fremdeles pågikk for fullt. Parallelt med disse stridighetene pågikk det imidlertid også store diskusjoner om narkotikapolitikk ute i samfunnet. Mange av disse fikk etter hvert også sine motstykker i artikler i Mot Rusgift. Titler som: “Christiania – velstandssamfunnets søppelhaug”, “Hva gjør stoffbruk til ei kriminell handling?” og “Politiet, rettsvesenet og narkotikaproblemet”, er temaer som kunne ha gått rett inn i samfunnsdebatten den dag i dag. Men tidsskriftet ble også brukt til å gi glimt fra særlige aktiviteter i forbundsarbeidet. Nr. 2-1976 bruker for eksempel spalteplass på å presentere Studentavholdslaget i Oslos “Boikott øletaksjon”, som toppet seg med et støttevedtak i Det Norske Studentersamfund 30/3-76, hvor 400 tilstedeværende stemte for. Det heter i artikkelen:

"Aksjonen har som formål:

1. Skape debatt om alkohol og alkoholbruk
2. Redusere ølforbruket blant studentene
3. Styrke studentenes økonomiske og politiske kampkraft
4. Vise veien å gå i alkoholspørsmålet for andre grupper av ungdom, studenter, elever og arbeidere
5. Øke forståelsen for og oppslutningen om den gryende rusgiftmotstanden i Norge.”

Ellers følger tidsskriftet også ulike konflikter og hendelser som oppstår på behandlingsområdet opp gjennom 70-tallet. Statens Forvernsenter-konflikten, blir dekket, Sollia-kollektivets kamp for å overleve blir dekket i flere nummer, og tilslutt også i temanummeret “Hjelp Sollia over på solsida”, nr. 2-1978 Her presenteres Solliakollektivet –landets eldste behandlingskollektiv for stoffavhengige og dets kamp mot staten for retten til å eksistere”. FMR uttrykte full støtte gjennom Mot Rusgift, og dette nummeret av tidsskriftet var i omløp på gater og torg

og i mange behandlingsmiljøer sommeren 1978. En artikkel av den omstridte, svenske narkotikapolitikeren, Nils Bejerot, med tittelen “Om frivillighet og tvang i behandlingen” dukker opp i nr. 1-1975. I samme nummer er det også bred dekning av Stortingsmelding nr. 17 1975-76 om alkoholistsorgen. Dette viser at det var et vidt spenn i stofftilfanget også på behandlingsområdet.

Staten og alkoholen blir belyst i flere artikler opp gjennom 70-årene. En analyserende artikkel fra 1976 har som konklusjon:

“Vi ser at Staten driver en alkoholpolitikk som i stor grad bidrar til å øke det totale alkoholforbruket. Vi ser også at staten driven en opplysnings- og omsorgsvirksomhet som ikke virker særlig forebyggende eller reduserende på problemet, men som er egnet til å tilsøre og skjule problemet for folk flest. Vi skjønner også at det her ikke er snakk om asosiale holdninger hos enkeltpersoner i statsapparatet, men om beinhard økonomiske og politiske lover som staten må drive sin alkoholpolitikk etter. Det eneste som kan påvirke dette i motsatt retning er et sterkt oppbud av folkelig press. Uten et sterkt folkelig press i ryggen vil arbeidet for parlamentariske reformer og lovendringer være forgjeves. Alkoholmotstanden må altså bygges opp fra nytt av om vi skal na noe håp om å drive alkoholspredningen og alkoholbruken tilbake.” Dette er jo et tidlig uttrykk for det som i dag er blitt et offentlig diskusjonstema, nemlig alkoholpolitikken manglende legitimitet, og statens manglende handlefrihet i forhold til for eksempel avgiftsspørsmål.

Fra antiimperialistisk perspektiv til polstreik i 1978.

I 1978 ble det gitt ut hele 5 nummer, hvorav ett var et dobbeltnummer med internasjonalt stoff, med vekt på rusgiftens funksjon i det antiimperialistiske arbeidet. For eksempel en artikkel med tittelen: “PLO i Libanon: Å røyke hasj er å bedra folket siit”. Samme år gjennomførte også arbeiderne på Vinmonopolet en langvarig streik, og et temanummer om polkonflikten kunne på den ene siden framføre artikler og stoff som støttet arbeidernes krav, men hovedsakelig ble spalteplassen brukt til å belyse ulike effekter av polstreiken, som nedgang i alkoholforbruk, effekten på uteliggere og herbergister under polstreiken, og en analyserende artikkel som gjennomgikk pressens rolle i konflikten. Her hadde redaksjonen foretatt en undersøkelse om fire Oslo-avisers polstreik-dekning, som igjen fikk oppslag i rikdsdekkende media.

Et blad til å få forstand av i 1979

I 1979 begynte utgivelsene å bli mer uregelmessige igjen. I nr. 1/2-79 stiller en lederartikkel spørsmålet “ Trenger vi

MOT RUSGIFT EKSTRA
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.1 1972

SISTE:
Norske bryggerier samarbeider nå om et nytt øl -en merkevare!- for hele landet.

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.1 1973

FORBUNDET MOT RUSGIFT.
FMR

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.2 1973 PRIS KR.1.50

HVA LØVTE PARTIA VALGET FØR

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.1 1974 PRIS KR. 2,-

SVIMPTOMBEHANDLING ELLER PROBLEMLØSING?

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.2 1974 PRIS KR. 2,-

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.3 1974 PRIS KR. 2,-

Narkotika kun for profittens skyld
Uhindret import og spredning
KAMP MOT NARKOTIKA IBI!
Narkotika dreper stadig flere unge
Et tonn hasj til Norge?

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.4 1974 PRIS KR. 2,-

kvinne og rusgift

fra mjød til pils drikkeskikker og ruskultur

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.1 1975 PRIS KR.3,-

RUSGIFTER OG FAGLIG ARBEID

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.2 1975 PRIS KR.3,-

Ungdom og rusgift

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.1 1976 PRIS KR.5

ALKOHOLSPØRSMÅLET

ET BEHANDLINGSPROBLEM?

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.2 1976 PRIS KR.3,-

KAMP MOT RUSGIFT-SLØVINGA

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
NR.3 1976 PRIS KR.3,-

kamp mot ölimerialismen

BOIKOTT ØLET!

Mot Rusgift?”. Her forklares et halvt år uten nye Mot Rusgift utgivelser med at redaktøren i vårsemesteret har vært nødt til å prioritere en større eksamen, og at ressursene, både når det gjaldt skrivevirksomhet og økonomi er begrenset. Man gir seg likevel ut på en programerklæring i samme artikkel, hvor det heter:

”Hva slags blad skal Mot Rusgift være? Det er først og fremst et meningstidsskrift, et blad hvor Forbundet Mot Rusgift presenterer sine meninger, som i artikkelen om ølomsetningen i dette nummeret. Men langt fra bare det. Det er også et blad hvor meninger brytes, og hvor redaksjonen vil legge vekt på å få fram forskjellige synspunkter på omstridte saker, slik at leserne sjøl kan få gjort seg opp meninger etter å ha fått begge sidene presentert. Mot Rusgift skal til slutt være et blad til å få forstand av.”

Det siste kan kanskje være et motto som er blitt stående gjennom de siste 25 årene som er gått siden da. Sitatet viser imidlertid også at man var i ferd med å frigjøre seg fra den talerørs-ideologien som tidsskriftet hadde vært preget av de første årene. Det var ikke slik at enhver artikkel i tidsskriftet var et uttrykk for FMRs syn i alle spørsmål. Et eksempel på den nye linja var et intervju med psykolog Fanny Duckert i nr. -1979, hvor spørsmålet om kontrollert drikking som behandlingsmål for alkoholavhengige blir tatt opp. Duckerts synspunkter var på det tidspunktet kontroversielle, og intervjuet ble derfor balansert med et intervju med helseskribent, Eivind Berggrav, som var kritisk til denne tilnærmingen. I samme nummer hadde man også gjort et scoop, ved å presentere et intervju med forfatteren, Jan Myrdal, som ikke framstår som noen avholdsmann, men som hadde helt klare føringer på at arbeiderbevegelsens organisasjoner og andre aktivist-organisasjoner burde holde sin virksomhet alkoholfri. I samme nummer har man reportasje fra Hassela-kollektivet i Sverige, og også en presentasjon av teoriene bak behandlingskollektiv-bevegelsen, slik de ble utarbeidet av den russiske pedagogen, Anton Makarenko.

Et pussig trekk ved Mot Rusgift opp igjennom dets første tiår, og enda lenger, er at mange av artiklene er usignerte. Dette var ikke noe uttrykk for at man ikke ønsket å stå for innholdet, men tvert i mot at de var et uttrykk for et kollektivt syn, og således uttrykte FMRs linje. Utover på 80-tallet forsvant denne praksisen mer og mer.

Historie og Einar Gerhardsens spådom i 1980.

Nr. 1-1980 var et temanummer om historie. Her hadde det lyktes å få et intervju med Einar Gerhardsen om ”Arbeiderpartiet og alkoholen”, hvor han konkluderer med

at den oppvåkning som på det tidspunktet var i ferd med å skje i arbeiderbevegelsen når det gjaldt alkohol-spørsmålet, nødvendigvis også måtte føre til at alle organisasjoner som tok alkoholproblemet alvorlig (les avholdsbevegelsen) ville få ny framgang. Hiittil har ikke den ellers så klarsynte Gerhardsen fått rett i denne spådommen, men han så kanskje enda lenger fram? Et intervju med historieprofessor, Per Fuglum om ”Arbeiderbevegelsen, avholdsbevegelsen og forbudet” understreker folkebevegelsenes historiske og potensielle rolle på alkoholområdet, ved å påvise at alkoholforbruket mellom forrige århundreskifte og første verdenskrig ikke gikk opp, til tross for en sterk høykonjunktur. Fuglums årsaksforklaring var at det nettopp var på dette tidspunktet at avholdsbevegelsen nådde sin største styrke. Ellers forsøker man i en artikkel å forklare hva som skjedde under forbudstiden, og en tosisers artikkel har den optimistiske tittelen ”Alkoholens historie”.

Tidsskriftets største salgssuksess i 1981.

Mot Rusgift nr. 28/29 (Nr. 1-1981) har cannabis som hovedtema. Bakgrunnen for utgivelsen var den tiltakende hasjliberalismen i samfunnet på den tiden, inspirert av narko-liberale bevegelser i USA og Nederland, og godt støttet opp under i Norge bl.a. av kretsen rundt anarkistorganet Gateavisa. Dette nummeret gir bakgrunnsfakta om cannabis, men skildrer også hvordan kampen mot hasj tar seg opp i Norge gjennom dannelsen av Folkeaksjonen Mot Hasj (nå Ungdom Mot Narkotika). Denne utgivelsen opplevde en etter forholdene eventyrlig etterspørsel, og måtte trykkes opp i tre opplag før etterspørselen var dekket. Til sammen 10 000 eksemplarer ble solgt. Tidsskriftets oppfordring om å boikotte Gateavisa ble enkelte steder fulgt opp med lokale aksjoner også av organisasjoner og grupper som ikke hadde noe med FMR å gjøre, som for eksempel bondekvinnelag som enten besørget at Gateavisa forsvant fra de lokale Narvesen-utsalgene eller ble omsatt som s.k. ”Under disken-litteratur”, sammen med pornobladene. Etter et par år med tilbakegang måtte Gateavisa skifte navn til ”Glasnost” for å overleve.

Avhold i fokus i 1982.

Mot Rusgift nr. 30 og nr. 31 fra 1982 hever begge avholdsfanen høyt, med artikler som også setter søkelyset på problemer med å praktisere totalavhold, bl.a. gjennom en humoristisk artikkel med tittelen ”Gode råd for undertrykking av alkoholmotstandere, tørrlagte alkoholister og andre som ikke vil drikke alkohol”, men også ved en artikkel som setter søkelys på fagfolks manglende vilje til å innta et avholdsstandpunkt, av rdsel for å bli satt i bås med avholdsbevegelsen. Det oppfordres dessuten til en tre måneders prøveperiode

med totalt avhold for folk som ikke er sikre på om de vil greie en slik praksis. Det presenteres også en artikkel av Johan Scharffenberg med tittelen ”Menneskeheten vil bli lykkeligst uten alkohol”.

Utover på 80-tallet skiftet man nummerering av Mot Rusgift. I stedetfor å nummerere innenfor hvert år, ga man de enkelte utgavene nummer regnet fra nr. 1-1972. Nr. 1-1983 ble altså nr. 32/33, et dobbeltnummer om avholdsbevegelsen.

Første studentnummer i 1983.

Den første utgaven som tar opp rusgiftsspørsmålet i relasjon til det som er FMRs egentlige målgruppe, studentene, kommer med nr. 34 (juli 1983). Her har man trykt opp en artikkel av Johan Scharffenberg fra NSUAs tidligere organ, ”Symra” fra høsten 1929, med tittelen ”Hva vil vi?”. Her skildres avholdsstudentenes oppgave slik:

”Med de ansvarsfulle stillinger mye av denne ungdommen kommer til å innta følger stor innflytelse på opinionen og skikkene og dermed plikten til et levesett som kan være et forbilde for folket. Derfor har de totalavholdne studentene en særlig ansvars-full oppgave selv om de bare er et lite korps i hæren av avholdsfolk. De må prøve å vinne sine studiekamerater for totalavholdsprinsippet. Gjennom det intellektuelle arbeidet og med sine spesialkunnskaper har de en særlig plikt til å delta i opplysnings-arbeidet ved kritisk å trekke fram alle de forelda og rustne våpnene og erstatte dem med nye og blanke og skarpe. Uten hovmot og i dyp respekt for det store oppryddingsarbeidet arbeiderorganisasjonene har utført lenge før studentene kom med i kampen, skal de melde seg til tjeneste for den store tanke: En alkoholfri kultur for hele folket.”

Resten av denne utgaven er en vekslng mellom tilbakeblikk på resolusjoner i studentersamfunnet i Oslo før og nå, og reportasjer og analyser om rusgiftutviklingen blant studenter i samtiden. En artikkel om kokain og studenter skildrer studentene som fortropp for introduksjonen av nye narkotikavaner i Norge, mens en annen skildrer studentenes forhold til de nye vinråstoffene som ble introdusert på denne tida, med den s.k. ”hurtigvinen” som resultat. Også forekomsten av hasjpropaganda i studentmiljøet blir omtalt. Her har man også besøkt studenthelseetjenesten ved Universitetet i Oslo, og dessuten gjengir man fra en hovedoppgave noen typiske kasus hvor studenter også er rusgiftklienter.

Nr. 35/36 er et dobbeltnummer om narko-kollektiver og andre behandlingstiltak, og kom ut i desember 1984. Nr. 37 som kom i mai 1985 tar opp Nils Christies og Kettil Bruuns forslag

om salg av hasj på apoteket, i boka ”Den gode fiende”. I artikkelen ”Rødvin er in”, skildres den omseggripende vintrenden, hvor bl.a. Oslo Arbeiderpartis slagord i valgkampen var: ”Skal trikketuren koste like mye som en flaske rødvin”. Her problematiseres hvordan alkohol og særlig vin, er i ferd med å bli en felles verdimålestokk i store deler av samfunnet.

Over til elektronisk redigering fra 1986 og fokus på kommunal rusgiftpolitiikk

Fra og med nr. 38 fra juni 1986 blir Mot Rusgift redigert elektronisk og får dermed et noe annet utseende. Ett av temaene er ”nykter seksualitet”. Her finner man også et opptrykk av et interessant foredrag av Jonas Søderstrøm om rock og rus, som skildrer rockehistoriens forgrunnsfigurer og deres forhold til rusgifter.

Nr. 39 og 40 fra 1987 er viet kommunal rusgiftpolitiikk. Her drister man seg til å trykke et forslag til alkoholpolitisk program for Oslo kommune. Dette var resultatet av et forsøk på å organisere en del av de rusgiftpolitiske interesserte politikerne i Oslo bystyre i en tverrpolitisk gruppe som skulle arbeide med rusgiftpolitiikk etter samme mønster som Stortingets avholdsgruppe. I samme nummer gjengis også innholdet i et opprop som FMR fikk overrakt Oslo bystyre gjennom en deputasjon, med tittelen: ”Tak på skjenkebevillinger i Oslo”. Det heter: ”Oslo har nå over 500 skjenkesteder med 12-15 000 sitteplasser, og det er nok til at tre årskull Oslo-ungdom kan få plass samtidig på en eneste kveld.På bakgrunn av ovenstående vil vi oppfordre Bystyret til å stemme mot forslaget om heving av taket på antall alminnelige skjenkebevillinger for øl og vin”. Tidsskriftet vil ikke gi FMR æren for resultatet, men anfører at forslaget om økning av antall skjenkebevillinger ble nedstemt. - De to numrene gjennomgår også de politiske partienes edruskapspolitiske programposter.

Særlig forslaget til alkoholpolitisk program medførte noe debatt, og i det etterfølgende nummer 41 er det også sluppet til et innlegg som er kritisk til deler av innholdet i programforslaget for Oslo. I samme nummer er det også et debattinnlegg om ”skrekkpropaganda og politiikk”, som advarer FMR mot å svartmale virkningene av alkohol og narkotika.

Den gode rusen og miljøvern mot rusgift i 1989

I Mot Rusgift nr. 45 fra januar 1989 dukker for første gang begrepet ”den gode rusen” opp, hvor redaksjonen setter et skille mellom kjemiske rusmidler, rusgifter, og naturlige rusmidler, som sanseopplevelser og eufori basert på sosial inter-

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 4 1976

PRIS KR. 3,-

**RUSGIFTER OG
UNDERTRYKKING**

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 1 - 1977

PRIS KR. 3,-

KAMP MOT SPREDNING OG BRUK
AV ØL OG ANDRE RUSGIFTER!

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 2 - 1977

PRIS KR. 5,-

Hovedtema:
HASJ OG MARIHUANA

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 3 - 1977

PRIS KR. 3,-

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 1 - 1978

PRIS KR. 3,-

Narkotika

HVEM MÅ KAMPEN RETTES MOT?

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 2 - 1978

PRIS KR. 3,-

Hjelp Sollia
over på solsida

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 3/4 - 1978

PRIS KR. 5,-

PALESTINAS
FRIGJØRING
KREVER:

Kamp
mot
all
spred-
ning og
bruk
av
rusgift!

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

NR. 5 - 1978

PRIS KR. 3,-

TEMA:
streiken på
vinmonopolet

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

Nr. 1/2 - 1979

PRIS KR. 5,-

ALKOHOL I KINA S.O

TRE BØKER
OM UNGDOM,
STOFFBRUK
OG POLITI-
VOLD S. 17

ØLØMSET-
NINGA
UFOR-
SVARLIG
SIDE 3

START FMR-
LAG OG
FMR-GRUPPE
SIDE 21

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

Nr. 3/4 - 1979

Pris kr. 10,-

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

Nr. 1 - 1980

Pris kr. 5,-

TEMA: ALKOHOL
OG HISTORIE

MOT RUSGIFT

RUSGIFTPOLITISK AVIS

Nr. 2 - 1980

Pris kr. 5,-

aksjon, det som senere er blitt vektlagt som et skille mellom kjemisk rus og naturlig, positiv rus.

I nr. 46 fra april 1989 diskuteres for første gang ett av de nye skadereduksjonstiltakene i narkotikapolitikken, nemlig sprøyteautomater, som redaksjonen stiller seg sterkt kritisk til. I samme nummer tas også til orde for en redusering av promillegrensen for bilførere, noe som ble virkelighet ca. 10 år senere.

Nr. 47 fra august 1989 har som hovedtema miljøvern og rusgifter. Her stilles det spørsmålsteget ved miljøvernorganisasjonenes og venstresidepartienes holdning til bl.a. alkoholspørsmålet, som også kan defineres som et miljøspørsmål. I artikkelen "Miljøvern og alkohol" sies det:

"Hvert år dør ca. 200 000 mennesker p.g.a. alkohol i Europa. Dette tilsvarer en større kjernekraftulykke i ett av Europas mest tettbefolkede områder, hvor en også, på samme måte som i for den årlige alkoholkatastrofen, vil få over en million syke og skadede. Eller vi kan sammenligne det med virkningene av 3-4 Hiroshima-bomber i Europa årlig." I samme nummer tas også en begynnende EF-debatt opp, og kritisk søkelys blir satt på NRKs dekning av rusgiftspørsmålene.

Dans deg glad og FMR-ideologi på 90-tallet.

Nr. 48 fra februar 1990 har "Dans deg glad" som hovedoppslag. Dette nummeret var tenkt å presentere FMRs ideologi for nye og forhåpentligvis nysgjerrige skarer som hungret etter å bli kjent med FMR. Nummeret innleder med en lederartikkel med tittelen "Vi treng Forbundet Mot Rusgift". Deretter følger en heller omfattende artikkel om "Alkoholpolitikk på 90-tallet", som også var ment å dokumentere behovet for en sterkere avholdsbevegelse. Artikler om narkotikasituasjonen, om passivering, om totalavholdsstandpunktet i et folkehelse-perspektiv, om kvinner og alkohol og om "Rusgifter – HIV og forebygging" og om "Positiv rus", skulle til sammen gi et inntrykk av det kunnskapsmessige og idemessige grunnlag FMR bygde på. Dette bladet ble distribuert gratis til en del målgrupper hvor FMR på denne tida hadde et visst innpass, bl.a. i Kom og Dans-miljøet.

I nr. 49 fra juni 1990, følges positiv rus-temaet opp med en lederartikkel med tittelen "Den ekte rusen kommer innenfra". Et intervju følger med daværende student, Margrethe Sunde om "Ekte rusopplevelser". Men hovedoppslagene er om kokain og cannabis, med hovedvekt på Bolivia og Colombia, og også en grundig artikkel om forskningsmessige fakta om cannabis.

I nr. 50 fra november 1990 er hovedtemaet "Alkohol og vold". Her blir temaet alkohol som årsak til voldsbruk drøftet generelt, pluss at egne artikler behandler "Kvinnemishandling – rusgifter som medvirkende årsak", pluss et intervju om erfaringer fra et krisesenter med tittelen "Vold mot kvinner og alkoholen". Fra 1. januar 1990 ble det tillatt for dagligvarebutikker å selge lettvin, dvs. viner som inneholdt mindre enn 2,5 volumprosent alkohol. Mot Rusgift presenterer en kartlegging av markedet for lette alkoholdrikker og alkoholfrie drikkevarer, hvor man bl.a. hadde fått foretatt en alkoholanalyse av drikkevaremerker hvor alkoholinholdet ikke var angitt. Gjennom en opplisting av de vanligste alkoholfrie drikkevaremerkene (øl og vin) og de tilsvarende alkohollette, fikk man gitt god forbruker-opplysning bl.a om hvilke drikkevarer som ikke kan selges til noen under 18 år. I dette nummeret startet også en spalte som kaltes "Fag og forskning". Her anmeldte man bl.a. noen rapporter fra Statens Institutt for Alkohol- og Narkotikaforskning, men også en artikkel om "Forebygger måteholden alkoholbruk hjertesykdommer?", og "Hvilken virkning har økte aldersgrenser for kjøp av øl og vin på trafikulykker og vold blant ungdom?". Man gjengir også to satsninger som FMR gjør denne høsten, nemlig brosjyren "Hva vet du om rusgifter, HIV-AIDs og forebygging?", som det opplyses er blitt distribuert i 50 000 eks. samme høst. Et nytt undervisningsopplegg for den videregående skolen, som FMR har gitt ut, ble også behørig presentert.

EF og rusgiftpolitikken i 1991.

I nr. 51 fra mars 1991, blir "EF og rusgifter" hovedtema. Her blir "Rusgiftpolitikken – i lys av EØS-forhandlingene og EFs indre marked" gjennomgått. Spesialartikler tar for seg EFs sosiale dimensjon, EF og Vinmonopolet og EF-tilpasningens betydning for legemiddel-markedet. Med sin grundige dokumentasjon av de ulike sidene ved et eventuelt EF-medlemskap var nok dette et viktig grunnlagsdokument for mange i den rusgiftpolitiske bevegelsen, hvor mange av avholdsorganisasjonene og etter hvert også Avholdsfolkets Landsråd inntok et nei-standpunkt, med kampanjen "Det får da være grenser".

I nr. 52, som kom i april samme år, er hovedtemaet "En rusgiftpolitikk for 90-tallet". Tidsskriftet hadde vært tilstede ved Legeforeningens seminar, "Kulturfenomenet alkohol – sosialt vitamin eller moderne avgud", og gjengir bl.a. et foredrag av den svenske journalisten, Vanna Beckman, "Ritualer – skikk og bruk". Også et foredrag av forsikringsmannen Kjell B. Åbyholm om "Motkulturer i Norge" blir gjengitt. Siden dette nummeret også ble distribuert til en del av legeforedningens medlemmer, passet man også på å trykke et utkast til

"Prinsipp-program for FMR" som man inviterte til diskusjon om, i den hensikt å få en del av fagfeltet som ikke hadde engasjert seg så sterkt i rusgiftspørsmål til å ta standpunkt eller komme med innspill. Under vignetten "Filosofi" lanserte man også artikkelen "Rus og rusgifter i livet vårt", hvor positiv-rus-temaet på nytt blir tatt opp og begrunnet. Ellers kommer spalten "Fag og forskning" inn igjen, denne gangen med temaet "Hvilken rolle spiller smaken for øldrikkere?", hvor forfatteren av en vitenskapelig oversiktsartikkel om temaet konkluderer med at ettersom verken kvinner eller menn var i stand til å skille ut øltyper med forskjellig alkoholstyrke etter smaken, og ettersom kvinnene la liten vekt på alkoholeffekten, burde sjansene være gode for å få spesielt kvinner til å velge øl med lavt eller så godt som intet alkoholinhold.

Uregistrert alkoholforbruk i 1991.

Nr. 53 fra oktober 1991 hadde som tema "Uregistrert alkoholforbruk". Gjennom intervjuer med fagmiljøer, blir vanskelighetene med å kartlegge uregistrert alkoholforbruk belyst, sammen med vanskene med å håndheve forbudet mot smugling og hjemmebrenning, sett fra tollvesenets og politiets side. I en analyserende artikkel drøftes tiltak. Narkotikasørsmålet er imidlertid også drøftet ved at en kritisk artikkel om meta-don og en oversikt over de vanligste narkotiske stoffene blir gjengitt. Ellers følges temaet med lette alkoholdrikker opp i en artikkel som konkluderer med at reklame for lettøl og lettvin bør forbys. Her gjengis også en opinionsundersøkelse som viser at 34 prosent av befolkningen oppfatter "rusgift" som et fellesbegrep for stoffene alkohol og narkotika. Daværende leder av FMR, Thrond Haugen siteres på følgende: "Undersøkelsen viser at rusgiftbegrepet nå er i ferd med å få fotfeste i opinionen. Det ville imidlertid gjøre jobben lettere dersom det offentlige og forskningsmiljøene sluttet å spre forvirring med sin ureflekterte bruk av begrepet "rusmidler"".

Idrett og alkohol og terminologidebatt i 1992.

Nr. 54 fra januar 1992 hadde som hovedtema idrett og alkohol. OL på Lillehammer var ikke langt unna og i et intervju med Lillehammer-politikeren, Tove Lehre, stilles spørsmålet "alkoholfritt OL, en utopi?" I etterkant kan man kanskje svare ja på det spørsmålet. Men her var også intervju med Liv Hatland, tidligere forbundsleder i NSUA, som representerte Lillehammer Olympiske Organisasjonskomite. Hun avkrefter at hennes personlige alkoholsyn får noen betydning for hennes olympiaforberedelser. Guro Ødegaard, som var forbundsleder i Det Norske Totalavholdsselskaps Ungdomsforbund, DNTU, presenterer prosjektet "Ekte idrettsrus" som bl.a. omfattet en kartlegging av fakta og holdninger rundt idrett og alkohol

blant idrettsungdom. Ellers er artiklene "Idrett, alkohol, holdninger og etikk", "Er idrett god forebygging?" og "Alkohol gir dårligere resultater" lesverdige artikler den dag i dag. En artikkel om Alkokutts erfaringer med idrettsledere, avrunder denne alkoholforebyggende innsatsen overfor idretts-Norge i forbindelse med OL.

Ellers gjengis en uhøytidelig holmgang som daværende leder av Ungdom Mot Narkotika, May Elin Stener, hadde med daværende statssekretær i Sosialdepartementet, Bjørn Martin Aasen, på utestedet "Ryktebørsen" i Oslo. Temaet var om man skulle bruke begrepet "rusgift" eller "rusmiddel". Kampdommer var daværende stortingsrepresentant, Kjell Magne Bondevik. I referatet heter det: "Bondevik var forsiktig i sin kampbedømmelse, og mente at begge de verbale bokserne hadde fått inn flere gode slag, men mente likevel at ungdomsorganisasjonene hadde vunnet på poeng. Rusgift er det riktige begrepet. Og han benyttet anledningen til å etterlyse en ny alkoholpolitisk handlingsplan for å oppfylle WHO's mål om 25 prosents reduksjon av alkoholforbruket innen år 2000. Det burde være en god anledning til å innføre rusgiftbegrepet i et offisielt dokument, sa han.". Som alle vet, ble ikke rusgift innført som hovedbegrep i noe offisielt dokument, og målet om 25 prosents reduksjon i alkoholforbruk ble heller ikke nådd.

I samme nummer finner vi en artikkel med den profetiske overskriften "Rusmiddeldirektoratet i fare sammen med Helsedirektoratet". Det var Trondheimslegen Odd Storsæter som skrev den. Ti år etter var Storsæters scenarier vedrørende begge de omtalte instansene gått i oppfyllelse. Begge er nå nedlagt og funksjonene overført til andre instanser. Ellers var Mot Rusgift-redaksjonen også på begynnelsen av 90-tallet opptatt av den internasjonale legaliseringsbevegelsen. Og Landsforbundet Mot Stoffmisbruk blir holdt fram som en viktig alliert i kampen mot narkotikaliberalismen her hjemme. En artikkel presenterer EURAD, Europe Against Drugs, som en viktig europeisk motkraft og sammenslutning. Det tok ytterligere ca. 10 år før FMR selv sluttet seg til denne internasjonale organisasjonen.

Barn og rusgifter

Nr. 55 fra juli 1992 har som tema "Barn og rusgifter". Gjennom intervjuer med og artikler av fagfolk, skapes innsikt i hvordan barn har det i familier preget av rusgiftproblemer. I artikler som "Utrygt når kjemisk rus er en del av barndommen" og "Når den ene av foreldrene drikker" gir fagfolk leserne del i sine erfaringer med å ta vare på barn og hjelpe

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 29/29 - 1981 Pris kr. 15,-

TEMA
hasj

KAMP MOT ALL NARKOTIKA

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 30 - 1982 Pris kr. 8,-

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 31 Pris kr. 8,-

VÅRE EGNE ALKOHOL-VANER - HAR VI NOE VALG?

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 32/33 Pris kr. 15,-

TEMA: KRETISK LYS PÅ AVHOLDBARHET

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 34 Pris kr. 10,-

Tema: STUDENTER OG BUSKETER

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 35/36 Pris kr 15,-

Veien tilbake

Tema: NARKO-KOLLEKTIVER

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 37 Pris kr. 8,-

APOTEKHASJ?
ALKOHOLPOLITISK BILLIGSALG

10 KR FARIN 69 ØF
HILE KASSER ØL OG MIN VANN ÷ 15%

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 38 Pris kr. 10,-

Seksualitet
Rulle
Rock
Myster

Vokst muligheter

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 39 Pris kr. 5,-

Tema: Kommunal Alkoholpolitikk

PIES ER KULTUR

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 40 Pris kr. 5,-

KOMMUNAL RUSGIFT - POLITIKK.

INNHOOLD:

- Alkoholpolitisk program for Oslo kommune side 2
- Om kommunalt alkoholpolitikk side 3
- Om kommunestyrets alkoholpolitikk og innleggelse side 5
- Rusgjennomsnitt i arbeidsstyrken side 6
- Sosialistisk Venstreparti side 6
- Partipolitikk i Oslo side 6
- Pre kongressen: framtid side 6
- Blomster - hva er innhold? side 6
- Statistikk om de lokale bakkene side 6

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 41 Pris kr. 5,-

Næringsinteresser!

INNHOOLD:

- Edvin Skottelund side 2
- Øl - en svak drikk? side 3-7
- Kommunens Lagsak side 8
- Partier og Rusgift side 10-13
- Debat side 13-14

MOT RUSGIFT
RUSGIFTPOLITISK AVIS
Nr. 42 Pris kr. 5,-

INNHOOLD:

- Utsvalgte næringsinteresser og handelsforhold side 2
- Rusgift og de politiske side 3
- Rusgjennomsnitt side 4
- Debat side 5

All makt til folket!

dem å takle virkningene og ettervirkningene av rusgiftproblemer i hjemmet. Dette gir en god begrunnelse for drøfting av "Alkoholfri sone rundt alle barn", som er Alkokutts motto. Ellers er mye av dette nummeret viet narkotikaproblematikken. "EURAD krever ny europeisk narkotika-politikk" er hovedoppslaget. Men man refererer også fra den norske markeringen av FNs internasjonale dag mot narkotika, som dette året gikk under mottoet: "Kamp mot rusgift – ja til rusen livet gir deg!" En oversiktsartikkel av norsk-colombianeren Martha Rubiano Skretteberg gir bakgrunn for "Narkotikaproblemene i Latin-Amerika".

20 års motstand markeres i 1992.

Nr. 56 fra desember 1992 har som tema "20 års motstand", og skuer tilbake på tidsskriftets første 20 år, med bilde av den aller første redaktøren, Nils Stavenes, på forsida. Han blir også behørig intervjuet inne i bladet, og mener der at bladet fremdeles er godt nok til både å selge på gata og ha i salg hos kommisjonærer. Ellers blir flere av artiklene fra de to første numrene gjengitt. I artikkelen "Hvorfor kamp mot rusgift – 20 år etter", stilles spørsmålet om hvor den ideologiske kampen som tidsskriftet startet 20 år tidligere har ført hen, og hvilke standpunkter står tidsskriftet for i 1992. Dette lar det seg ifølge tidsskriftet ikke gjøre å svare kort på, men det henvises til at FMR samme år har vedtatt et prinsipp-program "som oppsummerer de ulike sidene av rusgiftmotstanden i dag på en god måte. De 24 sidene gjengir i fortettet form en analyse av hele rusgiftproblematikken, mer lærerik enn flere bøker om samme emne som er utgitt de siste åra", heter det. Men dette nummeret peker også mot datidens narkotikapolitiske situasjon, hvor introduksjon av metadon som vedlikeholdsbehandling var aktuelt. FMRs høringsuttalelse om saken ble gjengitt, og konklusjonen var klart negativ. Mange av FMRs spådommer om metadon som et billig alternativ uten god oppfølging, er da også blitt oppfylt i etterkant, selv om metadon også har vært til god hjelp for mange. Ellers fortsetter debatten om den gode rusen, med innslag fra Alkokutts daværende leder, Bjørn Lyster, og Juventes daværende forbundsleder, Ida Oleanna Hagen, som inntok noe ulike standpunkter. Lyster var kritisk til positiv rus-vinkelen, mens Hagen gikk sterkt inn for den.

Tidsskriftutgivelse eller Internett?

I årene 1993-1995 kom ikke Mot Rusgift ut. Delvis kan dette ha skyldtes en midlertidig downperiode i FMR, og delvis hadde det kanskje med prioritinger å gjøre. FMR hadde planlagt å starte sin egen hjemmeside på Internett, og det er mulig det ble sett på som en erstatning for Mot Rusgift. I

alle fall kom FMRs nettsider opp å stå høsten 1994, som den første av de rusgiftpolitiske organisasjonene i Norge. Men fraværet av Mot Rusgift etterlot et tydelig savn, både blant FMRs medlemmer og sympatisører og utenfor FMRs egne rekker. Da det ble klart at FMR på det tidspunktet ikke hadde penger til å gjenoppta tidsskrift-aktiviteten, og heller ikke personellressurser nok, stilte Norges Læreravholdslag opp med noe skriveressurser, og Avholdsfolkets Landsråd gikk inn med et økonomisk tilskudd stort nok til at virksomheten kunne gjenopptas.

Europa og rusgiftpolitikken og kampen mot narkoliberalisme i 1996

Nr. 57 fra januar 1996 tar dermed opp tråden med et temanummer om "Europa og rusgift-politikken". Siden siste nummer hadde man hatt folkeavstemning i 1994, som endte med nei, men gjennom EØS var Norge knyttet til EU, og det som skjedd der var viktig også for norsk rusgiftpolitikk. En artikkel om "EU og narkotikaspørsmålet" gir en oversikt over de ulike strømningene innen EU-parlamentet og -kommisjonen, mens artikkelen "Åpne grenser for narkotika" setter søkelyset på Schengen-avtalen og nedbyggingen av grensekontrollen. I artikkelen "Hvor henter de støtte fra?", viser forfatteren Kenth Karlsson hvordan narkotika-liberalere har fått foifeste i deler av EU-systemet, og hvordan både legemiddelindustrien og alkoholkapitalen øver innflytelse i systemet. En reportasje dekker etableringen av European Cities Against Drugs, ECAD, som er en motvekt mot Frankfurterbevegelsen, legaliserings-tilhengernes storbyorganisasjon. En artikkel om "Lobbyvirksomhet i Brussel" introduserer det nyetablerte europakontoret til Avholdsfolkets Landsråd, mens en artikkel behandler "Eurocare – idealistenes kamp mot alkoholindustrien." Her beskrives det begynnende europeiske samarbeidet som alkoholskeptiske krefter over hele Europa har gått sammen om. Endelig introduserer artikkelen "Internet for rusgift-motstandere", som viser hvordan FMRs nettsider begynner å bli et viktig verktøy i organisasjonens virksomhet. Alt i alt var dette nummeret en verdig tilbakevending til livet for tidsskriftet Mot Rusgift..

Nr. 58 fra mai 1996 har "Kamp mot legalisering" som tema. Introduksjonsartikkelen heter "Kampen mot narkotika kan vinnes". I artikkelen "Legaliseringsdebatt på Internett – FMR-USA 1-0" gjengis en internettdiskusjon om legalisering som FMR hadde med den narkotika-liberale avisa "Anodyne Times" i USA, inspirert av FMRs engelske nettsider. En gjennomgang av legaliseringsargumentene i artikkelen "Legalisering – pro et contra" gir en oversikt over medisinske,

økonomiske, sosiale, moralske og juridiske argumenter på begge sider.

Studentene igjen i fokus i 1997

Nr. 59 fra februar 1997 har som hovedtema "Studenter og rusgifter", Her redegjøres det for et kartleggingsprosjekt som FMR og stiftelsen Nord-Trøndelagsforskning er i ferd med å starte på 7 forskjellige høyere læresteder rundt studentenes holdninger og vaner knyttet til rusgifter. Man har også en anmeldelse av det svenske Systembolagets studentundersøkelse, "Full –fattig – Fet", og en reportasje fra studentmiljøet i Tromsø. Mer spesifikt studentstoff er det ikke. Derimot er det flere artikler som må antas å være av stor interesse for studenter, som for eksempel "Oslos uteliv på menyen", hvor sosiologen Guro Ødegård blir intervjuet om alkoholens funksjon i sjekkeritualene ved ulike typer drikkesteder i Oslo., eller bokanmeldelsen av Anders Cappelens bok, "Meska", som dreier seg om Ecstasys introduksjon i Europa. "Hva er de helsemessige og psykologiske konsekvensene av bruk av cannabis" kan også tenkes å være relevant i studentmiljøene. Har man teoretisk legning, er også artikkelen "Fører en tillatende narkotikapolitikk til økt segregering?" mat for tanken.

Alkoholindustrien på hissig markedsjakt – i den tredje verden og i Norge i 1998.

Nr. 60 fra februar 1998 har som hovedoppslag "Alkoholindustrien på hissig markedsjakt", hvor Marin Institutes oppsiktsvekkende rapport, "Thirsting for markets – the global impact of corporate alcohol" blir grundig omtalt. Denne rapporten, som var skrevet av en forskergruppe, ledet av David Jernigan, dokumenterer bryggeri- og brennevinsindustriens framstøt i den tredje verden og hvilke enorme problemer dette skaper. Men utgaven inneholder også en introduksjon til diskusjonen om "medisinsk marijuana" ved å trykke en høringsuttalelse til det Hvite Hus' Domstolskomite om saken av dr. Janet D. Lapey, som er en av USAs ledende eksperter på området. I flere artikler drøftes også hvordan det norske samfunnet er i ferd med å komme på gli i narkotikaspørsmålet, samtidig som trekk i samfunnsutviklingen, som nedbyggingen av velferdsstaten, skildres og problematiseres. Et trekk i samfunnsutviklingen er også massemedias bidrag til å demonisere narkotika i starten, for senere å bli en drivkraft i allminneliggjøringen av narkotikabruken. Dette er godt skildret i artikkelen "Beretninger om narkotika i Norge – fra Knut Gribb til "Blind gudinne".

I nr. 61 fra oktober 1998 følges de pågående kulturendringene opp i flere artikler, hvor det blir hevdet at pådriverne

for en liberal alkohol- og narkotikapolitikk egentlig ikke er så mange, men at de er smarte og målbevisste. I artikkelen "Trenger vi en rusgiftpolitisk opinion" blir det tatt til orde for å gjenreise og bevisstgjøre om de restriktive motstandsholdningene mot en slik politikk i befolkningen. Et samspill mellom myndigheter og opinion som kan gi en restriktiv rusgiftpolitikk større legitimitet blir etterlyst. Søkelyset blir også satt på utnyttelsen av idretten som arena for alkoholreklame i en artikkel av Dag Rekve, med tittelen "Markedsføring uten grenser". I en artikkel som analyserer alkoholsituasjonen i Norge i øyeblikket, oppsummerer Anders Ulstein: "Ein restriktiv alkoholpolitikk – AP er nøkkelen – på kort sikt".

På dette tidspunktet hadde man i Norge i flere år vært bekymret for en sterk økning i narkotikarelaterte dødsfall, og dette blir også drøftet i en artikkel i dette nummeret, hvor man særlig gjengir inntrykk fra en studietur FMR har gjort til Frankfurt, og beskriver hva som der er gjort for å dempe overdoseproblematikken. Det blir oppfordret til å lære av hva myndighetene i Frankfurt har gjort, som for eksempel å stenge den åpne narkotikascenen, å prioritere narkotikaspørsmålet høyere, og å øke utbredelsen av metadon, samtidig som det blir pekt på at man for eksempel i Oslo vil ha langt større muligheter for oppfølging og rehabilitering, gjennom det langt større institusjonsapparatet man rår over.

I nr. 62 fra mai 1999 følges overdosetemaet opp, ved en gjennomgang av de 13 forslagene til tiltak som Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet har lansert på Stortinget for å redusere overdosedødeligheten. Særlig legges det vekt på å påvise at forslaget om å etablere sprøyterom for stoffavhengige ikke vil ha noen overdoseforebyggende virkning. En artikkel spør: "Hvor lenge kan en leve som sprøyte-narkoman?", mens en annen artikkel har tittelen: "Metadon er ingen frelse". I en tankevekkende artikkel med tittelen "Organisasjonene og det sivile samfunnet" peker Bernt Bull på at den økende profesjonalisering av organisasjonsarbeid kan føre til at det frivillige engasjementet i organisasjonene forsvinner. Han peker her på tendenser som kan finnes i stort monn også innenfor den rusgiftpolitiske bevegelsen.

Alkohol – godt for hjertet? i 1999

I nr. 63 fra november 1999 blir søkelyset satt på den tilbakevendende debatten om moderat alkoholbruk er gunstig for å forebygge hjertesykdommer. En av artiklene har tittelen "Alkoholen og hjertet ditt. Er alkoholfrie samfunn ønsket", hvor man gjennomgår det daværende Rusmiddeldirektoratets arbeidsgrupperapport om temaet, som konkluderer med at vin

kan være bra for helsen for menn over 50 år som selv ikke har alkoholproblemer og som heller ikke har det i familien og som har en generell økt risiko for hjerte- og karsykdommer. Dette blir fulgt opp med artikkelen "Man blir fremdeles full av alkohol – ikke frisk". Ellers setter man søkelyset på det økende presset på norske alkoholavgifter i en grundig artikkel med tittelen "Effektive alkoholavgifter med økt internasjonal kontakt", hvor det pekes på at et høyt avgiftsnivå bidrar til å holde alkoholskadene nede, og hvor det lanseres en del forslag til tiltak som kan bevare det norske avgiftsnivået uendret. En viktig forutsetning er imidlertid at den norske alkoholpolitikken har legitimitet i befolkningen. Dette er et problem tilhengerne av et høyt avgiftsnivå ennå ikke har løst, men som det i skrivende stund jobbes med bl.a. gjennom høstens stort anlagte statlige holdningskampanje.

I to artikler setter man også søkelyset på "alminneliggjøring som strategi", hvor butikkkjeden Body Shops lansering av cannabis-relaterte kroppspleieprodukter får sterk negativ omtale. "Kamp om de radikales sjel" er en artikkel hvor det pekes på at Body Shop-lanseringen av disse produktene er et forsøk på å bryte ned motstanden mot narkotikarelaterte produkter på venstresiden, og samtidig tjene penger på mer narkotika-liberale holdninger blant norsk ungdom".

Cannabis - hva vet vi i dag? i 2000

I nr. 64/65 fra juni 2000 forsøker redaksjonen å gjenta suksessen fra nr. 28/29 ved å gi ut et dobbeltnummer om hasj og marihuana, med tittelen "Cannabis - hva vet vi i dag?". Her har man brukt innholdet i et FMR-seminar om cannabis som utgangspunkt. Her finner man innslag som "Cannabis' biologiske virkninger" med referat fra et foredrag av forskningssjef Jørg Mørland som bakgrunn. Tilsvarende referater finner man fra den svenske psykiateren, Jan Ramstrøm, med tittelen "Kan man dø, bli gal eller få kreft av hasj- og marihuana-røyking?", og fra den svenske psykologen, Thomas Lundqvist, med tittelen "Cannabis' psykiske og avhengighetskapende effekter". FMRs forbundsleder, sosiolog Knut T. Reinås holdt også et innlegg, som er blitt gjengitt med tittelen: "Farlighetskriterier for rusgifter – eller hva gjør farlige stoffer farlige?", hvor det bl.a. pekes på at atakelsene om at et stoff er ufarlig, kan føre til færre motforestillinger mot å bruke det, og således paradoksalt nok kan føre til at flere pådrar seg narkotikaproblemer. Temanummeret inneholder også artikler om "medisinsk marihuana", om nederlandsk narkotikapolitikk, og en viktig artikkel om "Narko-lovbrudd og straff". Endelig er det også en rekke henvisninger til cannabis-litteratur på Internett.

Innholds- og kvalitetsmessig er det grunn til å hevde at dette nummeret av Mot Rusgift nok er en større suksess enn forgjengeren 19 år tidligere, men den oppmerksomheten det vakte var langt mindre. Dette viser kanskje til et generelt trekk i samfunnet, nemlig at informasjons-tilgangen øker, og at det kan være vanskelig å slå igjennom i mediastøyen med et tidsskrift som nok holder innholdskvalitet, men som fremdeles gis ut i svart-hvitt og ser ut som om det er gitt ut i 1970.

Barns perspektiv på voksnes alkoholbruk i 2000

Enda en stund fortsatte Mot Rusgift å komme ut i samme layoutmessige drakt, med innholdsmessig høy kvalitet, men lav oppmerksomhet. Nr. 66 fra juni 2000 hadde temaet "Barns perspektiv på voksnes alkoholbruk", og igjen finner vi en rekke tankevekkende bidrag og dokumentasjon fra fagfolk, pårørende og frivillige organisasjoner som arbeider i forhold til barn med rusgiftproblem i familien. En artikkel forsøker også å kvantifisere hvor mange barn som har eller lever med et slikt problem i familien, og hvor man refererer noen beregninger som tyder på at så mange som 160 000-230 000 barn til enhver tid lever i familier hvor alkohol er et problem. I en annen artikkel hevdes det at "Hver tiende svenske elev er alkoholistbarn". Det pekes også på at det er "For dårlig hjelpetilbud til barn i familier med rusgiftproblemerr", mens artikkelen "Hjelp til barn i familier med rusgiftproblemerr" av Frid Hansen peker på at det finnes metoder for å oppdage og hjelpe slike barn. Søkelyset blir imidlertid også satt på alkoholbruk i barnefamilier hvor det ikke er alkoholproblemer, men hvor "Barn reagererr tidlig på voksnes alkoholbruk", og "Foreldre gir fortsatt alkohol til 13-åringerr". Endelig gir artikkelen "Bedre enn forventet" et optimistisk glimt inn i tilværelsen til barn med alkoholproblemer i familien, hvor det pekes på at det ofte går bedre med disse enn fryktet. Det er altså ikke noen automatikk i at en alkoholpreget oppvekst alltid må føre til at barnet senere også får tilsvarende problemer. Her kan hjelpeapparatet bidra til en betydelig forskjell. Igjen en kvalitetsutgivelse uten den helt store oppmerksomheten.

Medikamentassistert rehabilitering i 2001

Nr. 67 fra mai 2001 har temaet "Medikamentfri behandling i bakevja", og dreier seg om s.k. medikamentassistert rehabilitering, og dens plass i det totale behandlingstilbudet for narkotika-avhengige. Her hadde man igjen tatt utgangspunkt i et temaseminar som FMR arrangerte høsten i forveien. Reidun Hansen fra Solliakollektivet stiller spørsmålet; "Er stoffrihet passé?", mens Inger Granby, tidligere leder av Selbu-kollektivet, stiller spørsmålet: "Har den medikamentfrie behandlingen en sjanse til å overleve?". Psykiater Helge

Waal kaller sitt innlegg: "Metadon er ingen vidunderløsning", mens politisk rådgiver i Sosial- og Helse-departementet, Eva Jupskås, redegjør for "Regjeringens prioriteringer og mål i medikament-assistert behandling". Tidligere leder i Norsk Narkotikapolitiforening, Hallgeir Larsen, stiller spørsmålet: "Friske nok til å bli kriminelle?", mens forskningssjef Jørg Mørlands bidrag heter: "Hva gjør heroin med hjernen – og hva gjør metadon". Her pekes det på at metadon kan vedlikeholde de hjerneendringer som mange års heroinbruk allerede har skapt. Resultatene fra et forsøk med det alternative erstatningsmedikamentet Subutex (buprenorfin) blir gjengitt, mens lege Geir Riise reiser et kritisk perspektiv på medikamentassistert rehabilitering i artikkelen "Medikalisering av rusgiftfeltet". En artikkel ser også på noen foreliggende planer om "Lavterskel-metadon-tilbud", som byrådet i Oslo tumler med. Redaksjonen har ellers produsert en grundig artikkel om "Medikamentassistert rehabilitering i Norge", som gjengir historikk og status for denne metodikken i det årtusen-skiftet ble passert. Tidsskriftet har også tatt for seg kostnadene ved behandling med henholdsvis metadon og subutex, og kommet til at de rene medikamentkostnadene alene utgjør henholdsvis rundt 50 000 og 65 000 kroner pr. år. I tillegg kommer oppfølgingskostnader. Endelig inneholder denne utgaven en omfattende oversikt over sprøyteromstematikken, hvor også synspunktene til FNs narkotikabyrå, INCB, trekkes inn. Konklusjonen er at sprøyterom ikke bidrar til færre overdosedødsfall, og heller ikke til økt verdighet for brukerne.

Rusgifter i den tredje verden og samarbeid med FORUT i 2001

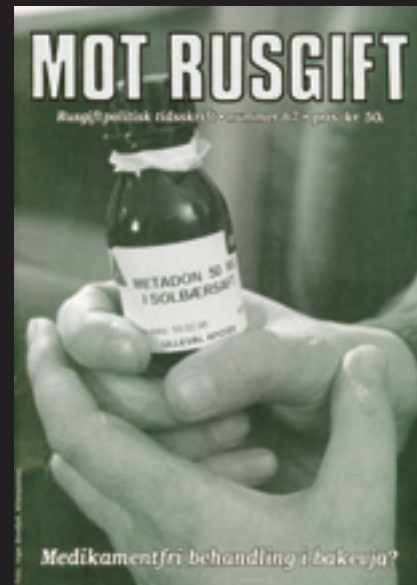
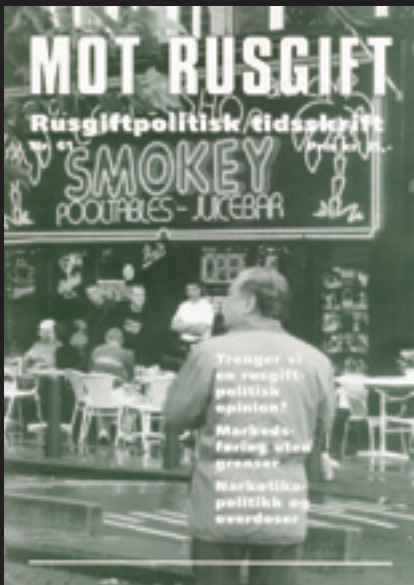
Nummer 68 fra juni 2001 med temaet "Rusgifter i den tredje verden" blir minneverdig både gjennom grundig dokumentasjon av rusgiftproblematikk i mange utviklingsland og hvordan alkohol og narkotika faktisk utgjør viktige utviklingshindre. Men dette temanummeret huskes også ved at det ble til i samarbeid mellom FMR og FORUT, som er bistandsorganisasjonen til freds- og edruskapsorganisasjonene IOGT, IOGT-junior og Juvente. Man får innsyn i alkoholindustriens og narkobaronenes herjinger i Afrika, Asia og tidligere Sovjet-Unionen. Spesielt belyst blir situasjonen i Sierra Leone, Sri Lanka, Senegal, Zimbabwe, Nepal, Gambia og India. I artikkelen "Alkohol har tvetydig utviklingseffekt", pekes det bl.a på at "Etablering av alkoholindustri bidrar i liten grad til handelsbalanse. Dette skyldes at en betydelig del av råvarene hentes fra utlandet". Alt i alt inneholder dette nummeret en betydelig dokumentasjon av en side ved utviklingsproblematikken som ikke så ofte blir fokusert her i landet. FORUT har også brukt denne utgaven av tidsskriftet som en dokumentasjon rundt sin egen virksomhet.

Det Nytter i 2002

Neste nummer av tidsskriftet, nr. 69, måtte man vente på til desember 2002. Det har bilde av justisminister Odd Einar Dørum på forsiden. Han går i fakkeltog til støtte for "Det Nytter-bevegelsen", som FMR engasjerte seg kraftig for i 2001-2002. Det Nytter-begrepet henspeiler på ønsket om at også tidligere stoffavhengige som har greid seg gjennom behandling og i dag lever et normalt liv, skal få et ansikt. Bl.a. arrangerte FMR og Landsforbundet Mot Stoff-misbruk en dialogkonferanse høsten 2002, hvor 21 Det Nytter-folk gjenga sine historier og synspunkter på hva det er som nytter i behandling og oppfølging. Disse historiene ble senere utgitt i bokform med tittelen "Vi greide det – 21 historier som viser at det nytter". Dette nummeret av Mot Rusgift har også tittelen "Det Nytter", men blar man opp inne i bladet, finner man meget lite om dette temaet. Utgaven må tvert i mot sees som et "samlenummer" hvor ulike temaer er berørt. Artikkeloverskrifter som "Tida vi lever i", "En verdig narkotika-politikk", "Regjeringas handlingsplan mot rusproblemer", "Buprenorfin medisin som kan gjøre dem friske og rusfrie", "Lang dags ferd mot natt", "Aksjonsuka mot narkotika 2002: Bruk makta di", og "Feltpleien i Oslo – helse-sosial i integrert omsorg" tyder på at redaksjonen denne gangen har hatt et spredt interessefelt. Nummeret inneholder også en oppfordring til å støtte Wien-erklæringen, et initiativ for å samle internasjonal støtte til FNs narkotikakonvensjoner, som er under stadig press fra legaliseringsbevegelsen, og hvor det i 2003 skulle være en halvveis-gjennomgang av de resultatene som var oppnådd siden FNs spesialsesjon om narkotika i 1998. Ved halvveis-gjennomgangen kunne tilhengerne av en restriktiv narkotikapolitikk presentere 1,3 millioner underskrifter, hvorav en god del også var samlet inn her i landet, på initiativ fra tidsskriftet Mot Rusgift.

Tidsskriftet Mot Rusgift ved et veiskille i 2003

Forbundet Mot Rusgift var nå i tvil om de skulle fortsette med utgivelsen av tidsskriftet. Det var vanskelig å prioritere denne aktiviteten ressursmessig. Andre aktiviteter hadde tatt seg opp. FMRs Internettside var veletablert som ett av de største og mest aktive rusgiftpolitiske nettstedene i landet. Dermed dekket man i antall lesere et antall som kanskje var det 1000-dobbelte av den leserkretsen Mot Rusgift tradisjonelt hadde hatt. Hadde vi behov for Mot Rusgift? Og hadde vi ressurser? Det var i alle fall klart at skulle FMR fortsette å gi ut tidsskrift, så måtte man få til en bærekraftig økonomi i tidsskrift-driften, hvilket betyr en betydelig økning av antallet abonnenter. Og skulle man få noen flere abonnenter, måtte utseendet på tidsskriftet heves mange hakk, og regelmessigheten i utgivelser måtte økes. 4 nummer pr. år ville bli en nødvendighet. Og skulle man ha så

hyppige utgivelser, uten at det gikk ut over kvaliteten, måtte man ha nye ressurser inn i redaksjonsarbeidet, både det teknisk-redaksjonelle, og faglig-innholdsmessige.

Det ble bestemt at FMR skulle gjøre en kraftinnsats for å få tidsskriftet inn i et forsvarlig spor. Gjennom samarbeid med PR-byrået Lynx Porter Novelli, og ved å knytte til seg et redaksjonsråd av sympatiserende fagfolk, ville man satse på å gi ut fire nummer årlig, og også gjøre en kraftanstrengelse for å øke abonnementsstallet. I desember 2003 kom den første utgaven i ny drakt, nr. 70. Her var hovedtemaet "Russefeiring – en akseptert unntakstilstand". Nr. 71, fra mars 2004 hadde tema: "Er det mulig å forebygge?" og dokumenterte hvilke forebyggings-metoder som gir best uttelling, . Nr. 72 fra juni 2004 hadde temaet "Rusreformen", og forsøker å gi folk en oversikt over hva de store endringene innen behandlingsapparatet for rusgiftavhengige betyr, etter at ansvaret ble overført fra fylkeskommunene til de regionale helseforetakene. Det foreløpig sist utkomne nummeret, nr. 73 fra september 2004 har hoved-temaet "Positiv rus". Gjennom intervjuer og reportasjer gis det bakgrunn for å hevde at mennesket er født med et rusbehov, men at dette behovet kan oppfylles både gjennom ikke kjemiske rusmidler som fysisk aktivitet, sosiale impulser og metoder som meditasjon og lignende og ved inntak av rusframkallende kjemikalier, rusgifter. Dette nummeret er blitt trykt i et uvanlig stort opplag – 20 000 eks. og er blitt spredd på alle høyere læresteder i Norge.

Mot Rusgifts funksjon før og nå.

Hva har vært tidsskriftet Mot Rusgifts funksjon opp gjennom de årene det har kommet ut?

Det har vært en formidler av kunnskap og dokumentasjon av faktiske forhold. I hele den perioden hvor medias fokus mer og mer har vendt seg mot individuelle forhold, mot enkelt-skjebner og mot medisinske perspektiver, har Mot Rusgift vært en motvekt ved å formidle kollektive solidaritetshensyn, politiske perspektiver og sosialpolitiske hensyn, selv om man ikke har unnlatt å dekke helseperspektivene. Tidsskriftet har i sine beste stunder hatt en dagsorden-funksjon, og i alle fall vært et arnested for utklekking og systematisering av ideologiske og rusgiftpolitiske tankerekker som har vært bygd opp under og dokumentert av fakta. Mot Rusgift har derfor vært et viktig bolverk mot alkohol- og narkotikaliberale tankeganger så vel innenfor den rusgiftpolitiske bevegelsen som i samfunnet ellers. Men mens tidsskriftet i det første tiåret bare var et organ for FMR, og alltid måtte gi uttrykk for FMRs rusgiftpolitiske linje, er det etter hvert blitt et forum for nye tanker, som også kan avvike fra FMRs politikk, eller som foregriper temaer hvor FMR

ikke har utarbeidet vedtatte standpunkter. Det er blitt høyere under taket, målet er nå først og fremst å bidra til å fylle folks kunnskapsbehov – ikke å oppfylle FMRs behov for å propagandere sin linje i alle spørsmål. Slik sett bidrar tidsskriftet til formulering av nye tanker og til ideologisk og faglig utvikling, så vel utenfor som innen FMR.

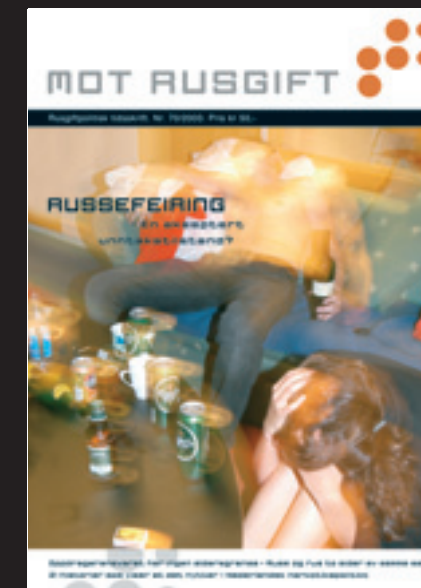
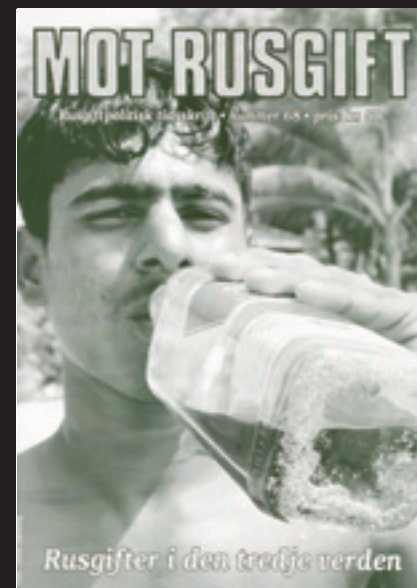
I starten var tidsskriftet også en metode for at FMRs aktivister kunne nå ut til folk, gjennom gatesalg eller dørsalg. Hovedvekten på Mot Rusgift som aktivistverktøy er nå forlatt til fordel for tidsskriftet som hovedstammen i FMRs nettsted, www.fmr.no. Her ligger alle utgivelser fra og med nr. 54 fra januar 1992 i fulltekst på nettet. Dette er svært generøst. Men filosofien er at jo flere lesere tidsskriftet kan yte service, jo bedre er det. Det er dermed blitt mulig for publikum, journalister, fagfolk og interesserte å søke seg fram til kunnskap om ulike rusgiftpolitiske temaer på FMRs nettsted, hvor Mot Rusgift er et substansielt bidrag. Men for svært mange lesere kan ikke nett-utgaven erstatte det papirtidsskriftet man kan bla i og ha i hylla, og da må man abonnere.

Har den siste omleggingen av tidsskriftet vært vellykket?

Man har oppnådd flere av målene:

1. Man har forbedret utseendet på bladet kraftig.
2. Man har beholdt høy kvalitet på innholdet.
3. Man har lyktes i å øke utgivelsestakten, slik at 4 nummer pr. år synes realistisk.
4. Man har ennå ikke oppnådd et tilfredsstillende antall abonnenter, og dermed ikke en bærekraftig økonomi for tidsskriftet.

Til syvende og sist blir det altså leserne selv, som kan avgjøre om de vil ha dette produktet, samt eventuelt instanser som syns tidsskriftet er verdifullt nok til å gå inn med støttemidler, slik Avholdsfolkets Landsråd gjorde i 1996. FMR tror begge deler er mulig, og ser derfor framtida for tidsskriftet fortrøstningsfullt i møte.

100 ÅRS JUBILEUM

82 festglade mennesker var samlet på Bondeheimen
for å feire NSUA/FMRs 100 års jubileum
lørdag 13.november 2004

Gjestene blir tatt imot av Knut T. Reinås og hans kone Johanne Storhaug.
Her ankommer Justisminister Odd-Einar Dørum

“Få til det utrolige, gjør det umulige!”

Tale ved NSUAs 100-årsjubileum lørdag 13.september 2004 av Thor Bjarne Bore

For oss som stemmer Venstre, heier på Tottenham og er avholdsfolk, har de senere årene bydd på få oppmuntringer. Vi er sjelden på de vinnende lag, og har ikke vært det på en god stund.

Jeg var på slutten av 60-tallet aktiv i kampen mot Vinmonopol-utsalg i Molde, såpass aktiv som redaktør av byens lokalavis at styret sørget for at jeg fikk atskillige måneders dobbelt-lønn og skyset meg ut av avishuset i Myrabakken lenge før oppsigelsestiden egentlig utløp. I dag er det ingen som har avstemning om polutsalg. Skanse for skanse har vært tapt. Sterkest opplever jeg det kanskje innen det miljø der jeg for tiden har en del ansvar som leder av Kirkerådet. I min oppvekst var det svært få kristne som nøt alkohol. I dag er forholdet nesten snudd rundt, jeg føler meg enkelte ganger temmelig ensom når øl- eller vinflaskene kommer på bordet. Mange har behov for å bryte med fortidens pietisme og moralisme, er redde for å bli stemplet som mørkemenn. Og stadig flere unge kristne drikker for å bli beruset, og noen av dem har lanserer begrepet “gladfyll”.

Jeg synes det er viktig at totalavhold praktiseres som en reflektert og livsbejænde livsstil, men det må aldri – slik det nok ble blitt gjort gjennom ekstra menneskebud – må aldri knyttes til spørsmål om frelse eller ha karakter av samvittighetsbindende påbud. Ingen må måle sitt liv på andres begrensninger og ingen skal svare for andres frihet. Men særlig for personer med leder- og oppdrageransvar bør enhver offentlig omgang med alkohol være gjenstand for et bevisst og gjennomtenkt valg. Og er det ikke noe merkelig at det i enkelte kirker arrangeres minnestund med fakkeltog for de som dør av overdose og ulovlige rusmidler, mens man glemmer dem som dør av et lovlig rusmiddel. Dessverre er det nok ofte slik at narkotika er “den gode fiende” – den alle kan ta avstand fra. Dermed kan både den enkelte og media slippe å sverte det lovlige stoffet, deres eget rusmiddel.

Er det verre at en person dør av narkotika enn at fem dør av alkohol og femten av tobakk?

Et annet karakteristisk uttrykk for det som har skjedd finner jeg i et sitat fra et jubileumsskrift fra det som var Firda off.landsgymnas:

“I 1952 hadde Stella 132 medlemmer, og Firda var det gymnasiet i landet som hadde størst prosent organiserte avholdsfolk blant elevane . Eit viktig arbeidsredskap var studieringar, eit år hadde laget 31 slike, med 150 medlemmer. Stella var aktiv nokre år innpå 70-tallet, men har sidan lege nede. Ein lagnad elevfråhaldslaget deler med mange vaksenlosjar i Norge i ei tradisjonsrik rørsle som har stridd i motvind dei siste tiåra”, sitat slutt..

Eller som da Bokn kommunestyre for noen år siden ga kommunens første alkohol-bevilling, til skjenking av øl og vin i sluttet lag, på dagen nesten 171 år etter at Asbjørn Kloster ble født på gården Boknaberg. Rogalands siste alkoholfrie kommune var Klosters fødested. Unnskyld nostalgien, men den er egentlig ikke farlig så lenge man passer på ikke å leve i det forgangne.

Men så tenker jeg: Vet den nye generasjon hvem Asbjørn Kloster er? Og trenger de egentlig vite det? Er det dessuten noe særlig fornuft i at en som var aktiv i Studentavholdslaget og i NSUA på landsplan en gang langt tilbake i steinalderen på slutten av 50- og begynnelsen av 60-tallet, skal være den som taler på et 100 års jubileum? Burde ikke det gjøres av en representant for de yngre røster, de som artikulere seg så fremragende i et tidsskrift atskillig mer utadrettet og fagtungt enn de spede forsøk på prinsipielle skriverier i “Kamp og Kunnskap”-spalten i Folket i hine hårde dage da Øystein Søråa svevde over vannene i Bernt Ankers gate 5 og lærte meg mye journalistikk.

Jeg er altså en av dem med en fortid i NSUA? Jeg går til tidens store oppslagsbok, internett, søker på NSUA – og får jeg to treff. Det ene har jeg allerede nevnt, fra Firda, det andre er fra en artikkel i Mot Rusgift. 2 treff på NSUA. Men – går vi til Forbundet mot Rusgift blir det mer fart i verdensveven, 9590 treff. Hva finner vi egentlig på nettet, hva skrives det om, hva er folk opptatt av?

Stikkordet sex gir 2 080 000 svar. Narkotika noterer seg for 380 000 sider, alkohol for 269 000, avholdsmann 1200, totalavhold 526, alkoholforbud 345, edruskap 340, avholds-sak 208. Kombinasjonen alkohol og ansvar gir 22600, alkohol og glede 11 000 , alkohol og død 17200, alkohol og skade 14500, alkohol og livskvalitet 6530. Og endelig: Knut Reinås har 1500 noteringer, den kanskje mest kuriøse er følgende: “Han er en av arkitektene bak den norske forbudsmodellen, og har derfor en stor del av ansvaret for at hundrevis av menneskeliv unødig er gått tapt”.

Livet har klisjemessig lært meg at det har lite for seg å gå over bekken etter vann, bringe kull til Newcastle, eller slåss med spøkelser. Jeg skal derfor ikke gjøre det minste forsøk på å overbevise denne forsamling om alkoholens farer og avholdets berettigelse. Men jeg har likevel lyst til å lese et brev, som jeg i 1959 fikk fra Johan Scharffenberg. Født i 1869 død i 1965. I en artikkelsamling som Aschehoug ga ut i 1972, heter det i presentasjonen at Johan Scharffenberg var gjennom et langt liv en uhyre flittig skribent. Praktisk talt alle vesentlige spørsmål i tiden ble gjenstand for hans behandling. Han var en av avholdssakens fremste forkjempere, og foruten den var han spesielt opptatt av forsknings- og utdanningsspørsmål, utenriks- og forsvarspolitik. “Men det er først og fremst hans holdning under andre verdenskrig som har gjort hans navn u dødelig i norsk historie”, fremholder forlaget. Det er 32 år siden 1972, en generasjon, og faren er nok sterkt tilstede for at Johan Scharffenberg ikke lenger oppfattes som u dødelig, men at han hos de aller, aller fleste befinner seg i glemselens grav. Men for meg, og for en del andre i NSUA på den tiden, tror jeg Scharffenberg var det som senere kalles guru. Han var altså 90 år gammel i 1959, men stadig like skarp. Og skriften var klar og tydelig, uten den minste skjelv, det kunne jeg konstaterer ved selvsyn da jeg fikk svar på et brev jeg sendte ham med invitasjon til å tale på et møte i Studentavholdslaget. Jeg siterer hans svar til stud.real. Thor Bjarne Bore:

“Jeg takker hjertelig for venlig hilsen til min fødselsdag og den vakre urne med blomster! Jeg har vært med i NSUA fra stiftelsen i 1904, det er den eneste avholdsorganisasjon jeg tilhører. Jeg har alltid lagt særlig stor vekt på dens oppgave: å vinne den studerende ungdoms overbevisning så medlemmene i sin senere livsgjerning kan støtte totalavholdsprinsippet. Det har smertet meg når unge medlemmer som syntes å ha tilegnet seg dette prinsipp, senere oppga det under påvirkning av omgivelsenes drikkeskikk, men jeg har også hatt den glede at mange jeg ble kjent med i NSUA senere har vært trofaste og arbeidet for prinsippet.

Det gjelder å vinne de unge både fornuftsmessig og følelsesmessig, fordi enhver vurdering avhenger både av fornuft og følelse. Spørsmålet er: Er alkoholnyttelsen, den narkotiske virkningen på hjernen, en verdi så stor at den oppveies av all den ulykke alkoholbruken volder?

Det er umulig å avskaffe all “misbruk” og bevare “bruken” – “misbruken” er den pris samfunnet må betale hvis det vil beholde “bruken”. Derfor er spørsmålet om dette er en for høy pris for nytelsen ved den narkotiske virkning på hjernen.

Dette er den grunntanke jeg har søkt å holde frem. Oslo 7.12.1959 Johan Scharffenberg” Hans betraktninger står seg fremdeles.

Bergens Tidendes medieombud, tidligere nyhetsredaktør Terje Angelskhaug, spurte nylig i sin faste ukespalte i avisen: “Har vi for lite fyll her i landet? Har vi for lite vold og burde noen flere vært kjørt i hjel på veiene av bilister som sitter dritings bak rattet? Er det på tide at flere barn får oppleve hvordan det er å vokse opp med foreldre som drikker seg fra sans og samling? I dag dør ca. 400 årlig av direkte alkoholskader? Burde det vært flere?”

Når han spør slik, er det fordi han mener medias dekning av debatten om alkoholavgifter stort sett er , sitat”, “overfladisk og fordummende”. Det kan jeg uten videre tiltre. For skal man gjøre seg opp en mening basert på det media interesserer seg for, må konklusjonen bli at disse avgiftene er et stort samfunnsproblem, oppfunnet av og påført oss av “ayatolla Høybråten”.

Det er få ting som gjennomgående blir nevnt i så positive vendinger som alkohol. Reportasjer fra trivelige irske ølpuber, inspirerende besøk på franske vingårder, dvelende møter med den skotske whisky både over og under bordet. Et betydelig antall spaltemetre om vin og øl som nødvendig veiledning for nordmenn med mangelfull sosial kompetanse. Alkohol er jo så berikende, bare synd at det er så forferdelig dyrt i dette ukultiverede bondelandet. Hva konsekvensene måtte bli av en betydelig lavere pris på alkohol, ser vi lite om. Det har ikke vært noen journalistisk kø på flyet til Finland, der konsekvensene av prissenkning har være meget tydelige, både i trafikken og i rennesteinen. Tenk om den undersøkende journalistikk kunne bli mer opptatt av slike spørsmål, av ubehagelige sannheter som at 70-80 pst av voldsbruken i Norge utøves i alkoholrus, Overfladisk journalistikk har dessverre gitt spillerom for lettvinde politikere. Det ser vi mye av i alkoholdebatten, men ikke bare der.

Da jeg bladde i gamle papirer foran dette møtet, fant jeg et avisutklipp fra Kunnskapstevlinga sånn rundt 1960. Der var det et lag fra Oppegård Unge Høyre som hadde gjort det strålende. En av deltakerne het Jan Petersen, han er i dag utenriksminister, og jeg tviler på om han ville nå opp i en ny kunnskapstevling. Han godtar nemlig ikke at alkohol er et samfunnsproblem, “det er et individproblem” .

Vi snakker om årlig rundt 1500 dødsfall, 60000 akutte skader, 100 000 sykehusinnleggelse, 700 000 konsultasjoner hos allmennlege, 100 barnefødsler med varig hjerneskade som følge av morens bruk under svangerskapet, osv osv. Bare et individproblem?

Den store slageren hos mange politikere er at mange av dagens tiltak ikke er 'velegnet til å redusere alkoholens sosiale problemer, «vi må heller satse på informasjonstiltak». De minst restriksjonsglade politikerne samler seg gjerne om trylleformularet «mer opplysning». Det lyder så vakkert og riktig, men i virkelighetens verden er svært få politikere villige til å ta konsekvensene av det vi vet: Jo lettere tilgang på alkohol, dess større alkoholskader, jo lengre åpningstid for skjenkestedene, dess økt voldsbruk.

Kanskje kunne enkelte politikere få plass til noen av sine skattelettelser om de i handling ville bidra til å redusere samfunnets alkoholregning?

De minst restriksjonsglade politikerne samler seg gjerne om trylleformularet «Mer opplysning». Det lyder så vakkert og riktig, men i virkelighetens verden er svært få villige til å ta konsekvensene av det vi vet. Nils Kjær har sagt at alkohol er en subtil væske, som siver gjennom det snedigste nett av lovparagrafer. Det er ingen dum observasjon, men må ikke hindre at politikerne tar ansvar. Mener de noe med at de ønsker å bekjempe voldsbruken i dagens Norge, må de gjøre noe konkret for å redusere tilgjengeligheten av alkohol. Kortere skjenketid og salgstid er et godt virkemiddel for å dempe voldsbruk. Både riks- og lokalpolitikere vil bekjempe voldsbruk – verbalt. Men samtidig ønsker mange av dem å få flere utesteder og holde dem åpne i flest mulig av døgnetimer. "Man trenger snart bare et lite sykkelskur for å få skjenkeløyve", sa en av våre mest kjente forsvarsadvokater leitt karrikerende . Og fortsatte: "Jeg er jo glad i å ta en drink sjøl, men jeg er ikke redd for å bli oppfattet som prektig eller moraliserende, jeg ber om mer kontroll og flere restriksjoner, man kan ikke gi frihet uten også å ha restriksjoner".

Vi lever i en tid fattig på holdninger og normer. Politikere innser at det som plager stadig flere er ensomhet og angst, mangel på tilhørighet og trygghet. Og på de områdene føler de seg hjelpeløse. Men skal vi derfor gi opp? Kan vi hjelpeløse hjelpe dem som er enda mer hjelpeløse enn oss?

Det er i det hele tatt ikke lett å bli klok på politikere. Det er for eksempel ikke så lenge siden flertallet i fylkestinget i Vest-Agder

ga avkall på sin alkoholfrie linje når Kongen setter seg til bords. Begrunnelsen var «anledningens spesielle karakter». Uansett holdning til bruk av alkohol er det pinlig når politikere som har vedtatt alkoholfri representasjon, signaliserer at dersom det skal være riktig fest må det likevel alkohol til. Kong Harald har sagt det forbilliglig klart: «Jeg drikker gjerne alkoholfritt. Det er opp til hver kommune hva man vil servere oss når vi kommer på besøk. mange kommuner har som praksis å servere alkoholfri drikke, og det respekterer vi selvsagt. Vi kommer som gjester». Vi mangler ikke kunnskaper i dagens samfunn, vi mangler holdninger. De fleste er for eksempel enige om at man ikke skal kjøre i fylla, at alkohol og bilkjøring ikke hører sammen. Likevel er promillekjøring hyppig forekommende. Og de som gjør det er ikke spesielt tilbakestående når det gjelder kunnskap og intelligens. Realiteten er at mennesker som stort sett mener det ikke er fornuftig å kjøre alkoholpåvirket, likevel gjør det under enkelte omstendigheter. Ofte er forklaringen den at den lille, øyensynlig uskyldige alkoholdosen har svekket nettopp den kontrollmekanismen og det omdømme som skal til for å opprettholde gode forsetter.

I den andre internett-saken om NSUA, den var fra 1992, ble Nils Stavenes fra Gol intervjuet. Han snakker der om starten av Mot Rusgift i 1972, om hvordan det ble et viktig redskap for å synliggjøre rusgiftmotstanden. "Etter at fråhaldsfolka hadde mura seg inne i sine egne lokallag og foreiningar i fleire tiår, kom Mot Rusgift på gata og gjorde det populært mellom unge fråhaldsfolk å vera aktivistar og agitatorar." Og han snakker om bladet som opposisjon og motkultur.

NSUAs historie forteller om mange engasjerte, dyktige kvinner og menn som har satt spor etter seg ikke bare i avholdsbevegelsen, men også i norsk samfunnsliv. De har representert glimrende kombinasjoner av Johan Scharffenbergs fornuft og følelser. Arbeidsoppgavene og arbeidsformene har vært forskjellige, men "nye ting må få skje dei og", sier Vinje. Mange av oss har i tillegg til faktaformidling og holdningsbygging også fått med oss en rekke gode minner for livet fra tiden i NSUA, noen av oss har til og med funnet en livsledsager nettopp i dette miljøet.

Men enten det heter NSUA eller Forbundet mot rusgift, så kan alle som har vært med i organisasjonen ta med seg at de har representert en motkultur som har vært en viktig del i utviklingen av det norske samfunn. Den kultur som har utgått fra sentrale makteliter har i to hundre år stått overfor flere folkelige "motkulturer". Disse har bidratt til å balansere utslagene av en ensidig liberal og elitistisk holdning. Det er ikke bare lekmannskristen-

dom, avholdssak og målrørslø som har representert en slik motkultur, selv om det er riktig at disse var av de første som fikk folkelig feste og organisatorisk form. Ekspertene snakker om i alt syv motkulturer.

Avholdssak fremstår som en motkultur mot den oppfatning at folket kunne ture som de ville i fritida, ettersom det så allikevel var andre som var kallet til å styre landet. Edruskap har vært en viktig parole for den moralske og demokratiske ansvarliggjøring av folket. Edruskapsarbeid gikk sammen med folkeopplysning, ikke minst gjennom frilyndte ungdomslag, og tidvis også arbeiderbevegelsen.

Alle "motkulturene" er blitt motarbeidet og forsøkt latterliggjort og nøytralisert av folk i sentrale posisjoner. Det har vært talt om folkelig trangsyn, nasjonalisme, fanatisme, moralisme, naturromantikk, provinsialisme og fremmedfrykt. Motkulturene kan til tider ha vært forsøkt usynliggjort. Men de har ikke forsvunnet. De fleste som har vært i kontakt med folk som representerer noen av motkulturene, har erfart at kritikken mot dem ikke er særlig saklig. Den henger heller sammen med et ønske fra sentralt hold om å få dominere kultur og ideologi ut fra egne interesser.

Motkulturene er en viktig del av norsk kultur. Ingen kan tale på vegne av norsk kultur uten å forholde seg til de folkelige og demokratiske rørsler som her i landet har balansert krefter som har hatt friere spillerom i en del andre land. Flere nasjonale studier har vist at distrikter, kommuner og lokalmiljøer som er sterkt preget av motkulturene, viser indikasjon på bedre sosiale levekår enn andre miljøer. Og i mange internasjonale sammenlikninger har Norge samlet sett kommet godt ut, av grunner som kan tilskrives de moralske kvaliteter som motkulturene har representert. For en del år siden gav den amerikanske samfunnsforskeren Raoul Naroll ut et verk kalt The Moral Order, der han sammenliknet statistikk for avvik og mistilpasning i forskjellige moderne stater. Norge ble her framholdt som modelllandet - det landet som i størst grad hadde klart å begrense omfanget av moderne sivilisasjonssykdommer. Jeg gratulerer oss alle med 100 år i folkeopplysningens og solidaritetens tjeneste. Et jubileum har ingen funksjon hvis det glemmer fremtiden. Det ser jeg av jubileumsprogrammet at FMR ikke har gjort, og jeg ønsker dere all lykke til med konstruktivt arbeid i årene som kommer, Alles vel, er vårt mål, sang vi for nærmere 60 år siden i barnelavholdslaget Blomen. Og jeg lar jubileumsønsket følges av et lite dikt fra Stavangermannen Gunnar Roalkvams hånd:

Her komme me, di umulige, Hånd i hånd med di utrolige, Ikkje sei ka me ska, Ikkje sei ka me må, for me skal få til det utroliga, Og me må gjørr det umuliga. Stå på, få til det utrolige, gjør det umulige! Da har et 100 årsjubileum verdi utover feiring og sosial mimring.

Øverst: Bjørnar og en kamerat spiller egenkomponert musikk etter middagen. Etter dette er det dans.
Nederst: 3-retters middag blir servert, og det er også tid til noen samtaler iløpet av kvelden.

Øverst: Kristin Sagberg og Tone Bjåland holder en tale og skal overrekke en presang til Knut og hans kone.
Nederst til venstre: Under middagen er det taler og underholdning – her får FMR en rockering som presang og instruksjon av Synnøve Engeset om å oppnå positiv rus ved rocking. **Nederst til høyre:** Det ble holdt mange taler og hilser, og toastmasteren Bernt Bull holdt styr på det hele. Her er det EURADs internasjonale president Grainne Kenny som hilser 100-årsjubilanten.

Oversikter

STYRET I NSUA / FMR 1904 – 2004

Lista er sett opp slik at landsmøtestaden står først, deretter formannen/
leiareren i styret, og så dei andre styremedlemmane.

- 1904 Kristiania: Ragnar Vogt, Bjarne Didriksen, Haakon, Duckert, Ivar Aasen, Lars O.Jensen
1905 Kristiania: Gjervalg
1906 Kristiania: Ragnar Vogt, Ivar Aasen, Ivar Arctander, Einar Aaen, Georg Møen, Haakon Duckert, Lars O.Jensen
1907 Kristiania : Ragnar Vogt. Fredrik Bentzen, Sigvald Jensson, Torolf Holmboe, Tove Møller, Liberg
1908 Halden : Haakon Duckert, cand.jur, leiar. Harald A.Salvesen, Haakon Nilssen, Mathieu Berchenhoff, Ingvald Smith-Kielland, Tove Møller, Sigvald Jensson
1909 Kristiania : Haakon Duckert, Tove Møller, Ingvald Smith-Kielland, Jacob Helland, Bjarne Fredriksen, S.R.Sørum, Fredrik Vogt
1910 Holmestrand: Ragnar Vogt, Ingvald Smith-Kielland, Martin Svendsen, Philip Pedersen, Fredrik Vogt, Jacob Helland, Sigurd R.Sørum
1911 Stavanger : Ragnar Vogt, Ingvald Smith-Kielland, Philip Pedersen, Arne Asheim, Karl Marthinussen, Marie Eriksen, Fredrik Vogt
1912 Trondheim : Ragnar Vogt, Ingvald Smith-Kielland, Fin Reinskou, Per Wendelbo, Arne Asheim, Karl Martinussen, Philip Pedersen, Marie Eriksen
1913 Bergen : Johan Scharffenberg, Birger Knudsen, Birgitte Noteng, Bjarne Høye, Bjarne Fredriksen, Ingebjørg Romundstad, Oscar Lyngstad, Bjarne Olsen, Jørgen Dahl
1914 Kristiania : Johan Scharffenberg, Borghild Stensaker, Bjarne Rognlien, Oscar Lyngstad
1915 Kristiansand : Johan Scharffenberg, Edvard Eckhoff, Jørgen Dahl, Halmrast, Tobiassen
1916 Ålesund : Ingvald Smith-Kielland, Tordis Tømt, Reidar Dahl, Bjarne Høye
1917 Hamar: Ditlef Hald, Margareta Støylen, Harald Tveit, Bjarne Høye
1918 Haugesund : Mix Anker Møller, Tveit, Rosseland
1919 Ikkje landsmøte
1920 Nidaros : Bjarne Rognlisen, Knut Robberstad, Betty Nilsen, Karl Larssen
1921 Voss : Bjarne Rognlien, Knut Een, Betzy Nielsen,

- Reidar D.Monsen
1922 Norderhov: Einar Breidsvoll, Anton Røstad, Inger Haldorsen, Stein Schibsted
1923 Volda : Anton Røstad, Sigvald Holen, Martin Gran, Stein Schibsted
1924 Oslo : Trygve Låke, Harald Tveit, Ragnhild Olsen, Harald Varden, Margrete Støylen, Bjarne Høye
1925 Skien : Trygve Låke, Sigvald Holen, Bergljot Rognlien, Harald Varden
1926 Eidsvoll : Harald Goksøyr, J.S.Hazeland, Bergljot Rognlien, Harald Varden
1927 Voss : Harald Goksøyr, J.S.Hazeland, Bergljot Rognlien, Rosef, Berge Øverland, Rimslåtten
1928 Bergen: Berge Øverland, Jørund Heggland, Kåre Helle, Rosef, S.John Hazeland
1929 Bryne : Berge Øverland, Jørund Heggland, Olav Duesund, Jørgen Husekapp, Brigit Våge
1930 Orkdal : Olav Skarstein, Berge Øverland, Kristi Takle, Jørund Heggland, Jørgen Huseklepp
1931 Sandane : Olav Skarstein, Are Skeie, Kristi Takle, Leiv Aalen, Berge Øverland
1932. Mandal: Jørgen Huseklepp, Leiv Aalen, Kaare Helle, Ivar O. Takle, Peder Sætre.
1933. Oslo: Berge Øverland, Jørgen Huseklepp, Ivar O. Takle, Peder Sætre, Brigit Vaage.
1934. Ivar O. Takle, Berge Øverland, Jørgen Huseklepp, K. Dannevig Haave.
1935. Voss: Ivar O. Takle, K. Dannevig Haave, Brynhild Kringlebotn, Erling Hodne, Bergfrid Mannsåker.
1936. Ås: K. Dannevig Haave, Håkon Odd Christiansen, Brynhild Kringlebotn, Olav Fjose, Per Orsa.
1937. Trondheim: K. Dannevig Haave, Per Orsa, Bergfrid Mannsåker, Petter Solberg, Åsmund Midttun.
1938. Oslo: Dagfinn Mannsåker, Magnus Olav Børnes, Åse Mæland, Olav Fjose, Åsmund Midttun.
1939. Eidsvoll: Dagfinn Mannsåker, Magne Skodvin, Einfrid Perstølen, Helge Rognlien.
1940. Sandane: Møtet vart ikkje halde p.g.a. krigen.
1941 – 1945 Lå arbeidet nede som følge av okkupasjonen og at universitetet vart stengd.
1945. Årsmøte ikkje halde, men desse verka som eit interimsstyre til årsmøtet.
1946: Dagfinn Mannsåker, Bjarne Rognlien, Magne Skodvin, Åsmund Midttun.
1946. Oslo: Hallvard Magerøy, Kåre Grytli, Knut Sandsdalen, Margit Bolme, Kari Steinnes.

1947. Voss: Hallvard Magerøy, Bjørn Stigum, Kari Steinnes, Haakon Odd Christiansen, Olav Sunnanå.
1948. Ringsaker folkehøgskole: Jon Høgevoll, Inger Sollid, Anders Frøholm, Per Fuglum, Oddmund Berg.
1949. Torshus folkehøgskule: Anders Frøholm, Erik Himle, Kjell Selin, Bjørn Bakken, Hans Lein.
1950. Frekhaug folkehøgskule: Kjell Selin, Anders Frøholm, Inger-Johanne Kristiansen, Hans Lein.
1951. Kirkvik, Nesodden: Erik Himle, Jostein Kallset, Kristian M. Kristiansen, Edel Skeie, Bjørg Rognlien.
1952. Vestmar folkehøgskule: Sigurd Birkelund, Ragnvald Hove, Kristian M. Kristiansen, Jostein Kallset, Kyrre Hattaland.

Forbundsstyret 1952 slik det ble presentert i medlemsbladet Kamp og Kunnskap. Fra venstre: Jostein Kallset, Bjørg Rognlien, Bjørn Stigum, Erik Himle, Kristian Kristiansen, Edel Skeide, Fritz Rognsvåg og Ragnvald Hove.

1953. Ringerike folkehøgskole: Bjørn Stigum, Jostein Kallset, Ingolf Hådem, Kari-Liv Myrvang, Kari Ødegaard.
1954. Møre folkehøgskule: Bjørn Stigum, Jostein Kallset, Kari Ødegaard, Ingolf Hådem, Gunni Birkelund.
1955. Oslo: Jostein Kallset, Kåre Nordal, Kari Ødegaard, Arild Lian, Fritz Rognsvåg.
1956. Ringerike folkehøgskule: Jostein Kallset, Per Lidal, Fritz Rognsvåg, Eli Rishovd, Arild Lian, Sigurd Birkelund.
1957. Hugali pensjonat: Arne Sørli, Arild Lian, Hans Kragset, Johannes Furnes, Bent Wettergren-Jensen.
1958. Hugali pensjonat: Arne Sørli, Per Øvind

Heradstveit, Thor Bjarne Bore, Bjørg Midtbø, Bent Wettergren-Jensen.

1959. Hugali pensjonat: Thor Bjarne Bore, Noralv Teigen, Liv Hatland, Marit Duna, Hans Kragset.
1960. Hemsedal: Liv Hatland, Thor Bjarne Bore, Kåre Grytli, Svein Rosenberg, Bent Wettergren-Jensen
1961. Hugali pensjonat: Liv Hatland, Thor Bjarne Bore, Kåre Grytli, Svein Rosenberg, Bent Wettergren-Jensen.
1962. Oslo: Liv Hatland, Trygve Sund, Helga Dahl Villanger, Jarl Steinhovden, Viggo Jørgensen.
1964. Oslo: Ingvar Mjanger, Gunnar Sørbotten, Rolf Tryggestad, Ole Brubakk, Viggo Jørgensen.
1965. Oslo: Ingvar Mjanger, Viggo Jørgensen, Ole Brubakk, Rolf Tryggestad, Gunnar Sørbotten
1966. Lillestrøm: Viggo Jørgensen, Gunnar Sørbotten, Guri Nordhagen, Harald Fagereng, Ole Brubakk.
1967. Ås: Gunnar Sørbotten, Stein Berg, Mildrid Lomunddal, Baard Sund, Ragnvald Bertheussen.
1968. Landsmøte ikkje halde
1969. Sørmarka Ragnvald Falkener Bertheussen, Stein Berg, Rolf Tryggestad, Ragnhild Sæltun, Viggo Jørgensen, Per Bakken og Per Fredheim, med Mildrid Nesheim, Rolf Foss og Reidun Marthinsen som vara.
1970: Tingvoll: Ragnvald Falkener Bertheussen, Per Bakken, Knut T. Reinås, Nils Kåre Vedvik, Anne-Brit Dræge og Per Fredheim.
1971: Ringve Gymnas, Trondheim Ragnvald Falkener Bertheussen, Knut T. Reinås, Per Bakken, Solveig Melsæter, Nils Stavenes, Johan Bergwitz og Anne-Brit Dræge, med Arne Lindelien, Sven Hugo Granseth og Børge Angell som varamedlemmar
1972: Landsmøtet ikkje halde
1973: Klosterheim, Oslo, NSUA endrar namn til Forbundet Mot Rusgift, FMR Knut T. Reinås, Barbro Appelquist, Per Bakken, Beryl Nygreen, Gunnar Flikke, Tone Kjerkreit og Nils Stavenes, med Michael Lewis, Solrun Holm og Jan Rudolf Pettersen som varamedlemmar
1974: Haraldsheim, Oslo Per Bakken, Rolf Tryggestad, Barbro Appelqvist, Anne-Brit Dræge, Øystein Haram, Knut T. Reinås og Magnhild Folkvord, med Olaug Lauvås, Erik Johansen og Beryl C. Nygreen som varamedlemmar.
1975: Trondheim: Per Bakken, Barbro Bakken, Beryl C. Nygreen, Erik Valevatn, Arild Nesdal, Johan Bergwitz og Arne Lindelien, med Ingunn Hagensen, Ingjerd Sørli og Erik Johansen som vara.

Nytt og avtroppende styre i FMR under landsmøtet på Haraldsheim i 1979. I forreste rekke fra venstre: Mari Christensen, Liv Thorstensen, Solveig Wilhelmsen, Inger Christensen, Magnar Solbakk og Geir Aune. Bak fra venstre: Lars Svenson, Ingebjørg Riise og Knut T. Reinås.

- 1976 Tronsvangen seter, Alvdal: Styre ikkje vald, eit administrasjonsutval vart vald til å leie forbundet fram mot eit ekstraordinært landsmøte tre månader etter. Desse sat i utvalet: Erik Valevatn, Arne Høie og Beryl Nygreen
- 1976: Oslo: Kjell Arne Bratli, Michael Stoneman, Knut T. Reinås, May Britt Grotterød, Jørn Fagerheim, Tor Øystein Olsen, Ellen Margrethe Odland.
- 1977: Oslo: Michael Stoneman, Ingunn Hagensen, Liv Thorstensen, May Britt Grotterød, Børge Bakken, Kjell Arne Bratli, Tove Holme, med Knut T. Reinås, Solrun Holm og Erling Folkvord som varamedlemmar.
- 1978: Oslo: Michael Stoneman, Solveig Wilhelmsen, Inger Christensen, Liv Thorstensen, Knut T. Reinås og Reidun Heive.
- 1979: Oslo: Inger Christensen, Knut T. Reinås, Liv Thorstensen, Solveig Wilhelmsen og Magnar Solbakk, med Tone M. Bjåland og Ingebjørg Riise som varamedlemmar.
- 1980: Landsmøte ikkje halde
- 1981: Sandvika, Bærum: Inger Christensen, Solveig Wilhelmsen, Ingebjørg Riise, Knut T. Reinås, Geir Aune, med Tor Olav Nygjelten og Mari Christensen som varamedlemmar
- 1982: Oslo: Knut T. Reinås, Mari Christensen, Geir Aune, Tor Olav Nygjelten, Lars Svenson, med Ingebjørg Riise og Tor Øystein Olsen som varamedlemmar.
- 1983: Solbakken Folkehøgskole, Skarnes
Knut T. Reinås, Liv Thorstensen, Geir Aune, Solrunn Mikalsen, Heidi Hitland, med Lars Svenson, og Tor Olav Nygjelten som varamedlemmar.
- 1984: Landsmøte ikkje halde
- 1985: Oslo: Lise Knudsen, Lars Svenson, Geir Aune, Berit Brandset, Morten Arna, med Berit Irgens og Tone M. Bjåland som varamedlemmar.
- 1986: Skaugumåsen, Bærum Tor Olav Nygjelten, Geir Aune, Berit Brandset, Mari Lid, Kaj Hejer, med Liv Thorstensen og Lars Svenson som varamedlemmar.
- 1987: Oslo: Tor Olav Nygjelten Kaj Hejer, Arild Nesdal, Helge Gundersen, Knut T. Reinås, med Liv Thorstensen og Tone Bjåland som varamedlemmar.
- 1988: Oslo: Tor Olav Nygjelten, Knut T. Reinås, Helge Gundersen, Arild Nesdal, Thrond Haugen, med Liv Thorstensen og Kaj Hejer som varamedlemmar.
- 1989: Oslo: Thrond Haugen, Helge Gundersen, Arild Nesdal, Knut T. Reinås, Jarle Vinje, med Tor Olav Nygjelten og Liv Thorstensen som varamedlemmar.
- 1990: Oslo: Thrond Haugen, Knut T. Reinås, Arild Nesdal, Helge Gundersen.

- 1991: Oslo: Thrond Haugen, Knut T. Reinås, Helge Gundersen, Arild Nesdal, Arne Gustavsen, med Hildbjørg Fludal og Martha Linchhausen som varamedlemmar.
- 1992: Oslo: Thrond Haugen, Knut T. Reinås, Arild Nesdal, Kaj Hejer, med Jens Andersen og Helge Gundersen som varamedlemmar
- 1993: Landsmøte ikkje halde
- 1994: Oslo: Thrond Haugen, Jens Andersen, Arild Nesdal, Kaj Hejer, Knut T. Reinås, med Mona Ridder Nilsen som varamedlem.
- 1995: Oslo: Thrond Haugen, Tina R.H. Gylthe, Kaj Hejer, Arild Nesdal, Torbjørn Skardhamar, med Jens Andersen og Knut T. Reinås som varamedlemmar.
- 1996: Oslo: Tina R. H. Gylthe, Per-Karsten Nordhaug, Alex Molkom, Morten Nystuen, Jorunn Folkvord, med Kaj Hejer og Knut T. Reinås som varamedlemmar.
- 1997: Oslo: Per-Karsten Nordhaug, Jorunn Folkvord, Kaj Hejer, Knut T. Reinås, Aina Johnsen, med Tor Olav Nygjelten og Fride Solbakken som varamedlemmar.
- 1998: Oslo: Benedikte Naalsund, Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Aina Johnsen, Fride Solbakken.
- 1999: Oslo: Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Fride Solbakken, Øyvind Stubbsjøen, Jarle Vinje
- 2000: Oslo: Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Fride Solbakken, Øyvind Stubbsjøen, Jarle Vinje.
- 2001: Oslo: Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Fride Solbakken, Jarle Vinje, Kristin Sagberg.
- 2002: Oslo: Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Kristin Sagberg, Fride Solbakken.
- 2003: Oslo: Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Fride Solbakken, Kristin Sagberg
- 2004: Oslo: Knut T. Reinås, Kaj Hejer, Kristin Sagberg, Inger Birgitte Thorbjørnsen, Marit Jacobsen

Stikkord om bidragsytarane:

- 1 Sigmund Gjelsvik. Orkdal. Gymnaslektor (1910-2000)
- 2 Håkon Odd Christiansen, Trondheim. Gymnaslektor, rektor ved ped. seminar, Lærerhøgskolen i Trondheim (1910-1989)
- 3 Bjørn Stigum, Oslo. Gymnaslektor (f. 1918)
- 4 Sigurd Birkelund, Oslo. Jurist, Dir. i Edruskapsdirektoratet, dir. i Trygderetten (f. 1930)
- 5 Arne Sørli, Kolbotn. Sosialøkonom, NKL. (f. 1933)
- 6 Jostein Kallset, Tingvoll, lektor, rektor i vidaregåande skole (f. 1928)

- Johan H. Grimstad, Hareid, lærar i grunnskolen (f. 1924)
- Thor Bjarne Bore, Stavanger, journalist, redaktør (f. 1938)
- Viggo Jørgensen, Oslo, generalsekretær
- Gunnar Sørbotten, Sør-Fron , psykolog
- Mildrid Lomundal Nesheim, Gol, folkehøgskolerektor (f. 1946)
- Svein Lundevall, Olden, statsvitar, fylkesrådmann i Sogn og Fjordane (f.1944)
- Leif Vinsrygg, Stryn, lærar /rektor i grunnskolen
- Nils Stavenes, Gol, lærar
- Ragnvald F.Bertheussen, Skien, informasjonsdirektør, Norsk Hydro
- Ragnhild Sælthun Fjørtoft, Lørenskog, lærar, NRK-medarbeidar (f. 1946)
- Åse Berg, Glåmos, arkitekt
- Jon Ryen, Glåmos, ingeniør. gårdbruker
- Knut T. Reinås, Oslo, sosiolog, rustiltakssjef, spesialrådgjevar ved Aker universitetssjukehus
- Magnar Solbakk, Brønnøysund, kultursjef
- Arild Nesdal, Oslo, jurist. Dommar i Oslo tingrett
- Eivind Hasle, lektor / fagsjef i M&R fylke (f. 1943)

Kjelder

I tillegg til ulike medlemstidskrift, som "Symra", "Kamp og Kunnskap" , og til avisa "Folket" , har desse kjeldene vore særleg viktige:

Dei første 50 åra

Helland, Alv H.:Studentavhaldslaget gjennom 50 aar.

NSUAs forlag 1933

Låke, Trygve (red.) NSUA 14 11 1904 – 25årsskrift.

NSUAs forlag 1932

Lærebok i alkoholspørsmålet, utgitt av NSUA

(utgåve frå 1935 og frå 1961)

NSUA 1904-1914 (Jubileumsskrift) NSUAs forlag 1914

NSUA 50 år, "Folket" NSUA-nummer , november 1954

NSUA 60 år, jf "Folket" nr 55-56/1964

Dolven, Arne S.: Norsk Avholdsårsle. En statistisk kartlegging.

Norsk tidsskrift om Alkoholspørsmålet nr 4/1963.

Duckert, Haakon :“Afholdsarbeidet blandt den studerende ungdom”, Afholdsvennernes Aarbog 1906

Handagard, Idar : Afholdsarbeidet ved Kristiania Universitet.

Afholdsvennernes Aarbog 1902

Hasle, Eivind : “Volda lærarskule – eit veksthus for edruskaps-

arbeid ?” i Volda Lærarskule 1895-1995 (redaktør Peder

Bergem) (inneheld m.a. også eit avsnitt om NSUA-arbeidet

ved lærarskolen fram til 1970-talet)

Hasle, Eivind: Intervju med Sigmund Gjelsvik, 1/3-1985,

lektor ved Orkdal landsgymnas

Hasle, Eivind : Intervju med Haakon Odd Christiansen,

Trondheim , 4/3-1985

Sundet, Olav : “Skolen og alkoholspørsmålet. Historisk utsyn.”

i Alkoholspørsmålet og skolen. 75-årsskrift for NLA 1982.

Øverland, Berge : Akademisk fråhaldsarbeid fyre S.A.

Symra 1929

Når det gjeld større personportrett, er det gitt opp kjelder for

kvart enkelt portrett.